

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ANAYASA KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

6'ncı Toplantı

26 Aralık 2016 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşme usul ve esasları hakkında görüşmeler

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un Mardin Milletvekili Mithat Sancar'a geçmiş olsun dileğinde bulunduğu ilişkin açıklaması

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504)

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın Ankara Milletvekili Murat Emir'in usul görüşmesiyle ilgili yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun Ankara Milletvekili Murat Emir'in usul görüşmesiyle ilgili yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın Cumhuriyet Halk Partisi olarak Komisyon çalışmalarında provokasyonlara alet olmayacaklarına ilişkin açıklaması

5.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in İstanbul Milletvekili Markar Eseyan'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

6.- İstanbul Milletvekili Markar Eseyan'ın Muğla Milletvekili Akın Üstündağ'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

7.- Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın İstanbul Milletvekili Barış Yarkadaş'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

8.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

9.- Adana Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ANAYASA KOMİSYONU

6'ncı Toplantı

26 Aralık 2016 Pazartesi

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Anayasa Komisyonu saat 11.07'de açılarak dört oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mustafa Şentop, Mardin Milletvekili Mithat Sancar'a geçmiş olsun dileğinde bulunduğuna ilişkin bir açıklamada bulundu.

(2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşme usul ve esaslarına ilişkin bir görüşme yapıldı.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin (2/1504) görüşmelerine devam edildi.

Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak,

Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu,

Ankara Milletvekili Murat Emir'in usul görüşmesiyle ilgili yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine;

Ankara Milletvekili Murat Emir, Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili Engin Altay, Cumhuriyet Halk Partisi olarak Komisyon çalışmalarında provokasyonlara alet olmayacaklarına,

Ankara Milletvekili Murat Emir, İstanbul Milletvekili Markar Eseyan'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili Markar Eseyan, Muğla Milletvekili Akın Üstündağ'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak, İstanbul Milletvekili Barış Yarkadaş'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili Engin Altay, Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Adana Milletvekili Meral Danış Beştaş, Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu kalmadığından saat 01.54'te toplantıya son verildi.

26 Aralık 2016 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.07

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Anayasa Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, değerli milletvekillerimiz; hepinizi Komisyon Başkanlık Divanımız adına saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Anayasa Komisyonunun toplantısını açıyorum.

Toplantımızın çağrı gündemi 16 Aralık 2016 Cuma günü sizlere yazılı olarak tebliğ edilmişti, ayrıca e-posta adreslerinize de gönderilmişti.

Bildiğiniz üzere, gündemimizde (2/1504) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi yer almaktadır.

Bir önceki toplantımızda teklifin geneli üzerindeki görüşmeleri bitirmiş ve maddelerine geçmiştik. Bugün 1'inci madde üzerindeki görüşmelere kaldığımız yerden devam edeceğiz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, bizim o konuda bir itirazımız vardı, söz hakkı verirseniz...

BAŞKAN – Ben lafımı bitireyim Sayın Tezcan.

Birkaç sayın milletvekili de söz talep etmişti, görüşlerini ifade etmişlerdi.

Şimdi, madde üzerinde söz talebinde bulunanlara sırayla söz vereceğim.

Sayın Tezcan...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, usule ilişkin bir itirazımız var öncelikle.

BAŞKAN – Şöyle yapalım yalnız Sayın Tezcan: Yani, bu usulle ilgili olarak, 4 partiden burada Komisyon üyeleri, temsilciler var, bunların görüşlerini alalım ama münasip bir süre içerisinde olsun bu.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, usul tartışmasını bitirelim, sonra maddelere geçerseniz gene konuşuruz.

BAŞKAN – Yapalım, tabii ki.

Buyurun.

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşme usul ve esasları hakkında görüşmeler

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan, değerli basın mensupları; geçen hafta salı günü başlayan çalışmamız cumartesi gününe kadar belli bir düzeyde geçti. Ne yazık ki cumartesi günü arzu edilmeyen bir noktada ara verildi ve usul tartışmaları çözülmeden bugün Komisyon yeniden gerilimli bir havayla başlamak üzere toplantıya, toplantı açıldı.

Arzumuz, bu görüşmelerin sükûnet ve huzur içerisinde geçmesidir, Anayasa değişikliği gibi bir konunun, öncelikle Meclisin yasama mutfağı olarak tabir edilen Anayasa Komisyonunda, ondan sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi görüşmelerinde, eş zamanlı olarak basın aracılığıyla kamuoyunda etraflıca ve sükûnet içerisinde tartışılmasıdır. Çünkü, herkesin bu değişikliğe vehmettiği ağırlık farklı olabilir ama biz bu değişikliğin, ısrarla söylüyoruz, bir rejim değişikliği olduğunu düşünüyoruz. Bunu tartışacağız etraflıca. Biz sizi ikna etmeye çalışacağız siz de bizi ikna etmeye çalışacaksınız. Bu, tartışarak olur. Bu, söz hakkını kısararak olmaz. Bu, usul ihlalleriyle olmaz. Bu, milletvekilinin konuşmasını engelleyerek olmaz.

Değerli arkadaşlar, ağızımızı açtığımız zaman doğru bir şey söylüyoruz, “1982 Anayasa’sı darbe anayasasıydı.” diyoruz. Bu sıradan ve basit bir ifade değil; 1982 Anayasa’sı apoletli darbecilerin dayattığı bir anayasaydı. Bu Anayasa, sadece lafzı itibarıyla dayatmadan bahsetmiyorum, yapılış şekli itibarıyla da ki bazı şekil kurallarına özen göstermeye çalışmışlardı Kurucu Meclis gibi ama buna rağmen kamuoyunda tartışılmayan, tartışmak isteyen gazetecilerin hapse atıldığı, gazetelerin kapatıldığı, “hayır” diyenlere konuşma hakkının verilmediği, “evet” diyenlerin sadece konuşma hakkının olduğu bir sürecin sonunda kabul edildi. Önceki anayasaların referandumunda da aynı şikâyetler oldu Türkiye’de sadece 82 Anayasası’nın değil. Darbecilerin usulü sadece apoletli darbecilere mahsus değildir ve darbecilerin yöntemleriyle tartıştırmadan, konuşturmadan, milletin Meclisi öncelikle, ondan sonra da milletin etraflıca konuyu anlamadan kabul edilmesini ya da geçiştirilmesini arzu etmek, hele de böyle içerikteki bir değişiklik teklifinde, ileride tarih önünde bunu yapanlara “apoletsiz darbeciler” sıfatının yakıştırılmasına neden olacaktır. O yüzden, hep beraber, buna fırsat vermeyecek tutum içerisinde olalım.

Bakın, 82 Anayasası, hep söylenir, Aldıkaçtı anayasasıydı; yapılışıyla, şekliyle, içeriğiyle. Cumartesi günü uygulamalar, bizde şu tereddüdü güçlü bir noktaya taşımıştır: Bu Anayasa da bir kaptıkaçtı anayasasına dönüştürülmek istenmektedir. Buna dikkat edelim. Yani 150 milletvekili arkadaşımızın, o gün burada -partisini saymıyorum, bütün milletvekili arkadaşımızın görüşleri değerlidir- söz talebi var, tutanaklara geçti. Bu söz taleplerinden sırasını değiştiren olmuş olabilir, vazgeçen olabilir, kendisini sonraya bırakmış olan olabilir ama, 150 milletvekili konuşmak için sıra bekliyor, bunun 20 tanesi konuşmuş 130 tanesi konuşmamış. Cumhuriyet Halk Partisinin 6 komisyon üyesi var Anayasa Komisyonunda. Ben, Komisyonun Sözcüsüyüm, bir komisyon üyemiz konuşmuş, ben de dâhil olmak üzere 5 üyemiz konuşmamış. Yani kifayeti müzakere önerisi verilen, verdiğiniz andaki tabloyu anlatıyorum ve burada verilen kifayeti müzakere öneri üzerinde dahi konuşmadan, ne olduğunu daha bilmeden bir öneri oldubittiyse, bizce korsan oylamayla, korsan usullerle burada geneli üzerinde görüşmelerin tamamlandığı ifade edilmiştir. Bunun ifade edilmiş olması gerçeğin böyle olduğu anlamına gelmez. Her usul hatası düzeltilebilir, her yanlış düzeltilebilir. Bakın, başlarken Anayasa’ya aykırılık iddiamızla ilgili aynı usul hatasıyla başlandı ve o zaman da aynıını söyledik, orada da konuşamayan arkadaşlarımız oldu, ama usulsüz bir oylamayla geneli üzerinde görüşmelere geçildi. Şimdi görüyoruz ki yine usulsüz bir oylamayla maddeler üzerinde görüşmeye geçilmek istenmektedir.

Bakın, birincisi: Konuşma hakkı tamamlanmadan, geneli üzerinde görüşmeler tamamlanmadan maddelere geçildiği ifade edilmiştir, İç Tüzük’e aykırıdır.

İkincisi: Önergeler arasındaki sıralamaya dikkat edilmeden oylama yapılmıştır, o da ayrı bir garabettir. Çünkü geneli üzerinde görüşmeler başladığında bizim iki öneremiz var, Komisyonunuzun önünde; daha başında, salı günü verilmiş önergeler bunlar, cumartesi günü verilen önergelerden altı gün önce verilmiş önergeler. Bir tanesi “Farklı komisyonlara sevk edilmesi gerekir.” diye komisyon üyelerinin imzalayıp verdiği öneri, bir diğeri de uzmanların davet edilmesine ilişkin, uzman kuruluşların

isimlerini de belirleyen İç Tüzük'ün 30'uncu maddesine göre verilmiş bir önerge var. Önerge kabul edilir ya da edilmez, ama bu önergelerin öncelikle görüşmelere açılıp, ondan sonra görüşme sonucunda bu işlem tamamlandıktan sonra yine konulacaksa kifayeti müzakere önergesinin ondan sonra işleme konulması gerekirdi.

Şimdi, zaman zaman bu tip usulî hatalar Meclis çalışmalarında olur mu? Gözden kaçabilir, olur, ama düzeltilir. Fakat, özellikle Anayasa değişikliği gibi hem de Türkiye'de güçlerin tek bir elde toplanmasının planlandığı ve bize göre açık bir şekilde egemenliğin yüz yıl önce saraydan alınıp halka devredilmesinin ifadesi olan cumhuriyetin tasfiye edilerek bir karşı devrim hareketinde son noktayı koyup egemenliğin halktan alınıp yeniden saraya verilme projesinin görüşüldüğü bir Anayasa değişikliği görüşmesinde azami özene ve hassasiyete dikkat etmek gerekir.

Sayın Başkan, şimdi, siz, "1'inci maddeye geçilsin." diyorsunuz. İster 1'inci maddeye geçin ister 2'nci maddeye geçin ister 3'üncü maddeye geçin, bu paket bütün maddeleriyle birlikte bir bütündür ve bütün maddeleriyle Türkiye'de bir zorbalık rejimi yerleştirmenin teklifidir, demokrasiyi güçlendirmenin teklifi değildir. Sözü olan her arkadaşımız, Türkiye'deki sistemin aksaklıklarından bahsediyor; parlamenter sistem aksak, topal yürüyor, doğru, eksiklikleri var, biz de diyoruz: "Gelin, eksikliklerini giderelim." Ama bir eksikliği gidermenin yolu o eksikliğe sebep olan kusurlu yönleri tamir etmekten geçer. Eğer eksiklikler kuvvetlerin birbirini denetleme imkânı tanımayan bir sistemdeyse çözüm yolu kuvvetlerin birbirini denetleyeceği bir sistem getirmektir. Bunun için de kuvvetleri ayırmak ve denge denetim sistemini kurmak gerekir. Şimdi, eğer, eksiklik, Anayasa'ya uymayarak, Anayasa'nın verdiği görevleri çiğneyenlerin sebep olduğu eksiklikse, o zaman yapılması gereken şey, Anayasa'ya uymaya davet etmektir. Hepimiz biliyoruz bu ihtiyacın nereden kaynaklandığını, Sayın Cumhurbaşkanı bir fiilî durum yaratmıştır. Bu, benim ifadem değil, Sayın Devlet Bahçeli'nin ifadesidir ve bu meselenin tekrar Türkiye gündemine 15 Temmuzdan sonra bu kadar güçlü gelmesinin sebebi Sayın Bahçeli'nin grup konuşmasıdır, demiştir ki: "Bir fiilî durum var, ya fiilî durumu Anayasa'ya uyduralım ya Anayasa'yı fiilî duruma uyduralım." Fiilî durumu Anayasa'ya uydurmak Anayasa'ya uygunluktur yani anayasal sınırlara çekilmektir ama Anayasa'yı fiilî duruma uydurmak bir ülkede darbenin bir başka şeklidir ve çeşididir. Darbe yapmak için illa üniforma sahibi olmak gerekmez. Darbe yapmak için illa asker olmak ya da apoletli olmak gerekmez. Tarih birçok sivil darbelerle karşılaşmıştır ve bugün, Türkiye, bir sivil darbenin eşliğindedir. Yöntem de bu değişiklik olur da bir şekilde geçerse Türkiye'nin karşılaşacağı zorba devlet düzeninin nasıl olacağını çok açık göstermektedir. Hedeflenen devlet düzeni bir zorba devlet düzenidir; insan hak ve özgürlüklerinin, kişi hak ve özgürlüklerinin olmadığı bir zorba devlet düzenidir, ekonomik özgürlüklerin olmadığı bir devlet düzenidir, iş yaşamından ekonomiye kadar, düşünce özgürlüğünden ifade özgürlüğüne kadar bütün hayat alanının tek bir ağızdan totaliter bir şekilde tespit ve tarif edilmeye çalışıldığı ve buna karşı kimsenin itiraz etme imkânının olmadığı bir zorba devlet düzeni kurulmaya çalışılmaktadır ve ne yazık ki bu zorba devlet düzeni zorba yöntemlerle yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Cumartesi günü yaşadığımız tablo budur. 1'inci maddeye geçtiğinizi söylüyorsunuz, 1'inci madde tarafsızlık ve bağımsızlıkla ilgili ifadenin geçtiği madde. Keşke, bu Anayasa değişiklik teklifinin tümüne bu ruh hâkim olsa. Bir şeyin lafzıyla ifade edilmiş olması o kurumun sisteme dâhil edildiği anlamına gelmiyor.

Değerli arkadaşlar, hangi bağımsız ve tarafsız yargıdan bahsedeceksiniz? Hangi bağımsız ve tarafsız yargıda yargıçların cesaretle karar verebildiği bir Türkiye'den bahsedeceksiniz? Birbirimizi aldatmayalım. Bugün, hâkimlerin, savcılarının, önüne gelen "Dosyayı tutuklamaya sevk etmezsem benim başıma iş gelir, ben de tutuklanırım." diye kaygı içerisinde yaşadıkları bir Türkiye'deyiz. Bugün hâkimlerin önüne gelen dosyalarda "Ben tutuklama kararı vermezsem ben de tutuklanabilirim." diye kaygı içerisinde yaşadıkları, korktukları bir Türkiye'deyiz. Bugün hâkim ve savcılarının, her şeyden

fazla, Cumhurbaşkanına hakaret suçuyla meşgul olduğu ve bütün eleştirileri hakaret sınıfı içerisine sokup daha lise öğrencisi çocukları bile alıp hapse attığı bir yargı düzeninin içerisindeyiz. Şimdi, bu tablo içerisinde bütün bunları değiştirmeye dönük bir anlayışla hareket etmek yerine; moda tabirdir, çok da dikkatli kullanılıyor, bir paradigma değişikliğinden bahsediliyor, Türkiye’de herkesin sustuğu, bir kişinin konuştuğu bir değer sisteminin yaratıldığı bir yeni paradigmanın tarifinde otoriter bir diktatörlükte yargıyı tarif etmekten bahsediyoruz, yargıyı düzenlemekten bahsediyoruz.

Bakın, bu anlayışa, bu yapıya, bu sürece hâkim olan anlayışı ben size söyleyeyim. Hatırlayın, bir zaman Danıştayda bir dava görülürken o anlayış çıkıp demişti ki “Bırakın mahkemeyi, ulemaya soralım.” demişti. Mahkemede, yargıda devam eden bir konuyla ilgili ulemayı referans gösteren bir anlayış, şimdi bu çerçevede oluşturulmuş bir anayasa değişikliğiyle yargı bağımsızlığını konuşacak; buna kimse inanmaz, bununla kimseyi aldatmak mümkün değil. Bu anlayış, “ulemaya soralım” referansını devletin tepesine yerleştiren anlayış, 2010 referandumuyla birlikte özellikle Fetullahçı Terör Örgütü’nü, o zaman birilerinin “Hocaefendi” dediği zaman bizim “çete reisi” dediğimiz Fetullahçı Terör Örgütünü yargının en tepesine Yargıtaya, Hâkimler Savcılar Yüksek Kuruluna, Danıştaya, Anayasa Mahkemesine nakış gibi işleyip yerleştirdiler.

Şimdi, yargı bağımsızlığını konuşacağımız bir Türkiye’de, 2010 yılının referandumunda o zaman da Türkiye’de Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı vardı, o dönemde referandum yapılırken çete lideri Pensilvanya’dan talimat verip “Ben Yargıtaya 140 kişi istiyorum.” dediğinde, dönemin Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu üyesi gelip de onun adına pazarlık yapıp 140 kişi istiyor diye pazarlık masasına oturmuş, buna karşın dönemin Adalet Bakanlığı Müsteşarı Ahmet Kahraman -Adalet ve Kalkınma Partisinin getirdiği Adalet Bakanlığı Müsteşarıdır- “Önümüzde dört yıl var, bu ittifakı bozamayız, kabul edelim, gidin, konuşun.” diye talimat vermiştir. Bunu ben söylemiyorum, bunu ifade zabıtlarına yansıyan Ahmet Hamsici’nin ifadesi söylüyor. Ahmet Hamsici’nin nasıl büyük bir ikbal ve istikbal merdivenlerini tırmandığını biliyoruz, önünün nasıl açıldığını biliyoruz. Biz açmadık, biz bu tip ön açmalara karşı gırtlığımızı patlatırcasına itiraz ettik ama dinletemedik. Ondan sonra Yargıtay, Danıştay, Anayasa Mahkemesi, bütün yüksek yargı Fetullahçı Terör Örgütü’nün emrine verildi. Şimdi soruyorum: O ittifak hangi ittifaktı? “Dört yıl var daha önümüzde, ittifakı bozamayız.” denen ittifak, Fetullahçı Terör Örgütü çetesiyse AKP iktidarının ittifakıydı. Bu, benim ifadem değil, “ittifak” sözü bana ait değil, ben söyleneni ve yansıyanı anlatıyorum ve biz bu ittifakın Türkiye’ye neler kaybettiğini biliyoruz.

Şimdi 15 Temmuz üzerinden bir yeni paradigma tarifi yapıp da Türkiye’yi AKP’nin on üç yıldan bu yana, on dört yıldan bu yana mahkûm ettiği otoriter rejim, suskun toplum; konuşmayan, düşünmeyen toplum paradigması yeni bir ambalajla sunulmaya çalışılıyor.

Değerli arkadaşlar, yargının bağımsızlığını gerçekten samimi olarak tesis edeceksek, önce bu süreçle samimiyetle hesaplaşmamız lazım. Bunun için kurulan Darbeleri Araştırma Komisyonunun, daha doğrusu 15 Temmuz araştırma komisyonunun nelerle meşgul olduğunu biliyoruz. Turistik gezilerle meşgul olup özellikle sorgulanması gerekenleri...

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Ayıp, ayıp ya, yakışmıyor.

BAŞKAN – Sayın Tezcan, bunu 1’inci madde üzerinde de sayıyoruz değil mi? Yargıyla ilgili, yargıyla ilgili olduğu için.

BÜLENT TEZCAN (Ayдын) – Anlatıyorum. Neye sayacağımızı konuşacağız Sayın Başkan. Neyse, siz beni kesmeyin Sayın Başkan, zaten saymak istediğinize sayıyorsunuz, onun için siz beni kesmeyin.

Özellikle bu süreç içerisinde sorgulanması gerekenleri çağırıp sormak yerine, Mehmet Dişli'yle ilgili sürecin nasıl geliştiğini çağırıp sormak yerine, devlet içerisinde Silahlı Kuvvetlerden yargıya kadar, bürokrasinin her aşamasına kadar, siyasetin her aşamasına kadar bu çetenin nasıl yerleştirildiğini ve nasıl güçlendiğini sorgulamak yerine, tam tersine abesle iştiğal ederek süre doldurma peşinde ve niyetinde olduğunu görüyoruz. Oradaki milletvekili arkadaşlarımızın, Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarımızın bütün itiraz ve çabalarına rağmen işin nasıl sulandırmaya çalışıldığını görüyoruz.

Şimdi, bu tablo içerisinde 2010 yılı referandumunu hatırlayın. 2010 yılı referandumuna gidilirken ısrarla biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak demiştik ki “Bakın, devleti ve yargıyı bir çeteye, bir anlayışa teslim etmeyin, bunun altından kalkamayız, bunun altından devlet de kalkamaz. Tahrip ettiğiniz andan itibaren tamiri çok zor bir alandır.” dedik ama o zaman da aynı şey söylendi: “Millete gidelim.” Gidelim, eyvallah. Millet ne derse boynumuz kıldan ince. Ama millet yanlış söylese yanlış söylediğini de millete de söyleyeceğiz; anlatacağız, doğruyu anlatacağız, mesele bu.

Şimdi bizim öncelikli görevimiz burada millet adına millettten aldığımız yetkiyle buna geçit vermemek, bunu anlatıyoruz. Buna rağmen buradan geçit verilirse milletin birinci barajı burasıdır, ikinci barajı referandumdur, gider orada konuşuruz. Ama biz, birinci barajda diyoruz ki “2010 yılında bu Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu yeniden yapılandırılırken, Anayasa Mahkemesi yeniden yapılandırılırken bir anlayış üzerine yapılandırıldı, “Alnı secdeye değenden zarar gelmez.” gibi bir devlet düzeni ve ciddiyetiyle yakışmayacak bir anlayış üzerine kuruldu ama alnı secdeye değip vicdanında inancın kırıntısı olmayanlara bir ülkenin kaderi ve geleceği teslim edildi. Onun için Türkiye Büyük Millet Meclisinin tepesine bombalar atıldı, o zaman beraberdik burada, bunu unutmayalım. İşte bu anlayış, mahkeme, Danıştayda bir dava görülürken “Gelin ulemaya soralım.” anlayışının yansımasıdır, oraya bağlayacağım. Hani başta dedim ya, “Ulemaya soralım.” diyen anlayışın şekillendirdiği bir yargı sistemi, “Ulemaya soralım.” diyen anlayışın şekillendirdiği bir anayasa ve yargı düzeni.

Değerli arkadaşlar, bu anlayış değil miydi, Anayasa Mahkemesinde şimdi FETÖ'cü olmaktan tutuklanan Anayasa Mahkemesi raportörünü bir gece içerisinde müsteşar yapıp ondan sonra da bir günlük müsteşarlıktan sonra tekrar Anayasa Mahkemesi üyeliğini hak etmediği hâlde tayin eden anlayış bu değil miydi? Bu anlayış değil miydi FETÖ'nün önünde, haşa, Kabe'nin önünde durur gibi durup önünü ilikleyerek yüz sürenleri ve çete reisinin eteğini öpenleri göklere çıkararak devletin her kademesinde yükselten anlayış? Bu anlayış değil miydi devleti bu yapıya teslim eden anlayış? Bunları hamaset için söylemiyorum, aynı tehlikenin eşiğindeyiz, bunu anlatmaya çalışıyorum.

REŞAT PETEK (Burdur) – Usulle ne ilgisi var bunların?

BAŞKAN – Sayın Petek, bir dakika...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Siz işinize bakın, söz size gelince anlatın. (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen! Konuya davet hakkımız var ama.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan Yardımcısı müdahale etmesin.

BAŞKAN – Tamam ama konuya davet hakkımız da var. Konuyla ilgili konuşmaya davet ediyorum.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Sizin kaç tane yardımcınız var?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Bir gün de bu yaptıklarımızdan utanacağız.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Şimdi bu anlayış “Allah verdikçe veriyor.” diyen anlayıştı ve en son geldiğimiz nokta, bu noktadır.

Değerli arkadaşlar, ben rahatsızlığın farkındayım ama bunları konuşmazsak bu hatalar tekrerr eder, bunun için anlatıyorum. 2010’da da anlattık, şimdi de anlatacağız; dinleyin, tahammül edin. Yani 2016 yılının sonunda bir yeni anayasa değişikliği yapılırken aynı anlayışla getirilmiş. Yargı da öyle dizayn ediliyor, aynı şekilde. Ama cemaatlerin adı değişiyor, çete reislerinin adı değişiyor, terör örgütleri liderlerinin adı değişiyor; yarın başkaları gelecek ve bu böyle devam ederse bu yapının içerisinde ne yazık ki yeni terör örgütleri tarif etmek zorunda kalacaksınız, kalacağız hep beraber. Bu mecburiyet içerisinde kalmayalım, bunu anlatmaya çalışıyoruz.

Bakın, bu anlayış, biraz önce söyledim, “Ulemaya soralım.” diyen anlayıştı dedim ya, başka bir şey daha söyleyeyim: Bu anlayış “Yargı benim için ayak bağıdır.” diyen anlayış. Bu Anayasa değişiklik teklifinin mimarı olan anlayış ve memnun etmeye çalıştığı anlayış, yargıyla ilgili konular söz konusu olduğunda “Anayasa Mahkemesi kararına uymuyorum, saygı da duymuyorum.” diyen anlayış. Bu anlayış çerçevesinde şekillendiriliyor. Bu anlayış çerçevesinde önümüze bir tablo getirilmiş. Şimdi deniyor ki: “Bununla beraber biz, Anayasa’nın tarafsız, bağımsız yargı diye hükmünü koyacağız, bunu geçireceğiz.” İşte o geçemezsiniz dediğimiz 1’inci maddedeki mesele.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; bakın, bu getirilen teklifte 1’inci maddede ne yazarsa yazsın maddenin bir tanesinde diyor ki: “Bütün bu yargı sisteminin başındaki hâkimleri tayin edecek, onların terfilerini düzenleyecek, özlük haklarını düzenleyecek, disiplin işlerine bakacak, gerekirse ihraç edecek, Yargıtaya atamaları yapacak, Danıştay atamalarının dörtte 3’ünü yapacak Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunu tek bir kişi belirler.” 12 kişi seçeceksiniz oraya, o 12 kişinin 6 tanesini Cumhurbaşkanı belirleyecek diyor. Bir kişi. Cumhurbaşkanının ismi önemli değil, bugün biri, yarın başkası ama bir kişi. Niye 6 tanesini? Burada 5 yazıyor. “Ama bir de Adalet Bakanı var.” diyor Adalet Bakanını da bu sistemin içerisinde Cumhurbaşkanı belirliyor. 6 tanesini Cumhurbaşkanı belirleyecek. Geriye kalan 6 taneyi de Türkiye Büyük Millet Meclisinde çoğunluğa sahip partinin belirleyebilme imkânını getiriyor. Güya “beşte 3” demiş ama bugün, Adalet ve Kalkınma Partisinin Meclisteki ve komisyonlardaki çoğunluğuna baktığınız zaman tek başına HSYK’nın 6 üyesinin tamamını Adalet ve Kalkınma Partisi, iktidar partisi grubu seçebilecektir. Şimdi, böyle bir tablonun içerisinde diyorsunuz ki: “Bir kişinin, o grup ki o siyasi iktidar partisi grubunun, Mecliste çoğunluğu olan grubun ola ki Cumhurbaşkanıyla, seçilecek Cumhurbaşkanıyla kesin biçimde ayrı düşmemesi için de bütün mekanizmalar getirilmiş. Partili Cumhurbaşkanlığı sistemi getirilmiş, aynı anda seçim sistemi getirilmiş, veto sistemi getirilmiş, fesih sistemi getirilmiş. Bütün bunlar da Meclisi kontrol edebilme mekanizmaları. Kimin kontrol etmesi? Cumhurbaşkanının kontrol etmesi. Yani o hani “Yargı bağımsız, tarafsızdır.” diyorsunuz ya, bu söylediğiniz şeyde, o bağımsız ve tarafsız yargıyı belirleyecek olan, düzenleyecek olan en üst kurul, yargının tepesindeki kurulun tamamını bir kişi dilediği gibi belirleyebilecek. Nasıl bağımsızlık, nasıl tarafsızlık sağlanacak? Yetmedi, bu bitmedi. Bu işin bir tarafı.

İki: Anayasa Mahkemesi, Cumhurbaşkanı yargılayabilecek Yüce Divan sıfatıyla, bakanları yargılayabilecek, Cumhurbaşkanı yardımcılarını yargılayabilecek. O Anayasa Mahkemesinin 15 üyesi olacak, 15 üyenin 12 tanesini de o kişi belirleyecek, bir kişi. Bir kişi! Bir kişi! Padişahlar bile tek başına bunları belirleyemiyorlardı. Orada bile sarayın denetim mekanizmaları vardı. Saray içerisinde ya harem denetlerdi ya Anadolu’daki beyler denetlerdi. ya kapı kulu ocakları denetlerdi ama birileri... Bir şekilde, doğru-yanlış, eksik-fazla sistemin denetim mekanizmaları vardı. Bütün bu denetim mekanizmalarını kaldıran ve bütün bir milleti bir kişinin kapı kulu yapmaya namzet bir teklif önümüzdeki teklif. Milleti kapı kulu yapma teklifidir bu teklif, başka bir şey değil.

Değerli arkadaşlar, buradan bağımsız, tarafsız bir yargı çıkmaz. Anayasa Mahkemesinin 12 üyesini bir kişi belirleyecek, geriye kalan 3 üyesini de yine Meclisteki o bir kişinin tayin edeceği Meclis çoğunluğu belirleyecek. Hadi bakalım, al sana, 15 kişinin tamamı, yasamayı denetleyecek, Yüce Divan sıfatı yapacak yüksek yargının en önemli mahkemesi bir kişinin elinde olacak. Böyle bir tablo olmaz. Bitmedi, öbür yüksek yargı Danıştay. Danıştayın dörtte 1'ini yine o Cumhurbaşkanı seçecek. Şimdi, şunu diyebilirsiniz: Ya bugünkü Anayasa'da da bu var, bunu değiştirmedik ki, Anayasa Mahkemesinin, Yargıtayın, Danıştayın seçimi değişmedi. Evet, doğru, değişmedi de bugünkü Cumhurbaşkanının niteliği değişti. Bu değişiklik geçtikten sonraki Cumhurbaşkanı bu değişiklikten önceki Cumhurbaşkanı olmayacak. Bunu siz de biliyorsunuz, tarif ediyorsunuz. Bütün yürütme yetkisi elinde toplanmış, tek başına Bakanlar Kurulunun, başbakanın, bakanların bütün yetkilerini kullanacak, bürokrat atacak, disiplin soruşturması başlatacak, düzenleyici işlem yapabilecek, neredeyse kanun gücünde anlamına gelecek kararname çıkarabilecek bir Cumhurbaşkanına bu yetkileri veriyorsunuz, yargıyı böylesine kontrol etme yetkisini.

Danıştayın dörtte 1'ini seçecek. Sonra geri kalan dörtte 3'ünde de -biraz önce söyledim- o Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu belirleyecek. Ne olacak? Danıştayın tamamı bu Cumhurbaşkanının işlemlerini denetleyecek. Çünkü bu Cumhurbaşkanı artık idarenin başı, eskisi gibi değil yeni tarif edilen Cumhurbaşkanı. Yargıtaya yine aynı şekilde cumhuriyet başsavcısını, başsavcı vekilini seçecek, Yargıtay üyelerini de yine o HSYK seçecek, bu Cumhurbaşkanının tayin ettiği HSYK ve buradan bir yargı bağımsızlığından söz edeceksiniz.

Değerli arkadaşlar, hangi hükümet sistemini konuşursanız konuşun, hangi hükümet sistemini tartışırsanız tartışın, demokratik bir sistem istiyorsanız... Bakın, rejim tartışması ayrı, onu koydum. Oradaki rezervimiz çok net. Bunun için rejim değişiyor diyoruz zaten ama sizin tercih ettiğiniz dilden söylüyorum: Hükümet sisteminde bile hangi hükümet sistemini koyarsanız koyun bir sistemin demokratik olup olmadığını ölçü alıyorsanız yargıya bakacaksınız. Denetim mekanizmalarında başkanlık sistemi de deseniz -eğer bozulmamış, saf demokratik bir başkanlık sistemi istiyorsanız- parlamenter sistem de deseniz her ikisinde de yargının pozisyonu değişmez. Başkanlık rejimi ve parlamenter rejimlerde yasamayla yürütmenin, yani Meclisle hükümetin ilişkileri değişir, birbirlerini etkileme, denetleme, birbirlerine karışma düzeyleri değişir ama yargı meselesi, eğer sistem demokratik olacaksa her ikisinde de yasamadan da yürütmeden de yargı bağımsızdır. Demokrasinin güvencesi budur, demokrasinin. Sistemin güvencesi değil. Otoriter sistemlerin güvencesi buradan geçmez. Otoriter sistemlerin güvencesi yargıyı Führer'in kontrolü altına sokmaktır, tıpkı Alman faşizminde olduğu gibi. Ne diyorlardı yargıçlar Almanya'da? "Bir konuda karar vereceğiniz zaman Führer bu konuda ne derdi, ne düşünürdü diye bakıp ona göre karar vereceksiniz." diyordu. Evet, o sistemlerde yargı bir kişinin kontrolüne girer; faşizmde, Nazizm'de, diktatörlüklerde, otoriter rejimlerde, totaliter rejimlerde yargı bir kişinin kontrolü altına girer ama sistemin demokratik olduğu iddiasındaysanız yargıyı bağımsız yapmak zorundasınız. Başkanlık sistemlerinde Amerikan Başkanının bugün federal yargıç atama yetkisi dahi yoktur. Başkanlık sistemlerinde Amerikan Başkanı kapıdan girdiği zaman, salona girdiğinde herkes ayağa kalkar ama yüksek yargıçlar ayağa kalkmaz. Türkiye'deki gibi yüksek yargıçları toplayıp açılış konferansında, hiçbir demokratik ülkede yargının tepesindekiler, devletin başında, yürütmenin başındaki ayakta alkışlamaz. Ayakta alkışlıyorsa o ülkede yargı ayaklar altına alınmıyor demektir.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bununla ilgili çok anekdot söyleyebiliriz ama hepsini ben söylemeyeceğim, söyler arkadaşlarımız. Böyle bir tablo içerisinde bağımsız yargıyı kuramıyorsanız demokratik bir hükümet sistemi de kuramazsınız, demokratik bir rejim de kuramazsınız, demokratik hukuk devleti de kuramazsınız, demokratik cumhuriyet de kuramazsınız. Onun için ilk dört maddeye aykırı diyoruz. Aykırılık sebeplerinden birisi bu. Bu sebeple tablo böyledir diyoruz.

Anayasalar sadece kâğıtlarda yazan, kitapta yazan metinler olsaydı hepsine anayasa denirdi. Ama biliyoruz ki anayasalar, iktidarları denetlemek üzere ortaya çıkmıştır ve her şeyde olduğu gibi bu süreçlerde de anayasacılık hareketlerinde de bozulmalar meydana geldiği için bugün anayasa doktrininde “sahte anayasalar” ifadesi vardır. Sahte anayasa yani gerçekte güçleri sınırlıyormuş ve dengeliyormuş gibi görünen ama gücü bir elde toplayan anayasa. İşte bu teklif bir sahte anayasa yaratma teklifidir. Bir anayasacılık geleneği içerisinde kural, demokrasiye gidiştir, güçlerin sınırlanmasıdır, iktidarın sınırlanmasıdır ama anayasacılık görüntüsü içerisinde güçleri bir elde toplama girişimleri de tarihte yaşanmıştır. Bunun adına da anayasa teorisinde “suistimalci anayasacılık” denmiştir. Almanya bir Reichstag yangınına yaşadı. Bu, defalarca tekrar ettiğimiz ve unutmamamız gereken bir tarihî örnektir, Alman faşizminin yükselişinin ilk ve önemli işaretidir. Alman Parlamentosunda özellikle Hitler yanlılarının çıkardığı bir yangının muhaliflere mal edilerek Almanya’da bir kırımın yaratılmasının ve Parlamentonun yetkilerinin Führer’de, bir kişinin elinde toplanmasının yolunun açıldığı gündür. Biz 15 Temmuz darbesine karşı mücadele ederken, şehitler verirken, tepemizden bombalar atılırken ertesi gün dedik ki: Buradan Türkiye için bir demokrasi fırsatı yaratalım, buradan Türkiye’de bir diktatörlük sonucu çıkaracak sapmaya, savrulmaya yönelmeyelim. Ama, görüyoruz ki 15 Temmuz, Türkiye’nin Reichstag’ı olmak yolundadır; 15 Temmuz, Türkiye’de bir yeni Reichstag yangınına dönüştürülme noktasındadır. O yüzden 20 Temmuz, apoletsizlerin yaptığı yeni bir sivil darbeye dönüşmüştür.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Darbecilere darbe, evet.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Her darbe kendi hukukunu yaratır. Her darbe kendi geleceğini güvence altına alacak, kendi güç ilişkilerini tarif eden bir hukuk yaratır. Türkiye’de darbeler tarihine dönüp baktığımızda; 1960 darbesi, kendine göre hukukunu, anayasasını yaratmıştır; 1971 muhtırası, kendi anlayışına göre bir Anayasa değişikliğiyle sistem tarifi yapmıştır; 12 Eylül 1980 darbesi, kendi Anayasa’sını 1982’de metne geçirmiştir. Şimdi yeni bir darbeye karşı karşıyayız. Tıpkı Reichstag yangınından sonra Almanya’da Parlamentonun devre dışı bırakılıp gücün tek bir elde toplandığı gibi, Türkiye’de de 20 Temmuzda olağanüstü hâlin ilanıla fiili sistem daha da güçlendirilerek, OHAL uygulamalarıyla açıkça anayasal bir kılıfa da sokularak güçler artık tek bir kişinin elinde toplanmıştır. Şimdi bunun anayasası yapılmaya çalışılıyor, yapılmak istenen budur. 20 Temmuz yeni bir darbe sürecidir ve bu Anayasa değişiklik teklifi 20 Temmuz darbesinin anayasasıdır. Türkiye, 15 Temmuzdan sonra demokrasiye yönelmesi gerekirken, 20 Temmuz OHAL darbesiyle apoletsiz yeni bir darbeci sürecin, diktatörlüğün içerisine girmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; daha uzatabilirim ama aşağı yukarı meramımız belli. Burada, bütün bu tablo içerisinde, tekrar başa dönüyorum, yaratılmak istenen zorbalık düzenine uygun zorbalık yöntemleriyle görüşmeler tamamlanmaya çalışılıyor. Milletvekillerinin konuşma hakkı verilmeden -gasp edilerek- burada özellikle geneliyle ilgili görüşmeler bitmeden maddelere geçilmesi usule aykırı bir şekilde oylanmıştır. Bu korsan oylama geçersizdir. Bu nedenle, geneli üzerindeki görüşmelerin tamamlanmadığını, bu usul eksikliğini Başkanlığınız tarafından giderilmesi ve geneliyle ilgili görüşmelere devam edilip konuşma hakkı olan arkadaşlarımızın -sınır getirilecekse o görüşülebilir

ama- konuşmalarını tamamlamaları, ondan sonra Divanınızdaki iki önergemizin görüşülüp oylanması, sonra kifayetimizakere önergesi oylanacaksa bunun oylanması gerekir diyorum, hepinize teşekkür ediyorum.

REŞAT PETEK (Burdur) – Sayın Başkan, satışma var, satışmadan dolayı söz istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Petek, bir dakika...

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un Mardin Milletvekili Mithat Sancar'a geçmiş olsun dileğinde bulunduğuna ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Sayın Mithat Sancar'a hoş geldiniz diyorum, geçmiş olsun diyorum. Bir operasyon geçirmişti ama görüyorsunuz, şimdi gayet iyi, sıhhatli.

BÜLENT TEZCAN (Ayдын) – Mithat Bey, hoş geldiniz, geçmiş olsun. Kusura bakmayın, görmedik biz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN – Şimdi, değerli arkadaşlar, Komisyon üyelerimizden devam edelim.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, usulle ilgili bir söz talebim vardı.

BAŞKAN – Usulle ilgili konuşuyoruz zaten şu anda Sayın Emir.

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER (Devam)

1.- (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşme usul ve esasları hakkında görüşmeler (Devam)

BAŞKAN – Sayın Akbaşoğlu, buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Öncelikle belirtmek isterim ki bir hukuk kaidesi, kuralı olarak usul esasa mukaddemdir yani usul esastan önce gelir ve güzel bir söz var “Vusulsüzlüğümüz usulsüzlüğümüzdendir.” diye. Şimdi, tabii, usulle ilgili bir söz almış bulunuyoruz ama daha önce konuşma yapan çok Değerli Milletvekilimiz Sayın Bülent Tezcan usulün sınırlarını aşan bir tarzda esasa ilişkin de uzunca bir değerlendirmede bulundular. Bu değerlendirmeleri ilk gün de yapmışlardı, Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla ilgili de bir buçuk saate yakın bir zaman dilimi içerisinde, “Anayasa'ya aykırılık ve rejim değişikliği” başlığı altında, kendi fikirlerini ortaya koymuşlardı. Daha sonra da 20 Aralık 2016'dan 24 Aralık 2016 Cumartesi günü saat sekize kadar yaklaşık beş gündür devam eden bu Komisyon müzakerelerinde değerli milletvekili arkadaşlarımız buna ilişkin ve bunu aşan tarzda çok farklı görüşlerini detaylı bir şekilde ve hakikaten samimi bir ortamda, uhulet ve suhuletle ortaya koydular. Dolayısıyla, ben bu değerlendirmelere ilişkin esasa yönelik bir açıklama, beyanda bulunmayı zait gördüğüm için... Çünkü, hatırlarsınız, ben de bir söz almıştım ve uzunca bir konuşma yapmıştım. Sebebihikmeti de “Bizi ikna etmeye çalışmıyorsunuz.” şeklinde muhalefet partilerimizden gelen samimi taleplere biz de kendi zaviyemizden -üç günde bir buçuk saatlik, iki saatlik defaatle konuşmalar söz konusuydu- “Eğer müsaade ederseniz ikna etmek istiyoruz.” diyerek, ben de “Kendi görüşlerimi hazıruna, çok değerli Komisyon üyelerimize arz etmek istiyorum.” diyerek ve konu bağlamında 1876 Kanuni Esasi'den alıp bugüne kadar getirerek teklifimizin hangi paradigmaya oturduğunu, nasıl temellendirdiğimizi ve zaman zaman da “Eğer fazla olduysa kesebilirim.” diyerek, yüce heyetinizle de karşılıklı olarak müzakeremizi devam ettirerek sizlerden de gelen talep üzerine sözlerimize devam etmiştik ve bu esasa ilişkin düşüncelerimizi o günkü konuşmalarımızda kayıtlara geçirdik, sizlere arz ettik. Daha sonra da

çok Değerli Milletvekilimiz Mahmut Tanal Bey iki saat elli dakikalık bir konuşmayla, bu beş günlük maratonun en uzun konuşmacısı olarak, fikirlerini hepimize aktarmışlardı. Dolayısıyla, ben usulle ilgili söz aldığımdan dolayı, esasa ilişkin değerlendirmelerle ilgili beş günlük zaman dilimi içerisinde çok farklı görüşlerden, yaklaşık kırk beş saat beş dakikalık bir konuşma süreci içerisinde bizzat söz alarak veya laf atarak, yaklaşık 220'yi aşkın milletvekilimizin bu sürece katkıları münasebetiyle yeterli derecede konuşulduğu kanaatinde olduğum için aynı şeyleri tekrar ederek zamanınızı almak istemiyorum. Ben usulle ilgili düşüncemi sizlere arz etmek istiyorum.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Sayın Akbaşıoğlu, laf atmaları da mı konuşma olarak saydınız?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Şimdi, şöyle: Değerli arkadaşlar, geneli hakkında söylenecek sözler hakikaten söylendi. 20 Aralık Salı günü başlayan Anayasa Komisyonu görüşmelerimiz esnasında hem Cumhuriyet Halk Partisine hem de HDP'ye ait Komisyon üyelerimiz tarafından ayrı ayrı 2 önerge verildi. Bu önergeler, bu teklifin Anayasa'ya aykırılığına ilişkin, ilk 4 maddesine aykırılığına ilişkin önergelerdi, böyle önergelerdi. Bu önergeleri Sayın Başkanımız gündeme aldı çünkü Komisyon gündemine hâkimdir. Gündeme aldı ve okuyarak oylattı. Anayasa'ya aykırılık iddiası önergeleri Komisyonumuzca reddedildi ve bu zapta geçti. Bunda hep beraber mutabıkız değil mi?

LEVENT GÖK (Ankara) – O da tam öyle değil.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Öyle oldu yani size söz sırası gelince bunu açıklayabilirsiniz, o konuda da rahatlıkla dinleriz.

LEVENT GÖK (Ankara) - Onun için değil ama mutabık olmadığımızı bilin yani.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Hep beraber dinleriz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Siz ortaya söylediğiniz için ben de bir cevap verdim yani.

BAŞKAN – Siz konuşurken hiç söz istemiyorsunuz, müdahale ediyorsunuz başkası konuşurken, yeri gelince konuşun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Tamam, değerli Grup Başkan Vekilim, teşekkür ediyorum.

Şöyle: Ben değerli grup başkan vekilimize...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Biz de değiliz diye...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Tamam, yok, hayır, şunda mutabıkız: Bakın...

BAŞKAN – Yani cevap bekleniyor buradaki herkesten.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Şöyle: Bakın, değerli arkadaşlar, diyorum ki: Bakın, yorum yapmıyorum, bir kronoloji anlatıyorum, zapta geçirilen bir şeyi söylüyorum, bununla ilgili bile tartışma yapabilecekssek eğer o zaman lütfen niyetlerimizi bir sorgulayalım.

Bir süreç yaşadık, 20 Aralık 2016 Salı günü CHP ve HDP'nin değerli milletvekilleri, Komisyon üyelerimiz bir önerge verdiler, Komisyonun gündeminde olan teklifin, Anayasa değişikliği teklifinin Anayasa'ya, ilk 4 maddeye aykırılığına ilişkin bir önerge verdiler ve bu önerge Komisyonunda oylandı, reddedildi diyorum, bunda mutabık mıyız diyorum. Yani komisyonlardaki...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bizi konuşturmadan oyladınız ama, 4 milletvekilini o zaman konuşturmadınız.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bütün herkes konuştu değerli Milletvekilimiz.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – 4 milletvekilini konuşturmadan oyladınız.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Değerli arkadaşlar, devam ediyorum müsaadenizle.

Evet, geneli hakkında görüşmeler devam etti bu önergeler oylandıktan sonra. Yine, 24 Aralık Cumartesiye kadar, o gün de dâhil olmak üzere çeşitli konuşmacı arkadaşlarımız, milletvekillerimiz yine bu iddiaları dile getirdiler, ondan vazgeçemediler, konuşmalar esnasında bunu dile getirdiler “Anayasa’ya aykırıdır, rejim değişikliği söz konusudur.” diye, biz de bunun Anayasa’ya aykırı olmadığını, rejim değişikliğinin söz konusu olmadığını, bunun bir sisteme yönelik, yürütmeye ilgili çift başlılığın ortadan kaldırılmasına ilişkin bir düzenleme olduğunu esas yönü itibarıyla hep beraber açıkladık.

Daha sonra, arkadaşlar, 21 Aralık 2016 günü bizim teklifimizdeki düzenlemelerin ilgili komisyonlara havale edilmesine ilişkin önergeler geldi, Maliyeyle ilgili diyelim ki Bütçe Komisyonuna, diğer ilgili komisyonlara yönelik böyle bir önerge verildi ve Sayın Başkanımız, Komisyon Başkanımız bu önergelerle ilgili bir beyanda, açıklamada bulundu ve dedi ki: “İlgili maddelerine gelindiğinde bu önergelerle ilgili görüşlerimizi hep beraber ortaya koyacağız, bunları oylayacağız.” Bunlar da zabıtlarda vardır. Bunlar genel görüşmenin devam ettiği süre içerisinde, 20 Aralıkla 24 Aralık tarihleri arasında zabıtlarda söz konusudur. Dolayısıyla, daha sonra cumartesi günü saat altı buçuk, yedi sularıydı zannediyorum, komisyon üyelerimizden 3 arkadaşımız bu kırk beş saati aşan zaman diliminde birçok Komisyon üyemizin dışında grup başkan vekillerimizin, Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimizin bu sürece, genel görüşmelere katkılarının yeteri derecede vuzuha kavuştuğu ve artık hakkın suistimalinin söz konusu olmaması gerektiği, Komisyonun gündemine hâkim olması gerektiği yönleri itibarıyla gerekçelerini ortaya koyarak kifayetimüzakere önergesi verdiler ve bu önergeyi Sayın Başkanımız aynen Anayasa’ya aykırılık iddiasıyla ilgili önergeler geldiğinde oylattığı gibi bununla ilgili de “Söz talebinde olanlar var mı?” diye iki kere sorduğu hâlde onunla ilgili bir söz talebi söz konusu olmadı ve kifayetimüzakereyle ilgili...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Hayır, hayır.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Soru yok.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Hiç öyle bir soru sorulmadı.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Soru yok, doğruyu söyleyelim.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Pardon, orayı düzeltiyorum, bu 1’inci maddeyle ilgili, orayı düzeltiyorum. Önerge sahipleriyle ilgili bir konuşma söz konusu olmadı, gerekçe okunduğu için önerge sahipleri bir konuşma yapmadı ve oylamaya geçildi. Oylama sonucunda da kifayetimüzakere önergesi kabul edildi. Kabul edildikten sonra Sayın Başkanımız maddelere geçtiğini ifade etti. Bununla ilgili, maddelere geçilmesiyle ilgili oylamayı teklif etti, o da kabul edildi ve iki oylama yapıldı: Kifayetimüzakere önergesinin kabulü; iki, genel görüşmelerin tamamlanarak maddelere geçilmesi. Bunlar oylandı ve zapta geçildi. Efendim, İç Tüzük’ün ilgili maddeleri aynen ve harfiyen yerine getirildi, uygulandı. Sonra “1’inci maddeyle ilgili söz alan var mı?” diye Komisyonumuza soruyu yöneltti. Söz alanlar oldu, sayın CHP grup başkan vekilimiz bu konuyla ilgili söz aldı, konuştu. Daha sonra, Abdurrahman Öz Bey söz aldı, 1’inci maddeyle ilgili konuşmasını ortaya koydular ve ondan sonra da bugün toplanmak üzere Komisyonumuzun çalışmalarına ara verdiği Komisyon Başkanımız tarafından heyetimize sunulmuş oldu. Dolayısıyla, kısa bir kronolojide anlattığım bu usuli işlemler, hepsi İç Tüzük’ün ilgili maddeleri çerçevesinde bihakkın yerine getirilmiş ve herhangi bir usule aykırılık asla mevzubahis olmamıştır. Bu hususu arz ediyor, şimdilik sözlerimi nihayete erdiriyorum.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Arkadaşlar, diğer gruplardan şey var mı?

Buyurun Sayın Sancar.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, ben de usul üzerine fikirlerimi dile getirmeye çalışacağım, arkadaşlarım, grubum adına.

Beş günlük görüşme maratonu olmuş, onu maalesef burada bulunarak izleyemedim, katılamadım ama elimden geldiğince bilgi edinmeye çalıştım. Ola ki bir yanlışlık, maddi bir hata yaparsam bu eksikliktedir, onu da hoş görmenizi isterim.

Anlaşıyor ki daha önce dokunulmazlıkların kaldırılmasıyla ilgili Anayasa değişikliği görüşmelerinde yaşadığımız sorun burada da gündeme gelmiş. Muhalefet partileri daha fazla konuşmak, daha fazla söz almak, daha fazla değerlendirme yapmak istiyorlar, iktidar grubu da olabildiğince hızlı ve seri bir şekilde bu değişikliği Komisyondan geçirmeye çalışıyor.

Burada tartışmanın konusunun İç Tüzük olmadığı açık aslında. Yani İç Tüzük'e dayanarak iktidar grubu ya da buradaki çoğunluk grubu bazı kısıtlamalar getirebileceğini iddia edebilir, buna karşı muhalefet milletvekilleri de itiraz edebilirler. Her iki taraf da kendilerine göre haklı gerekçeler çıkarabilirler ama buradaki asıl mesele İç Tüzük tartışmasının çok ötesindedir, oraya boğmanın usulü de İç Tüzük'le sınırlı tartışmanın gerçeğe karşılık gelmediğini söylemek isterim. Nedir buradaki gerçek, nedir buradaki hakikat? Buradaki hakikat şudur arkadaşlar: Anayasa değişikliği önerisi, köklü bir değişiklik teklif ediyor. Evet, bize göre de bir rejim değişikliği önerisidir bu. Yani, cumhuriyet ile demokrasi arasında bağ kurmak için on yıllardır sürdürülen demokratik mücadelenin hedeflerinin tam tersi bir değişiklik öngörüyor; hem cumhuriyeti zayıflatmak, cumhuriyeti iyice bir köşeye sıkıştırmak istiyor hem de demokrasiyle arasındaki mevcut bağları da koparmak istiyor. Demokratik cumhuriyet diye bir hedefimiz var bizim. Hedefimizin bu iki unsuruna da ağır bir darbe indirecek bir değişiklik teklifiyle karşı karşıyayız.

Bu konudaki ayrıntılara şimdi girmeyeceğim. Asıl, usule bağlamak istediğim noktaları biraz daha öne çıkarmaya çalışacağım. Bu teklifi hangi şartlarda tartışıyoruz? Olağanüstü hâl şartlarında. 20 Temmuzdan bu yana olağanüstü hâl uygulanıyor ve olağanüstü hâlin nasıl uygulandığına dair pek çok tartışma yapıldı. Bizler de imkân bulduğumuz şartlarda ve platformlarda bu konulardaki değerlendirmelerimizi dile getirdik. Bir defa, Anayasa tartışmaları, Anayasa değişikliği, hele böyle önemli sonuçlar doğuracak Anayasa değişikliği görüşmelerinin özgürlükçü ve demokratik bir ortamda olması gerekiyor. Neden gerekiyor? Eğer amacınız gerçekten demokratikleşme yönünde bir ilerleme sağlamaksa toplumda geniş bir mutabakat oluşturmak zorundasınız. Hem demokratik meşruiyet kaygısı bunu gerektirir hem de Anayasa değişikliğinin kalıcı ve istikrarlı bir siyasi sonuç doğurmasını istiyorsanız bu gereklidir. Eğer mutabakat derdiniz yoksa, geniş bir mutabakat derdiniz yoksa toplumda, o zaman kendi çoğunluğunuza dayanarak ve şartları da olabildiğince kendi lehinize kullanarak hızlı bu değişikliği geçirmek istersiniz. İktidar grubunun şu an yapmak istediği budur, bunu anlıyoruz, görüyoruz.

Bir defa, tek taraflı bir tartışma ortamı hüküm sürmekte Türkiye'de. Evet, pek çok yayın organı kapatıldı olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnameleleriyle, muhalefetin konuşma imkânı bulabildiği kısıtlı bütün alanlar ortadan kaldırıldı. Sadece “tweet” attığı için gazeteciler içeri alınıyor ve üstelik suçlamalar çok ağır; örgüt üyeliğinden. Cumhurbaşkanıya herhangi bir söz söylemek ciddi bir tutuklama tehdidi yaratıyor. Basın ve ifade özgürlüğü Türkiye'de şu an diplerde. Bunu sadece biz söylemiyoruz,

uluslararası kuruluşlar da söylüyor. Peki, basın ve ifade özgürlüğünün bu kadar ağır kısıtlamalar altında olduğu bir ortamda demokratik bir tartışma yürütmek nasıl mümkün olacak, nasıl bir özgür mutabakat arayışı mümkün olacak? Mümkün olmayacak elbette.

Bunlara bir de şunu eklememiz gerekiyor, her vesileyle hatırlatmamız gerekiyor: Anayasa'ya ağır aykırılık olduğunu bizlerin sürekli dile getirdiği, CHP temsilcilerinin de öyle olduğunu kabul ettiği dokunulmazlıklarla ilgili Anayasa değişikliğinden sonra HDP yani Meclisteki üçüncü büyük gruba sahip partide 12 milletvekili -eş başkanları dâhil- tutuklanmak suretiyle bu tartışmaların olabildiğince dışına itilmek isteniyor. Sadece o değil. Elbette bu son derece önemli; 12 milletvekili, eş başkanları dâhil, iki ayı aşkın bir süredir tutuklular. Anayasa'ya aykırılık olduğu bariz, net; sadece Anayasa'ya değil, evrensel normlara da aykırılık olduğu açık bir Anayasa değişikliğiyle partimiz bu çalışmaların dışına itilmek isteniyor. Yani, hem Parlamentoda böyle bir antidemokratik ortam yaratıldı hem de ülkenin genelinde basın-ifade özgürlüğü, toplantı, gösteri özgürlüğü askıya alındı ve biz bu şartlarda Anayasa değişikliği tartışacağız. Nasıl bir Anayasa değişikliği? Gerçekten rejim değişikliğiyle sonuçlanacak bir Anayasa değişikliği. Yani, yeni bir anayasa yapmak kadar, hatta daha önemli bir Anayasa değişikliğini bu şartlarda tartışacağız.

Madalyonun öbür yüzüne bakıyorsunuz; bu teklifin asıl sahipliğini, savunuculuğunu Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan yapıyor. Sayın Erdoğan her gün canlı yayında, her gün kendi görüşlerini anlatıyor. Bu bir propaganda çalışmasıdır aynı zamanda. İktidar partisi, Başbakan ve bakanlar başta olmak üzere her gün televizyonlarda, canlı yayınlarda konuşabiliyorlar; tartışma programlarında onlara yakın, onların görüşlerini savunan gazeteciler her gün görüşlerini aktarabiliyorlar.

Bu kadar adaletsiz bir tartışma ortamında, bir tarafın ellerinin tamamen serbest olduğu, diğer tarafın ise sürekli köşeye sıkıştırılmak, elleri kolları bağlı bir dövüşe, bir boksa razı edilmek istendiği, zorlanmak istendiği bir ortamda böyle bir Anayasa tartışması yapılıyorsa başlı başına tehliktir; ne getirirse getirsin, hatta çok olumlu şeyler içerse bile, içermiş olsaydı bile başlı başına bir tehliktir; ileriye devredilecek çok ciddi bir kutuplaşma, kalıcı bir gerilim ve kavga potansiyelini içeren bir girişimdir.

Bunu da biraz sonra biraz daha açacağım ama dediğim gibi, bu şartları dikkate almadan usul tartışmasını da anlamlı bir şekilde yürütmenin imkânı yoktur. Elbette sesi bu kadar kısılmışsa muhalefetin, elbette imkânları, kendini ifade ve görüşlerini savunma imkânları bu kadar gasbedilmişse muhalefetin, diğer imkânları değerlendirmeye çalışacaktır. Bu imkânların başında da Parlamento geliyor.

Daha önceki tartışmalarda, hatta bu Komisyondaki görüşmelerde de söylemiştim. Parlatononun kökü "parla" kelimesidir yani "konuşma"dan gelir; söz, konuşma, Parlamento bunun üzerine kurulmuştur, Latince kökü de budur. Dolayısıyla, burada, konuşmayı kısıtlamaya yönelik her girişim Parlamento kavramının, kurumunun ruhuna, parlamenter sistemin ana mantığına aykırıdır. Hele muhalefet, kamuoyunda bu kadar çok kısıtlamayla, kuşatmayla karşı karşıya kalmışsa Parlatonoda daha çok konuşmak isteyecektir. Bu son derece meşru bir haktır. Üstelik, dediğim gibi, böyle bir değişikliği tartışan bir Komisyonda söz kısıtlamaya yönelik manevralar yapılırsa o zaman amacın başka bir şey olduğu, Hükümet kanadının, iktidar kanadının amacının başka bir şey olduğu şüphesi, çok daha büyük bir haklılık kazanmış olur.

Evvet, ben de bu bağlamda, yeterlilik önergelerinin usule aykırı olduğu görüşündeyim arkadaşlarımızla birlikte. Cumartesi günü yapılan oylamanın da geçersiz kabul edilmesi gerektiğini savunuyorum. Yeniden bir oylama mı yapılır, yoksa o karar geri mi alınır, bunu Divanın mutlaka değerlendirmesi gerektiğini düşünüyorum. Genelî üzerindeki görüşmeler ne kadar devam ederse etsin, bunları kesmek ve kısıtlamak kesinlikle doğru olmayacaktır.

Şimdi, acelenin ne olduğu konusunu da sormamız gerekiyor. Bir planınız var büyük ihtimalle, iktidar grubunun bir planı var, kendine göre bir zaman planı var ve Komisyon çalışmalarını da, Genel Kurul görüşmelerini de bu plana uydurmaya çalışacaktır. Ama, bu zaman baskısının ülkenin menfaatine olduğunu kanıtlayacak hiçbir gerekçe, inandırıcı gerekçe gösteremiyor iktidar milletvekilleri ve sözcüleri. Mesela, Türkiye'nin neden böyle bir değişikliğe acil ihtiyacı olduğunu kim anlatabilir, bilmiyorum. Neden, neden? Türkiye on dört yıldır koalisyonlarla yönetilmedi, Türkiye on dört yıldır tek parti Hükümeti tarafından yönetiliyor. Daha güçlü bir Hükümet mi istiyorsunuz, daha güçlü bir yürütme mi istiyorsunuz? Niye? Neden daha güçlü bir yürütme ihtiyacı var Türkiye'nin?

Bakın, 1 Kasımda, 7 Hazirana göre çok daha güçlü bir yürütme çıkardınız, Türkiye istikrar görmedi. Bu istikrarsızlığın sebebini başka faktörlere bağlamak yerine, yönetme konusundaki beceriksizliğin ve demokrasiden uzaklaşma niyetinin buradaki belirleyici rolünü daha açık tartışmayı neden denemiyorsunuz? Demokrasiden uzaklaştıkça, hukuk devletinden uzaklaştıkça, özellikle hukuk devletinden uzaklaştıkça istikrar bulmanız mümkün değil arkadaşlar. Ekonomik istikrar da buna dâhil ama bundan çok daha önemlisi, siyasal ve toplumsal istikrardır. Siyasal ve toplumsal istikrar, kutuplaşmanın olabildiğince azaltıldığı, toplumsal diyalog kanallarının açık olduğu ve mutabakat arayışlarının bir kenara itilmediği bir ortamda gerçekleşebilir. Aksi, sürekli bir gerilim, sürekli bir kutuplaşma havasıdır ve bundan da hiç kimse fayda görmez, toplumun tamamı ortak bedel öder, Hükümet kanadı da –istediği çoğunluğu elde etsin- bundan hayır görmez.

Bakın, 12 Eylül şartları ve Anayasası'yla kıyaslanıyor. Bunu şimdi sadece not olarak düşeceğim, daha sonraki aşamalarda görüşmelerin biraz daha ayrıntılı anlatacağım. 1982 Anayasası'nın da en önemli düzenlemesi, kurumu, Cumhurbaşkanlığıydı. Bunu uzun süre pek fazla dile getiren olmadı. Ben akademideki çalışmalarımda da hem Anayasa'nın aşıl topuğunun o olduğunu söylemişim hem de potansiyel kriz kaynağının esas Cumhurbaşkanlığının konumu olduğunu belirtmişim çeşitli yazılarımda, çeşitli konuşmalarımda ve derslerimde. Neden böyleydi? Şunun için, basitçe: Cumhurbaşkanı güçlendirilmişti. Parlamenter sistemde olabilecek sınırların çok ötesinde bir konuma, güçlü konuma yerleştirilmişti ve fakat kafada belli bir Cumhurbaşkanı tipi vardı, belli bir Cumhurbaşkanı modeli, kişi modeli vardı. sürekli vesayetin kontrol edeceği ya da önereceği, destekleyeceği bir Cumhurbaşkanının olacağını, seçileceğini varsayarak yapmışlardı bu Anayasa'yı. Hani "Kenan Evren kendine göre yaptı deniyor. Hayır, şahsına göre, belki, tabii, ilk dönem, şahsına göre düşündü fakat sonrasında da kendisinin savunduğu çiziyi devam ettirecek cumhurbaşkanlarının seçileceğini varsaydılar ve bu varsayım üzerine Anayasa'yı kurdular. Nerede çöktü? Tam da Cumhurbaşkanı, istedikleri kişilerden, çevrelerden değil, tamamen, o zaman kendilerine göre karşı oldukları çevreden seçilme ihtimali doğunca kriz ortaya çıktı. Ne kriziydi? Bir sürü ifadeyle anılıyor o kriz. 367 kriziydi ama bütün hepsinin ortak noktası şuydu: 367 de bir sonuçtu, berbat bir sonuçtu, diğer bütün tartışmalar da sonuçtu; mesele, Cumhurbaşkanlığını kontrol etmekte. Cumhurbaşkanlığını kontrol etmek için her yöntemi meşru gördü o zaman, kendilerini muktedir sayan çevreler. Ama, bu kriz, başka bir kriz yöntemiyle aşıldı, o zaman da uyardık. Cumhurbaşkanının hem parlamenter sistem devam edecek hem de halk tarafından seçilmesi öngörülecek bir değişiklik yeni krizlere gebedir dedik. Oraya şimdi girmeyeceğim, daha sonra bunları da açacağım. Şimdi, bu teklife bağlayayım.

Bakın, bütün sistem tek kişiye göre biçimlenmiştir. Çok samimi konuşabilsek bunun mümkün olmadığını biliyorum, hepimizin diplomatik dil kullanma ihtiyacı var, hepimizin gerçeği biraz giydirerek ifade etme mecburiyetleri var. Dolayısıyla, burada herhangi bir akademik görüşme ya da dostlar arası, arkadaşlar arası muhabbet ortamında konuşamayız. Bu teklifin tek sebebi olduğunu hazırlayanlar da, iktidar grubu da, savunanlar da biliyorlar: Sayın Erdoğan'ı olabilecek en geniş yetkilerle ve en zayıf denetim sistemiyle tek adam olarak başa geçirmek. Bunun tek sebebi, bu değişikliğin, bu tartışmanın uzun süredir tek amacı var. Bu söylense belki de bu kadar tartışma yapılmayacak, belki usul tartışmasına gerek kalmayacak. Bunu itiraf edebilse Hükümet sözcüleri, AKP temsilcileri, deseler ki ya bizim derdimiz bu, oraya bir sürü madde yazdık, o maddeleri de boş verin yani biz de biliyoruz bu maddelerin nasıl kolay aşılabileceğini.

MUSA ÇAM (İzmir) – Naci Hoca birazdan itiraf eder.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – CHP'nin itirafını bekliyorum CHP'nin.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Naci Hoca bir durun hele, bir durun şimdi, karşılıklı konuşmayın, sonra devam edin o konuşmaya. Zar zor zaten toparlıyorum.

Şimdi, tek kişi yönetimi isteniyor, bu çok açık; kuvvetler ayrılığı sistemi değil, bu çok açık. Yani ben hani burada uzun uzun bir şeyler anlatmayı bile gerekli görmüyorum. Kuvvetler ayrılığı sistemi değil bu, bu çok net bir kuvvetler birliği sistemidir.

Şimdi, biraz önce Cumhurbaşkanlığı kurumu hakkında söylediklerime bağlayayım. Burada, şimdiki Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan'a göre bir model kuruluyor. Eğer ilk seçimde veya diyelim ki ilk seçimi atlattınız, ilk seçimde -2019 öngörülüyor- Sayın Erdoğan aday oldu ve seçildi. Meclis çoğunluğu da kendine göre, kendine uygun ortaya çıktı. Sadece bir dönem ertelemiş olursunuz. Bu çoğunluk değişecek arkadaşlar, isterseniz Anayasa'yı askıya alın, isterseniz bütün özgürlükleri kaldırın; bir gün gelecek ve değişecek. Ben size öngörümü söyleyeyim, 2019'da da bu çoğunluğu yakalama ihtimaliniz zayıf, çok zayıf. 2024'te bana imkânsız geliyor. Eğer seçimleri ilga etmeyi düşünürseniz ülkeyi çok korkunç bir kaosa yani şekli hâlâ getirecek düzenlemeler yaparsanız veya fiilen engellerseniz ülkeyi korkunç bir kaosa sürüklersiniz. Şimdi, kritik nokta şu: Muhalefet bastırılıyor, Anayasa ihlal ediliyor, evrensel kurallar hiçe sayılıyor, olağanüstü hâl şartlarında korkunç hukuksuzluklar, korkunç haksızlıklar yapılıyor. Dış politikada çok büyük çöküşler ve çok büyük bedelleri ödemeyi gerektiren korkunç yanlışlar yapılıyor. İşte, hiç somut örneklerle girmek istemiyorum yani şu an El-Bab'da olan, IŞİD'in yayınladığı söyleyen videolar, Hükümetin bu konudaki çıkmazları ve bana göre son derece aciz hâli, topluma çok ağır bedeller ödettiliğini gösteriyor. Bunların hepsi var, onları da ayrıntılı zikretmeyeceğim. Asıl vurgulamak istediğim noktaya doğru devam edeyim, oraya doğru ilerlemeye devam edeyim.

Evet, bu kadar büyük yanlışlıklar, bu kadar büyük haksızlıklar, bu kadar büyük baskılar yapılıyor içte ve dışta. Şu an yüzde kaç oyunuz olduğunu bilmiyorum ama sürekli yüzde 50, 51, 52'den söz ediyorsunuz. Yüzde 50-51 destek belki vardır bilemem, şu an kamuoyu yoklamaları ne gösterir; yüzde 50-50 olsa, yüzde 50 destek ve yüzde 50 nefret var. Bunu görmemiz gerekiyor yani şunu görmemiz gerekiyor: Yüzde 50 destek varsa bile yüzde 50 muhalefet değildir, yüzde 50 rahatsızlık değildir, karşısındaki yüzde 50 sürekli nefret dolan, büyük bir öfkeyle dolmuş kitledir. Toplamda bu tabloya baktığımızda korkunç bir kutuplaşma ve öfke, her iki tarafın birbirine karşı öfkesi.

Devam ediyoruz, yarın öbür gün iktidar değiştiğinde veya Cumhurbaşkanlığı seçimi sizin öngördüğünüz şekilde sonuçlanmadığında ne çıkacak? Devamlı bir devrisabık, devamlı bir rövanşizm, devamlı bir intikamcılık çıkacak. Gelecek çoğunluklar, yeni çoğunluklar, eskinin hesabını sormak için, açılan bütün hukuksuzlukları kullanmaya kalktığında ben itiraz edeceğim, biliyorum, arkadaşlarım,

partim itiraz edecek ama sizin itiraz etmeye hakkınız olmayacak. Siz bugün bu kadar hukuksuzluk yaptıktan sonra bu hukuksuzluklarla, bu haksızlıklarla bu kadar ağır bedeller ödetirdikten sonra birileri size bunu yapmaya kalkarsa o zaman siz buna itiraz edemeyeceksiniz. Bu sistem, mutlak rövansizmi korkunç bir şekilde besliyor. Bizim kaygımız, şahsımıza, partimize değil; bizim kaygımız, Türkiye'nin geleceğine ilişkindir. Mutabakat arayışından vazgeçen, köklü öfke ve kutuplaşma zeminini derinleştiren, besleyen bir Anayasa değişikliği getiriyorsunuz ve bunu da olabildiğince hızla, bu antidemokratik ortamda, kamuoyunda tartışılmadan, burada da en az tartışarak geçirmek istiyorsunuz. Türkiye'nin geleceğine zaman ayarlı bomba yerleştiriyorsunuz. Buradan çıkış olmaz.

Daha önce cemaatin kontrol ettiği yargının kararlarıyla ilgili söylemiştim, sayısız yazı yazdım orada da, söyledim. Yollar ve sonlar birbirine karışırsa sonuç felaket olur. Yani, kullandığınız yol varacağınız sonu belirler. Eğer haksız ve kirli bir yol kullanıyorsanız varacağınız sonuç mutlaka haksız olacaktır. Araç, amacı meşrulaştıramaz ama cemaat kontrolündeki yargı organları “Biz kendi kontrolümüzü, kendi iktidarımızı, çıkarlarımızı sağlama için her yolu kullanma hakkına sahibiz; mubahtır, meşrudur.” dediler. Makyavelizmin en çapsız, en çürük, en kokuşmuş hâlini kullandılar. Bakın, sizi uyarıyorum tekrar, o zaman da uyarıştık, Hükümeti ve bu kararları veren organları da uyarıştık: Bu, felakete gider. Net olarak -yazılarım duruyor- şunu söylemiştim: Eğer siz bunları şimdi kullanırsanız yarın birileri gelip bunları size karşı kullandığında itiraz etme hakkınız kalmaz. Size de söylüyorum, söyledim, şimdi tekrar ediyorum: “Her yöntemi kullanmak mübahtır, yeter ki sonuca varalım.” anlayışını kullanırsanız yarın öbür gün bu size karşı kullanıldığında itiraz etme hakkınız olmaz. Bizim olur, sizi de savunacağız, söz. Yani, bugün nasıl mağduriyetlerden söz ettiğimizde cemaati değil, o hukuksuzluğu değil, o kirli yöntemleri değil ama mağdura, kime yapılmış olursa olsun, haksız bulduğumuz bir uygulamaya karşı çıkmak için nasıl böyle yapıyorsak yarın da aynısını yapacağız. Yarın da bugün bu yöntemleri kullananların mağduriyete uğraması, haksızlığa uğraması hâlinde biz yine haksızlığa karşı çıkacağız.

Şimdi, asıl meselenin şu olduğunu görün: Bir kişiye göre bir sistem kuruluyor, bir kuvvetler birliği sistemidir bu, Türkiye'yi en az bir 4 dönem korkunç -bu kelimeyi sürekli kullandım, birkaç kere- bir rövansizm arzusuna, tuzağına iteleyen bir yaklaşımdır bu. Buradan biz -bu nesil de, gelecek nesiller de- asla hayır görmeyiz arkadaşlar.

Şu an yaptığımız şeyin bir başka özelliği var. Aslında, hukukta ve Anayasa değişikliklerinde nedense bu yöntem size cazip geliyor, “Yıkalım.” diyorsunuz, “Bozalım.” Evet, doğrudur, bozabiliyorsunuz. “İnşa edelim.” dediğinizde inşa yok. Bakın, şu teklif, bozma teklifidir, anayasa fikrini bozma teklifidir, anayasa kavramının geleneksel içeriğini bozma teklifidir. Mevcut kötü sistemi bile -yani bir sistem var, kötüdür ama var şu an, 1982 Anayasası'nda- çökertme teklifidir. İnşa? İnşa yok. Yerine ne koyacaksınız? Yok, yerine bir sistem konulmuyor. Daha önce, milletvekili olmadan önce de AKP'li hukukçularla konuştuğumuzda, “Ya, şu, şu, şu, şunları yaptığınızda şu boşluklar doğuyor, ileride şu sorunlar doğar.” “İleride doğarsa bakarız.” demişlerdi, aynı mantık devam ediyor. “Biz şimdi çökertelim, şartlar bizim lehimize akar, o zaman da buna bir inşaat yaparız.” Nasıl yapacaksınız? “Önemli değil, bunun planının sağlam, imar izninin mevcut olup olmadığı önemli değil; biz bu inşaatı bir şekilde tamamlarız.” Sağına yuduruk bir kat mı çıkarsınız, tepesine acayip bir şey mi yaparsınız...

MUSA ÇAM (İzmir) – Kaçak inşaat mı Hocam?

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Kaçaktan beter bir inşaat; plansız, imarsız ve bana göre, meşruiyet anlamında, izinsiz.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Biz zaten hep böyle inşaatlarla doluyuz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Şimdi, evet, doğru diyorsunuz, ben ona da değinecektim ama yani inşaatın Türkiye’de ekonominin temeli olarak bu iktidar tarafından görüldüğünü biliyoruz.

BAŞKAN – İç mimariye de girersiniz belki.

MUSA ÇAM (İzmir) – Çevre ve Şehircilik eski Bakanı burada, izin vermez.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Musa Bey kaçak konuşma yapıyor.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Olsun ama böyle konuşalım, gerçekten konuşalım, Musa Bey de oradan konuşsun, satışmalar böyle olsun. Ama sizden ricam, burada kavgayı, tartışmaları boğma aracı olarak hiç kimse kullanmasın. Bunu dokunulmazlıkların kaldırılmasıyla ilgili görüşmelerde çok vahim bir şekilde yaşadık ve bunların hesabı, maalesef, görülmüyor, kimse hesaplaşmaya, kimse yüzleşmeye yanaşmıyor. O zaman da Sayın Bakana ve sayın grup başkan vekillerine, bütün kayıtları izleyelim, biz dâhil, kimin suçu varsa özur dilemeye hazırız dedik, yapılmadı, ona da yanaşılmadı. Yüzleşmeden gidebileceğimiz fazla bir yer yok Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar. Hatalarımızla yüzleşmek zorundayız. Haklılık iddiasını mutlaklaştırdığınız yerde haksızlık kaçınılmaz olur. “Yaptığım her şey doğrudur.” mantığı, bir toplumun başına gelebilecek en felaket yönetim anlayışlarından biri, belki birincisidir; tartışmaya açın. Tabii ki şu söylediklerimin naif olduğunun farkındayım yani burada gerçekten samimi bir tartışma yürütmenin mümkün olmadığını bu kadarlık, bir buçuk yıllık parlamenter tecrübemle yeterince öğrendim. Belirlenmiş bir hedef var, çizilmiş bir çerçeve var, diğer bütün aşamalar teferruatır, bunu biliyorum, öyle görüldüğünü biliyorum. Dolayısıyla, bu çağrımın fazla naif kaldığının farkındayım ama bizim bir isteğimiz, bir çabamız var, bu naiflik aptallık değildir, bundan vazgeçmeyeceğiz, kimse bunu da aptallık sanmasın ama, naifliğimizi bir noktada korumaya devam edeceğiz. Aptal değiliz ama bu naiflikte ısrar edeceğiz. Darbe Komisyonunda da yapmaya çalıştık bunu, orada da aynı sonuçla karşılaştık. Bu tecrübelerin büyük hayal kırıklığı olduğunu, bu anlamda, tekrar söyleyeyim, şahsım adına değil, gelecek kuşaklar adına, gelecek kuşaklar ve Türkiye’nin geleceği adına. Tekrar şu rövanşizmi Türkiye’nin kaderi hâline getirmeye dönük, sistem yaratmaya değil kaos üretmeye yönelik bu teklifi çekmenizi tabii ki öneriyorum ama çekmiyorsanız sonuna kadar sınırsız tartışma yollarını kapatmayın lütfen. Burada konuşabildiğimiz kadar konuşalım, bunun kimseye zararı olmaz, bilakis tarihe de, gelecek kuşakların bizi yargılayacağı zamanlara da bir adil katkı olur.

Efendim, ben biraz uzun konuştum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Sancar, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, usul üzerine konuşuldu, farklı partilerden Komisyon üyesi arkadaşlarımız görüşlerini açıkladı.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, ben söz istemiştim usul hakkında.

BAŞKAN – Murat Bey, burada 26 arkadaşımız usulle ilgili...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Arkadaşımızın söz hakkıyla ilgili...

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, geneli hakkındaki görüşmemi gasbettiniz, usul hakkında konuşmamı da gasbedemezsiniz.

BAŞKAN – Usulle ilgili 26 arkadaşımız konuşma imkânı yok maalesef, ben açıklayayım yapılan işle ilgili görüşümü.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, talebi var o konuda...

BAŞKAN – Müsaade edin, ben söz mü alacağım sizden? Ben söyleyeyim sözümü, müsaade edin.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, siz söyleyin sözünüzü onu açıklıyoruz yani arkadaşımız hak kaybını tutanaktan çıkarmış, sizi ikna etmeye çalışıyor, onun...

BAŞKAN – Ben görüşümü söyleyeyim.

Değerli arkadaşlar, tabii ilk gündem itibaren hepimiz burada çok önemli bir müzakere yaptığımız farkındayız, bunu siz de ifade ettiniz, biz de ifade ettik, buna kimsenin itirazı yok, bu Komisyonunda üye olan arkadaşlarımızın da yok, dışarıdan Komisyon üyesi olmayan milletvekili arkadaşlarımızın da yok.

Buradaki tartışma konumuz yani burada bildiğimiz her şeyi anlatabiliriz, konuşabiliriz ama Komisyonun amacı o değil. Belli bir konu, gündem üzerinde ve belli o gündemin içeriğiyle konuşuyoruz, ben tamamen onunla ilgili konuşacağım ve ihtilaflı olmayan hususlara girmeyeceğim, mutabık kaldıklarımıza, sadece ihtilaf noktasını küçülterek onun üzerinden gitmeye çalışacağım. Buradaki temel çıkış noktamız, çok önemli bir konu görüşüyoruz, bu görüşmenin usul ve esasları neler olacak? Belki şöyle daha doğru sorulabilir yani çok önemli bir konuyu görüşüyor, tartışıyor olmamız bu konu için yeni ve farklı usul ve esaslar olabileceğini aklımıza getirebilir mi, ona izin verir mi yaptığımız çalışmanın mahiyeti? Şimdi, burada malumunuz, bu Komisyon İç Tüzük'e göre kurulmuş bir Komisyon ve çalışmalarını da İç Tüzük'teki esaslara göre sürdüren Komisyon. İç Tüzük'te komisyonların çalışmasıyla ilgili bazı esaslar var, tabii her şeyi, ortaya çıkabilecek muhtemel her şeyi düzenleme imkânı yok mevzuatın, İç Tüzük de bu konuda bazı genel düzenlemeler yapmış, onun dışında kalan hususları çok genel bir ifadeyle “Komisyon gündemine hâkimdir.” ifadesiyle kural konulmayan hususlarla ilgili olarak komisyonun kendisinin kural üretebileceğini, usul ve esasa dair kural üretebileceğini İç Tüzük'ün 26'ncı maddesinde de göstermiş. Yani burada biz çok önemli bir konuyu görüşüyor olmamız hasebiyle İç Tüzük'te belirlenen çerçeveyi, esasları, değiştirip aşabilir miyiz? Buna bizim imkânımızın olmadığını, aksi hâlde İç Tüzük'e aykırı bir tavrı bizim benimsemiş olduğumuzu söylemek isterim.

Şimdi, burada, tabii somut olarak tartıştığımız husus nedir? Geneli üzerindeki müzakereler, geneli üzerindeki müzakereler bir teklifin ne kadar sürer, ne kadar sürebilir? Yani bununla ilgili...

MURAT EMİR (Ankara) – Ne kadar sürer? (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar... Arkadaşlar, arkadaşlar, ne kadar sürer?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Bu haktır, hak...

BAŞKAN – Arkadaşlar... Arkadaşlar, bir dakika, soruyorum, tamam, siz öyle diyorsunuz, hepimiz öyle mi diyoruz, Komisyonun karar vericileri sizler misiniz?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Evet, bizleriz.

BAŞKAN – Sizler, üyesisiniz, peki nasıl karar veriyoruz? Nasıl karar veriyoruz, usuller İç Tüzük'te belli nasıl karar verildiği.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Hep konuşarak karar veriyorsunuz.

BAŞKAN – Tabii, karar veriyoruz sonuçta, karar için belli bir usul öngörmüş İç Tüzük.

Şimdi, arkadaşlar, ne kadar sürerse yeterli olur, müzakereler kaç kişi konuşursa olgunlaşmış olur... (Gürültüler)

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Anayasa yapıyoruz, sıradan bir şey yapmıyoruz ki

BAŞKAN – Sayın Tanal, sana bir soru değil bu, ne kadar?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir saniye... Bir saniye...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Cevap verin, evet...

BAŞKAN – Şimdi, bu konuda arkadaşlar, böyle bir kararı almamız mümkün değil, tabii ki sizin fazla konuşulması lazım, söz alan herkesin konuşması lazım diyeceksiniz...

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Sayın Başkan, bu mantıkla yüzde 52 oy aldığınıza göre biz girmeyelim Komisyona...

BAŞKAN – ...bu süre yeterli değil diyeceksiniz, amenna, bazı arkadaşlar da diyecek ki: “Hayır, yeteri, bu kadar konuşma yeterli.” Bunun için ölçü ve usul nedir? Bakın, hepiniz biliyorsunuz, 12 Eylül 2010 referandumu... (Gürültüler)

Usul diyor ki...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Anayasa yapıyoruz, sıradan bir şey değil bu.

BAŞKAN – Ya Tanal, ayıptır ya.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Bir saniye, bir saniye...

BAŞKAN – Ben konuşuyorum. Kendiniz hiç konuşurken çıt çıkmasını istemiyorsunuz, biz konuşmaya başlayınca hepiniz konuşmaya başlıyorsunuz arkadaşlar. Bu nasıl karşılıklı saygılı konuşma?

(Gürültüler)

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) - Arkadaşlar... Arkadaşlar, bir saniye...

BAŞKAN – Arkadaşlar, müzakereler ne zaman olgunlaşır, ne kadar? Tabii, herkes farklı bir süre, farklı sayıda kişinin konuşmasını öngörebilir, söyleyebilir. Ne yapacağız o zaman yani kiminkini benimseyeceğiz, kimin görüşünü benimseyeceğiz, kimin görüşüne göre karar vereceğiz? (Gürültüler)

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Her toplantıda bir saat Başkan konuşuyor.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Başkan, Komisyon üyelerini konuşturmadınız.

BAŞKAN – Mecliste bu Komisyonunda, Anayasa Komisyonunda ilk defa anayasa değişiklik teklifi görüşülmüyor, daha önce de görüşmeler yapılmış. Bunlardan birisi biliyorsunuz yine çok tartışmaların olduğu 12 Eylül 2010 referandumuyla kabul edilmiş, sizin de çok atf yaptığımız bu değişiklik. Bu değişiklik teklifi Komisyona 27 madde olarak geldi...

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Efendim, bunların hepsi rejim değişikliği, önemli bir rejim değişikliği...

BAŞKAN – Ya, size göre öyle, kabul etmiyor onu başka partiler, hepsi kabul etmiyor partilerin, size göre öyle, öyle diyorsunuz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Arkadaşlar...

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Çoğunluk sizsiniz...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Arkadaşlar, ya böyle bir usul var mı?

BAŞKAN – Yani öyle işliyor demokrasi...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Arkadaşlar, Bülent Tezcan Bey ve Mithat Sancar konuştu...

BAŞKAN – Şimdi, bir dakika, bir dakika... Sayın Akbaşıoğlu, ben kendimi müdafaa ederim, lütfen, müsaade buyurun. Arkadaşlar, müsaade buyurun.

Şimdi, burada hatırlıyorsunuz 12 Eylül 2010 referandumunda 27 madde olarak gelen değişiklik teklifi. Bu Komisyonunda, Anayasa Komisyonunda, mekân farklı olabilir, görüşüldü. Ne kadar görüşüldü? Üç gün, üç gün, perşembe, cuma ve pazartesi günleri görüşülmüş, toplam saat olarak kırk saat görüşülmüş.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – O Anayasa nasıl oldu?

BAŞKAN – Ben ne anlatıyorum arkadaşlar, her örnek her yere uymaz yani işimize geldiği her yere örnek emsal olarak kullanacaksınız, hukukçusunuz, lütfen.

Üç gün ve kırk saat Komisyonda görüşülmüş. Sanıyorum 600 küsur sayfa toplam Komisyon tutanağı var. Bugün itibarıyla ki bugünkü hariç bizim en son cumartesi günkü görüşmelerimiz itibarıyla geneli üzerinde malumunuz görüşmeler toplam kırk beş saat beş dakika görüşme yapılmış ve 698 sayfalık -tam tutanak tutuyoruz biliyorsunuz- tutanak tutulmuş sadece geneli üzerinde, daha maddeleri üzerinde görüşeceğiz. 21 madde yani o 12 Eylül 2010'dakine göre daha az madde sayısı içeren bir teklif bu, değişiklik teklifi!

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Anayasa değişikliği yapıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Dolayısıyla ha, şimdi az mı, çok mu, acele mi görüşüyoruz? Sayın Hocam da söyledi, acele... Bu hız ne hızdır dedi. Acele? Neye göre acele yani bu şöyle olabilir, bir hız limiti oluyor ya yani 50, gererseniz hız olmuş olur fazla, bir ölçüsü, mikyas nedir burada, hangi ölçüye göre bakacağız? Bir tane emsal gösterdim, bir emsal daha önce, başka emsaller de var gösterilebilir Anayasa görüşmeleri. Çok önemli kanunlar görüşülmüş başka komisyonlarda falan ama bir taraftan da bir usul de var. Nedir? Bahsettim ondan, cumartesi günü de bahsettim ondan, birisi 26'ncı madde bu bağlamda yani "Komisyon gündemine hâkimdir." müzakerelerin seyriyle ilgili, usul esaslarla ilgili bir değerlendirme, karar, kural belirleme imkanı var.

LEVENT GÖK (Ankara) – Böyle bir usulümüz yok Sayın Başkan.

BAŞKAN – İkincisi değerli arkadaşlar, şüphesiz Mithat Sancar Hocam bahsetti, Parlamentonun kelime olarak kökeni üzerinde. Parlamentoların en önemli işleyişte karşılaştığı hususlardan birisi de tıkamadır, engellemedir, obstrüksiyondur. Böyle uygulamalar var Parlamentolarda ve bunlar yasak falan da değildir, bunlar mümkündür. Tabii ki ne zamana kadar, ne kadar mümkündür? Yani Komisyon, malumunuz sadece burası bütün görüşleri sonuna kadar sınırsız açıklanacak bir yer, Komisyon değil, mutfağı burası yasamanın, bir. İkincisi, bir de iş çıkarma mecburiyeti olan bir Komisyon. Bize niye havale edildi bu metin, hadi konuşun bunu, sohbet edin, ondan sonra bitirin. Hayır, buradan bir netice üretmek zorundayız yani burada yarışan iki tane husus var. Birisi konuşma, evet, çok konuşacağız ama bir taraftan da iş çıkaracağız sonunda ve Meclis Başkanlığına bir rapor vereceğiz biz. Dolayısıyla, ikisi birbiriyle yarışıyor. Engellemeye tamam, buna da bir itiraz yok fakat burada bunun da bir sınırı, sınırın sınırının olması lazım; engellenmenin de engellemesi olması lazım. Ha, bu nedir? Bu nedir arkadaşlar? Bu nedir?

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Anayasa değişikliği yapıyoruz Sayın Başkan.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Ben milletvekiliyim, konuşmadım mesela.

BAŞKAN – Hayır, onun usulü var, usul. İşte kifayetimizakere önergesi dediğimiz şey cumartesi günü burada icat ettiğimiz bir şey değil malumunuz.

Sayın Tezcan, Adalet Komisyonunda hiç görmediniz mi kifayetimizakere önergesi?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yani o şöyle: Hiç görmedik ama sordunuz, bu usulü hiç görmedik.

BAŞKAN – Hiç görmediniz? Ben size göstereyim. Sizin de bulunduğunuz, sizin de söz aldığınız toplantılarda verilmiş kifayetimizakere önergeleri ve alınmış kararlar var.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bu şekilde hiç görmedik, sadece anlaşmayla kifayetimizakere verildi, oluşturuldu, verildi.

BAŞKAN – Şimdi, sadece o değil. Onun dışında da var. Hayır, ben okudum, tartışmalar var, benzer tartışmalar yaşanmış. Var. Kifayetimizakere...

LEVENT GÖK (Ankara) – İç Tüzük'te yok ama Sayın Başkan, İç Tüzük'te hüküm yok. Sayın Başkan, yanlış konuşuyorsunuz ama İç Tüzük'te kifayetimizakere önergesi yok, yanlış söylüyorsunuz.

BAŞKAN – Kifayetimizakere iki hukuki temele dayanıyor. Birisi, 26'ncı madde dediğim, “gündeme hâkimdir.” İkincisi...

LEVENT GÖK (Ankara) – O 26'ncı madde onu amir değil. 26'ncı madde farklı bir madde.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Ya, arkadaşlar, bir dinleyelim Başkanı.

BAŞKAN – Ya, Sayın Gök, Anayasa'ya aykırılık önergesi var mı? Baktırdım, hiç olmamış. Siz veriyorsunuz, size oluyor.

LEVENT GÖK (Ankara) – Anayasa'ya aykırılık önergeleri var, kifayetimizakere önergesi yok.

BAŞKAN – Burada örneği olan, Parlamento teamüllerine göre örneği olan bir şeyden bahsediyorum. Birçok komisyonda olmuş şey bu.

LEVENT GÖK (Ankara) – Hayır, yanlış söylüyorsunuz ama. 26'ncı madde öyle demiyor ki.

BAŞKAN - Şimdi, iki, hukuki temeli, bir de, üçüncü olarak da teamül, Parlamento teamülleri, kural olmayan yerlerde geçerli.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, 26'ncı maddeyi yanlış kullanıyorsunuz, yanlış kullanıyorsunuz ama.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Sayın Gök, müsaade edin Sayın Başkana ya!

BAŞKAN - Birisi, 26'ncı madde, “gündeme hâkim”; ikincisi, hakkın suistimalini kanun himaye etmez. Üçüncüsü de parlamenter teamüller, bu Parlatentonun kendi teamülleri.

MURAT EMİR (Ankara) – Siz kanun musunuz? Ne diyorsunuz ya siz? Ne demek? Ne konuştuğunuzu biliyor musunuz siz? Kanun musunuz siz? Komisyon Başkanısınız. Ne alakası var? İlgisiz kanunları, ilgisiz yerde sayıyorsunuz.

BAŞKAN – Şimdi, burada, arkadaşlar, eğer aceleydi, hızlıydı falan, şu kadar konuşulmalı, şu kadar kişi, şu kadar saat falan, anlaşıyorsak ne yapacağız? O zaman hukuka uyacağız. İç Tüzük'e, kurala uyacağız. Nedir işte kifayetimizakere önergesi, Parlatentoda bu anlamda kullanılan teamüllerden birisi.

LEVENT GÖK (Ankara) – Hiç de İç Tüzük'te yeri yoktur o şeyin.

BAŞKAN – Ve bir tek milletvekili diyebilir ki: “Ben bunu yeterli görüyorum, müzakereler olgunlaşmıştır.” Ne yapacağız? (Gürültüler)

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Başkan, anayasalar saatlere ve sayfalara sığmaz. Konuşmak isteyen konuşsun. Ne var bunda?

BAŞKAN – Onun talebiyle karar vermiyoruz. Oya sunacağız. Oy da, Parlatentoda yapılan işlerin, işlemlerin bir ölçüsüdür, Parlatento buna göre çalışıyor. Ha, o değil, “Bizimkiler daha değerlidir.”, e yok öyle bir şey. O zaman demokrasi olmaz, demokrasi olmaz. Parlatentoda o eşitliği kabul etmeyen, milletin, halkın fert fert oylarının eşitliğini kabul etmeyen bir anlayış demokrasiden söz etmemeli, yüzü kızarmalı söz ederken.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Sayın Başkan, tam Kenan Evren Anayasası da aynı böyle çıktı. Ya sen git Kurucu Meclis tutanaklarını oku, bak, 82 Kurucu Meclis tutanaklarını oku, aynı böyle bir şey oldu. Yeni bir Kenan Evren Anayasası çıkarıyorsunuz.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Kenan Evren'den daha kötü bu.

BAŞKAN – Netice itibarıyla arkadaşlar, yaptığımız işler, işlemler, hukuka uygundur. Burada bir önerge verildi, önerge oylandı. Biz maddelere geçilmesi kararını aldık ve 1’inci madde üzerinden görüşmelerimiz, müzakeremiz devam ediyor. Bununla ilgili arkadaşlara söz vermişim. Cumartesi günü konuşanlar oldu. Yine arkadaşlara söz veriyorum. Burada önümdeki sıraya göre söz vereceğim. (Gürültüler)

MURAT EMİR (Ankara) – Usul hakkında konuşacağım. Usul hakkında konuşmamız lazım.

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504)

BAŞKAN - Sayın Yusuf Başer’e söz veriyorum 1’inci madde üzerinde.

MURAT EMİR (Ankara) – Hakkınız yok.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Başer. (Gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri... (Gürültüler)

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Başkan, usul için söz istiyor, vermiyorsunuz.

BAŞKAN – Veriyoruz, herkese söz veriyoruz. Söz verdim. Sonra, lütfen... Vereceğim. Arkadaşımızı dinleyelim. Geçmiyor kayıtlara. Mikrofon kimdeyse onun konuşması geçiyor tutanaklara. (Gürültüler)

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Anayasa teklifimizin 1’inci maddesinde Anayasa’mızın yargı yetkisini düzenleyen 30’uncu maddesi üzerinde “yargı yetkisi Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce” ibaresinden sonra gelmek üzere tarafsızlık esasını getirmeyi teklif ediyoruz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, olur mu öyle şey? 26’ncı maddeyi yanlış uyguluyorsunuz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, var, sıraya göre söz veriyorum.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bir dakikaya ihtiyacı var. Arkadaşların bir saattir yaptığınız açıklamalara göre. Bir dakika söz hakkım var.

BAŞKAN – Sıraya göre veriyorum. Bir dakikaysa o zaman lütfen bekleyin birkaç dakika. Bir dakikayı sonra kullanın.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ama olmaz ki ya Sayın Başkan!

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Anayasa’mızın temel ilkelerinden olan ve biraz önce Başkanımızın da belirtmiş olduğu gibi hakkın kötüye kullanılması anayasalarda, mücbir hukuk metinlerinde kabul edilen bir husus değildir. (Gürültüler)

LEVENT GÖK (Ankara) – Yanlış yapıyorsunuz!

BAŞKAN – Sakin olun. Arkadaşımıza söz verdim.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Levent Bey, dinliyoruz ağabey, dinliyoruz.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Olur mu öyle madde okumak ya? Rica ederim. Ya ne demek ya? Toplum bölme mi istiyorsunuz? Bizi ayırmak mı istiyorsunuz. Ayıp ya! Bakın, yaptığınız çok tehlikeli.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Komisyonu lağvedin o zaman. (Gürültüler)

LEVENT GÖK (Ankara) – Yanlış yapıyorsunuz.

BAŞKAN – Lütfen, Komisyon üyemiz konuşuyor Sayın Gök, Komisyon üyemiz. Oturun, lütfen. Vereceğiz. Tamam. Siz de konuşursunuz. Sırayla veriyoruz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Kaldı ki Anayasa Komisyonumuz da o manada beş yılı aşan bir süre içerisinde Anayasa’ımızda, Anayasa maddelerinin nasıl değiştirilmesi gerektiği noktasında 175’inci maddesinde belirtilen hususlar çerçevesinde...

BAŞKAN – Sayın Başer, lütfen...

Bir dakika... Siz baştan alır mısınız.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Darbe yapıyorsunuz. Milleti bölüyorsunuz. Bedeli olur! (Gürültüler, “Ne bağırsınız!” sesi)

BAŞKAN – Arkadaşlar, bağırarak gibi bir usulümüz yok. Kimin sesi fazla çıkarsa, kim daha fazla gürültü yaparsa onun dediği olmuyor burada. Komisyonun çalışma usulü var ve burada karar verenler, Komisyon üyesi arkadaşlarımızdır. Lütfen... (Gürültüler)

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Anayasa’ımızda belirlenen çerçeveler içerisinde Anayasa’ya uygun olarak yapılan bir düzenlemedir.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Başkan, gerekçeyi okutamazsın, maddeyi okutamazsın.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; demokrasiden bahsedenlerin, özgürlükten bahsedenlerin, Anayasa’ya sadakat noktasında yoluna devam etmesi gerekir. (Gürültüler)

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – İç Tüzük’ü uygulayın.

MURAT EMİR (Ankara) – Komisyon üyeleri konuşmadan nasıl maddeyi okutuyorsunuz?

BAŞKAN – Arkadaşlar, Komisyonu çalıştırmıyorsunuz. Komisyon üyesi konuşuyor, Komisyon üyesi.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Söz istedik.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Şu an görüşülmekte olan kanun teklifinde de özellikle de CHP’li milletvekilleri, insana saygıdan bahsetmelerine rağmen burada Başkanımız bir milletvekiline söz verdiği anda onu dinlememek üzere ve onu provoke etmek üzerine her türlü hukuksuzluğu yapmaya gayret gösteriyorlar. (Gürültüler)

LEVENT GÖK (Ankara) – Başkan, böyle madde okunmaz.

BAŞKAN – Sayın Gök... (Gürültüler)

YUSUF BAŞER (Yozgat) – İşte Anayasa değişikliğinin de yapılması gereken noktanın da kalbindeyiz değerli arkadaşlar. Türkiye bir hukuk devleti. Hukuk devletinde kurallar ve kaideler yazılmıştır, belirlidir. Buna herkesin uygun olarak davranması gerekir. (Gürültüler)

BAŞKAN – Ayıp ya! arkadaşımızı dinleyelim. Lütfen!

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Anlaşılmıyor. Ara verin. Bir dakika ara verin ya! Bir dakika ara! (Gürültüler)

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Ne yapıyorsunuz ya? (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, sakın olun. Değerli arkadaşlar... Bir dakika... Önce bir konuşsun, sükünet, ondan sonra. (Gürültüler)

YUSUF BAŞER (Yozgat) – “Demokrasi” diyeceksiniz, “özgürlük” diyeceksiniz, “insanlara” saygı diyeceksiniz ama burada bir tane milletvekilinin konuşmasına tahammül edemeyeceksiniz. AK PARTİ’nin... Zihniyeti eski Türkiye’de kalmış değerli arkadaşlar! (Alkışlar) Kendilerinden, kendilerine uygun düşünmek istemeyenlere konuşma hakkı vermeyeceksiniz. (Gürültüler)

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Talimat gelsin, öyle alkışlayın. Saraydan talimatlı bunlar!

BAŞKAN – Konuşan arkadaşımızı dinleyin.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Böyle bir anlayışı kabul etmemiz mümkün değildir arkadaşlar.

BAŞKAN – Ama bakın sizde Komisyon üyelerinin konuşmasına ve dinlemesine müsaade etmeyen bir anlayış var.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Biz, değerli arkadaşlar, Anayasa teklifinde, müsaade etmediğiniz... (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, dinleyin, söz vereceğiz herkese.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Anayasa’ımızda yazılı olan...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Faşizm burada! Faşizm burada!

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Bu memleketi bölüyorsunuz şu anda!

YUSUF BAŞER (Yozgat) – ...teklifinin maddelerinde yine Anayasa’mızın 175’inci maddesine uygun olarak düzenlemeleri yapıyoruz ve yine aynı şekilde Meclis İç Tüzük’üne uygun olarak konuşma yapmaya gayret gösteriyoruz ama maalesef biraz önce ahkâm kesenler, demokrasiden dem vuranlar, özgürlükten dem vuranlar, kişiye saygıdan dem vuranlar, bağımsız yargıdan dem vuranlar, tarafsız yargıdan dem vuranlar burada bir tane milletvekilinin konuşmasına dahi tahammül edemiyorlar. (Alkışlar)

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Olur mu ya böyle rejim değiştiren maddeyi hiç konuşmadan geçiriyorsunuz. Ben Milletvekiliyim. Anayasa üzerine tek kelime edemedim. Böyle şey olabilir mi ya? Bu darbedir. 12 Eylül bizim sesimizi kesti, Anayasayı konuşamadım ben, niye bağırılmayacağım?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ya bir sus ya, bir sus, konuşanı dinle.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Değerli arkadaşlar, eğri oturup doğru konuşalım. Maalesef, değerli arkadaşlar, işte Anayasa değişikliği teklifimizin temeli, ülkedeki vesayet sistemini sona erdirmektir.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Hep siz konuşuyorsunuz.

BAŞKAN – Sen duymuyorsun. Konuştuğun için duyamıyorsun.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Ayıptır ya!

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yazıklar olsun!

YUSUF BAŞER (Yozgat) – AK PARTİ’ye oy verirsiniz kabul değil ama CHP’ye oy verirsiniz... Bunu kabul etmek, bunu demokrasi olarak kabul etmek mümkün mü değerli arkadaşlar?

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Darbeci misiniz? 15 Temmuzda geldik, burada, bu Meclisi korumadık mı? Bombalanmadık mı hepimiz? Yazıklar olsun! Fetullah’ın Meclise yapamadığını AKP yaptı. Yazıklar olsun!

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – 15 Temmuz şimdiki yapıyorsunuz! (“Niye bağırıyorsunuz?” sesleri)

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Değerli arkadaşlar, dolayısıyla biz Anayasa değişikliğiyle ve özellikle yargı yetkisini düzenleyen maddeyle ilgili olarak, bağımsız olarak kurulan mahkemelerin, aynı zamanda, değerli arkadaşlar, iş dünyasında da tarafsız olmasını istiyoruz.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Maddeleri nasıl geçirirsiniz? Geçiremezsiniz!

LEVENT GÖK (Ankara) – Ondan sonra bir söz istiyorum.

BAŞKAN – Sizin talebiniz var mı? Bitsin, ondan sonra, söz taleplerini...

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Bu maddeyi uygulayamazsınız.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Karar verirken saplantılı ideolojilere göre değil, sosyal içeriğine uygun olarak karar vermesini arzu ediyoruz. Dolayısıyla, değerli arkadaşlar, biz geçmiş dönemlerde 411 oy kalktığı zaman, özellikle başörtüsü zulmü kaldırılmak istendiği zaman Meclisimiz tarafından o zaman bağımsız –tırnak içerisinde söylüyorum- “bağımsız” olan Anayasa Mahkemesi tarafından millet adına karar veren yasama organı hiçe sayılmak istenmiştir. İşte bizim getirmek istediğimiz şey de tam bu nokta üzerinde arkadaşlar... (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir arkadaşımız konuşuyor. Yani gürültüyle bitmez ki buranın işleyişi...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Oylayamazsınız, Anayasa’ya aykırı.

BAŞKAN – Tamam ama yani ben gürültü oldukça ara mı vereceğim? (Alkışlar, “Bravo” sesleri, gürültüler)

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Değerli arkadaşlar, yargının tarafsız olmasını istiyoruz, bağımsız olmasını istiyoruz. Ancak Türkiye, eski Türkiye değil. Millet adına karar verecek olan yargı mensuplarının da o manada milletin duygu ve düşüncelerine uygun olarak karar vermesi gerekmez mi?

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Şu an Meclisi yıkıyorsunuz, cumhuriyeti yıkıyorsunuz. Yargılanacaksınız. Cumhuriyeti yıkıyorsunuz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Biz bunu istiyoruz, bunu arzu ediyoruz ama değerli arkadaşlar, maalesef CHP zihniyeti, eski Türkiye’de olduğu gibi darbeden geçinen, darbe seviciliği yapan ama millet iradesi karşısında da o manada dik duramayan, millet iradesini...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Cumhuriyeti yıkıyorsunuz!

YUSUF BAŞER (Yozgat) - Her daim eşkıyalık olan bir anlayışı kabul etmemiz mümkün değildir.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Alkışlamayın, bir bekleyin, Saraydan talimat gelmeden alkışlamayın. Bir telefonunuza bakın.

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Hadi bir daha alkışlayın.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Değerli arkadaşlar, bizim getirmek istediğimiz şeyin, maddeyle düzenlemek istediğimiz şeyin esası şu: Mahkemeler kararlarını verirken çevresel etkilerden bağımsız olarak hareket etsin ama onun dışında da aynı zamanda değerli arkadaşlar, iç dünyasında da hukuka uygun olsun, kanuna uygun olsun. Anayasa’ya uygun olarak ve o manada kendi ideolojik saplantılarından da kurtulmak suretiyle karar versin istiyoruz.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – AKP anayasası değil, Türkiye’nin Anayasa’sı; usulsüzlük yapıyorsunuz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) - Bizim getirmek istediğimiz düzenlemenin esası budur değerli arkadaşlar.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN – Tamam, ardından sana vereceğim.

YUSUF BAŞER (Yozgat) - Değerli milletvekilleri, bizim istediğimiz şey, hiç kimsenin...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Söz vermeniz lazım, usul hakkında zaten vermek zorundasınız.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan, usul hakkında söz istiyorum.

YUSUF BAŞER (Yozgat) - Biraz önce arkadaşlar da söylediler, bu dönem Anayasa değiştirmeye uygun dönem değilmiş. Bu, külliye yalandır, yanıltır, ideolojiktir.

Değerli arkadaşlar, biz o manada, Türkiye’de hukuk devletinin tamamen yerleşmesi için uğraş veriyoruz.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – İç Tüzük’ü yok hükmünde sayamazsınız.

YUSUF BAŞER (Yozgat) - Biz, o manada değerli arkadaşlar, hiç kimsenin -hukuk devletinin temeli odur- suç işleme özgürlüğünün olmadığı bir Türkiye istiyoruz.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Kendi sonunuzu hazırlıyorsunuz, sizi de tutuklayacaklar. Sizi de tutuklayacaklar, sıra size de gelecek.

YUSUF BAŞER (Yozgat) - Maalesef eski Türkiye’de kalan arkadaşlar, “Ben istediğim gibi, kanuna karşı gelirim, Anayasa’ya karşı gelirim ve İç Tüzük’e karşı gelirim, buna da ‘Dur.’ diyemezsin.” deme hakkı, yetkisi de yoktur arkadaşlar. (AK PARTİ milletvekillerinden alkışlar)

ÖZKAN YALIM (Uşak) - Siz geliyorsunuz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) - Dolayısıyla değerli arkadaşlar, demokrasiden bahsedenerin, özgürlüklerden bahsedenerin, kendi fikirlerinden farklı bir fikirde konuşma yapan insanlara da saygı duyması gerekir. Anayasa’mızın 2’nci maddesinde öyle yazmıyor mu: Türkiye Cumhuriyeti devleti Atatürk milliyetçiliğine bağlı, insan haklarına saygılı...

Değerli arkadaşlar, burada bir milletvekili konuşuyor –tırnak içinde söylüyorum- insan haklarına saygılı, insana saygılı olan anlayışı da işte görüyorsunuz. Böyle bir anlayışı kabul etmek insani değildir, ahlaki değildir, yasal değildir ve bunları da bizim kabul etmemiz mümkün değildir. Yargı, millet adına karar veriyor; yasama organı, millet adına karar veriyor. Dolayısıyla arkadaşlar, bundan da rahatsız olmayalım. Eğer yargı sizin lehinizde, sizin ideolojik saplantılarımıza uygun olarak bir karar verirse o yargı, bağımsız ve tarafsız yargı, ama sizin duygu dünyanıza, ideolojilerinize uygun olarak bir karar vermediği zaman da “Efendim, bu Anayasa’ya aykırı, yargı bağımsızlığına aykırı.” diyeceksiniz.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – 2 bin kişi tutuklu, hangi insan hakları?

ATİLA SERTEL (İzmir) – Faşizm bu!

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Saray adına karar veriliyor, saray.

YUSUF BAŞER (Yozgat) - Bunu kabul etmek mümkün değildir arkadaşlar. Burada, yargı, kararlarını verirken millet adına karar verdiğini asla ve kata unutmamalı. İşte, geçmiş dönemler içerisinde, biz, yargının o manada yansız davranmadığını, tarafsız davranmadığını örnekleriyle gördük. Anayasa Mahkemesi normalde... (Gürültüler)

ONURSAL ADIGÜZEL (İstanbul) – El vicdan!

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Yazıklar olsun, yazıklar olsun!

YUSUF BAŞER (Yozgat) - Arkadaşlar, lütfen engel olmayalım. Biz burada dinliyoruz. Mahmut Tanal’ı biz, üç buçuk saat, dört saat dinledik. Arkadaşlar, lütfen tahammül gösterelim.

Evet, değerli arkadaşlar, sözün özü, bizim, Anayasa’mızın 9’uncu maddesine eklemek suretiyle yapmış olduğumuz şey, mahkemeler, kararlarını verirken bağımsız olsunlar ama aynı zamanda iç dünyalarına da uygun olarak tarafsız karar versinler diyoruz. [CHP milletvekillerinden “Gün gelecek devran dönecek, AKP halka hesap verecek.” sesleri ve AK PARTİ milletvekillerinden “Yuh!” sesleri ve alkışlar(!)]

İBRAHİM HALİL YILDIZ (Şanlıurfa) – On dört yıldır hesap veriyoruz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Arkadaşlar, bir dakika...

YUSUF BAŞER (Yozgat) - İşte, değerli arkadaşlar, bu anlayışı kabul etmek mümkün değildir diyor ve yasama düzenlemesinin hukuka uygun olduğunu, ahlaki olduğunu, Anayasa ve İç Tüzük'e uygun olduğunu belirtiyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Başer.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bizim halktan korkumuz yok. Siz veremiyorsunuz hesap.

BAŞKAN – Sayın Özkaya, bir dakika. (AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar) Arkadaşlar, bir dakika...

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Biz halka hizmet vermekten korkmuyoruz. (AK PARTİ milletvekillerinden alkışlar)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bakın, şimdi, Yusuf Bey'in konuşmasını gördük. Şimdi Levent Bey'i nasıl dinleyeceğiz?

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Bir dakika Levent Bey, vereceğim, hiç şeyim yok, tamam. Ama şimdi Sayın Gök konuşurken de burada gürültü olursa ne olacak? Sizin yaptığının benzerini AK PARTİ Grubu yaparsa ne olacak? Olmaz ki, olmaz ki böyle şey. Hayır, böyle istemiyoruz; nezaketle birbirimizi dinleyelim. (Gürültüler) Sessiz olalım.

Sayın Gök, buyurun.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan...

SALİH CORA (Trabzon) – Atatürk'ün partisine hiç yakışmıyor.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Sen ağzına alma.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Hadi, konuşma!

BAŞKAN - Salih Bey...

LEVENT GÖK (Ankara) – Arkadaşlar, bir susun...

BAŞKAN – Arkadaşlar, suimisal emsal olmaz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri...

ATİLA SERTEL (İzmir) – Herkese söz hakkı vereceksiniz Başkan.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Niye bağıryorsun?

BAŞKAN – Arkadaşlar, değerli arkadaşlar; suimisal emsal olmaz, ayınısını yapmayacağız, konuşmak isteyen herkes burada konuşsun. Konuşacağız da, dinleyeceğiz de; bağırmak yok.

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER (Devam)

1.- (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşme usul ve esasları hakkında görüşmeler (Devam)

BAŞKAN – Buyurun.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anayasa'yla ilgili, Türkiye'nin geleceğini ilgilendiren bu önemli konuda ne yazık ki Sayın Başkanlığınızın toplantının sevk ve idaresinde yeterli basireti ve gerekli İç Tüzük kurallarını uymayı gösterme kararlılığını görmediğimi ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anayasa gibi çok önemli bir konuda, bir toplumsal uzlaşma metni olması gereken bir konuda iktidar partisinin dahi kendi içerisinde görüş ayrılığının ortaya çıktığı günlerden geçiyoruz. Böyle bir tablo içerisinde, Milliyetçi Hareket Partisiyle varmış olduğunuz mutabakat ve Milliyetçi Hareket Partisinin, “Bir cümlesini dahi değiştirmem.” dediği Anayasa metniyle ilgili olarak şu anda dahi iktidar partisinde derin tartışmalar yaşandığını biliyoruz. Şimdi, böyle bir değerlendirmede Anayasa değişiklik teklifinin Meclise verildiği gün...

SALİH CORA (Trabzon) – Şimdi de biz sataşalım.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Anayasa teklifi üzerinde usul hakkında konuşmalar devam ederken maddeye geçildi. Daha neyin ne olduğunu bilmiyorsun. (AK PARTİ milletvekillerinden “Grup Başkan Vekilin konuşuyor senin ya.” sesleri)

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Oradan oraya duyulmuyor, bağırmanın.

BAŞKAN – Sayın Gök, buyurun.

LEVENT GÖK (Ankara) – Kısa keseceğim Başkanım.

Arkadaşlar biraz sessiz olursa, çok kısa konuşacağım Sayın Bakan, bir üç dört dakikalık bir konuşmayla tamamlayacağım.

AHMET SAMİ CEYLAN (Çorum) – Biz dinliyoruz zaten, siz konuşun, biz dinliyoruz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Şimdi, bakın, değerli arkadaşlar...

AHMET SAMİ CEYLAN (Çorum) – Konuşuyor ya, Grup Başkan Vekilin ya.

Biz dinliyoruz Başkanım.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan İç Tüzük'ten bahsetti ve 26'ncı maddeye dayanarak görüşmelerin yeterliliği hakkında bir önergeyi işleme koyduğunu ifade etti.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, Sayın Başkanım; siz de zaten bu sözünüzle İç Tüzük'te yeterlilik önergesi verileceğine dair hiçbir madde bulunmadığını zımnî olarak ifade etmiş bulunuyorsunuz. Eğer böyle bir madde var ise, yeterlilik önergesinin verilmesine dair bir önerge var ise lütfen bana maddesini söyleyiniz? Bakın, tek bir soru soruyorum size. Şimdi, tam tersine, 29'uncu madde komisyonlarda söz almayı düzenler ve “Komisyonlarda istem sırasına göre söz verilir.” der, çok açık bir ifadedir bu. Komisyon Başkanı ve Hükümet temsilcileri bu sıraya tabi değildir; haklı olarak, açıklayacakları her konuda görüş bildirebilirler ama komisyonlarda istem sırasına göre söz verilir.

Şimdi, Sayın Başkan, tabii, bu sıkıntıyı biliyor yani bir yandan bir yeterlilik önergesi verilmiş ama yasal dayanağı yok, İç Tüzük'te yeri yok. 26'ncı maddeye atıfta bulunuyor. 26'ncı madde şunu söylüyor: “...komisyon gündemine hâkimdir, üyeler tarafından gündeme alınması teklif edilen işler hakkında karar verir.” Bu madde, yeterlilik önergesini düzenleyen madde değildir Sayın Başkan. Bu madde tam da bizim vermiş olduğumuz önergeleri düzenleyen maddedir. Nedir o? Örneğin, biz, İç Tüzük'e dayanarak uzman çağrılmasını önerdik. Uzman çağrılması, Komisyonun teklif edilen maddeler içerisinde bir iştir ve bunun hakkında bir karar vermeniz gerekir ya da usul eksiklikleri, usul tartışmaları, bunlar Komisyonunda işte görüşülerek çözülmesi gereken maddelerdir.

Sayın Başkan yine yanlış bir şey söyledi: “Anayasa'ya aykırılık önergesi olmaz.” Ya, olur mu Sayın Başkan? Yani İç Tüzük'te de hem Meclis Genel Kurulunda hem Komisyon aşamasında Anayasa'ya aykırılık önergeleri diğer önergelerden önce ve ayrı olarak görüşülür ve karar verilir. Bir kere, İç Tüzük'ü buna göre bilmek ve yorumlamak lazım.

Şimdi, Sayın Başkan belirtti, Meclisin bir de yönetilmesiyle ilgili teamüller vardır. Doğrudur. Sayın Naci Bostancı eğer ayrılmadıysa, buradaysa... Burada mı?

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Burada.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Evet.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Naci Bostancı burada.

Sayın Başkan, siyasetin bir de grup başkan vekilleri tarafından, bir görüşmenin nasıl yürütülmesine dair yaptıkları toplantılar vardır. Ben, İstanbul'daki patlamadan sonra Kayseri patlaması ve ardından Rus Büyükelçisinin öldürüldüğü gün, bu Anayasa teklifiyle ilgili görüşme takvimi belirlendiğinde derhâl AKP'li grup başkan vekillerini aradım, Türkiye'nin içinde bulunduğu terör ortamı ve olağanüstü hâl koşullarında bu Anayasa teklifinin görüşülmesinin son derece sakıncalı ve yanlış olduğunu, teröre karşı birlik ve beraberlik olunması gereken ortamda herkesin aldığı pozisyon belli olduğu için, Komisyondan başlayacak tartışmalarda Türkiye'nin yeni bir ayrılmaya ve kutuplaşmaya gideceğini kendilerine ifade ettim, tıpkı bu manzaranın ortaya çıkardığı tabloyu önceden okuyarak bunu ifade ettim.

Şimdi, dün İçişleri Bakanı –sanıyorum Bitlis'te bir açıklama yaptı- diyor ki: “FETÖ konusunda daha yüzeydeyiz, çok azına vâkıf olabildik, daha derinlere gidemedik.”

Değerli arkadaşlar, işte tam da hassasiyetimiz burada. Bakın, bu FETÖ'yle ilgili mücadele, PKK gibi terör örgütleriyle, IŞİD gibi terör örgütleriyle mücadelenin olduğu bir tablo içerisinde bütün siyasi partilerin el birliğiyle bir karşı duruş sergilemesi gereken ortamda şu içinde bulunulan manzara, tam da terör örgütlerinin -başta FETÖ olmak üzere, PKK olmak üzere- ellerini ovuşturarak izlediği bir tablodur. Buna öncelikle iktidar engel olmak durumundadır çünkü Türkiye'yi yönetme gücü elinde. Biz önerimizi yaparız ama iktidar da bunu yönetmekle sorumlu. Yani, bir iktidarın en sorumlu olması gereken bir zaman dilimi içerisindeyiz. Yanılıyor muyum değerli arkadaşlarım? Her gün şehitler geliyor.

Türkiye'deki terör olaylarından daha o travmaları atlatamamışken Fırat Kalkanı'ndan 16 askerimizin şehit olduğu haberi geliyor ve 2 askerimizin -bir iddiadır bu, daha resmî makamlarca ifade edilmedi- çok vahşi bir şekilde öldürülmesine dair iddiaların yanıtlanmadığı ve Twitter'ın tam dört gün kapatıldığı bir Türkiye'deyiz. Niçin Twitter'ın kapatılıyor? Hani demokratik ortam? Yani neyi, nasıl tartışacağız?

Bakın, bu ortam iyi bir ortam değil Sayın Başkan. İyi bir ortam değil. Türkiye, vahim bir tablonun içerisine doğru hızla gidiyor. FETÖ konusunda, PKK konusunda, biz AKP'yle, herkesle, MHP, HDP'yle sırt sırta olmamız gerekirken, bütün partiler -Meclisin içerisinde olsun olmasın- dışarıdaki sivil toplum... Ya, şu anda, arkadaşlar, Türkiye yangın yerine dönmüş, sırt sırta olmamız gereken bir tablo içerisinde yani konuşmaların sınırlandırılmasına ilişkin bir tablonun yarattığı atmosfer, bizi, hepimizi birbirimizden uzaklaştırıyor ve tam da bir terör ortamının arzuladığı kutuplaşma, ayrışma ortamını beraberinde getiriyor.

Bu tablo içerisinde, Sayın Başkan, ben yapılan ikili görüşmeleri hiçbir zaman kamuoyuyla paylaşmadım ama Komisyon görüşmelerinin başlayacağı gün, AKP Grup Başkan Vekili Sayın Mustafa Elitaş beni aradı “Bir çayınızı içmeye gelebilirim.” dedi, Sayın Naci Bostancı'yla beraber –eksik olmasınlar- odama geldiler. Biz tabii, MHP'nin de bu görüşme içerisinde olmasını arzu ettiğimizden dolayı, Sayın Erkan Akçay'ı da odama davet ederek hep birlikte bir çay ve kahve içtik. Sayın Naci Bostancı da burada. İktidar partisinin grup başkan vekilleri, görüşmelerin gergin bir ortamda geçmesini arzu etmediklerini ifade ettiler, biz de Cumhuriyet Halk Partisi olarak, kimseyle bir kavga niyetimizin olmadığını ama tartışmalarla yani anlatacaklarımızla, bilgiyle Türk toplumunu bilgilendirme, kamuoyunu aydınlatma görevimizi yerine getireceğimizi ve bu konuda kesinlikle sözümüzün

kesilmemesi ve eğer sözümüz kesilir ise buna reaksiyon göstereceğimizi de kendilerine ifade ettik ve hatta, Sayın Elitaş, sizi de davet etmek suretiyle “Bunu da Mustafa Bey’le paylaşalım.” diyerek, dedim ki ben de: “Gerek yok, siz iletirsiniz zaten sorun çözülür.” Çok nazik bir ortamda ayrıldık ve konuşmaların devamlılığı konusunda -Milliyetçi Hareket Partisinin Grup Başkan Vekili Erkan Akçay burada yok ama derhâl o da teyit edecektir beni- Sayın Naci Bostancı burada, ben buradayım ve Sayın Elitaş, görüşmelerin kesintisiz yapılması konusunda bir görüş birliği içerisinde ayrıldık. Yani burada siyasi tutarlılık nerede? Cumhuriyet Halk Partili hiç kimsenin bir kavga çıkarmak, tartışma yapmak gibi bir niyeti yok. Tartışmayı, anlıyorum ki, böyle bir nezaket içerisinde geçen ortamlardan rahatsız olan AKP Grubu... Değerli arkadaşlarım, yani böyle bir tablo olabilir mi? (AK PARTİ milletvekillerinden gürültüler)

BAŞKAN – Sayın Gök, bunu konuşabiliyorsunuz. Sizden önce söz verdiğim arkadaşımı konuşamadı gürültüden. (AKP ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

LEVENT GÖK (Ankara) – Biz toplantının...

MURAT EMİR (Ankara) – Vermemeniz gereken birine, benim sözümü alıp ona verirseniz konuşulmaz yani.

BAŞKAN – Sayın Emir, sıra burada...

LEVENT GÖK (Ankara) – Toplantının devamını sağlama konusunda bakın, bir haftadır gayet güzel görüşmeler yapılıyor. Elbette bir tablo belirlenecekse, yapılması gereken, lütfen bir ara verin, grup başkan vekillerini, komisyon sözcülerini davet edin ve bu konuda, bir yöntem konusunda bir müzakere yapın.

Şimdi, böyle bir tablo içerisinde bu görüşmelerin yürütülmemesi konusunda AKP Grubunun bir kanaati ortaya çıkmıştır. Bakın, özellikle diğer bütün arkadaşlarıma bir uyarıda bulunmak istiyorum: 4+4’te gördük, iç güvenlik paketinde gördük; tartışmalar ortamında “Maddeleri kabul edenler... Etmeyenler...” şeklindeki bir karambole getirerek tutanaklara bağlanma konusunda, iktidar partisinin girişimi konusunda herkes uyanık olsun. Ben bunu görüyor ve seziyorum. Şu anda yapmış olduğunuz uygulamayla bu tabloyu görüyorum.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Onu yapıyorlar zaten.

LEVENT GÖK (Ankara) – Umarım böyle olmaz. Bütün arkadaşlardan, bu özeni göstermesine dikkat ediyorum. Grup başkan vekilleriniz, parti sözcüleri, her parti dikkat etsin ve baksın. Böyle bir uygulamayı dayatmaya çalışıyorlar. Bir anda, bir günde, iki günde “ Kabul edenler... Etmeyenler...” Karambolde, 4+4’te olduğu gibi, iç güvenlik paketinde olduğu gibi, yapmaya çalışılıyor bunlar. Bu oyunlara karşı biz uyanığız Sayın Başkan.

Biz, AKP grup başkan vekilleriyle oluşturduğumuz mutabakata da saygılıyız. Görüşmeler kesilmeden, hiçbir partilimizin söz hakkı kısıtlanmadan görüşmelerin devamı konusunda bir siyasi iradenin biz arkasındayız ama görüyorum ki bugün, herhâlde Sayın Naci Bostancı da konuşmak durumundadır benim bu konuşmamdan sonra.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Tabii ki elbette.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ve Sayın Erkan Akçay da lütfen, eğer MHP temsilcileri ulaşabiliyorlarsa kendilerine, gelsin, bu konuşmaya tanık olan da odur ve bu konuda biz bu tartışmaların bir bilgi yarışmasına dönüşmesini arzu ettik, bilgi yarışmasına. Partilerimiz anlatacak, sizler de anlatacaksınız, herkes birbirini dinleyecek. Bir karambole... (AK PARTİ milletvekillerinden gürültüler)

HİLMİ BİLGİN (Sivas) – Siz dinlemiyorsunuz ama.

LEVENT GÖK (Ankara) – Olabilir. Konuşmanın bazı aşamalarında...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Siz dinlemiyorsunuz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bunlar olabilir Yusuf Bey, biz de arkadaşlarımıza bunu anlatmaya çalışıyoruz.

Sayın Başkan, dolayısıyla, sizin 26'ncı maddeyle ilgili olarak uygulamış olduğunuz usul, o usul değildir. 26'ncı maddedeki yazılı olan, getirilmiş olan tekliflerin... Yani yeterlilik önergesi buna dâhil değildir. Yeterlilik önergesi konusunda İç Tüzük'ümüzde yazılı bir tek satır dahi bulunmamaktadır. Tam tersine, 29'uncu maddede "Komisyonlarda istem sırasına göre söz verilir." cümlesi vardır.

Şimdi, bunu eğer çözmek durumdaysanız, siz bu 26'ncı maddeye dayanarak bu işi götüremezsiniz, çok net söylüyorum, tartışmaları doğurur, tartışmaları çıkarır.

AHMET SAMİ CEYLAN (Çorum) – İç Tüzük'te milletvekillerinin su atması da var mı?

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani bana bir tek cümle gösterin "Yeterlilik önergesi verilebilir." diye, ben onu alayım burada "Peki." diyeyim, buradan çıkıp gideyim. Öyle bir şey yok Sayın Başkan. Yaptığımız yanlış ama yapılabilecek usuller vardır. Bu konuda grup başkan vekilleri, komisyon sözcüleri bir değerlendirme yaparlar ve komisyonun bütün bilgisinin engellenmeyeceği bir tartışma ortamının yaratılmasını temin etmekle en başta siz görevlisiniz. Karambollerle bir başkasına söz vererek ve hele hele -sakın, asla yapmayın- yok, "Falanca madde oylanmıştır, kabul edilmiştir." şeklindeki bir tabloyu kabul etmemiz söz konusu değildir. Böyle bir tabloyu kabullenmediğimizi ve haklı, yerinde, meşru uyarılarımızı bir kez daha yapmak suretiyle bu görüşmelere ne kadar önem verdiğimizizi tekrar hatırlatıyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Başkan, Sayın Gök'ün de ifade ettiği gibi bana bir söz verirseniz...

BAŞKAN – Bir dakika...

Sayın Gök, ben yaptığım uygulamanın İç Tüzük'e ve Parlamentomuzun teamüllerine uygun olduğunu söylüyorum. Size bir tane daha örnek söyleyeceğim -çok var örnek- şu an elimin altında olan: 23'üncü Dönem, Yasama Yılı 5, sıra sayısı 610, Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 20 Ocak 2011, burada uzunca bu kifayetimüzakere meselesi tartışılmış, bunun içerisinde. Bununla ilgili...

LEVENT GÖK (Ankara) – İç Tüzük'te yeri yok ama.

BAŞKAN – İç Tüzük'te yeri olmayan şeyler var zaten. İç Tüzük'te kifayetimüzakere olmaz. 1973'te bu İç Tüzük hazırlanmadan önce kifayetimüzakere vardı, daha sınırlamıştı bu İç Tüzük.

NURHAYATALTACAKAYIŞOĞLU (Bursa) – Rejimi değiştiriyorsunuz ya, ne kifayetimüzakeresi! (AK PARTİ milletvekillerinden gürlütüler)

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Ne rejimi değiştirmesi ya, ne rejimi değiştirmesi! Rejim mejjim değiştirmiyoruz. Hayret bir şey ya!

BAŞKAN – Bir dakika...

Aklına geleni söylüyor hanımefendi.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Bağırmayın, bir kadın var karşınızda!

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Ne bağıracağız!

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Karşınızda bir kadın var!

BAŞKAN – Arkadaşlar... Tamam, Hakan...

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Siz konuşurken dinleyeceğiz, Başkan konuşurken... Bu nasıl bir özgürlük anlayışı!

BAŞKAN – Arkadaşlar hâlinize bir bakın. Sayın Gök konuşurken burada AK PARTİ’li arkadaşlarımızın hiçbiri sözünü kesmedi. Komisyon Başkanım ben, iki laf söylüyoruz, hemen cevap yetiştiriyorsun. Bizim cevabımız yok sanki. Bizim de bağırmanız mümkündür, bizim de kötü söz söyleme hakkımız var çünkü herkes söyleyebilir ama tutuyoruz, söylemiyoruz, bir nezakete, bir ahlaka riayet ediyoruz, lütfen. Sayın Gök konuşurken kimse kesmedi sözünü.

AHMET SAMİ CEYLAN (Çorum) – Başkan, bugün germeye gelmişler. CHP televizyonda farklı konuşuyor, bugün farklı. Germeye gelmişler. (CHP milletvekillerinden gürültüler)

BAŞKAN – Sayın Ceylan... (AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Alakası yok, ne biçim konuşuyorsun sen ya! Ne alakası var!

BAŞKAN – Arkadaşlar... Arkadaşlar...

İşte böyle bir şey olursa, Sayın Tezcan, birisi bir şey söylerse başkası başka şey söyler. Burada birisi konuşuyorsa, kim konuşuyorsa dinleyelim, lütfen.

Şimdi, burada bizim İç Tüzük’ümüz belki... (AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

MUHAMMET RIZA YALÇINKAYA (Bartın) – Ne diyorsun sen? Özcan’a diyorum, sana ne! (AK PARTİ milletvekillerinden “Ya, bir sus ya!” sesi) Ben Özcan’a söylüyorum, sen kabadayı mısın!

BAŞKAN – Allah Allah... Arkadaşlar...

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Ya, konuşsun kardeşim Başkan. Ne çıkıyorsun oradan!

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Sayın Başkan, bir tek, kadın milletvekillerine herkes dikkat etsin.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Bak grup başkan vekili söylüyor. Sayın Başkanım, susturur musunuz?

BAŞKAN – Hakan Bey, sakin olun.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Kadın milletvekillerine herkes dikkat etsin arkadaşlar, aramızda kadın milletvekilleri var, en azından böyle bir ahlak koyalım. (AK PARTİ milletvekillerinden gürültüler)

HİLMİ BİLGİN (Sivas) – Sen kendine söyle onu, sen kendi ahlakına bak!

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Sen kendi ahlakına bak!

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, şimdi, bizim İç Tüzük’ümüze bakarsak, daha 1927 tarihli Dâhilî Nizamname’den itibaren 1963 tarihli Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü de, bunların hepsi 1973’e kadar kifayetimüzakere benimsemiştir. Der ki: “Lehinde, aleyhinde, hakkında ikişer kişiden sonra kifayetimüzakere verilebilir.” 1973, bizim şu anki İç Tüzük daha sınırlayıcı. Bu, kifayetimüzakereyi değil, müzakereyi bizatihi sınırlamış da devamlı müzakere imkânı vermiş. Devamlı müzakere imkânı vermiş, yani sıkıntı orada. Bu İç Tüzük’e bakarsak kifayetimüzakerenin ötesinde bir sınırlama var.

Şimdi, ben, dediğim gibi, bu daha önce Parlamento uygulamalarında da olan bir şey, bizim yaptığımız uygulama; onunla ilgili bir sorun yok ama Sayın Bostancı'ya bir şey söylediniz, siz aslında söz almasını...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, benim de sonra söz isteğim var.

BAŞKAN – Sayın Beştaş, tamam, tabii ki, söz istediniz.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Murat Emir'in usule ilişkin söz talebi var.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Bütün Komisyon üyelerinin konuşması lazım. Anayasa değişikliği yapıyoruz, bütün Komisyon üyelerinin konuşması lazım, hem geneli hakkında hem maddeler hakkında.

BAŞKAN – Sayın Bostancı, buyurun.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Başkanım, kıymetli arkadaşlar; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Parlamento, konuşulan yer ama tahmin ediyorum, haykırılan yer değil. Esasen haykırarak birbirimize ne anlatırız, onu da bilemiyorum. Biraz önce bakıyorum, her partiden bağırınlar var. Böyle karşılıklı bağırışmayla eğer birbirimizi ikna edeceğimizi düşünüyorsak yanılıyoruz, eminim hiç kimse de öyle düşünmüyor aslında... (Gürültüler)

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – ...dalga geçiyor.

AHMET UZER (Gaziantep) – Sen biraz sus be!

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sen sus!

AHMET UZER (Gaziantep) – Otur aşağı!

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Buradaki arkadaşların... (AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Bir bayana karşı konuşmana bak!

SALİH CORA (Trabzon) – Az önce o bayan grup başkan vekilimize “Terbiyesiz.” dedi.

BAŞKAN – Evet, değerli arkadaşlar...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Bana bak! Terbiyesiz sensin! Gel lan buraya! [AK PARTİ milletvekillerinden “Bravo” sesleri, alkışlar(!)]

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Bravo, alkışlayın(!)

BAŞKAN – Sayın Bostancı... Arkadaşlar...

Sayın Bostancı, buyurun.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Arkadaşlar... Arkadaşlar...

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – İki saat beş dakika soluksuz dinledik, şurada bir dakika tahammül edemiyorsun hanımefendi ya!

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Biz de sizi dinledik.

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Kim olursa olsun, buradaki bir arkadaşımızın bu kadar öfkelenmesine sebep olacak şu atmosferin oluşmasında her kimin ne kadar payı varsa onun üzerine düşünmesi şu görüşmelerin selameti bakımından daha uygun olur. Bu, hiç kimsenin hoşuna gidecek bir durum olmaz. Buradaki her bir arkadaşın esasen bire bir görüşmelerde ne kadar nazik, ne kadar zarif olduğunu ben biliyorum, herkesi tanıyorum ama burada bir kolektif psikoloji teşekkül ediyor, karşılıklı konuşmaların ötesine geçtiğinde sözler, haykırmaya ve söz üzerinden bir kuvvet mücadelesine

dönüştüğünde kesinlikle Parlamento vasfını kaybediyor, artık kaba güce doğru evrilen bir çizgiye giriyoruz. Eminim, burada hiç kimse bunu istemiyor çünkü meşru siyaset zeminine ilişkin eğer temel ve ahlaki bir rolümüz varsa işin bu noktaya gelmemesi hususunda herkese bir yükümlülük düşüyor. Bu en başta hepimizin dikkat etmesi gereken bir husus.

Emin olun, ilk bağırın kimse, ilk haykıran kimse, karşıdakini bastırmaya dönük, arkasına kudret koyarak konuşmanın ötesinde tahakküm kurmaya çalışan kimse Parlatmentonun ahlakına aykırı davranan da odur, partisi ne olursa olsun. O yüzden, lütfen dikkat edelim. Biz buraya konuşmaya geldik, hepimiz konuşmaya geldik ama sonuçta problem nereden kaynaklanıyor? Bu konuşmaların süresi, sürecin nasıl işleyeceğine ilişkin normlar. Buna ilişkin farklı kanaatlerimiz olabilir. Sonuç olarak bu işlerin nasıl yürüyeceğine dair, bizim görüş ve tekliflerimizden bağımsız, komisyonların bir çalışma usulü var, bir müktesebat var buna ilişkin. Buna dikkat etmek mutlak suretle hepimiz için önemli.

İlk defa komisyon toplanmıyor, daha önce de ben de çeşitli komisyonlarda görev yaptım. Zaman zaman insanların öfkelenildiği vakitler oldu, kendilerine göre komisyonun nasıl çalışması gerektiğine ilişkin meşruluk anlatıları oldu ama işin usulü, bütün bu anlatıların ötesinde müktesebattadır ve bu çerçevede komisyon çalışmalarını sürdürmek durumundadır. Hepimize düşen görev de partisi ne olursa olsun, kesinlikle, konuşmanın ötesine geçen davranışlardan kaçınmaktır, kimseye faydası olmaz, hiçbir partiye faydası olmaz.

Sayın Gök'le bahsettiği tarzda bir görüşme yaptık. Önemli bir Anayasa değişikliği, elbette bu müzakerelerin medeni usuller içerisinde yürütülmesi hepimizin ortak arzusu. Sadece AK PARTİ'nin bir talebi değil, Meclis adına, Meclise karşı da millete karşı da ahlaki görevi olan herkesin isteyeceği, bu medeni bir şekilde görüşmelerin yapılması talebini konuştuk. Sayın Gök de aynı şekilde ifade etti ve bu çerçevede görüşmelerin medeni bir şekilde yapılması konusunda mutabık kaldık. Sesler yükseltilmeden, kavga dövüş çıkmadan, karşılıklı konuşmalar, ikna edici bir retorik çerçevesinde yürümesi konusunda anlaştık.

Sayın Gök "Gündem dolayısıyla biraz geri bırakılabilir mi?" dedi, biz de buna karşılık şunu söyledik, onu da belirteyim: Türkiye, tabii, terörle bir mücadele içerisinde. Eğer Meclis kendi gündemini terörle mücadele çerçevesinde geriye bırakır ise o zaman terörü yapıp ettiğinden öte, bir fail, bir aktör olarak telakki eden bir anlayış ortaya çıkar. Bize düşen görev, terör ne yaparsa yapsın, hangi meydan okuma içerisinde bulunursa bulunsun Meclisin ve komisyonların kendi gündemi çerçevesinde çalışmalarınıdır. Yoksa "Terör olacak, terör ortalığı karıştırdı, biz de o zaman gündemi değiştirelim." yaklaşımının doğru olmayacağını Sayın Gök'e ifade ettik. Çünkü terörle mücadele, evet, bir taraftan güvenlik güçleri bunu yapacaktır, devlet yapacaktır ama aynı zamanda, terörün yapıp etmeye çalıştığı o dehşet havasına teslim olmamak ve hayatı kendi zemininde tutmak hepimizin temel görevi. Hele ki Meclis çalışmalarının bu istikamette olması son derece önemli. Terör karşısında da partilerin ortak çizgisi, aralarındaki tartışma ve anlaşmazlıklar ne olursa olsun, bu ülkenin ortak kader ve geleceğine ilişkin o ortak safı, teröre karşı o ortak safı muhakkak muhafaza etmek istikametinde olmalı; yoksa "Siz falan teklif getirdiniz, biz buna karşıyız, safları bozuyoruz..." Böyle bir şey söz konusu olamaz diye düşünüyorum. Kanaatlerimiz farklı olabilir ama bu memleket hepimizin ve netice olarak herkes bu memlekette pay sahibi. Teröre karşı ahlaki ve insani duruşu olan her kimse, hangi partiden olursa olsun, bu çizgiyi, partiler arasındaki o sınırları aşan ve ortaklığı ifade eden çizgiyi desteklemek durumunda diye düşünüyorum.

Şimdi, Sayın Engin Altay'ın bazı açıklamaları oldu, Sayın Altay da burada. Kendisini her zaman zevkle dinliyoruz.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bana söz hakkı doğdu.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bu bir sataşma değil Sayın Altay.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bakacağız ona.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Şimdi “AK PARTİ gerginlik istiyor, buna izin vermeyeceğiz.” dedi.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Evet.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Biz gerginlik istemiyoruz, demek ki problem olmayacak. Bu konuda anlaşırız.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Usule uyulacak.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – O zaman, hukuk olacak, demokrasi olacak.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) - Bakın, gerginlik istememek, aynı zamanda, gerginliğin doğmasına sebebiyet vermeyecek bir tarzda davranmaktır. Hem “Gerginlik istemiyorum.” demek...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – O zaman, usule uyun Başkan.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Herkes dikkat etsin yani usule tabii ki uyulsun ama sonuçta -Allah için- burada tartışma çıktığında, sesler yükseldiğinde kim, hangi amaca ulaşmış olacak? Böyle bir şey yok.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Hukuk, anayasaya uygun davranmaktır.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – İkincisi: Sayın Engin Altay dedi ki: “Vallahi, Komisyondan gelsin, Meclisten geçmeyecek. AK PARTİ gerginlik çıkartmak istiyor, kendini konsolide etmek istiyor.” Yani “Meclise geldiğinde geçmeyecek.” dedi.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Evet.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Böyle bir emniyet duygusu içindeyseniz problem yok. Bunu Komisyonda görüşelim, Mecliste de ne olacağını görelim.

MURAT EMİR (Ankara) – Görüşelim Başkan.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Müdahale eden kim?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Ayrıca, Sayın Altay dedi ki: “Hadi Mecliste de geçti, millet geçit vermeyecek.” Eyvallah. Bakın, sonuçta, bu Anayasa teklifinin meşru mecraları belli. Komisyonda görüşülecek, Komisyonda görüşme usulleri müktesebattan çıkacak, bizim iddialarımızdan çıkmayacak. Biri de çıkıp diyebilir ki: “Kardeşim, bunu yarım saatte görüşelim, kapatalım.” Hızdan bahsediliyor ya... Şimdi, hız, neye göre hız? Biraz önce bir arkadaş dedi ki: “Yıllarca tartışalım.” Bu da bir fikir, yıllarca tartışmak da bir fikir.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Anayasada usul tartışılır.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) - Ama, sonuçta bunu tartışmanın makul bir süresinin olması lazım. Bu süreyi nereden çıkartacağız? İndi iddialardan değil, komisyonların müktesebatından çıkaracağız, hepimizi bağlayan kurallarından çıkaracağız.

Sonuçta, arkadaşlar, meşru mecralara izin ve fırsat vermek hepimizin ahlaki ödevi. Meclise gelecek. İnşallah, oradan milletvekillerimiz bir karar verecek, millete giderse millet karar verecek. Bizim temennimiz ve talebimiz milletimize gitmesi ve buradan olumlu bir şekilde çıkması; sizin temenniniz ve talebiniz Mecliste takılması, millete hiç gitmemesi, millete giderse de milletin buna engel olması.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Bizim temennimiz hukuk devletinin tesisidir.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Ama, temennilerden öte, nihai kararı millet verecek. Bu fırsatı Meclise ve millete tanıma doğrultusunda bir dikkati de lütfen bu müzakerelerden eksik etmeyelim.

Çok teşekkürler.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bostancı.

Değerli arkadaşlar...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Meral Hanım, bir saniye...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Cevap vermiyorum, söylediklerimin hepsi doğru Sayın Başkan.

BAŞKAN – Şimdi bir yemek arası şeyi var. Yemekten sonra ilk sözü Sayın Murat Emir'e, sonra da Sayın Meral Danış Beştaş'a vereceğim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, çok özür dilerim. Benim bir programım var, resmî bir programım var. Şimdi kısa bir söz alıp gideceğim izin verirseniz yani öğleden sonra birkaç saat olamayacağım o yüzden.

BAŞKAN – Sonra devam edeceğiz nasıl olsa.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır, hayır, ben şimdi söz rica ediyorum, bir alayım.

BAŞKAN – Peki.

Buyurun Sayın Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Öğleden sonra Merkez Yürütme Kurulu toplantımız var, o yüzden bir iki saat olamayacağım. Bu nedenle ısrar ettim.

Kaç gün oldu? Açıkçası, bu tartışmaları biz de salı gününden bu yana takip ediyoruz, mümkün olduğunca bütün aşamalarını izledik ve içindeyiz. Ben öncelikle şunu ifade etmek istiyorum: Şu anda Mecliste Halkların Demokratik Partisi dışında bulunan tüm partileri -uygun kelime bulamıyorum ama- protesto ediyorum, kınıyorum hiçbirini diğerinden ayırmadan. Çünkü, demin, Sayın Gök, açıklamasında... Bu bir mağduriyet dili de değil, asla biz... Bu, ayrımcılığı hayatın her alanında yapan, partilerin asıl millet iradesini çiğnediğini, bizi yok saydığını, işlerine gelince 3 partinin kapalı kapılar ardında işte “Bu komisyon toplantısı olumlu olsun, sessiz olsun. Sakin olalım, kavga edelim, etmeyelim.” şeklindeki açıklamalarının bile bize duyurulmadan yapılmasının şu anda ayrımcılığın ve dışlamanın, ötekileştirmenin hangi aşamada olduğunu gösteriyor. Partilerin, diğer 3 partinin, yeri geldiğinde ama göstermelik, ama ciddi -ki biz ciddi olduğu kanaatinde değiliz- böyle birbirleriyle tartışırken bize karşı hep üçlü bir ittifak yapmalarının da hem Anayasa hem millet iradesi hem de anayasa yapım yöntemi açısından kabul edilemez olduğunu bir kez daha ifade etmek istiyorum ve ben bir buçuk yıldır Meclisteyim, ilk kez “kınama” lafını kullanıyorum. Beni dinleyenler bilir, yeri geldiğinde çok sert de konuşurum ama kınamak başka bir şeydir. Bizim grup başkan vekillerimiz içeride olabilir, eş genel başkanlarımız içeride olabilir, 12 arkadaşımız içeride olabilir ama biz dışarıda kalanlar olarak bu demokratik siyasetin içinde bulunmaya, Türkiye’de demokratik siyasetin ve demokrasinin tahkim edilmesi açısından, bütün olumsuzluklara rağmen burada bulunmayı bir sorumluluk, halkın bize verdiği bir yetki olarak, bir görev olarak görüyoruz. Daha bu sabah, bizim hukuk ve insan haklarından sorumlu Eş Genel Başkan Yardımcımız Sayın Aysel Tuğluk saat altıda gözüaltına alındı. Kendisi de bir hukukçu, iki dönem milletvekilliği yaptı ve ben saat beşten beri -uyandım- o gözüaltını takip ediyorum ama buna rağmen, Meclis Komisyonunun anayasa çalışmalarını çok önemseydiğimiz için burada

bulunuyorum. Yani, özetle ilk eleştirim bu. Diğer partiler hazırlık sürecinde de, anayasa çalışmalarında da önce üçlü, sonra ikili devam ettiler ve bu bizi dışlayanlar, yarın kendilerinin de dışlanacaklarını, başka şekillerde başka pozisyonlar, denklemler kurulacağını asla unutmamalıdır. Ne bizim kimsenin iradesini reddetme hakkımız var ne kimsenin bizim arkamızdaki halk iradesini reddetme hakkı vardır. Bizim şu anda görevlendirdiğimiz grup başkan vekillerimiz vardır, sözcümüz vardır, MYK'mız vardır. Her konuda muhataplığımız devam etmektedir bu hukuksuzluk son buluncaya kadar.

Sayın Başkan, diğeri de eğer o toplantıda biz de olsaydık önerilerimizi söyledik şüphesiz ama bunu da erteliyorum şu anki ortamdan dolayı. Bizim görüşümüz şudur, ilk gün de geneli üzerinde mümkün olduğunca ifade etmeye çalıştık. Demin Sayın Komisyon Başkanımız -yani onun cümleleriyle söylüyorum- dedi ki: "Sınırsız söz söyleme yeri değil; komisyon bir mutfaktır, iş çıkarmak zorundayız -Sayın Komisyon Başkanıyla uzun çalıştığım için iyi biliyorum dilini- engellemenin de bir sınırı olmalı." ve benzeri... Doğru, bunlara böyle dışarıdan bakınca doğru görünüyor. Biz de buna karşılık şunu söylüyoruz. Bir: İç Tüzük 29 buna cevaz vermiyor yani böyle bir sınırlamayı bizim birlikte tartışmamız lazım. Kifayetimizakere önerisi mi var? Bu konuda en azından partilerin görüşlerinin alınması lazım. Sizce de kifayetimizakere var mı? Mesela, bizim 25 arkadaşımız söz istemişti, CHP'nin vardı çok sayıda -sayısını bilmiyorum- onlara söz verilmeden "kifayetimizakere" diyerek, alelacele, hemen oylamaya sunulup geçilmesi bir kaçırma filidir yani alelacele yapılması bile Komisyonun iradesini kesinlikle inkâr etmek anlamına gelir. Bu nedenle eğer süreci sınırlayacaksa da burada ortaklaşmamız lazım. Burada herhangi bir yemek yapmıyoruz, bütün Türkiye'nin yiyeceği -sizin metaforunuzla- bir yemek yapıyoruz. Siz bize diyorsunuz ki: "Bu yemeği yaptık, pişirdik, getirdik önünüze." Biz de diyoruz ki: Ya zehir koyduysanız, ya başka bir şey koyduysanız.

BAŞKAN – Malzeme bozulacak.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Gelin, bu yemeği beraber yapalım. Bu yemeğin tuzunu, biberini, kimyonunu, başka olgularını birlikte yapıp, birlikte yemek üzerinden anayasayı yapıyoruz. Yani, bu nedenle, sadece tek taraflı "Biz yemeği yaptık, oylamaya da sunduk. Bu yemek on dakika pişecek. Bu yemeğe tuz atmıyoruz. Bu yemeğe bal koyuyoruz. Ne bileyim hani yemeğin tüm kimyasını değiştirecek, temel unsurlarını değiştirecek bir şey yaparsanız tabii ki buna karşı söz söyleme hakkımız var.

Yani, bir de şunu ifade etmek istiyorum: Bu değişiklik sadece iktidar partisi için yapılmıyor. Hepimiz bu Anayasa'nın çatısı altında yaşıyoruz ve bu çoğunluğa dayanarak geçecekse bile, hep "Milletle gidelim." diyorsunuz, e buradakiler zaten millet, milletin iradesi. Burada bir uzlaşa sağlarsak en azından milletin iradesinin tesisi anlamında bir katkı sunmuş oluruz; bizim bütün derdimiz, mücadeleimiz, bu anayasa yapımına katkımız da bu sebeptedir.

Kısa söz alacağım demiştim, bitiriyorum.

Biz kesinlikle deminki manzarada, mesela ben iktidar partisinin konuşmacısını dinleyemedim, yine Sayın Gök çok kesildi yani burada böyle bir müdahale. Yani, bunu gerçekten konuşalım, kavgayla gürültüyle aşamayacağız, belli. Ama, şu görüntü de kabul edilemez: Hâlâ usul tartışırken bir arkadaşımızın ısrarla hiçbir ses duyulmamasına rağmen konuşup sonra "Hadi oyladık." demek de görüntü olarak bir Anayasa yapım yöntemine asla uygun değil, bağdaşamaz; bu, meşruiyeti de yasallığı da halk iradesini de sakatlar. Yani, siz "makul zaman" dediniz, ben de bu tartışmayı bugün yapmamızın makul nedenini soruyorum: Nedir bu neden? Gerçekten bu kadar acele etmemizin, böyle bir dönemde bunun önümüze gelmesinin makul nedenini biz de merak ediyoruz.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Sağ olun Sayın Beştaş.

Teşekkür ediyorum.

Yemekten sonra devam edeceğiz.

14.45'te toplanmak üzere ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.32

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.57

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

(Oturum, Sözcü Abdurrahman Öz tarafından açıldı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Komisyon toplantımıza kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Söz talebi Murat Emir’de. Sayın Murat Emir, usule ilişkin...

Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, burada, sizin yerinizde biraz önceki oturumda İç Tüzük’ü bilerek yanlış yorumlayan, İç Tüzük’ü kastırarak bizim söz hakkımızı gasbetimeye çalışan ve böylelikle de kafasındaki programı, anayasa değişiklik taslağını bir an evvel Genel Kurula indirmeye dönük projeyi yaşama geçirmeye çalışan Sayın Şentop olsaydı çünkü benim Sayın Şentop’a bu söz almakla ilgili olarak bir teşekkür etme durumunda olduğumu düşünmüyorum. Çünkü bir Komisyon üyesi olarak bu değişiklik teklifinin geneli hakkında konuşulmuş olmasına ve sözde bizden kaçırılarak, tartıştırmadan, konuşturmadan, görüş almadan ve hatta neredeyse nasıl oylandığı bile tartışmalı bir biçimde geçilerek 1’inci maddenin sözde görüşmelerine geçildiği konusunda bir karar alınmıştı. Oysa ki ben bir Anayasa Komisyonu üyesiyim ve hem genel görüşmede konuşma fırsatı verilmedi bana ve benim gibi en az 130 milletvekili arkadaşşıma da bu hak verilmedi. Tabii, biz bu hakkı İç Tüzük’ten kaynaklanarak almıyoruz. Bu hakkı değerlendirme noktasında olan kişi de Sayın Şentop değildir. Biz bu yetkiyi milletten aldık. Millet iradesi bizi seçti, getirdi. Milleti böylesine ilgilendiren bir konuda her milletvekilinin en azından yeterli sürede konuşma hakkı vardır ve bu hak gasbedilmiştir. Dolayısıyla, şu anda aslında gecikmiş bir konuşmayı yaptığımı ifade etmek isterim.

BAŞKAN – Sayın Emir, şu an ben Başkanlığa, Başkan adına, Sayın Şentop adına vekâlet ediyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Size de geliyor sıra.

BAŞKAN – Sayın Şentop hakkında söylediğiniz sözleri kabul etmediğimizi ifade ediyorum. Şu an size usulen söz hakkı vermiş durumdayız.

Buyurun.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Gerçekleri kabul etmeyebilirsiniz.

MURAT EMİR (Ankara) – Tamam, ben de usulen söz hakkımı...

BAŞKAN – Usule ilişkin söz hakkı vermiş bulunuyorum, usulen değil, usule ilişkin...

MURAT EMİR (Ankara) – Tamam, ben usule ilişkin söz hakkımın nasıl gasbedildiğini anlatmaya çalışıyorum izin verirsiniz çünkü gasbedilmiştir.

BAŞKAN – Buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Usule ilişkin de söz taleplerimiz oldu, esasa ilişkin de söz taleplerimiz oldu ve bunlar görmezlikten, duymazlıktan gelindi. Bunların hepsi tutanaklarda var.

Şimdi, tutanaklarda olan başka bir şey daha var Sayın Başkan. Sizinle biz üç gün önce bir diyalog yaptık burada, tutanaktan aynen okuyorum. Bakın, bana söz sırası geldiği zaman ben şöyle bir konuşma yapıyorum aynen 22/12/2016 saat 16.45: “Şimdi, takdir edersiz ki Sayın Başkan, ben Komisyon üyesiyim ve oldukça da önemli bir komisyonda önemli tartışmalar yürütüyoruz. Geniş vakit ayırarak konuşuyoruz ve çok değerli milletvekillerimiz ve çok geniş oranda bu toplantıya katılma hakkı vermek üzere burada bekliyorlar. Sizin için de uygunsuz ve bizim için bir hak düşümü söz konusu olmayacaksa Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekillerinin öncelikle konuşmaları bizim için uygundur. Ben bu anlamda bu hakkımı geriye bırakabilirim.” Sizin verdiğiniz cevap... Arada tekrar ben uyarıyorum, diyorum ki: “Konuşma hakkımdan feragat etmiyorum, sıra hakkımdan feragat ediyorum.” Siz de diyorsunuz ki: “Yani, siz sıranızdan vazgeçerseniz mesela şu an 60’ncı sıraya yazabiliriz ama zaten değerli arkadaşlar, bu araya girmeleri bir şekilde istisnai durumlara mahsus uyguluyoruz.” Araya girmeleri uyguladınız, onu bile yaptınız. Şimdi, bu koşullar altında ben ve Komisyon üyesi olan diğer 5 arkadaşım ve burada bu konuda görüş bildirmek isteyen 130’un üstünde çok değerli milletvekilinin konuşturulmayarak bir İç Tüzük darbesiyle, despotik bir anlayışla ve hukuksuzlukla bu kararın alınması usulsüzdür.

Sayın Şentop keşke burada olsaydı. Bize sordu, “Makul süre nedir?” dedi. Makul süre, arkadaşlar, toplam -söylediniz süresini- 20 milletvekilinin konuşturulup ondan sonra geri kalan 130 milletvekilinin konuşturulmadığı süre midir?

Bakın, İç Tüzük’ümüz açık, 37’nci madde diyor ki: “Kırk beş güne kadar tamamlanmayan tasarılar, teklifler sahiplerine geri iade edilir.” Yani, demek ki bizim burada kırk beş gün görüşülmesi bir yerde üst sınır olarak belirlenmiş.

Şimdi, Sayın Şentop gene bizim buradaki çabalarımızı, konuşmalarımızı, görüşlerimizi ifade etmemizi bir engelleme, obstrüksiyon... Seviyor o, İngilizce kelimelere atıf yapmayı; herhâlde, belki de bu kadar kötü bir teklife imza attıktan sonra anayasa hocası olduğundan şüphe edilir diye yapıyor bunu. “Obstrüksiyonu anlayabiliriz.” diyor. Arkadaşlar, obstrüksiyon bunun neresinde? Ben Anayasa Komisyonu üyesiyim, daha yeni konuşuyorum, üstelik de usul hakkında konuşabiliyorum daha yeni. Şimdi, burada obstrüksiyon falan yok. Biz sizin burada nasıl karar verdiğinizi, kime bakarak karar verdiğinizi, kulaklarınızı nasıl tıkadığınızı, vicdanlarınızı nasıl tıkadığınızı zaten biliyoruz ama bizim görevimiz hem size anlatmak hem tutanaklara geçirmek hem tarihe karşı görevimizi yapmak hem de tüm Türkiye halkına, yani böylesine önemli bir konuda Türkiye halkına buradan doğru mesajı vermek. Ne benim ne hiçbir arkadaşımın burayı germe, kavga etme ve buradaki tartışmaları bloke etme, obstrükte etme eğilimi olmadığını bilmenizi isterim.

Bir diğer nokta; Sayın Şentop burada dedi ki: “Kanun, hakkın suistimaline izin vermez.” Bu da son derece yanlış bir kavram, yaklaşım. Bir defa, Sayın Şentop kanun değil. Yani, kanunun, bir hakkın suistimaline karar verip vermemesi gereken yer mahkemelerdir, yargıdır. Dolayısıyla, burada, bir defa yersiz bu. Bir an için bunun yersiz olmadığını kabul edelim, aynı zamanda da yanlış. Çünkü biz burada ne yapınca suistimal etmiş oluyoruz arkadaşlar? Ya, ben mesela şimdi şu kanun hakkında, teklif hakkında konuşunca suistimal etmiş mi olacağım? Veya siz çoğunluk gücüyle bunu oylayınca, “Yeter, Murat Emir susuversin, bu konuda konuşmayıversin.” diyebilir misiniz? Bakın, “kanun” diyorsunuz; İç Tüzük, hangi hak size, hangi kanun maddesi size bunu veriyor?

Şimdi, biz burada anlatacağız: Suistimalci anayasacılık. Nedir suistimalci anayasacılık? Anayasa yapma olanağını bir şekilde eline alanların, çoğunluğu bir şekilde eline geçirenlerin Anayasa’daki temel hak ve özgürlükleri görünür veya görünmez bir biçimde işlevsizleştirip kendi iktidarlarını sonsuza kadar pekiştirmeleridir.

Ve biz burada şunu da gördük artık: Suistimalci anayasacılıktan sonra suistimalci başkanlığı da Sayın Şentop'la gördük. Sayın Şentop şuradaki bir maddeyi -nedir o? "Komisyon, gündemine hâkimdir.", bunu- bütün milletvekillerinin sesini, sözünü kısmak adına kullanıyor. Neymiş efendim? "Komisyon, gündemine hâkim."miş. Elbette hâkimdir ama, değerli arkadaşlar, el insaf, yani kanuna bakmıyorsunuz, vicdanımıza bakın. Yani, 20 milletvekili konuşunca bu konu konuşulmuş olabilir mi? Elbette ki olamaz. Dolayısıyla, burada büyük bir usul yanlışlığı yapılıyor.

Değerli arkadaşlar, bu Anayasa değişikliği konuşulurken ben Sayın Şentop'u dinledim, hem de keyifle dinledim, not aldım, bir sürü eleştirim var. Sayın Parsak'ı da dinledim. Hatta Sayın Parsak ve Sayın Şentop her defasında dediler ki: "Ya, biz sizi dinliyoruz, siz de bizi dinleyin, sözümüzü kesmeyin." O da güzel, tamam, kesmedik. E, şimdi, siz bizi dinlemeyecek misiniz?

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) - Konuşturmadınız.

MURAT EMİR (Ankara) - Bizi dinlemeyecek misiniz? Sayın Akbaşıoğlu...

YUSUF BAŞER (Yozgat) - Burada konuşturmadınız.

BAŞKAN - Arkadaşlar, müdahale etmeyelim lütfen.

MURAT EMİR (Ankara) - Ya, bakın, Sayın Akbaşıoğlu...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) - Usul hakkında konuşalım diyoruz biz.

BAŞKAN - Arkadaşlar, müdahale etmeyelim.

Sayın Emir, siz lütfen devam edin.

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Akbaşıoğlu iki saat on beş dakika konuştu ve ben gittim, kendisine görüşlerinin birçoğuna katılmadığımı ama bu konuşmasından dolayı kendisine teşekkür ettiğimi ifade ettim.

Ya, burada tüm Türkiye'ye bir mesaj vermek zorundayız arkadaşlar. Biz bu konuyu milletvekilleri olarak, Meclisin mehabetine, seviyesine uygun olarak tartışabiliriz, konuşabiliriz, gerekçelendirebiliriz, ayrıntılandırabiliriz, anlaşabiliriz, anlaşamayabiliriz ama biz Türkiye'ye, özellikle bu kadar şehit verdiğimiz, iç ve dış politikada böylesine darboğazlara girdiğimiz bir süreçte doğru mesajları vermek zorundayız.

Ben buradan şu mesajı da vermemiz gerektiğini düşünüyorum: Türkiye bir darboğazdan geçiyor. O kadar ağır sorun altındayız ki başkanlık rejimi de bu sorunların çaresi gibi gösteriliyor. Eğer öyleyse -ki o durumdayız, Türkiye gerçekten zor bir dönemden geçiyor- Türk halkına şu mesajı da vermeyi öneriyorum size: Bakın, yılbaşı geliyor. Yılbaşları -kutlanırdı, kutlanmazdı, geleneğimizde vardı, yoktu, bilmem ama- her zaman bir yeniliğin adıdır, bir değişimin adıdır, yeni bir yıl başlar, insanlarımızda yeni umutlar yeşerir. Bu umutları yeşertmek adına en azından, gelin, yılbaşında da çalışalım burada. Acelemiz ne? Yani, çocuklarımızla, ailemizle olmak elbette istiyoruz ama yılbaşında dahi çalışalım ve diyelim ki tüm Türkiye'ye: "Bakın, biz uygarca, seviyeli bir şekilde tartışabiliriz." mesajını verelim.

Değerli arkadaşlar, bu taslak... Bir defa, anayasallık görüntüsü altında bir rejim değişikliği yapılıyor. Bu bir "Başkanlık mı olsun, parlamenter rejim mi olsun?" tartışması değil çünkü biz başkanlığı da birazdan maddelere geçerken ayrıntılı bir şekilde tartışırız ama burada getirilen Anayasa değişiklik teklifinin başkanlıkla uzak-yakın ilgisi yok. Burada bir anayasallık görüntüsü veriliyor. Yani, Anayasa'nın 21 maddesi ve bize göre büyük bir Anayasa ihlaliyle birçok maddesine tek bir maddeyle atf yaparak birçok maddesi orasından burasından değiştiriliyor. Ama aslında değiştirilen cumhuriyettir, rejimimizdir, yani egemenliğin millette olduğu gerçeğidir. Egemenliğin tecelli ettiği yer olan Türkiye Büyük Millet Meclisi işlevsizleştiriliyor, neredeyse bir tabela Meclis hâline getiriliyor ve bütün yetkiler

Saray'da tekleştiriliyor, merkezleştiriliyor. Neydi cumhuriyet? Cumhuriyet, krala karşı, padişaha karşı millet egemenliğinin hâkim olmasıydı ama bu yapılan değişiklikle millî egemenlik Saray'a devrediliyor, bir kişiye devrediliyor.

Değerli arkadaşlar, tabii, burada cumhuriyet yok edilirken aynı zamanda demokrasimize karşı da bir müdahale var. Demokratik devlet niteliğimiz de yok ediliyor çünkü demokrasinin yıllar içerisinde olmazsa olmaz koşulları var. Sizler birazdan atıf yapacağım Jean-Jacques Rousseau'dan etkileniyorsunuz. Onun “çoğulculuk” düşüncesi, “millî egemenlik” düşüncesi, yani “Oy verilir, sayılır, yüzde 51'i bulan her şeyi yapar.” düşüncesi aşılıştır arkadaşlar. Üç yüz yıllık insanlık birikimi var. Üç yüz yıllık insanlık birikimi bize şunu göstermiştir: Demokrasi, çok oy alanın dilediğini yapabildiği rejim değildir; demokrasi, çok oy alanın çeşitli mekanizmalarla ve özellikle de anayasal mekanizmalarla frenlendiği, sınırlandırıldığı bir rejimin adıdır. Dolayısıyla, demokratik devlet niteliğimiz de yok ediliyor.

Hukuk devleti niteliğimiz yok ediliyor. Nedir hukuk devleti? Anayasa'da yazmakla hukuk devleti olunmuyor. Hukuk devleti, bir defa, hukuka bağlı devlettir; bütün işlem ve eylemleri yargıya açık devlettir ve yargının bağımsız olduğu devlettir; devletin, vatandaşına karşı ve vatandaşının iradesinin vücut bulduğu Meclisine karşı yürütmenin hesap verebildiği rejimin adıdır hukuk devleti. Dolayısıyla, hukuk devleti özelliğimiz de tamamen tahrip ediliyor. Bunun literatürdeki adı, değerli arkadaşlar, monokrasidir: Bir kişi her şeye hâkim olacak, her şeyi bilecek, her konuda söz söyleyecek, hiç kimseye bağlı olmayacak, hiç kimse onu denetleyemeyecek, o herkese dokunacak, her şeye dokunacak ama ona kimse dokunamayacak; aslında getirilmeye çalışılan budur. Ve bize düşen de bu getirilen teklifi burada bütün ayrıntılarıyla ve bütün görüşlerle ince ince konuşmaktır. Değerli arkadaşlar, bunun tarihi yazılacak. Bakın, şunu bilin: “Biz buradan bunu kaptıkaçtı şeklinde geçiririz, ondan sonra Genel Kurulda da şöyle bir açık oylamayı fiilen yaşama geçiririz.” Ahmet İyimaya üzülmesin, Anayasa'da her ne kadar “kapalı” diyorsa da zaten fiili durum açık oylamadır Meclis Başkanının tutarsız ve Tüzük ihlali yapan uygulamaları sayesinde. “Geçiririz ve sonrasında da bir şekilde tek adam rejimini kurarız.” diye düşünüyorsunuz. Oysaki bakın, bunların hepsini tarih yazacak ve şunu da bilin: Tarih direnenleri yazar, direnenler de tarihi yazacak. Tarih burada, bizim burada söylediklerimizi ve sizin söyleyemediklerinizi de yazacak; bunu da kayıtlara geçmiş olalım.

İBRAHİM HALİL YILDIZ (Şanlıurfa) – Tarih kazananları yazar.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdi, Cumhurbaşkanının yetkilerini konuşurken şöyle bir karmaşa yaratılıyor arkadaşlar, deniyor ki: “Cumhurbaşkanının ya, zaten yetkileri var, fiili durum var.” deniyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Kazandığımı zannedenleri de yazar.

MURAT EMİR (Ankara) – Kanunen 2008'den sonra, Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesinden sonra -ve 1982 Anayasası'nın da Cumhurbaşkanına geniş yetkiler verdiğini biliyoruz- dolayısıyla bir meşruiyet oluştuğunu, bir tarafgirlik oluştuğunu ve bugünkü Sayın Cumhurbaşkanının da bir siyasi parti lideri olarak geldiği için aynı zamanda birçok yetkiyi zaten elinde bulundurduğunu söylüyorsunuz. İşte, bunun da veciz ifadesi Sayın Bahçeli'nin “Fiili durum var, gelin bu fiili duruma bir hukuki durum yaratalım.” ifadesidir. Oysaki, bu, böylesine demokrasimizi, hukuk devletimizi, millî egemenliğimizi, cumhuriyetimizi yok edecek bir anayasa değişiklik teklifinin gerekçesi olamaz. “Zaten böyle, ee, gelin, ona uygun bir Anayasa değişikliği yapalım.”ı reddediyoruz arkadaşlar. Bize düşen, bu fiili durumu anayasal sınırlar içerisine çekmektir; doğrusu budur. Anayasa'mızda Cumhurbaşkanının zaten hâlihazırda yetkileri geniştir ve bunların daraltılması gerekir. İki yüz yıllık anayasa geleneğimiz, doksan yılın üstünde cumhuriyet geleneğimiz, demokrasi geleneğimiz, yüz kırk yıllık anayasa geçmişimiz dolayısıyla aslında, bizim genetik kodlarımızda olan parlamenter sistemdir.

Şimdi, antropolojik olarak Türk milletinin başkanlı sisteme daha yakın olduğu söyleniyor. Şimdi, arkadaşlar, antropoloji biliyorsunuz, insanlık bilimidir ama insanlığın çok geçmişini araştırır. Yani, siz bugün 2017 yılında yapacağınız bir değişiklikte bin yıl, iki bin yıl önceki Türk hakanlarının yetkisini arıyorsanız, geçmiş olsun, bunu Türkiye'ye getiremezsiniz, Türkiye'ye bu deli gömleğini giydiremezsiniz.

Değerli arkadaşlar, Cumhurbaşkanına bütün yetkileri veriyorsunuz ve zaman zaman yetkilerini eleştirdiğimiz zaman da “E canım, bu şurada da var, burada da var.” diyorsunuz. Yani, âdeta her çiçekten bal alıyor Cumhurbaşkanı.

Şimdi, yürütmeyi bağlıyorsunuz, e diyoruz: “Nasıl bağlanır?” “E başkanlıkta böyle zaten.” “E peki. Ya, o zaman yani yürütmenin başı olan yargıya karışmasın” “E zaten o var.” diyorsunuz. Yetmiyor, Anayasa Mahkemesindeki ağırlığını görüyorsunuz, o da yetmiyor Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun 6’sını kendisini atayacak, e, kalan 6’sını da kendi atadığı Meclis atayacak. E şimdi, o zaman bu, hem yürütmeden hem de yargıdan bütün güçleri topladığı anlamına gelmiyor mu?

Tabii, yasamanın düştüğü durum ayrı bir fecaat. Yasamaya bakarsanız yasama işlevsiz, yasama kanun yapıyor, veto yetkisi var, “Beğenmedim senin kanununu.” diyor, salt çoğunlukla getirmesi lazım. Ondan sonra, diyor ki: “Ben Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarırım.” Şimdi, bu Cumhurbaşkanlığı kararnamesi millî egemenliğin gasbidir. Egemenliğin devredilemezliği ilkesi vardır, kanun yapmanın tekeli vardır Parlamentoda.

Şimdi, buradan hareketle, kararname yapma yetkisi veto yetkisiyle birleştiği zaman Meclisin işlevsizliği anlamına gelir; “tabela Meclis” derken bunu kastediyoruz. Beğenmediği konuda kararnamesini çıkarır, gelen yasayı iptal eder, veto eder, ondan sonra “Bul 301’i getir.” Sonra, diyelim ki bulundu, getirildi, olur ya yani olabildiğini düşünelim bir an için. Ama, orada yine, kararnameyle kanunun ne kadar örtüştüğüne kim karar verecek? Yani kararnamenin geçerliliğinin olmayacağı söyleniyor, yazılıyor ama kim karar verecek? Anayasa Mahkemesi. Anayasa Mahkemesi kim? Yine, söz konusu Cumhurbaşkanının bire bir atadığı Anayasa Mahkemesi.

Şimdi, buralardan baktığımız zaman, bu Anayasa değişiklik teklifi bütün güçleri yasama, yürütme ve yargıyı bir kişide toplayan dolayısıyla da Türkiye’deki rejimi başından sonuna kadar sarsan, yok eden bir rejimdir arkadaşlar.

Şimdi, Sayın Şentop dedi ki: “Ya, partili cumhurbaşkanı olmasında bir sakınca yok. Niye? Çünkü Federal Alman Cumhurbaşkanı da partili.” Tamam ama Federal Alman Cumhurbaşkanı sembolik birisi. Federal Alman Cumhurbaşkanının adını söyleyebilecek kaç kişi var şurada? Orada şansölyedir etkili olan. Yani, partili olmayı da Federal Almanya’dan almışsınız. Her çiçekten bal almışsınız, bir canavar yaratıyorsunuz. Bakın, şu andaki Sayın Cumhurbaşkanının şahsiyetiyle ilgili konuşmuyorum, hiç yanlış anlaşılacak bir şey yok, açık söylüyorum. Biz, kimin başkan, kimin Cumhurbaşkanı olacağıyla ilgili değiliz, onu zaman gösterecek. Burada, Komisyonda dahi bunun takılma olasılığını ben görüyorum, birazdan ayrıntılandıracağım. Ama, bu deli gömleğini Türkiye giymeyecek arkadaşlar. Bir an için giydiğini düşünelim, kimin Cumhurbaşkanı olacağının burada bir önemi yok çünkü bu kadar gücü kime verseniz bu güç onu zehirleyecektir.

Bakın, Lord Acton diyor ki: “Güç yozlaştırır, mutlak güç mutlak yozlaştırır.” O zaman siz bu ülkeyi seviyorsanız, bu cumhuriyeti seviyorsanız, çocuklarınıza borcunuz varsa yapmanız gereken bu Cumhurbaşkanını sınırlamaktır, yetkilerini belirlemektedir ve onu özellikle şu andaki anayasal sınırlarının bile belki daha gerisine çekmek en doğru yoldur arkadaşlar.

Şimdi, matematiğine baktığınız zaman işin... Sonuç olarak, Cumhurbaşkanı birçok yetkiyi alıyor, bütün uhdesinde topluyor, yürütme onda, yargı zaten ona bağlı dilediğince atıyor, Danıştay da biliyorsunuz, dörtte 3'ünü atayacak ve sonuçta yasama da ona bağlı ve bütün kuvvetler Sayın Cumhurbaşkanına bağlanmış oluyor.

Değerli arkadaşlar, burada benden önce Sayın Akbaşoğlu uzun uzun Abdülhamit güzellemesi yaptı. Abdülhamit'le ilgili çok tartışma yapılabilir. Tarihi nereden okuyorsunuz bilmiyorum ama bizim okuduğumuz tarih sizinkiyle örtüşmüyor. Tabii, tarihin nesnel bir bilim olmadığını biliyoruz. Objektif bir tarih yazımı elbette söz konusu değildir; tarihi egemenler yazar. Ancak, tarih bu kadar da bağlamından koparılamaz. Bakın, anayasa üzerinden tartışalım Abdülhamit dönemini. Kanun-i Esasi iki sene sonra rafa kaldırılmıştır ve aslında Kanun-i Esasi, Osmanlı tebaasını vatandaş yapan, bugün bile Anayasa'mızda yazan birçok temel hak ve özgürlüğün ilk defa kayda geçtiği ve bize o iki yüz yıllık batılılaşma, muasırlaşma, modernleşme, çağdaşlaşma mücadelesinde büyük bir ivme kazandıran bir aşamadır. Dolayısıyla, Kanun-i Esasi'yi burada küçümseyerek, görmezden gelerek, yok sayarak bir Abdülhamit abartısıyla bu konuyu geçiştirmemiz mümkün değil arkadaşlar. Mithat Paşa hazırlıyor ama sürgüne gönderiliyor. Sonrasında, 1908 İkinci Meşrutiyet, arada İstibdat Dönemi var, arada Osmanlı İmparatorluğu çok büyük oranda gücünü kaybediyor, topraklarını kaybediyor. Tabii, sizin o atılımcılık, gelişme, büyüme, birliği bütünlüğü koruma dönemi dediğinizi biz aslında bir parçalanma küçülme, içe dönme ve dünyaya boyun eğme olarak okuyoruz. Ve sonuçta, 1909 değişikliklerine geliyoruz. 1909'da ne olmuştur? 1909'da parlamenter sistemin temel nüveleri atılmıştır. Her ne kadar Osmanlı devletinin monarşik, teokratik yapısı görülmekle beraber Meclise bazı yetkiler verilmiştir. Meclise verilen yetkilerden en önemlisi arkadaşlar, Abdülhamit'in Meclisi fesih yetkisinin alınmasıdır. Abdülhamit Meclisi feshetmeye kalktığında, Âyan Meclisinin onayına bağlıdır ve üç ay içerisinde de seçime gitme koşulu vardır. Yani, bugün, getirmeye çalıştığınız bu değişikliklerle bizi o beğenmediğiniz, küçümsediğiniz 1909 İkinci Meşrutiyet Anayasası'nın gerisine götürüyorsunuz. O Anayasa'da bile millî egemenlik yani millî irade yani Millet Meclisi hakan tarafından, ulu hakan tarafından feshedilemezdi. Ama, bugün geldiğimiz nokta, Türkiye'yi getirdiğiniz nokta bir kişinin bu kadar seçilmiş dilediğince hiçbir anayasaya gerek duymaksızın, gerekçe dahi göstermeksizin feshetmesinin yolunu açıyor ve siz de bunu hazındır ki, millî iradeden aldığımız çoğunlukçu güçle yapmaya çalışıyorsunuz.

Değerli arkadaşlar, bunun ötesinde “millî egemenlik” kavramı konusunda birkaç hatırlatma yapmama izin verin. Şimdi, millî egemenlik halk hükümeti anlamına gelir. Egemenliği krala, padişaha karşı insanlık, Fransız Devrimi'ni hazırlayan koşullar içerisinde ve Fransız Devrimi'yle beraber burjuvanın feodal düzene karşı yaptığı devrimle beraber yaşama geçirmiştir. Bu dönemde daha önce atf yapmış olduğum Jean Jacques Rousseau karşımıza çıkıyor. Jean-Jacques Rousseau millî egemenliği her şeyin başı sayar çünkü o krala karşı, XIV. Louis'ye karşı mücadele vermiştir. XIV. Louis millî egemenliği tanımaz. O “Devlet benim demiştir.” Bakın, burası önemli Sayın Başkan. XIV. Louis “Yasayı ben yaparım, hükümeti ben kurarım, ben yönetirim. Dolayısıyla, devlet benim.” demiştir. Bu size “Ben olmazsam devlet yıkılır.” diyen birini hatırlatıyor mu? Bunun ötesinde Jean-Jacques Rousseau'ya göre çoğunluğun iradesi önemlidir. Peki azınlıklar ne olacak? Yani yüzde 51'i alamayanlar ne olacak? Mesela, bu Komisyonunda usul hakkında söz aldım, burada Murat Emir'in İç Tüzük'ten kaynaklanan hakkı var, Anayasa'dan kaynaklanan hakkı var, milletten aldığı irade dolayısıyla yetkisi var ama siz burada el kaldır, indir “Murat Emir konuşmasın.” diyebiliyorsunuz. Oysaki bu yasalar, anayasalar biz de konuşabilelim diye. Niye böyle? Çünkü, Jean Jacques Rousseau çoktan aşıldı arkadaşlar. (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen, konuşmacıyı dinleyelim.

Sayın Emir, buyurun, devam edin lütfen.

MURAT EMİR (Ankara) – Sizin grup başkan vekilleriniz kürsüye sık sık çıkarlar ve derler ki: “Biz haklıyız.” Neden? “Çünkü, biz her defasında millete gidiyoruz ve çoğunluğun reyini alıyoruz. Siz haklı olsaydınız, siz alırdınız.” Değerli arkadaşlar, bu çok ilkel bir düşünce. İnsanlık bu düşünceyi üç yüz yıl önce geçti. Yani, milletin her zaman doğruyu seçeceği diye bir kural yok. Elbette ki milletin seçimi değerlidir, elbette ki çoğunluğun iradesine razıyız, elbette ki Sayın Parsak’ın her defasında söyleyebildiği gibi -hatta bence başka şansı da olmadığı için- milletimiz ne derse başımızın üstüdedir elbette. Burada sorun yok ama sorun şudur: Millet... (Gürültüler)

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Türk milleti her zaman doğruyu söyler. Millet size bunun için iktidarı vermeyecek zaten, bu düşüncenizden dolayı.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – 1982 Anayasası da mı doğrudu?

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Sayın Emir konuşmasına devam ediyor.

Sayın Emir, lütfen devam edin.

Buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Biz milletin seçimine, çoğunluğun seçimine sonuna kadar saygılıyız ama burada eleştirdiğim şudur: Millet çoğunluğunun biricik olmadığını, tek olmadığını ve her şeyin en doğrusunu göstermediğini ve daha az rey alanların da haklarının olduğunu, bunun demokrasi içerisinde olduğunu, Anayasa’yla, yasalarla, demokratik kurumlara bunun beslendiğini ve bunlar olduğu sürece demokrasinin demokrasi olacağını bilin. Çoğunlukçuluk her yerde var arkadaşlar. Saddam da çoğunlukçuydu, çoğunluğun oylarını alıyordu; Esad da çoğunluğun oylarını alıyor; gidin, Orta Afrika’daki bütün ilkel kabilelerde bile çoğunluğun oyunu alan diktatörler var. Dolayısıyla, çoğunluğun oyunu almak tek başına yeterli değildir.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Burada seçim var.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Suriye’de de seçim vardı.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdi, burada bu millî egemenlik anlayışı, tabii, Fransız Devrimi’yle çok değişti. İnsan Hakları Bildirgesi yayımlandı. Amerika’da yepyeni bir federal devlet kuruldu. Bütün dünya özgürlükten, milliyetçilikten, vatandaş olmaktan, vatandaş olmanın, insan olmanın ve insan olmaktan kaynaklanan hakların tartışmasını yaşadı ve insanoğlu ilerledi. Osmanlı da bu ilerlemelerden ve değişimlerden etkilendiği içindir ki işte, Islahat Fermanı, Tanzimat, Birinci Meşrutiyet ve İkinci Meşrutiyetle bir yere geldi. Ancak, “millî egemenlik” dediğiniz zaman Mustafa Kemal’i hatırlamak zorundasınız. Mustafa Kemal daha Samsun’dan İstanbul Hükümetine, Sadarete yazdığı ilk raporunda millî egemenlikten bahsetmiştir. Bunun ötesinde değerli arkadaşlar, Amasya Tamimi’nde yine “Milleti, milletin azim ve kararlılığı kurtaracak.” denmiştir. Bakın, orada bile daha ne padişaha ne de halifeye bir atf yoktur. “Milletin azim ve kararlılığı, milletin istiklalini kurtaracak.” denmiştir. İşte, o millî iradenin Türk siyasi yaşamında ilk resmî metne bağlandığı yerdir. Amasya Tamimi, diğer kongreler, geliyoruz 23 Nisan 1920. Sayın Akbaşoğlu 23 Nisan 1920’deki ilk kararı söyledi ama yanlış söyledi. İlk karar, kendi kuruluş kararı. Nasıl kurulacağını söylüyor. Sonra, tabii, o sırada Meclis-i Mebusan kurulmuş ama dağıtılmış, yine bir seçim yapılmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi hem Meclis-i Mebusandan gelenler hem de seçilmiş milletvekilleriyle 23 Nisan 1920’de toplanmıştır ve o ilk kararlardan biri de bu seçilenlerin orada görev yapabileceğine dönük karardır. Peki, aynı zamanda ne denmiştir orada? “Türkiye Büyük Millet Meclisi üzerinde bir güç yoktur.” denmiştir. Tekrar dikkatinizi çekiyorum, Meclisin ilk açıldığı gün “Türkiye Büyük Millet Meclisi üzerinde herhangi bir güç yoktur.” karara bağlanmıştır. (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Sayın Akbaşoğlu'nun ifadesiyle uhuletle ve suhuletle dinlemeye davet ediyorum.

Buyurun, devam edin.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim.

Şimdi, bunlar önemli metinler arkadaşlar, bugün bunlar çok önemli çünkü o koşullardayız, birazdan anlatacağım. Biz 1920 koşullarındayız, AKP iktidarının MHP ortaklığıyla beraber Türkiye'yi getirdiği nokta 1920'dir. Dolayısıyla, 1920'yi anlamadan, ilk Meclisi anlamadan bu işlerin içerisinde çıkmamız mümkün değildir.

Değerli arkadaşlar, bakın, 1921 Anayasası yapıldı dokuz ay içerisinde. Şimdi, gerekçeye geleceğim, gerekçede Türk anayasacılık tarihi çöpe atılıyor, görmezden geliniyor, yok sayılıyor. Anayasa hocaları görseler 1'inci sınıftan bile geçirmezler bu gerekçeyi yazanları ama o gerekçeyi yazanlar keşke 1921 Anayasası'nın nasıl yapıldığını ve nasıl yazıldığını bilselerdi. Bakın, ne diyor 1921 Anayasası: "Kuvvet ve yetkilerin kaynağı millettir." Tamam, çok güzel. "Milli iradeyi temsil eden tek organ TBMM'dir." Birazdan açacağız tartışmayı. Bir başkan adayı düşünün, yüzde 50'den 1 oy fazla alsın. Millî iradeyi temsil edebilir mi? "Evet." diyen arkadaşşıma soruyorum. Eder mi? Edemez, edemez.

ALİM TUNÇ (Uşak) – Eder.

MURAT EMİR (Ankara) – Bakın ne diyor? "Millî iradeyi temsil edecek tek organ TBMM'dir." Sen TBMM'den aldığın her yetkide millî iradeye saldırıyorsun, yok ediyorsun. Bunu teşhir etmek zorundayız. O "evet" diyenlere söylüyorum: "Hakimiyet bilakayduşart milletindir." diyor.

BAŞKAN – Sayın Emir, siz soruları yürütmeye dönerek soruyorsunuz ama yasama bu tarafta. Lütfen bu tarafa dönüp sorun. Yürütme organının burada cevap verme yetkisi yok.

MURAT EMİR (Ankara) – Tamam, peki.

"Hakimiyet bilakayduşart milletindir." diyor ve "Bunu kimseye devredemezsin" diyor 1921 Anayasası.

Değerli arkadaşlar, şunu da tartışabiliriz: Bakın, siz benim nereden geldiğime dikkat edin. Dikkatli dinlerseniz arkadaşlar, duyacaksınız ve hissedeceksiniz, anlayacaksınız. (Gürültüler)

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Sen beni hiç dinlemedin, şimdi "Dinle." diyorsun.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen konuşmacının sözünü kesmeyelim.

Sayın Emir, lütfen devam edin.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdi, burada şu tartışmayı da yapmamız lazım: Bakın, çoğunlukçuluktan getirdim, Jean-Jacques Rousseau'yu anlattım size. Bunu anlatma sebebim şuydu: Çoğunluk demek, her şey demek değildir. O gün buraya, bu Meclise "Egemenlik kayıtsız, şartsız milletindir." ve "Egemenliği Türkiye Büyük Millet Meclisi temsil eder." diyenlerin bir bildikleri var çünkü arkadaşlar, egemenliği bir kişi temsil edemez. Bütün oyların hepsini dahi alsa temsil edemez. Milleti temsil etmek, sayılarla, oylarla ilgili bir şey değildir. İşte, sayın grup başkan vekilimizin bir hafta önce söylediği "Orada oyları saymazlar, tartarlar." dediği de budur. Bakın, bu 1921 Anayasası kanla yazılmıştır, gözyaşıyla yazılmıştır, inançla yazılmıştır, şehitlerle yazılmıştır, kararlılıkla yazılmıştır ve bu metinleri böyle el kaldır, indirle yapamazsınız. Tekrar şu soruya herkes cevap versin kendi içerisinde: Bir Cumhurbaşkanı adayı bütün oyları alsa ama sadece Murat Emir'in oyunu alamamış olsa millî iradeyi temsil edebilir mi?

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Eder.

MURAT EMİR (Ankara) – Edemez, edemez.

Bakın, Sayın Başkan, sayın arkadaşlar; ben millî iradeyim... (AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

ALİM TUNÇ (Uşak) – Temsil eder.

CEYHUN İRGİL (Bursa) - Demokrasi azınlıkların da hakkının korunmasıdır.

MURAT EMİR (Ankara) – Ben, söylüyorum, anlatıyorum. Millî iradeyi, bakın...(Gürültüler>)

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) - Mecliste yüzde 100 vardır, yüzde 100 vardır Mecliste.

CEYHUN İRGİL (Bursa) - Mecliste yüzde 1 dahi temsil edilir, yüzde 1'in bile söz hakkı vardır ama bir kişi edemez.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Kibirli değil, bilgili bilgili... Senin gibi cahil değil, bilgili.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, kıymetli arkadaşlar....

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Biat etmemiş, parmakçı değil!

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmalar bitmeden konuşmacımız devam etmek istemiyor. Lütfen...

MURAT EMİR (Ankara) – Değerli arkadaşlar, ben burada seviyeli ve entelektüel bir tartışma yürütmeye çalışıyorum, sizden de buna katkı verecek arkadaşlarım olduğunu biliyorum ve sizinle bu konuyu keyifle tartışmaktan da Türkiye'nin yararlanacağını düşünüyorum. İzin verirseniz ben düşüncelerimi anlatayım:

Kim temsil eder? Türkiye Büyük Millet Meclisi temsil eder. Niye, niye Meclise bunu veriyoruz? Çünkü arkadaşlar Meclis 550'mizden oluşuyor ama bir büyük düşünür daha var arkadaşlar; o da Robespierre, parlamentoculuğun babası. Diyor ki: "Millî irade, bütün o millî iradeyi teşkil edenlerin toplamıdır ama toplamından daha fazlasıdır." Yani Türkiye Büyük Millet Meclisinin biz her birimiz 550'de 1'ini temsil etmiyoruz. Biz, her ne kadar arkamızdaki yaklaşık 100 bin oyla millî iradeyi temsil ediyoruz ve Anayasa'mız gereğince tüm Türkiye'nin temsilcisi, milletvekiliyiz ama aslında biz burada Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurumsal ve manevi şahsiyetinin bir parçasıyız ama bizim toplamımız Türkiye Büyük Millet Meclisinin şahsiyetinin ve kurumsal varlığının tamamı değil. Türkiye Büyük Millet Meclisi bütün bunların daha üstünde, daha geniş bir kavramdır ve millî iradenin tecelligâhı bu nedenle Türkiye Büyük Millet Meclisidir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi herkesin oyunu aldığı için her renk burada, her ne kadar yüzde 10 barajı dolayısıyla her rengin buraya gelememesine rağmen her görüşün temsilinin burada demokrasi gereği olabildiğince burada olduğunu kabul ettiğimiz için burası egemenliğin kaynağı. O yüzden buranın yasa yapma tekeli var, o yüzden buranın yasa yapma yetkisini devretmeme yükümlülüğü var değerli arkadaşlar.

Şimdi, 1924 Anayasası'na geliyoruz; Mustafa Kemal, muzaffer komutan. İstiklalimizi sağlamışız, Lozan'ı imzalamışız ve bize artık yepyeni bir anayasa gerekiyor çünkü bir Meclis Hükûmeti kurmuşuz, acil dönemde ülkeyi düşmandan kurtarmanın ve emperyalistlere cevap vermenin gereğini yapmışız.

Peki, 1924 Anayasası'nda ne olmuş arkadaşlar? Sizlerle daha sonra paylaşırım çok vaktinizi almak istemiyorum çünkü burada tartışmanın dolu gitmesinden yanayım. O zaman değerli arkadaşlar, Mustafa Kemal'e Meclisi fesih yetkisi verilmesi düşünülmüş, geniş tartışmalar yapılmış -tutanaklara daha sonra geçireceğiz ben bütün o tutanakları da çıkarttım, tek tek okuyacağım arkadaşlar- ve Mustafa Kemal'e dahi millî egemenliği ve millî egemenliğin temsilcisi olan Türkiye Büyük Millet Meclisini feshetme yetkisi verilmemiştir hem de ezici bir çoğunlukla verilmemiştir ve oradakiler şunu söylemiştir, söz alanlar: "Paşa hazretleri, sizinle bir sorunumuz yok. Sizin varlığımıza ve bu ülke için yaptıklarınıza

kaniyiz ama bu millî egemenlik yetkisini hiç kimseye veremeyiz.” demişlerdir ve biz sizden açıkça olmasa bile yapamayabilirsiniz zamanı gelince bunu istiyoruz arkadaşlar. Hiç kimseye bunu vermek zorunda değilsiniz, vermeyin; egemenliğinize, yetkinize sahip çıkın, görevinizi yapın.

Değerli arkadaşlar, kuvvetler ayrılığı diyoruz sürekli. Kuvvetler ayrılığı, yasama, yürütme ve yargının ayrılığıdır. Tarihsel sürece çok girmek istemem ama şunu bilmenizi isterim, Aristo da bile kuvvetler ayrılığı var. Aristo, diyor ki: “Bu kuvvetleri ayıramazsınız despot olur.” Yani oradan bir demokratik yöntem... Yani Antik Yunanda bile demokrasi vardı biliyorsunuz, orada bile demokrasi olmayacağını söylüyor. Locke var büyük düşünür; o da yine “Yasama, yürütme ama konfederasyon” diyor. O, yargının çok farkında değil ama bir şeylerin ayrılması gerektiğini düşünüyor.

Ama bir şeye dikkatinizi çekmek isterim. Kuvvetler ayrılığı düşüncesi nereden kaynaklanıyor, bu ihtiyaç nereden? Şimdi bunu tartışmamız lazım arkadaşlar. “Çok zor koşullar içerisindeyiz; ekonomik krizdeyiz, tüm dünya bize düşman. Tüm dünya biz perişan olalım diye uğraşiyor; bize finansal saldırılarda bulunuyor, dış politikada bütün işi gücü bırakmışlar Türkiye’yi mahvetmeye çalışıyorlar, bütün gizli servisler yerli iş birlikçilikleriyle Türkiye’de bombalar patlatıyor vesaire ve bunların hepsinin tek çözümü olarak bütün kuvvetleri bir kişide toplayalım, o kişi de bizi çeksin çıkartsın.” diyoruz.

Değerli arkadaşlar, tarihsel süreç aslında yetkilerin bir kişide toplandığı durumda asıl kaosu asıl ülkelerin dağılmasının olduğunu gösteriyor. Bizi bu karanlıktan kurtaracak aslında ortak akıldır ve kuvvetlerin ayrıştırılmasıdır. Bunu ben söylemiyorum, üç yüz yıl önce söylüyor insanlar. Padişahın, kraldan, Fransız Devrimi’yle ve öncesindeki düşünürlerle bu yetkiler alınırken, millete devredilirken diyorlar ki. “Bu yetkileri paylaşalım çünkü bu yetkiler bir varlıkta olursa o zaman bu yetkiler kötüye kullanılabilir.” O hâlde ne yapmak lazım? Yasamayı, yürütmeyi ve yargıyı birbirinden ayırmak lazım.

Daha önce Jean-Jacques Rousseau’dan bahsettim, çoğulculuktan bahsettim size, çoğunlukçuluktan bahsettim. Bakın, yine “Sizin Rousseau’da kaldığımızı.” söyledim; gerçekten de kalmışsınız. Rousseau da öyle diyor, diyor ki “Millî egemenlik bölünemez.” Çünkü onun için tek şey millî egemenlik. Yani bir şekilde krala karşı konumlandırılmış bir dünya görüşü ve dolayısıyla da kraldan halka indirilen bir iktidar anlayışı ve dolayısıyla da iktidarın bölünmezliği var; oysa ki Fransız Devrimi’ne gelirken Montesquieu diyor ki “Kanunların Ruhunu”nda “Yasama, yürütme ve yargıyı ayıracaksın; birine verersen diktatörlük olur.” diyor. Dolayısıyla bunun tarihsel geçmişi değerli arkadaşlar, Fransız Devrimi’ni hazırlayan yani millî egemenliği hazırlayan ve millî egemenliğin nasıl kullanılacağına dönük olan tartışmaların bir parçası olarak karşımıza çıkıyor.

1787 Amerikan Anayasası’nda kuvvetler ayrılığı var, 1789 Fransız Yurttaş Hakları Bildirgesi’nde kuvvetler ayrılığı var, daha sonra olabilecek birçok demokratik anayasada kuvvetler ayrılığı var. Kuvvetler ayrılığı nerede yok? Nerede yok arkadaşlar? Tarihe bakın, kuvvetler ayrılığının olmadığı ilk anayasa Napolyon Anayasası, sonra Hitler, sonra Mussolini, sonra Putin, sonra Esad. Şimdi bir başkasını mı hazırlıyoruz arkadaşlar?

Bakın, Frankenstein’i hepimiz bilirsiniz. Frankenstein, bir canavar yaratır -doktorudur o da benim gibi- bir canavar yaratır. Canavarı yaratırken her insandan bir parça alır, aslında o aldığı parçalar normaldir, bir canavar olmaya müsait değildir o her bir parça ama her bir parçayı birleştirdiğinde artık bir canavar yaratmıştır ve o canavar döner doktoru da yer. Dolayısıyla biz burada aslında bunu yapıyoruz arkadaşlar, bir canavar yaratıyoruz ve kesinlikle şunu bilin ki bu, bundan sonra seçilecek sayın cumhurbaşkanlarının şahsına dönük bir eleştiri değildir, kime bu yetkileri vererseniz bununla karşılaşsınız.

Anayasalar, biliyorsunuz toplumsal uzlaşmadır; anayasalar, devletin organizasyonunu yapar; anayasalar, insanı devlete karşı korur, ana yapıma amacı budur yani bir anayasa yapıyorsak biz cumhurbaşkanına yani yürütmenin başına karşı nasıl korunacağımızı bugünden tasarlamak ve kanunun içine koymak zorundayız, başka türlü o canavar gelir ve bizi de, hepimizi de yok eder.

Değerli arkadaşlar, hukuk devletinden bahsetmiştim ama burada hukuk devletinin ayaklar altına alındığını görüyoruz. Bir defa, bu hukuk devletini Anayasa'ya aykırılık üzerinden değerlendirmek isterim. Şimdi, bazı sorulara cevap vermemiz gerekiyor her şekilde. Bu Anayasa'ya bağlı mıyız? Bir defa buna karar verelim çünkü bir teknik, hukuki tartışma yürüteceğim ama bu, buna göre olacak. "E, canım, boş ver; sırası değil şimdi. Biz zaten onu zaman zaman görmezden geliyoruz. Bu eskidi, bunu zaten 12 Eylülcüler yaptı." diyecekseniz olmaz, hâlâ bu geçerlidir. Buna göre bir Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunuyoruz arkadaşlar.

Şimdi, bunun bir 4'üncü maddesi var, diyor ki "Sen benim koyduğum, 1'inci, 2'nci, 3'üncü ve başlangıç ilkelerini değiştiremezsin." E, şimdi, değiştiren adam saf değil ya! O, ben 1'inci maddeyi... Sayın Parsak, bu sizin için.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Dinliyorum, dinliyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Evet, "1'inci maddeyi değiştirdim." diyecek hâli yok MHP'nin. "İlk 4 değiştirilemez." diyor ya, "1'inci maddeyi değiştirdim." diyecek hâli yok ki, 1'inci maddeyi 20'nci maddede değiştiriyor zaten. Şimdi, dolayısıyla "Biz zaten 1, 2, 3 ve 4'ü tutuyoruz. O hâlde Anayasa Mahkemesi bize şekil denetimi yapabilir, o hâlde içerik denetimi yapamaz, o hâlde bu, Anayasa'ya uygundur." diyemeyiz. Bir defa, şuna karar vermemiz gerekiyor: Biz 1'inci, 2'nci, 3'üncü, 4'üncü ve Anayasa'nın başlangıç ilkeleriyle bağlı mıyız? Bazıları içinizden söylediler -ben biliyorum, tutanaklarda da var- "Hayır, bağlı değiliz." dediler, "Biz, bu Anayasa'yla bağlı değiliz. İstersek 4'üncü maddeyi kaldırırız." E kaldırın o zaman; yüreğiniz yetiyorsa anlaşın ortağınızla, kaldırın ama kaldıramıyorsanız 4'üncü maddeye uyacaksınız. 4'üncü madde ne diyor: "Bu ilkeleri değiştiremezsin." Hangi ilkeler bunlar? Cumhuriyet, "Değiştiremezsin." diyor. "Ben cumhuriyeti değiştirmedim." Ama içeri boşalttın, Meclisi kapattın, cumhuriyeti değiştirdin dolayısıyla. Hukuk devleti, hukuka karşı saygılı idare... "Danıştayı ben atarım, Anayasa Mahkemesini ben atarım, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunu ben atarım. Hukuka saygılı idare olacağım ondan sonra." Nasıl olacak bu? Bu hukuk devletinin ilga edilmiş olması anlamına gelmiyor mu? Anayasa Mahkemesinin şekil üzerinden içeriğe girmesi gerekmiyor mu? 2008'de böyle bir kararı var, daha önceki içtihatları da var. Anayasa Mahkemesinin -biliyorsunuz- yerleşik içtihat kararı vardır. Bu Venedik Komisyonunda da var, bütün evrensel hukuklarda da vardır. Anayasa mahkemeleri duruma göre karar değiştirmezler. Anayasa Mahkemesi diyor ki: "Evet, ben, teklifin geçerliliğine bakarım ve teklif edilebilirliğine bakarım. Benim görevim bu." Anayasa 148. Peki, buna bakarken teklifin sadece çoğunluk yani 316'yla imzalanmış olması yeter mi? Yetmez; bu teklifin teklif edilebilir olması gerekir. Yani Anayasa'nın başlangıç ilkelerini, yani Anayasa'nın ilk 4 maddesini, yani demokratik, hukuk devleti ve millî egemenlik ilkelerini ihlal edemiyor olması gerekir.

Bakın, bir an için bunu doğru sayalım; yani Anayasa Mahkemesinin sadece sizin o görmeden imzaladığınız imzaları saydığını ve 316 olduğu için de görmediğini düşünelim. Peki, hadi, şunu da bir an için düşünelim: "Siz çok iyi niyetlisiniz, hukuka da çok uygunsunuz ve Türkiye'ye demokratik bir yasa getirmeye çalışıyorsunuz." Bir an için... Peki yarın bir başka çoğunluk gelip de cumhuriyetin niteliklerini yok etmeye çalışırsa Anayasa Mahkemesi ne yapacak o zaman? Gene mi imzaları sayacak? Bakın, gene ilk konuya geliyoruz; çoğunlukçuluk, çoğulculuk ve demokratik meşruiyet başka bir şeydir.

Demokratik meşruiyet olması için çoğunluğunuz olacak, Anayasa'ya ve yasalara bağlı olacaksınız, demokrasinin kurum ve kurallarına da sonuna kadar bağlı olacaksınız arkadaşlar. Şimdi, bu nedenle de bu teklifin Anayasa'ya aykırılığını da zapta geçirmekte büyük yarar görüyorum Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, teklif hazırlanırken evrensel standartların hiçbirine uyulmadı, zaten uyulmadığı da o kadar biliniyor ki sayın iktidar sözcüleri her defasında 24'üncü Dönem çalışmalarını değersizleştirmeye, küçümsemeye gayret ettiler. Yani dediler ki: "Biz toplandık hatta yetmedi, öz verili davrandık, çoğunluğumuz olmasına rağmen üçer kişi topladık ama anlaşılmadınız, anlaşılmadık, biz de mecbur kaldık." Arkadaşlar, bu size böylesine faşist bir değişikliği getirmek için, toplumun gözünün önünden kaçırdığınız bir değişikliği getirmek için haklılık sağlar mı?

Bakın, kiminle konuştunuz? Geldiğimiz günden beri söylüyoruz; şuraya uzman çağırın diyoruz, 2 anayasa hocası çağırın diyoruz, Barolar Birliğinden 2 uzman getirin diyoruz, onu bile yapmıyorsunuz. Bunu yapmayan bir anlayış kapalı kapılar ardında pazarlık yapmıştır Sayın Parsak'la, Sayın MHP'li dostlarımızla, hiç alınmasınlar ama bunu tespit etmek zorundayız. Kapalı kapılar ardında ve pazarlıklarla olmuştur bu. Bu, bir pazarlık sonucudur, hatta bana sorarsanız kirlî pazarlıktır bu, birazdan onlara da gireriz.

(AK PARTİ milletvekillerinden "Ya, Allah Allah! sesleri)

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Aklınız hep ona çalışıyor.

MURAT EMİR (Ankara) – Buna hakkınız yok, anayasalar böyle yapılmaz. Venedik Komisyonu diyor ki: "Anayasa'yı yapacaksınız..." Venedik Komisyonunu çok seviyorsunuz. AKP'nin kapatılması söz konusu olduğu zaman Venedik Komisyonunu dilinizden düşürmezsiniz. Venedik Komisyonunun siyasi partilerin kapatılmasına dönük ilkesel kararları vardı, biz de onlardan yanayız, onu da söyleyeyim, hiç rahatsız değiliz onlardan ama Venedik Komisyonu diyor ki: "Siz bir Anayasa yaparsanız tartışacaksınız, şeffaf olacaksınız, özgürlükçü olacaksınız. Herkes konuşacak, herkes bir şey söyleyecek, toplumsal uzlaşma olacak." "E, biz gerekeni yaptık." Olmaz, bununla işte, ancak antidemokratik bir teklif sunmuş olursunuz.

O da yetmiyor, usule ilişkin sözlerimizi bile kısıyorsunuz; o da yetmiyor, bakın, burada milletvekillerini konuşturmuyorsunuz. Şimdi, bana şöyle diyebilirsiniz: "Ya, usul hakkında aldın, çok konuştun." Değerli arkadaşlar, demeyin, hak verin bana çünkü ben bir Komisyon üyesi olarak ilk defa konuşuyorum, bakın, 6'ncı gündeyiz, ilk defa konuşabiliyorum. Bunu da, bu hakkımızı da nasıl aldığımızı bir önceki oturumdan hatırlayacaksınız.

12 Eylül Anayasası'nı hatırlayın. 12 Eylül Anayasası'ndan hangimiz memnunuz? (Gürültüler) Bitirmem lazım, izin verirsiniz. Şimdi, 12 Eylül Anayasası'nı hiçbirimiz beğenmiyoruz ama 12 Eylül Anayasası'nın en önemli sorunu çoğulculuğu içermemesiydi, çoğunlukçu olmasaydı. Bakın, hep aynı kavramlar üzerinden gidiyoruz, kolay anlaşılabilir olsun diye, bunlar üzerinde durmakta yarar var. Bir anayasanın yüzde 92,5'la kabul edilmiş olması arkadaşlar, o anayasayı meşru yapmıyor. Niye yapmıyor? Çünkü 12 Eylül Anayasası demokratik süreçlerde yapılmadı. 12 Eylül Anayasası demokrasi içerisinde yapılmadı, tartışılmadan oldu.

İLKNUR İNCEÖZ (Aksaray) – Tamam, değiştirelim diyoruz işte.

MURAT EMİR (Ankara) – Peki, sizin bu değişikliğiniz demokratik bir ortamda mı yapılıyor? Birazdan geleceğiz; Türkiye'de OHAL var, OHAL'in Türkiye'ye getirdikleri var: Türkiye'de şu anda sesi kısılmış üniversiteler, sesi kısılmış basın, sesi kısılmış medya ve sesi kısılmış Parlamento var arkadaşlar. Bu koşullarda bize yeni anayasayı tartıştırıyorsunuz. Bir defa, bu anayasanın yapım süreci baştan sona sakattır. Tabii, biliyorsunuz, usul esasa kaimdir hukukta. Yani burada usuli hatalar

yapıldıkça -sadece yasal usuli hataları- söylemiyorum bu anayasanın her defasında meşruiyeti tartışılacaktır. Şimdi, “Anayasa’yı değiştirelim.” deniyor. “12 Eylül Anayasası’nı beğenmiyoruz, değiştirelim.” değiştirelim, yıllardır söylüyoruz, yüzde 10 barajını niye öyle değiştirmek için hiçbir şey yapılmıyor, yapılmadı? Yüzde 10 Anayasa barajını önce değiştirmek gerekmez miydi?

Değerli arkadaşlar, bakın, şöyle düşünüyorsunuz: “Biz bunu tartıştırmayız, getiririz, bir şekilde geçiririz, ondan sonra gerisi kolay.” Zaten ne demiş Cumhurbaşkanı: “Siz geçirin, ben söker alırım milletimle.” Aslında bu, bir yönüyle güzel, saygıdeğerdir. Yani Sayın Cumhurbaşkanının milletine güvenmesi, milletine derdini anlatabileceğini düşünmesi bence saygıdeğerdir ama değerli arkadaşlar, bizim de milletimize bir şeyler anlatabilmemiz gerekmiyor mu? Bizim de milletimize sesimizi duyurabilmemiz gerekmiyor mu? Bizim söyleyecek sözümüz yok mu? Bizim tabanımız veya bizden duyup da “Ya, bu Anayasa değişikliği herhâlde doğru şeyler getirmiyor.” diyecek insanlar milletimizin bir parçası değil mi? Olağanüstü hâlde getirdiğiniz nokta ortadadır. Yani kapatılan basın-yayın organı sayısını, gözaltına alınan akademisyen sayısını -bakın, FETÖ’cülerini söylemiyorum; FETÖ’cü iddiasıyla zaten aldınız 40 binin üzerinde kişiyi ama- şu anda iddianamesiz cezaevinde yatan gazetecileri düşündüğümüz zaman Türkiye’de basın özgürlüğü, ifade özgürlüğü olduğunu kim söyleyebilir? Dolayısıyla bugün burada bu konuyu tartışma olanağı kalmış mıdır?

Değerli arkadaşlar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 15’inci maddesinden kaynaklanan derogasyonları kullandık. Birleşmiş Milletler Siyasal ve Medeni Haklar Sözleşmesi’nden kaynaklanan 20’ye yakın yükümlülüğümüzü azalttık. Ne dedik? Biz olağanüstü hâl dolayısıyla bu hakları şimdilik, bir süreliğine vatandaşımızdan esirgiyoruz dedik. Peki, bu haklar kullanılamazken, bu haklar yerine getirilemezken bu toplum Anayasa’yı yani kendisini belirleyecek, kendi geleceğini belirleyecek bu kadar temel bir metni nasıl tartışacak? Biz burada konuşuyoruz. Bizim burada konuştuğumuzu kim duyuyor, kim görüyor? Buradan baktığımız zaman arkadaşlar, bu ülkeye iyilik etmiyorsunuz. Bunu geçirebilirsiniz, bunu dilediğinizce belki başarabilirsiniz de ama sonuçta, biraz önce verdiğim o metafordaki gibi, bu canavar dönecek hepimizi yiyecek. Sorun bizim ne olacağımız sorunu değil, sorun aslında Türkiye’nin ne olacağı ve sorun bugünden çocuklarımıza nasıl hesap vereceğimizin sorundur değerli arkadaşlar. Ben bu konuşmayı biraz da ileride çocuklarım “Babam, o günlerde ne yaptı?” diye, bilsinler diye yapıyorum.

Değerli arkadaşlar, olağanüstü hâl sırasında dokunulamayacak haklar var. Derogasyonlar yaptınız ama çekirdek insan haklarına dokunamazsınız, Anayasa’nın 13’üncü maddesi açık, 15’inci maddesi açık ama buna rağmen uygulamada maalesef olağanüstü hâlin dışına taşan ve toplumun âdeti her bir birimini, her bir demokratik birimini susturan, sindiren, sesini kısıyan bir anlayışla götürüyorsunuz. Dolayısıyla da bu koşullar içerisinde bir Anayasa yapmanın olanağı yok.

Yine buradan teklife baktığımız zaman bize bir müjde görüyoruz: Yaşasın sıkıyönetim kaldırılıyor. İlk anda kulağa iyi geliyor gerçekten, evet, sıkıyönetim kaldırılıyor çünkü niye? Evet, sürekli sıkıyönetim var. Sıkıyönetimin olağanüstü hâlden yani sizin anladığımız olağanüstü hâlden... Yani bu teklif geçerse Cumhurbaşkanı Bakanlar Kuruluna danışmaksızın - yani tek başına yapabileceği bir karar- olağanüstü hâl ilan ettiği zaman sınırlarının, hukuki sınırlarının ne olacağı belli olmayan bir durumda ve Anayasa yargısının da çökmüş olduğu bir durumda, arkadaşlar, bu olağanüstü hâlin aslında sıkıyönetimi bile aratacağı ortada.

Bizim Anayasa’mızda sıkıyönetim nedir? Bazı yetkilerin Silahlı Kuvvetlere devridir. Sizin çıkardığınız burasıdır arkadaşlar yani sizin sıkıyönetimi falan kaldırdığınız yok ama sıkıyönetim dolayısıyla Cumhurbaşkanının yetkilerinin bir kısmını sıkıyönetimle paylaşmaya niyetiniz olmadığı için, askerlerle paylaşmaya niyetiniz olmadığı için böyle bir düzenleme yapıyorsunuz. Bunun

demokratlıkmiş gibi pazarlanmasını da şiddetle reddediyorum. Ayrıca şunu da söyleyeyim: Bu konuşmayı yaparken biz sıkıyönetimden yana olduğumuz için değil, sizin sözde demokratlığınızı teşhir etmek için yaptığımızı da bilmenizi isterim değerli arkadaşlar.

Şimdi gerekçeye gelelim. Sayın Şentop Hocam anayasa hukuku hocasıdır. Kendisi sayesinde buraya başka anayasa hukuku hocaları çağırma fırsatımız olmadı. Bizim hocalık titrimiz yok ama...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Mustafa Şentop anayasa hukukçusu değil hukuk tarihçisi.

MURAT EMİR (Ankara) – Olsun, hocadır, kendisini sayarız. Kendisi her ne kadar bizim söz hakkımızı gasbetse de bizim ona saygımız yeterlidir.

Şimdi, bu genel gerekçeye baktığımız zaman, arkadaşlar, şundan bir kişi “Şu gerekçeyi beğendim, bu gerekçe Türkiye’ye yakışıyor.” desin; bir kişi diyemez. Bu gerekçe bu kadar kötü bir teklife bile yakışmıyor arkadaşlar.

Gerekçe “Devleti hukukla sınırlamak.” diyor. Bakıyorsunuz tekliflere “Cumhurbaşkanını halka karşı sınırlamak.” Kuşandırıyorsunuz, bütün yetkileri Cumhurbaşkanında topluyorsunuz, bunun neresinde halk var? Halkın hangi yetkisi artıyor burada arkadaşlar? Devleti hukukla sınırlayacaklarmış vesayetçi zihniyete karşı. Vesayet neydi? Bildiğimiz işte -Sayın Cengiz Bey burada yok, uzun uzun anlattılar Türkiye siyasi tarihini- Türkiye siyasi tarihi, doğrudur, aynı zamanda bir vesayetler tarihidir. Yani Türkiye’de seçilmemişler seçilmişlerin iktidar alanını daraltmışlardır ve bu da bazen hukuk adı altında, bazen de hukuksuzlukla yapılmıştır. Tamam, buraya kadar tamam ama biraz önce -hep anlatıyorum- bakın, demokratik meşruiyet diye bir şey var, demokrasinin koşulları var; herkesin konuşabilmesi, herkesin Anayasa’dan ve yasalardan yetki alması, hiç kimsenin Anayasa’dan veya yasadan almadığı yetkiyi kullanamaması gibi demokratik kavramlar var. Bunlar yokken kullanılacak bir meşruiyet, bir iktidar elbette ki vesayetçidir. Dolayısıyla, burada bu Cumhurbaşkanını zırhladığınız ya, işte aynı vesayetçiliğin ta kendisi burada. Yani Anayasa’dan, sözde Anayasa’dan, olmayan Anayasa’dan alınan yetkilerle Cumhurbaşkanı güçlendiriliyor ve halka karşı güçlendiriliyor. Burada halkı koruyan tek bir madde bulamazsınız, gösteremezsiniz. Şimdi, 1961 Anayasası’yla sorunu var, 1961 Anayasası’yla sorunlu. Anayasacılık tarihimizi 1961’den alıyor yani atıf var ama Türkiye’nin yüz kırk yıllık anayasacılık geçmişini görmezden geliyor ama asıl derdi 1961 Anayasası’yla, o çok belli.

Bir de daha garip bir şey var, bu cümleyi nasıl yerleştirdiniz, kim yerleştirdi? Ne olur, çıksın birisi, bir açıklama yapsın. Bir 15 Temmuz güzellemesi var. Ben şimdi “Suistimal ediyor.” dersiniz diye yani cidden teknik konuşmaya çalışıyorum, o yüzden 15 Temmuz’a hiç girmeyeceğim ama isterseniz girerim saatlerce ama girmeyelim, bence girmeyelim. Ama 15 Temmuz’a bakın arkadaşlar, diyor ki, ya şu cümleyi takdirinize sunuyorum: “Türkiye’nin hükümet sistemini millete ve onun iradesine güveni esas alan bir şekilde düzenlemek sadece demokrasi ve hukukun gereği değil, aynı zamanda milletimizin canı pahasına ortaya koyduğu bir talep hâline gelmiştir.” Bunu 15 Temmuz paragrafında söylüyor.

Değerli arkadaşlar, ben oradaydım. Jetler uçuşurken biz Sayın Genel Başkanımızla temas kurduk, Meclisin açık tutulması gerektiğini düşündük. Sayın Meclis Başkanının Meclisi açtığını dahi bilmiyorduk. Araçlarımızla gittik, hatta giremeyiz diye haberler geldi, polisler çatışma var diye giremeyiz diye... Üç dört araba olduk milletvekili arkadaşlarımızla.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Meclis Başkanı açmadan girdik.

MURAT EMİR (Ankara) – Evet, evet. Ayrancı’nın caddesine bıraktık ve biz oraya girdik. İnanın, biz oraya giderken biz oraya millî iradeye, demokrasiye, Meclisimize sahip çıkalım diye gittik. Birileri gitti diye gitmedik. Nereden çıkarıyorsunuz bunu? Bunu nasıl söylersiniz, bu nasıl bir anlam saptırmadır, bu nereye yaranma çabasıdır? Ya, şu cümleyi en azından çıkarın, böyle bir saçmalık olmaz arkadaşlar.

Burada 15 Temmuz başka bir şeydi, başkanlıkla getireceğiniz bambaşka bir şey. İkisi arasında uzak yakın ilgi yok. Hatta Sayın Başbakan defaatle açıkladı “15 Temmuzdan sonra parlamenter sisteme bağlıyız.” dedi. Bunu da mı çıkaracaksınız tutanaklardan? Dolayısıyla, bu saçmalığı hepinizin takdirine sunuyorum. Yani şu saçmalığı Türk anayasa tarihine işletmeyin lütfen. Tutanaklara girdi, bari anayasa tarihine girmesin. Siz tarihçisiniz Sayın Başkan, bunu yapmayın, buna hakkınız yok.

Şimdi, burada tabii bir şey de var, deniyor ki: “Parlamenter sistem ve gelen anayasalar milletimizin derdini çözmeye yetmedi.” Peki. “İstikrarsızlık kaynağı oldu.” Peki. Türkiye’nin ağır sorunları var. Bu soru size çok soruldu, daha çok sorulacak. Hangi yetkiniz yok Türkiye’yi terörden arındırmak için. Türkiye’yi FETÖ’den temizlemek için hangi yetkiniz yok? Veya tersinden soralım: Zaten sizin 2010’da verdiğiniz sınırsız yetkiler -Sayın Bakan bunu siz de yaptınız- sizin yüksek yargıya FETÖ’cülerini yerleştirmenize sebep olmadı mı? Burada sorun, yetkiyi toplamak, yetkiyi tekleştirmek, yetkiyi tartıştırmamak, demokratik süreçleri dışlamak değil midir? “Hayır, bunlar olmasın, biz tekrar tek adama verelim, o bizi kurtaracak.” Nereden biliyoruz? Sonra, bugünkü tek adamı yani kafanızdaki tek adamı çok beğeniyorsunuz, olabilir. Ben hiç beğenmiyorum ama siz beğeniyor olabilirsiniz. Ama ondan sonra geleceğinin ne olacağını biliyor musunuz? Birazdan konuşacağız, Cumhurbaşkanı yardımcılarını var. Bakın, Türkiye korkunç kaotik bir sürece götürülüyor yani bu öyle bir şey ki, elinizden kaydıktan sonra bir daha alamazsınız; bu cıva gibidir, çıktıktan sonra gider. Yargıyla oynamanın ne hâle getirdiğini en iyi siz biliyorsunuz, siz yaşadınız ve bizi dinlememenin bedelini tüm Türkiye’ye ödediniz, bize de ödediniz. Gerçi, şu ara FETÖ’cülük suçlamasında bizden önde gidiyorsunuz ama neyse.

Değerli arkadaşlar, siyasal istikrar tutkusu görüyorum ben bu gerekçede. Varsa yoksa istikrar, tamam, çok güzel, istikrar olsun. İstikrar zaten var, Hükümet istikrarı. Hükümet istikrarı zaten var on dört yıldır. Zaten, sizin deyiminizle, millet size veriyor, siz de sen çal sen oyna. Anayasa yok, yargı yok, yasama zaten yürütmeye bağlı, Anayasa’yı ister tanı ister tanıma, kendine göre hâkim, kendine göre savcı ata, basını sustur, üniversiteyi sustur, meslek odalarını sustur, sendikaları sustur, sonra, siyasal istikrar diyorsunuz buna. Değerli arkadaşlar, Hükümet istikrarıdır bunun adı. Siz istikrarlısınız, Allah var, on dört yıldır iktidarsınız ama Türkiye’de siyasal istikrar yok. siyasal istikrarın koşulları -hep söylüyoruz- çoğunlukçuluk, demokrasi, Anayasa, hukukla bağlılık ve demokrasinin temel olmazsa olmaz kurum ve kurallarının yerleştirilmesidir, çok seslilik. E, bu yokken siz hâlâ Hükümet istikrarı peşindesiniz; o hâlde siz yüzde 50’nizin farkında değilsiniz, 317’nizin farkında değilsiniz siz hâlâ Hükümet istikrarı arıyorsanız.

Efendim, neymiş? Biz o kadar alicenabız ki, çok güçlüyken yapıyoruz bunu. Hiç de güçlü değilsiniz, güçlü olan Hükümet bunu yapar mı? Güçlü olan Hükümet Cumhurbaşkanına bu kadar yetki verir mi? Çok son derece zayıfsınız. Maalesef, bu dönem Parlamento Türkiye’de hiç bu kadar zayıf olmamıştır. Bu anlamda da güçsüzlüğün çok açık bir örneğini veriyorsunuz Sayın Başkan.

ORHAN DELİGÖZ (Erzurum) – Geleceği düşünüyoruz, geleceği.

MURAT EMİR (Ankara) – Değerli arkadaşlar, gerekçeyle ilgili şeyden sonra şimdi bu temel hükümlerle ilgili birkaç şey daha söylemek isterim. Her anayasa kendini korur, bu konu da bence önemli, not almanızda fayda var. Her anayasa kendini korur. Her kurucu iktidar kendini korur. Her devletin kurucu değerleri vardır.

Şimdi, bize deniyor ki: “Ya, bu ilk 4 maddeyi bu 12 Eylülcüler yazdı, dolayısıyla, bu ilk 4 maddeye çok takılmayın.” Değerli arkadaşlar, biz, bir defa, asli kurucu iktidar değiliz. Yani asli kurucu iktidar olmanın gerekleri: Siyasal sistem, ülke bir kesintiye uğrayacak ve onun ötesinde bir anayasa yapacaksınız. Dolayısıyla, biz, asli kurucu iktidar değiliz. Şimdi, asli kurucu iktidar nasıl olunur?

Asli kurucu iktidar olmak için, arkadaşlar, önce Mustafa Kemal olmanız lazım. Önce Kurtuluş Savaşı vereceksiniz. Öyle, 15 Temmuzda nereden nereye haber verdiğiniz belli olmadan, 15 Temmuzun haberini nereden aldığınız belli olmadan millete “Çıkın sokağa.” demekle Mustafa Kemal olunmaz.

Şimdi, kurucu değerler arkadaşlar, 12 Eylülcüler yazmadı. Diyor ya: “Tankla, tüfekte yazılan Anayasa.” Kurucu değerleri 1961’i yapanlar da yazmadı. Kurucu değerler 1920’de yazıldı, kanla yazıldı ve kurucu değerler, bu nedenle, sizin değiştiremeyeceğiniz değerler.

Şimdi, Federal Almanya Anayasası’nın 1’inci ve 20’nci maddeleri arasındaki maddeler değiştirilemez. İtalyan Anayasası’nın cumhuriyet niteliği değiştirilemez. Amerika Birleşik Devletleri’nde federasyonlarda anayasa değişikliklerinin nasıl olacağına dönük anayasa maddeleri değiştirilemez. Bunlar, bütün çağdaş anayasalarda vardır, olmak zorundadır. Kurucu değerlere bağlılıktan gelir. Ha, siz dersiniz ki: “Biz, bu kurucu değerlerle bağlı değiliz.” Fikirdir, ama onu önce MHP’ye anlatırsınız sonra gelir millete anlatırsınız. Yani “Türkiye’de rejim değişikliği 1923’te kapanmıştır.” diyerek bu sorumluluktan kurtulamazsınız. Eğer, 1923’te bu rejim tartışması bittiyse ve siz cumhuriyete bağlıysanız, cumhuriyet ne demek, millî egemenlik ne demek, millî irade nerede tecelli eder, Meclis ne demek, yasamanın tekelliği ne demek, bunu çok iyi bileceksiniz ve bunu da bu teklifin içine kaydedeceksiniz. Başka türlü bu rejim tartışmalarından kurtulma olanağımız yok değerli arkadaşlar.

Bu bir rejim değişikliğidir, evet, otoriter ve totaliter bir diktatörlüğün taşlarını döşüyorsunuz, bir zemin hazırlıyorsunuz. Bakın, bu bir başkanlık rejimi değil arkadaşlar. Şimdi, Sayın Şentop’un konuşmasından bazı alıntılar da yapacağım. Bu bir başkanlık rejimi değil. Başkanlık rejiminin en temel özelliği kuvvetler ayrılığıdır, yani üç kuvvet birbiriyle ayrı olacak, hiçbir ilişkisi olmayacak. Hâlbuki, burada, bütün kuvvetleri bir kişiye bağlıyoruz. Yani, başkanlık sistemini başkanlık sistemi yapan, başkanın millet tarafından seçilmiş olması değildir, çünkü buna benzer tutanaklarda sözleri var Sayın Başkanın ve diyor ki: “Millet seçtikten sonra biz de mecburen o yola girdik, şimdi de bunun doğal bir sonucunu üretiyoruz.” MHP’ye de böyle anlatıyorlar. Oysaki, başkanlık sisteminin temel noktası kuvvetlerin mutlak ayrılığıdır. Burada ise kuvvetler birleştiriliyor ve diktatörlüğün önü açılıyor. Bakın, şöyle söyleyeyim: Başkanlık sistemleri, başkanın dengelendiği ve denetlendiği rejimlerdir. Burada başkanın denetlendiği ve dengelendiği hiçbir düzenleme yoktur, hiçbir düzenleme yoktur, dikkatinize sunuyorum. Başkanı göstermelik, Mecliste, en nihayetinde üçte 2 çoğunluk bulursan eğer soruşturma açıyorsun, Yüce Divana gönderiyorsun, ama zaten başkana aynı zamanda soruşturma açılma olanağına karşı soruşturma açabilecek Meclisi fesih yetkisi vermişsin. Bir defa başkanlık sistemini başkanlık sistemi yapan şey fesih yetkisinin olmamasıdır, kuvvetler ayrılığıdır. Burada fesih yetkisi vererek zaten bunu başkanlık sisteminden kaldırmış, çıkarmış oluyorsunuz. Efendim, bunun karşılığı Meclise de verdik, verdiniz ama Meclise verdiğiniz aynı şey değil ki. Birincisi beşte 3 çoğunluk ihtiyacı var. İkincisi, Meclis iradesi yeknesak bir irade değildir. Meclis iradesi bir toplamın sonucudur. Dolayısıyla, Meclisin beşte 3 çoğunlukla böyle bir karar alabilmesi neredeyse imkânsızdır. Hele hele, siyasi parti lideri olan ve sizin de hiç virgülüne dokunmadığımız ve tepe tepe kullandığımız Siyasi Partiler Yasası dolayısıyla siyasi parti lideri Meclisi istediği gibi döşeyecektir, istediği gibi dizayn edecektir. Bir de üstüne üstlük aynı zamanda yapıyorsunuz. Yani, taraflı, parti lideri Cumhurbaşkanı seçime giriyor, seçime girerken milletvekili listelerini kendisi yazıyor. Bir şekilde eğer Cumhurbaşkanı oluyorsa, muhtemeldir ki zaten siz de diyorsunuz: “İstikrarı amaçlıyoruz.” O sırada Meclis çoğunluğu da o milletvekillerinden oluşuyor, sonra dönüyorsunuz, diyorsunuz ki: “Ya, o da feshedebilir. Nasıl? Beşte 3 çoğunluğu alır, fesheder.” Ya, buna da inanmamızı bekliyorsunuz. Arkadaşlar, bu gülünçlüğü bu Meclis hak etmiyor,

ciddi olalım. Bunun olamayacağı çok ortada. Bunun adı, “Ben başkana fesih yetkisi verdim.” Tamam, ver; ver ama biz de bunun adı “faşizm” deriz olur, biter; biz buna “cumhuriyet” demeyiz olur, biter. Bu anlam kargaşalarını, bu örtmeyi, gizlemeyi artık bırakmanız gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, bunun ötesinde, hukuk devletini yok ediyorsunuz. Yani, biliyorsunuz bizim Anayasa’mıza göre idare her türlü eylem ve işleminden sorumludur, Anayasa’dan kaynaklanmayan bir yetkiyi kullanamaz. Oysa, burada, “anayasacılık” görüntüsü altında hiçbir meşruiyeti olmayan ve hem hukuk devletimizi hem cumhuriyetimiz yok edecek yetkileri bir kişiye veriyorsunuz ve o kişiyi de anayasal ve yargısal denetimin dışına taşıyorsunuz.

Şimdi, Danıştay zaten var diyorsunuz, ama Danıştayın da nasıl yapılandığına baktığımız zaman, Danıştay yargısının da birebir yürütmeye bağlı olduğunu, dolayısıyla da burada hukuk devletinin tüketildiğini gözlerinizin önüne sermek isterim değerli arkadaşlar.

Şimdi, biraz hızlanmak adına şöyle bakıyorum notlarıma, biraz hızlanacağım Sayın Başkan, sabrınız için teşekkür ederim, çünkü benim daha sonra da konuşma şansım var.

Şimdi, denetleme yok. Yani her zaman söylediniz, çoğunlukçuluktan kaynaklanan. Ya, millet denetliyor ya, millet bize verdi yüzde 50’yi seçti, e, beş yıl beklesin mi? Beş yıl bir kenarda mı beklesin? Ya, demokrasi, arkadaşlar, bu mudur? Bir oy verilir, beş yıl beklenir, beş yıl sonra bir daha sandığa gidilir. Buna demokrasi diyebilir misiniz? “Ara seçimi kaldırdık.” diye övgü diziyorsunuz, oysaki ara seçimin kalkmış olması aslında denetleme mekanizmasının bitirilmiş olması.

Şimdi, yasama güçsüzleştiriliyor, yedek milletvekiliği var mesela. Hangi ihtiyaçtan kaynaklanıyor? Ben şöyle düşünüyorum: Şimdi, Cumhurbaşkanı seçime girecek, seçime girerken, İngilizler buna “ministrable” derler, böyle bakan yapabileceği bakan namzeti kişileri milletvekili aday listesinde göstermek ister, ama onları da çekip almak ister hükûmete. Bu oluyorken böyle bir şeye girmeyelim, sıkıntıya girmeyelim. Meclis çoğunluğumuz sıkıntıya girmesin diye düşünülmüş.

Sayın Bakan bize bunu anlatırken dedi ki: “Bakın, eskiden koalisyonlar vardı, transferler vardı. Bunu da kaldırıyoruz.” Sayın Bakan, bu yedek milletvekili olunca bu hava paraları, adam kayırmalar, olası bir şekilde adaylığımı düşümlerimi gündeme gelmeyecek mi? Gelmeyecek mi? Gelmeyeceğini kim iddia edebilir? Dolayısıyla, bakın, bu bile aslında sorun.

Şimdi, en büyük algı saptırmalarından birisi, “Efendim, biz, şimdi, hükûmet istikrarımız var ama bir koalisyon olursa hafazanallah Türkiye çok sıkıntıya girer, o yüzden başkanlık yapalım.” Niye? “Çünkü Başkanlıkta koalisyon yok.” Yalanın en büyüğü, yalanın en büyüğü bu arkadaşlar. Başkanlık sistemleri -bir sürü çalışma var- dünyada koalisyonla yönetilme başkanlık sistemlerinde parlamenter sisteme göre 2 kat fazla, 2 kat fazla. Yani sistemin başkanlık olması koalisyonları bitirmiyor, artırıyor. Dolayısıyla, başkanlık olunca bu bitecek diye düşünemeyiz.

Bir önemli noktaya daha değinip sabrınızı zorlamadan kalan süremi daha sonra kullanmak üzere sözü Sayın Başkana devredeceğim.

Önemli bir konu daha var Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; bu konuyu dikkatinize sunmayı bir vatan görevi sayıyorum. Özellikle, MHP’li arkadaşlarımızın bu konuyu ayrıntıyla, dikkatle dinlemelerinde fayda var.

Şimdi, Cumhurbaşkanı, cumhurbaşkanı yardımcısı atıyor ve bakanlar atıyor. Bu atamaların hiçbir onaya tabi durumu yok. Yani zaten yüksek yargıya atadığı da, yüksek bürokrat atadığı da hiçbir yerden görüş almasına, onaya falan ihtiyacı yok, tamam, büyük bir kadirimutlak bir kişi yaratıyorsunuz.

Bununla da bitmiyor arkadaşlar. Şimdi, Cumhurbaşkanı seçilme yeterliliği belli, diyor ki -Amerikan Anayasası'ndan ala ala bir tek bunu alabilmişler- "Doğuştan Türk olma." Amerikan Anayasası'nda var ama o Anayasa 1787'de yazıldı, onu da hatırlatmakta fayda var. Zaten, değıştireceksiniz herhâlde.

Şimdi "Doğuştan Türk olacak, milletvekili seçilme yeterliliğini haiz olacak." diyor, güzel, peki. Cumhurbaşkanı yardımcılarının ve bakanların dokunulmazlığına, soruşturmasına dönük olarak bakıyoruz, milletvekili dokunulmazlığı veriyoruz, o da iyi. Diyor ki: "Yürütmeye alıyorum ben bunları, o yüzden bunlar aynı milletvekili gibi dokunulmaz olsunlar." Peki, o zaman cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan olmak için herhangi bir kriter konmamış olmasını bir bilmemezlik, bir boşluk olarak mı değerlendireceğiz? Asla. Yani, cumhurbaşkanında milletvekili seçilme yeterliliğini arıyorsun. "Sen bakansın." dediğin adama "Sen artık milletvekili kadar da dokunulmazsın." diyorsun, demek ki aklına geliyor bunlar. Peki, bakan atayacağın adama niye, sen milletvekili seçilme yeterliliğini haiz ol demiyorsun? Derdin ne, amacın ne, neyi planlıyorsun? Amaç ne burada?

Değerli arkadaşlar, amaç çok açıktır, Kandil'den bakan atanacak burada. Evet, güleceksiniz. Tabii ben gülünç olayım, tamam, burada bu genç milletvekili gülünç olsun arkadaşlar. Siz oraya onu koyun, "Milletvekili seçilme yeterliliği olmayan cumhurbaşkanı yardımcısı, bakan olamaz." deyin, ben gülünç olayım ama bunu yazmadığınız sürece ben size güleceğim çünkü bilinçli boşluk bu. Bakın uyarıyorum sizi, orada bir boşluk var. Cumhurbaşkanı dokunulmazlık dağıtıyor. Ben dokunulmazım. Artık onu da kaldırdınız da ben dokunulmazım. Ben dokunulmazlığı kimden aldım? Milletimden aldım. Niye dokunulmazım? Çünkü millî iradeyi temsil ediyorum. Millî iradeyi temsil ettiğim için, millet adına konuştuğum için dokunulmazım. Dokunulmazlık bana değil, beni seçenlere verilmiş bir imtiyazdır ama şimdi, cumhurbaşkanının seçtiği niye dokunulmaz oluyor arkadaşlar? "Milletvekili seçilme yeterliliği" Anayasa 76, bakın. Öyle okuma yazma önemli değil. Diyor ki: "Taksirli suçlar ayrı olmak üzere bir yıldan fazla hüküm giymemiş olmak, terörle ilişkili suçları işlememiş olmak." Siz eğer Kandil'den bakan atamayacaksınız günün birinde, onu elinizde tutmak istemiyorsanız, o bölgesel yönetimler falan, daha fazla uzatmayayım, bunları kullanmayacaksınız, bu yetkileri kullanmayacaksınız bu yetkiyi bir kişiye niye veriyorsunuz Sayın Bakan? Bunun bir gerekçesi olmalı. MHP tabanı bunu merak ediyor. Bunlar sorulacak. Bölgesel yönetimler, bölgesel yönetimlerin bütçe yapma yetkisini yine Cumhurbaşkanı veriyoruz.

Değerli arkadaşlar, buradan baktığımız zaman, bu taslak daha çok konuşulmaya ihtiyacı olan bir taslaktır. Ben sizlerin de bu ülkeye bu kötülüğü yapmayacağınızı, bu Anayasa'yı yürekten, candan, vicdanınızla, kulağınızla ve aklınızla değerlendireceğinizi ve Sayın Başkanın da burada sağlıklı bir tartışma ortamı yaratacağını umuyorum, istiyorum, talep ediyorum. Bu nedenle de konuşma hakkımı, daha fazla uzatmadan, iyi niyet kuralları içerisinde bitirmek istiyorum. Bundan sonraki konuşmalarda da buna yakın haklar kullanacağımızı ve daha kayda geçireceğimiz çok şeyimiz olduğunu ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)

BAŞKAN – Bakan Bey'in söz talebi var.

Buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANİ BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Sayın Başkan, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri; çalışmalarımızın başarılı ve verimli geçmesini diliyorum. Bundan sonraki maddelerin görüşülmesi sırasında maddelerin her biri üzerinde görüşlerimizi ayrı ayrı paylaşmakta fayda görüyoruz.

İzniniz olursa, 1’inci maddeyle ilgili görüşlerimizi Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleriyle paylaşmak istiyorum.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Sayın Bakan, 1’inci madde okundu...

ADALET BAKANİ BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – 1’inci madde dün okundu

Sayın Başkan, 1’inci maddede, “Yargı yetkisi” kenar başlıklı, Anayasa’mızın 9’uncu maddesinde yer alan “Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.” hükmü içerisinde yer alan “bağımsız” ifadesinden sonra gelmek üzere “ve tarafsız” ibaresinin eklenmesi öngörülmektedir.

Esasında bu, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin “Adil Yargılanma Hakkı” başlıklı 6’ncı maddesindeki “Herkes, davasının medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından kamuya açık olarak ve makul bir süre içerisinde görülmesini isteme hakkına sahiptir. Karar aleni olarak verilir.” hükmünün Anayasa’mıza yansıtılması anlamını taşımaktadır. Bir nevi bu düzenleme, yargı görevi yapan hâkim ve savcılarımızın görevlerini yaparken tarafsızlığına dair anayasal bir güvence ve anayasal da bir dayanak oluşturmaktadır. Esasında buraya “tarafsız” ibaresinin eklenmesinin bence doğru olduğu kanaatinde bütün partilerimizin hepsi müttefik. Ama tartışmalar Hükümet sistemi üzerinden de geldiği için burada da farklı bir değerlendirme yapıldığını görüyoruz.

Anayasa’mızın 138’inci maddesinin, esasında tarafsızlığı da kendi içinde düzenleyen, bağımsızlığının da biraz açılımını yapan bir madde olduğunu görüyoruz. “Hâkimler görevlerini yaparken Anayasa, kanun ve hukuka bağlı vicdani kanaatleriyle hareket eder.” derken esasında kendi siyasi, dinî, sosyal, fikrî birtakım farklılıklarını kararlarına ve yaptığı adli işlemlere karıştırmaması ve vicdanını Anayasa, yasa ve hukukla bağlı tutmasını öngörmektedir. Bu, son derece önemli. Esasında kendi iç dünyasındaki tarafsızlığı da ne anlama geldiğini izah bakımından büyük anlam taşıdığı burada bir kez daha ifade etmekte fayda görüyorum.

Yargı görevi yapan birisi eğer kendisini Anayasa, yasa ya da hukuk değil de başka şeylerle bağlı hissederse orada tarafsızlığını da kaybeder, bağımsızlığını da kaybeder. Onun için, vicdanı Anayasa getirmiş, Anayasa kanun ve hukuka bağlamıştır. Aksi takdirde, vicdan, esen rüzgârın önünde hareket eden bir şeye benzer. Onun esen rüzgâra göre, konjonktüre göre, siyasi, dinî veya sosyal farklı görüşlere göre adli yargılama süreçlerine yansımaması, aksine, kanuna, Anayasa’ya ve hukuka bağlı kalmak suretiyle kararlar ihdas etmesi bakımından son derece önemlidir.

Yine 138’e baktığımızda “Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.” deniliyor. Bu da son derece önemli. Dışarıdan yargılama süreçlerine müdahaleyi yasaklayan ve bunu çok net bir şekilde anayasal güvenceye kavuşturan bir ifade.

Yine yasamayla ilgili de “Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.” deniliyor.

Esasında, getirilen bu yeni düzenlemenin, Anayasa'mızın 138'inci maddesinde, 2'nci maddesinde ve 9'uncu maddesinde yer alan yargıyla ilgili bu temel ilkeleri güçlendirme bakımından son derece önemli olduğunu buradan bir kez daha ifade etmek isterim. Bu, cumhuriyetin niteliklerinden olan "hukuk devleti" vasfını da güçlendirici mahiyette bir düzenlemedir.

Burada ayrıca, yargı yollarının kapalı olduğu bazı idari tasarruflar Anayasa'mızda var. Bu çerçevede teklife baktığımız zaman, bunların bazılarında yargı yolunun açıldığını da görüyoruz. Bu da hukuk devletini son derece güçlendiren bir düzenlemedir. Örneğin, Anayasa'mızın 125'inci maddesine baktığımız zaman, orada çok net bir şekilde, Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemlere karşı yargı denetimi kapalıdır. Ancak, bu teklifin içerisinde, Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı bütün işlemlere karşı yargı denetiminin de açıldığını görüyoruz. Bu, son derece önemli, hukuk devletini güçlendirme bakımından büyük bir anlam ifade etmektedir.

Yine Anayasa'mızın 105'inci maddesinin ikinci fıkrasına baktığımızda Cumhurbaşkanının resen imzaladığı kararlar ve emirler aleyhine Anayasa Mahkemesi dâhil, yargı mercilerine başvurulamaz." kuralı yer almaktadır. Şimdi bu teklifle bu da yürürlükten kaldırılmaktadır. Yani Cumhurbaşkanının resen imzaladığı emirler, kararlar ne kadar varsa bunların hepsine de yargı yolu açılmaktadır. Bu iki düzenleme de baktığımızda, cumhuriyetimizin hukuk devleti niteliğini, vasfını güçlendiren, takviye eden düzenlemelerdir ve Cumhurbaşkanının yaptığı, hem tek başına yaptığı işlemleri hem de resen imzaladığı emir ve kararların tamamını yargı denetimine açmaktadır. Bu, hukuk devleti bakımından son derece önemli, son derece anlamlı düzenlemelerdir ve hukuk devleti vasfını, cumhuriyetimizin daha da tahkim etmekte, daha da güçlendirmektedir.

Yine 105'inci maddede Cumhurbaşkanının sorumluluk ve sorumsuzluk hâli ile bu teklifte Cumhurbaşkanı için öngörülen sorumluluk ve sorumsuzluk düzenlemesi ve bunun ölçülerini kıyasladığımızda, bugünkünden daha ileri düzeyde bir sorumluluk hâlinin öngörüldüğünü görüyoruz. Çünkü mevcut Anayasa'mızın 105'inci maddesine göre -bunu okumakta fayda görüyorum- "Cumhurbaşkanın, Anayasa ve diğer kanunlarda Başbakan ve ilgili bakanın imzalarına gerek olmaksızın tek başına yapabileceği belirtilen işlemleri dışındaki bütün kararları, Başbakan ve ilgili bakanlarca imzalanır; bu kararlardan Başbakan ve ilgili bakan sorumludur." Yani bir sorumsuzluk hâli burada çok net bir şekilde öngörülüyor. Şu anda bizim uygulamamızda bütün Bakanlar Kurulu kararları Cumhurbaşkanının imzasıyla yürürlüğe girmektedir nihayetinde. Yine, pek çok idari tasarruf, Cumhurbaşkanının nihai imzasıyla yürürlüğe girmekte ve mevcut Anayasa'mız, Cumhurbaşkanını bütün bu imzaların hiçbirinden sorumlu tutmamakta; sorumluluğu başbakan ve ilgili makama yüklemektedir.

Cezai anlamda sorumluluğa baktığımızda da vatana ihanet dışında Cumhurbaşkanının suçlandırılmasına izin vermiyor Anayasa'mız. Teoride bu tartışmalı, efendim yok suçlandırılır, suçlandırılmaz, anayasacılar farklı şeyler söylüyor ama ben, önümde okuduğum metne baktığımda, teorik tartışmaları bir tarafa koyduğumuzda, mevcut Anayasa'mızın 105'inci maddesinin son fıkrası "Cumhurbaşkanı, vatana ihanetten dolayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının en az üçte birinin teklifi üzerine, üye tam sayısının en az dörtte üçünün vereceği kararla suçlandırılır." diyor. Sadece vatana ihanetle ilgili bir suçlandırma getiriyor. Fakat bizim mevzuatımızda "vatana ihanet" diye bir suç da yok. Esasında bunun nitelemesini Anayasa tamamen Meclise bırakıyor. Meclis bunun nitelendirmesini yapacak, yargı yolunu açacak. Yargı yolunu açtı, Cumhurbaşkanı yargılandı, mahkûm oldu, Cumhurbaşkanlığına devam edecek mi, etmeyecek mi, ne kadar bu yargılama sürececek, bunların hepsi muallakta. Esasında, şu anda yetkileri itibarıyla baktığımızda gelen yetkiler bakımından bir farklılık yok ama sorumsuz bir Cumhurbaşkanı uygulaması var.

Şimdiki uygulamada bakanları kim atıyor? Görünüşe bakarsanız, Anayasa'mıza göre başbakan atıyor ama Anayasa'nın 112'nci maddesi -yanılmıyorsam- başbakan Bakanlar Kurulunun... 113'mü?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – 112, siyasi sorumluluk.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Yok, 113 bakan ataması.

Şimdi, bakanların ataması, Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayıyla bakan atanıyor, şu anda. Bakanın azledilmesi de başbakanın teklifi, Cumhurbaşkanının onayıyla yapılıyor. Şu anda, Türkiye'de mevcut Cumhurbaşkanı döneminde de önceki Cumhurbaşkanları döneminde de Cumhurbaşkanının “Hayır.” dediği birini başbakanın bakan olarak görevlendirme yetkisi var mı? (AK PARTİ milletvekillerinden “Yok” sesleri) Yok. Mevcut Anayasa bu. Bakın, mevcut Anayasa bu. Şu anda fiilen bu. Sayın Sezer döneminde de oldu, başka Cumhurbaşkanları döneminde de oldu. Başbakan biriyle çalışmak istemiyor, bakanı azletmek istiyor, yazdı Cumhurbaşkanına. Cumhurbaşkanı onay vermediği zaman başbakan bakanı görevden alamıyor. Mevcut sistem, başbakana bakan seçme yetkisi tanımıyor, bakanını görevden alma yetkisi de vermiyor. Bunu ne yapıyor? Cumhurbaşkanına getiriyor.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Bakan, yürütme yasasının içinden çıkıyor bu sistemde.

BAŞKAN – Arkadaşlar, sessiz olalım lütfen.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Katkı vermek için söyledim. Yürütme yasasının içinden çıkıyor mevcut sistemde.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Bakın, bu mevcut sistem, Anayasa'daki bu kurallara baktığınız zaman nasıl bir kavga zemini oluşturduğunu görüyorsunuz. Çok net, açık ortada. Onun için ne yapıyor? Bütün bu tartışmaları sona eriyor. (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, sessiz olun lütfen. Dinlemiyoruz.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Yani diyor ki: Yürütme yetkisini millet sandıkta verecek, sandıkta verdiği yürütme yetkisini kime verdiyse o bunu kullanacak. Yürütme yetkisinin ortağı olmayacak. Hükümeti kim seçiyor, halk seçiyor. Parlatonun içinden çoğunluk çıkıyor ve ondan sonra bu çoğunluğun başbakanı ne yapacak; bakan atayacak, onay vermezse bakan atayamıyor. Hatta başbakanı bile belli değil bakın bizim parlamenter sistemde. Şimdi, bakın...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – AKP'den sonra değişti.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Bir müsaade buyurun.

Anayasa ne diyor? Anayasa diyor ki: “Başbakan, milletvekilleri arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanır.” Kimin başbakan olacağını, çoğunluğu temsil eden bir partinin temsilcisi veya genel başkanı milletvekiliyse başbakan atanır demiyor. Nitekim, Sayın Demirel, 1997'de merhum Erbakan'ın istifası üzerine yeni hükümet kurulması için Sayın Tansu Çiller'i 276'dan fazla milletvekili “Eğer hükümet kurma görevi verilirse güvenoyu vereceğiz.” diye imza verdiler, o zaman merhum Sayın Demirel, Sayın Çiller'e hükümeti kurma görevi verdi mi?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Vermedi.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Vermedi. Ne yaptı? Hiç arkasında kimse olmayan birine hükümeti kurma görevi verdi.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Yalın Erez'e verdi.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Yalın Erez'e verdi. O arada da arkadan hükümet kombinasyonları, kompozisyonları -her ne diyorsanız- çalışmaları yürüdü, hükümet işi ayarlanınca gerçek hükümeti kuracağı verildi. Şimdi, bakın, bu sistem, eğer milletin istemediği

birisi, bir başbakan çıkma durumu olduğu zaman Cumhurbaşkanına orada milletin istediğini değil de vesayetin istediğini başbakan yapmak için ayarlama yetkisi de veriyor. Onun için biz diyoruz ki, artık yürütmenin... Anayasa bitirmiyor. Bu Anayasa vesayeti taçlandıran bir anayasa. Onun için de bakın, yürütme yetkisini vatandaş sandıkta verecek, yürütme yetkisini alan kişi sorumlu olacak, hem Meclise karşı sorumluluğu var...

ERKAN AYDIN (Bursa) – Davutoğlu ne oldu?

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – ...cezai sorumluluğu var. Meclis bu şeyini yerine getirecek hem yargıya karşı bütün eylem ve işlemleri Cumhurbaşkanının açılıyor ve bu yargı denetimi de hukuk devletini güçlendiren bir başka şey.

Yine konuşuluyor. Şimdi maddeler geldiği zaman orada da ifade etmek isterim. Anayasa Mahkemesinin şu anda üyelerinin dağılımı nasıl? Çok net. 1'inci maddeyle irtibatlı olduğu için konuşuyorum bunu da. Şimdi Cumhurbaşkanının Anayasa Mahkemesine seçtiği üyelerle ilgili usulde bir değişiklik bu çerçevede teklifin içerisinde var mı? Yok. Şu anda yürürlükte olan usul neyse aynı usul devam ediyor.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Cumhurbaşkanının kararname çıkarma yetkisi de yok.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Peki, Danıştaya dörtte 1 üye seçme yetkisini kim veriyor? Mevcut Anayasa veriyor. Peki, bu düzenleme yeni bir şey mi getiriyor? Hayır, getirmiyor.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Kararnameler Sayın Bakan, kararnameler.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Buraya dokunuyor mu? Oraya da dokunmuyor. Aynen duruyor.

Yargıtay cumhuriyet başsavcısı, cumhuriyet başsavcı vekilinin ataması nerede yazıyor? Anayasa'da yazıyor. Bu teklif bunu getirmiyor. Şu andaki yürürlükte olan Anayasa'da var. Anayasa'da olan bazı hükümlerin yeniymiş gibi takdiminin de büyük bir yanlış olduğunu burada ifade etmek istiyorum.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – O zaman değiştirmeyin. Niye uğraştırıyorsunuz bizi? Değiştirmeyelim.

BAŞKAN – Arkadaşlar...

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Sayın Başkanım, bu HSYK'yı da aynı şekilde. Yeri geldi mi onu da konuşacağız. HSYK var, onu da konuşacağız çünkü HSYK'da seçim usulünün kalkmış olması yargıya yapılan en büyük iyiliklerden biri olmuştur. İlgili maddede onu ayrıca konuşacağız.

Ben bu nedenle hukuk devletini güçlendiren, cumhuriyetimizin demokratik hukuk devleti vasfını takviye eden bu maddenin yerinde olduğunu ifade ediyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

MEHMET PARSAK (Ayfonkarahisar) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Parsak'ın bir söz talebi var.

Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın Ankara Milletvekili Murat Emir'in usul görüşmesiyle ilgili yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, ben esasen, Saygıdeğer Komisyon üyemiz Sayın Emir'in söyledikleriyle ilgili birkaç şey söylemek için söz aldım fakat kendisi salonda değil. Artık onu da grybet olarak değerlendirmeyin, salonda olsun isterdim, böyle yüz yüze bakarken belki daha iyi olurdu ama...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Çağırdık, geliyor şimdi.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Şimdi, Sayın Emir Sayın Genel Başkanımızın sözlerini yine çarpıttı. Ben bu Komisyon çalışmaları esnasında ve dışarıda da Sayın Genel Başkanımızın sözleri bu şekilde defalarca çarpıtıldığı için esasen geneli üzerindeki konuşmamda Sayın Genel Başkanımızın ne dediğini, noktasına, virgülüne dokunmadan okumuştum, ona atıf yapmakla yetiniyorum. Bunu çarpıtmak çok doğru değil, onu da ifade edeyim.

Gene Sayın Emir “Sayın Parsak, başka şansı da olmadığından, sıklıkla ‘Milletimiz ne derse o olur.’ dedi.” dedi. Evet, doğrudur, başka bir şansımız yoktur, milletimiz ne derse o olur. Yani, bir başka partinin ya da bir başka partiye mensup bir başka milletvekilinin başka şansı var mıdır? Yani, milletimiz ne derse o olmayacak mıdır? Dolayısıyla, bunu da böyle değerlendirmek lazım. (Gürültüler)

MEVLÜT DUDU (Hatay) – Demagoji yapma Allah aşkına ya!

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Sayın Parsak, insanlık değerlerinin bugüne getirdiği anlayışlar, kurallar vardır.

BAŞKAN – Neymiş onlar ya? Bir türlü anlamadık.

Arkadaşlar, lütfen dinleyelim, hatibin sözünü kesmeyelim.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Gene Sayın Emir “‘İlk 4 maddeyi değiştiriyoruz.’ demezler ki bunu başka hükümleri değiştirmek suretiyle yaparlar.” dedi ama Sayın Emir yanılıyor, bundan dört yıl önce, çok da uzun değil, “İlk 4 maddeyi doğrudan doğruya değiştiriyoruz.” dediler. Kimin ne dediğini, kimin neyi teklif ettiğini biliyoruz, bunlar tutanaklarda, komisyon çalışmalarında, kayıtlarda var, ona da atıfta bulundum. Bu da Meclisin sitesinde mevcut, merak eden herkes oradan açıp okuyabilir.

Gene Sayın Emir “Kapalı kapılar arkasında kirli pazarlıklar yapıldı.” dedi. Kişi kendinden bilir işi, ben başka bir şey söylemek istemem bununla alakalı. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; CHP sıralarından gürültüler)

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Siz oturuyorsunuz o masada.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – “MHP’ye de böyle anlatıyorlar.” dedi. Başka partilere veya kamuoyuna başka mı anlatıyorlar bilmiyorum da burada anlatılanlarla alakalı olarak şimdi ciddi ciddi...

ATİLA SERTEL (İzmir) – AKP’liler alkışladı sizi.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Evet, ne oldu, alkışladıysa ne oldu yani? Sizi de alkışlıyorlar.

Şimdi, “MHP’ye böyle anlatıyorlar, şuraya şöyle anlatıyorlar.” filan, bunlar çok ciddi yaklaşımlar değil çünkü neyin anlatıldığı, altına imza atılan teklife kaimdir, ne varsa orada anlatılan esastır. Onun dışında şöyle söylendi, böyle anlatıldı, şuna şöyle anlatıldı, buna böyle anlatıldı... O da çok sağlıklı bir yaklaşım değil, onu da ifade etmiş olayım.

Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanların niteliğiyle alakalı bir eleştiri getirdi. Belki de bir saat on dakikalık konuşmanın içerisindeki en kayda değer sözlerden birisi buydu.

TUR YILDIZ BİÇER (Manisa) – Size göre öyle!

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Lütfen ama...

Evet, burada, gerçekten, belki en dikkate alınabilecek eleştirilerden bir tanesi budur. Ha, bunu, işte “Kandil’den bakan atanacak.” vehmiyle değil de belki bu yönde bir eksik görülüyorsa bu eksikliği gidermeye matuf olarak bir önerge vermek suretiyle düzeltmek mümkündür. Sayın Emir ya da Cumhuriyet Halk Partisi bu yönde bir önerge vermeyecekse bile...

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Siz çalışarak siz getirseydiniz, o daha kolay olurdu. Onu şimdi bizden mi bekliyorsunuz yani?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – ...belki süreçte böyle bir değerlendirme yapılabilir. Bununla ilgili de bunu söylemekle yetiniyorum.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Yazılışında siz de vardınız, madem böyle bir eksiklik varsa siz ekletseydiniz.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Diyelim ki eksiklik oldu Sayın Milletvekilim, diyelim ki böyle bir eksiklik var, bu eksikliğe istinaden “Kandil’den bakan atanacak.” vehminde bulunmak yerine...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ama sizin dediğinizi söylüyorum ben.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Yok, yok, tamam, ben de onu söylüyorum işte.

Böyle bir vehimde bulunmak yerine... Burada Komisyon üyesi arkadaşım benim -Komisyon üyesi önerge verebilme imkânına, hakkına sahip- bu yönde bir önerge verir, ona göre değerlendirilir ya da süreç içerisinde bu yönde bir başka önerge de verilebilir belki de, bunu da değerlendiririz.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Sayın Parsak, bu tehlikeye işaretler işte. Niye onu başka anlama çekiyorsunuz? (Gürültüler)

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ya, ben anlatıyorum, biz konuşuyoruz.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Hatibi dinleyelim arkadaşlar.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Gene Sayın Emir, son olarak “MHP tabanı bunları merak ediyor.” dedi. Biz tabanımızın neleri...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Halk gibi konuşuyorsun, millet gibi konuşuyorsun, helal olsun!

BAŞKAN – Sayın Bak, sakın olun.

Arkadaşlar, dinleyelim lütfen.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – “MHP tabanı bunları merak ediyor.” dedi. Biz tabanımızın neyi merak ettiğini bildiğimiz gibi, tabanımızın merakını giderebilecek imkâna da sahibiz çok şükür. Onun ötesinde, yani CHP tabanı da başka şeyler merak ediyordur mutlaka ama ben bunlarla ilgili yorum, değerlendirme yapmayı doğru bulmam, şık bulmam, anlamlı bulmam, onu da sizinle paylaşmış olayım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim, sağ olun.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, hak verirsiniz ki çok kısa bir cevap vermek ihtiyacı var, sataşma da var.

BAŞKAN – Bir dakika...

Sayın Akbaşoğlu’nun da bir sataşma talebi var.

Sayın Akbaşoğlu, buyurun ama çok kısa olsun lütfen.

2.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu'nun Ankara Milletvekili Murat Emir'in usul görüşmesiyle ilgili yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MUHAMMET EMİN AKBAŞOğLU (Çankırı) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; öncelikli olarak Sayın Bakanımızın doyurucu açıklamaları münasebetiyle kendilerine teşekkür ediyorum. Ondan önce konuşan Değerli Milletvekilimiz, Komisyon üyemiz Murat Emir Bey'in de uzunca açıklamaları oldu, kendilerine teşekkür ediyorum. Bununla beraber, konuşmama iki noktada atıf yaparak bir beyanda bulundular. Bu beyanların tutanağa doğru geçmesi, bir yanılısamanın vaki olmaması adına bu açıklamayı yapma ihtiyacı hissediyorum.

Ben görüşmelerin 3'üncü gününde söz aldım. İlk iki gün çok değerli CHP'li, HDP'li milletvekili arkadaşlar uzunca bir süre görüşlerini aktarmışlardı. Ben ilk defa 3'üncü gün söz aldım ve özellikle 2'nci gün çeşitli muhalefet partilerinin "İktidara mensup Komisyon üyelerinde bizi ikna çabası görmüyoruz." şeklindeki tatlı serzenişlerine cevap olması açısından kendi paradigmamızı, kendi temellendirmemizi, 1876 Anayasa hareketleri ile siyasi tarihimiz ve anayasa tarihimizle ilgili kısa, tarihî derinlikli bir açıklamada bulundum. Bu çerçevede de tabii ki 1876 Abdülhamit döneminde -bir güzelleme falan da yapmadık, gerçekleri tespit ettik büyük bayındırlık faaliyetleri yapıldığından hareketle- Abdülhamit'in muhaliflerinin o zamanki tarihte, o günkü siyasi konjonktürde kendilerine "müstebit Padişah" dediklerini; yüz yıl sonra da bugün yine "diktatör Cumhurbaşkanı" diye birtakım nitelendirmelerde bulunulduğunu, dolayısıyla o günkü süreç ile bugünkü süreç arasındaki bu irtibatı anayasa tarihimiz ve siyasi tarihimiz açısından bugünlere getirmek suretiyle, tarihî önemli dönüm noktalarını da vurgulamak suretiyle ve özellikle 1897 yılında Abdülhamit döneminde İsviçre'nin Basel şehrinde yapılan bir kongrede alınan kararın daha sonra 1909'da Abdülhamit Han'a yapılan darbeyle ilişkisini, ondan sonra darbecilerle iş birliği yapan kişilerin Türkiye'nin Osmanlı yönetimine gelerek 1912, 1914, 1916, 1917, 1918 vesaire, efendim, Balkan Harplerini, Birinci Dünya Savaşı'nı, Balfour Bildirgesini vurgulayarak bugünlere getirdik değerli arkadaşlar ve orada hiçbir cümlemizde -tutanaklar burada, konuşmanın 26 sayfalık tutanağı burada- 1876 Anayasası ve 1908 Anayasası'yla ilgili hiçbir şekilde beğermediğim ve küçümsediğime ilişkin bir beyan yok. Sayın Murat Emir 1876 ve 1908 Anayasalarını beğermediğimiz ve küçümsediğimiz iddiasında bulundu. Böyle bir ibare yok, tutanakları okuyabilirim arzu ederseniz ama onu tutanaklara havale ediyorum.

İkinci konu da...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani beğeriyor musunuz 1876'yı, beğermiyor musunuz?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOğLU (Çankırı) - ...bu tarihî gelişimi anlatırken son Osmanlı Mebusan Meclisinin 28 Ocak 1920'de, İstanbul'da toplandığında almış olduğu kararın Millî Misak'la ilgili olduğunu ve cumhuriyetin temellerini atan Gazi Meclisimizin 23 Nisan 1920'de açıldığında son Osmanlı Mebusan Meclisinin almış olduğu bu millî yemini aynen tekrar ettiğini, son karar ile ilk karar arasındaki, Osmanlı ve cumhuriyet arasındaki geçişgenliğin ve tarihî devamlılığın vurgusunu yapmaya çaba göstermiştim. Bunun dışındaki atıflar doğruyu, gerçeği belirleyen atıflar olmadığından bu açıklamayı yapma ihtiyacını hissettim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Bir saniye, bir şey söyleyeceğim Murat Bey. Şimdi, bakın, benim konuştuğularıyla ilgili de değerlendirme yaptınız ama ben söz istemiyorum. Ben ona cevap veririm, siz bana cevap verirsiniz falan bu iş böyle çok uzar. Şöyle yapalım: Daha sonra siz de konuşacaksınız, bunları cevaplayın. Bekleyen arkadaşlarımız var.

MURAT EMİR (Ankara) – Yok, hemen iki dakika Sayın Başkan, hiç uzatmam yani hiç sataşmam da.

BAŞKAN – Ama sonra ona cevap doğacak ben söyleyeyim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İki dakika bir cevap versin.

BAŞKAN – Tamam, peki, yormayalım.

3.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, teşekkür ederim ama şöyle de bir usul geliyor sanki: Biz bir konuşma yapıyoruz, Sayın Parsak bir değerlendirme yapıyor, böyle yürüyor bu işler.

BAŞKAN – Ama yapıyorsunuz onu ismen.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Siz kendi konuşacaklarınızı konuşun 6 kere adımı zikretmek yerine.

MURAT EMİR (Ankara) – Zikrederiz. Ne var bunda? Siz de “Emir.” deyin canım.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ben de cevap vermek durumundayım. O zaman şikâyetçi olmayacaksınız.

MURAT EMİR (Ankara) – Ben alınmam, sorun yok hem de “sayın” diyorum.

Şimdi, böyle bir gelenek de yerleşiyor farkındaysanız yani her defasında Sayın Parsak buradaki eleştirilere bir cevap veriyor, dolayısıyla bizim de burada bir cevap verme hakkımızın olması gerekir.

Şimdi, biz, aslında siyaseti etik çerçevede yapmaktan yanayız. Bir başka siyasi partinin kendi iç mücadelesi veya topluma vereceği mesajlar konusunda veya alacağı politik kararlar konusunda sınırlarımızı biliriz. Ancak takdir edersiniz ki artık bunlar MHP'nin iç sorunu olmaktan çıkmıştır. Yani etiği bilerek konuşuyorum, siyasi etiğe saygılı olarak konuşuyorum ama biz bu tamamen MHP'nin kendi içerisindeki bir sorundur diyemeyiz. MHP'de ne olup ne bittiğinin burada da tartışılması gereklidir, şarttır; bir.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Gerekli de değildir, şart da değildir, kimsenin haddine de değildir.

MURAT EMİR (Ankara) – İkincisi: Şimdi, milletvekili seçilme yeterliliğine dönük orada bir boşluk var. Ben burada görevimi yapıyorum, ben diyorum ki, benim iddiam şu arkadaşlar: Bu boşluk bilinçli bir boşluktur, hukuk deyimiyle bu boşluk bilerek bırakılmıştır. Niye bırakılmışsa bırakılmış ama bilinçli. Niye? Çünkü Cumhurbaşkanında yeterlilik arıyorsun, aynı zamanda “Sen dokunulmazsın.” diyorsun milletvekili gibi, o halde niye milletvekili gibi seçtirmiyorsun, niye aramıyorsun bunu? Bu bilinçli bir boşluktur diyorum. Ha, biz bu taslağı baştan sona reddediyoruz, hiçbir noktada ortak değiliz. Rejim değiştiren, cumhuriyeti kapatan bir teklife bizim önerge vermemiz düşünülemez bile ama söylüyoruz, siz yazıyorsunuz, bakın, burada bir eksiklik var, görmediyseniz görün diyoruz, görevimizi yapıyoruz. Dolayısıyla, bu varken elbette ki bu konuşulacak, oraya niye milletvekili yeterliliği yazılmamış, bakılacak çünkü 76'ncı maddede neler yazdığını burada okumaya gerek yok, uzatmayayım.

BAŞKAN – İşte, madde madde konuşsaydık oraya gelince...

MURAT EMİR (Ankara) – Bir diğer nokta, şimdi, asli kurucu iktidar meselesi. Evet, 24’üncü Dönemde bu çalışmalar yapıldı. Anayasa baştan sona da yazılabilir ama -ben anlattım- kurucu değerlere bağlı olmak kaydıyla. Kurucu değerler hangi değerler? 1920 değerleri. Yani Sayın İyimaya da söyledi, bakın o tutanaklara, hepsine bakın, hiçbirinde cumhuriyet, demokratik hukuk devleti niteliklerine karşı, onun dışında bir şey yazılacağına dair herhangi bir şey yok. Yani bir Meclis anayasa yapabilir ama kurucu değerlere bağlı olmak kaydıyla yapabilir. Bu da Sayın Parsak’a cevabımdır.

Şimdi, Sayın Akbaşoğlu Abdülhamit’le ilgili söyledi, tabii, ben bir toplamdan çıkartıyorum bunu. Çünkü “Abdülhamit müstebit.” dedi. Ne demek? İstibdatçı demektir yani baskıcı demektir, biz Abdülhamit’i böyle biliriz. Şimdi, tedavüldeki anayasayı iki yıl sonra kaldırmış, anayasayı yazan kişiyi sürmüş, Parlamento’yı feshetmiş kişi elbette ki bizim açımızdan öyle çok da büyütülecek bir kişi değildir. Efendim, ıslahatçıymış, köprü, yol yapmış, demir yolu yapmış. O da tartışılır da velev ki yapmış olsa ne olacak?

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – “Velev ki” yok, “velev ki” yok.

MURAT EMİR (Ankara) – Yani otuz üç yıl bu ülke Parlamentosuz kalmış. Şimdi, o gün ile bugün arasında paralelliği kendisi kuruyor, teşekkür ederim, çok güzel paralellik. Yani Abdülhamit’le bugünkü seçilecek Cumhurbaşkanı arasında paralelliği kendisi kuruyor, ben de Kanun-i Esasi’yle bugünkü arasında kuruyorum. İşte, bu, Kanun-i Esasi’den neredeyse farksızdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Rica ederim.

Peki, şimdi ne yapacağız? Böyle devam etmez arkadaşlar, bu son olsun.

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)

BAŞKAN - Şöyle yapalım: Sayın Şafak Pavey’in söz talebi vardı. Ben Sayın Pavey’e söz veriyorum.

ŞAFAK PAVEY (İstanbul) – Sayın Başkan ve Anayasa Komisyonu üyeleri; arada genel değerlendirmemi yapmam için bana da sıra verildiği için çok teşekkür ediyorum sizlere.

Uzulün konuşulduğu bu bölümde ben de bir gözlemimi not etmek istedim. Anayasalar bana sorarsanız, bu konuda da prensipte buluşabileceğimizi düşünüyorum, toplumlara tehdit olarak sunulmaz ve sunulamaz. O yüzden, beni oldukça şaşırtan bu anayasa taslağının hem topluma hem de toplumun temsilcilerine, milletvekillerine tehdit olarak sunulması. Yani eğer toplumun yarısından fazlası bu anayasa taslağını kendilerine tehdit olarak görüyorlarsa değerli arkadaşımız Ankara milletvekilimiz Murat Emir’in de söylediği gibi, bu süreç sağlıklı bir süreç olamaz zaten.

Anayasalar toplumun temel ilkeler etrafında uzlaşmasını sağlayan ana kuralları belirler. Eğer bu en temel prensipte aynı fikirdeyse hepimiz o zaman anayasalar uzlaşmaya ihaneti değil, uzlaşmaya güveni tazelemelidir. Demek ki ve maalesef tartışma aşamasında bile uzlaşma kültürünün minimum kurallarına uyulmayan bu süreç, bu Komisyon çalışmalarında gördüğümüz bu süreç, maalesef anayasa yapımı için uygun bir süreç bile değildir. Hâlbuki bizim gibi yaşama dinamiğini, yaşama sevincini bile kaybetmiş toplumlarda anayasaların huzuru kurallara bağlaması beklenir. Huzuru kurallara bağlamak acele ettirilmiş, telaşla bir sivil darbeymişçesine yapılan bir Komisyon çalışmasıyla olmaz diye düşünüyorum.

Anayasalar hüküm sürenin egemenlik haklarını hangi koşullar altında kullanabileceğinin temel kanunudur. Eğer bu prensipte de uzlaşıyorsak demek ki bu süreç buna da uygun değil.

Anayasalar yasanın en yüksek makama boyun eğmesini değil, en yüksek makamın yasaya boyun eğmesidir. Eğer biz yasa yapıcılarısak burada demek ki en yüksek makamdan gelen emirlerle değil, buradaki tartışma süreciyle birbirimizle uzlaşacağız ve toplumun temsil ettiğimiz kesimlerinin seslerini duyuracak bir süreçle ancak uzlaşmayı sağlayabiliriz. O vakit sormak isterim: Önümüzdeki taslak sizce hangisini düzenliyor? Yani en yüksek makama boyun eğmeyi mi, en yüksek makamın yasaya boyun eğmesini mi? Dünyada iki tür yönetici vardır; bazıları insanı ideolojilerden daha değerli görür, bazıları da ideolojilerin insandan daha değerli olduğunu düşünür. Tekrar sormak istiyorum burada: Önümüzdeki taslak sizce hangisini kabul ediyor?

Dünyanın bütün anayasalarına ve evrensel hukuka ilham veren Magna Carta yani Büyük Özgürlük Sözleşmesi 1215 yılında kabul edilmiştir. Bu tartışmalar sürecinde Değerli Grup Başkan Vekilimiz Levent Gök de Magna Carta'ya referanslar verdi. Ana teması hükümdarlığı elinde tutanı denetleme gücüdür. Denetim üstünlüğü o kadar güçlüdür ki ait olduğu ülkede hâlâ yazılı bir anayasaya bile ihtiyaç duyulmamaktadır. Denetim üstünlüğü o kadar güçlüdür ki hukukla bağları yüksek olan bir toplum yaratılmıştır ve yazılı anayasası yoktur. Ama, diğer taraftan, hukukla bağları olağanüstü zayıf kültürlerde ise anayasaların yazılmış olması bile bağlayıcı olmayabilir. Mesela yaşam hakkı bizim Anayasa'mızda var ancak hiçbir şekilde saygı duyulmuyor. Görüldüğü üzere şu anda sekiz yüz yıl önce yazılan bu sözleşmenin bile gerisine düşmek üzereyiz. Yüzlerce yıllık demokrasi kültürünü ayakta tutan sağlam ahlak ve hukuk kuralları mevcutsa anayasalara sadece başvuru referansı olarak başvurulabilir ama bizim gibi ülkelerde sona erdirilmiş hukuk, yalpalayan güvenlik ve toplum adına denetleme hakkı kültür içinde özümsemediyse anayasa, hükmedilene hükmedene karşı koruyan, savunan en korunaklı alandır. O yüzden çok daha fazla özen gösterilmesi, o yüzden bu sürecin sağlıklı işletilmesi gerekiyor. Sistemin mantığı iktidarın tek elde ya da tek merkezde yoğunlaşmasına karşıdır. Hele hele bizim kültürümüzde olduğu gibi zirvedeki güce tapınmak kültürün ana temasıysa çok çok daha özenli olmamız gerektiğini düşünüyorum.

Gelelim güvenlik meselelerine. Dört yüz seksen beş gün önce bir askerimiz, Seftir Taş, barbar IŞİD tarafından kaçırıldı ve ailesinin açıklamasıyla henüz öğreniyoruz ki bu canavarlar tarafından yakılarak öldürülmüş olma ihtimali çok yüksek. Belki durum daha vahimdir ama Hükümet bilmemizi istemiyor. İstemediği konularda ağzını mühürlediği için gerisini biz de bilemiyoruz.

Yine, Rus haber ajanslarından öğreniyoruz ki özel kuvvetler üyesi astsubayımız Kıvanç Kaşıkçı ile askerimiz Muhammed Duran Keskin de bu canavarlar tarafından başlarına kurşun sıkılarak öldürülüyorlar ama gene Hükümetin ağzı mühürlendiği için hiçbir şekilde bilgi alamıyoruz.

Gördüğünüz üzere, Hükümetin denetleme hakkına zerre saygısı olmadığı için, biz kendi askerlerimizin başına gelenleri ya acısından kahrolmuş babaların feryatlarından ya da küresel ajanslardan öğreniyoruz. Askerlerimize yönelik bu korkunç infazların gizlenmesi bile, asıl aciliyetin bu çalışma değil, yok edilmiş denetleme hakkını yeniden kurmak olduğunu size hatırlatmak isterim. Bu çok hayati bir meseledir, hepimiz için. Sadece hukuk olarak değil; vicdanlı, ahlaklı ve insan hasleti taşıyan yöneticiler olma zorunluluğunu da getirir.

Tam da bu nedenle, anayasalar bizi kıyısında durduğumuz felaketten korumak üzere düzenlenmelidir diye düşünüyorum. Bize toplumumuzun kaybettiği huzur ve görkemi yeniden yaratacak can suyunu vermelidir. Ama usul, hâl böyleyken bu süreçten ne çıkar, çok emin değilim. Hükmeden kuvvet ile hükmeden kuvvetin üstündeki hukuk birbirini dengelemeli. Yasama, yürütme ayrılığı, ülkenin can simidi olmalıdır. Ne yazık ki önümüze koyulan ve tarihin görmediği kara propagandayla niyeti belli

olmayan gizemli ikna yollarıyla dayatılan bu metinde, hakikaten niyetin içtenliğini, niyetin toplumsal huzur içeriğini göremiyoruz ama ülkenin selametini değil, üstünde yapılan bütün kozmetik çalışmaya rağmen, bir partinin mutlak hükümdarlık tasarısının yoğun ipuçlarını görebiliyoruz.

Sormak isterim: 20 Aralık 2016’da, Rusya ve İran’la Suriye üzerine imzaladığınız demokratik ve seküler devlet olma hakkını başka toplumlara layık görüp Türk toplumundan neden esirgiyorsunuz? Türkiye Anayasası’nı demokratik ve seküler olmaya layık bulmuyor musunuz diye bir kere daha sormak isterim. Daha yeni bitirdiğimiz bütçe konuşmasında tekrar ettiğim üzere bir kere daha hatırlatmak isterim ki geçmişin hatalarını geçmişe gömüp, geçmişin hazinesini yüzyılın kazanımları diye taçlandırıp geleceğe taşımak bir ülkenin huzurunun tek yoludur. Bunu bir kere daha sizlere hatırlatmak isterim.

Eğer bu tasarı geçerse tarih sizleri halkını selametli rotadan ayırmışlar olarak hatırlayacak ama o zaman çok geç olacak. Oysa 21’inci yüzyılda, modern devletler, vatandaşlarına güven ve refahla birlikte ortak mutluluk sağlayanlardır. Bunun da muhakkak ve muhakkak bir uzlaşma çerçevesinde, uzun bir süreçle olması gerekir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Pavey.

Sayın Erkek, buyurunuz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Çok değerli milletvekilleri, ben de herkesi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Tabii, şunu çok iyi görmemiz lazım: Bu tartışmalar zaman zaman niye bu kadar gerilim içerisinde geçiyor, sıkıntı nerede; onu bir kısaca tespit etmek istiyorum müsaade ederseniz. Öyle bir Anayasa değişikliğiyle karşı karşıyayız ki şöyle bir tartışma var: Yani, Anayasa’nın 175’inci maddesine dayanarak mevcut devletin temel düzenini, kuvvetler ayrılığını, hukuk devletini ve rejim değişikliğini gerçekleştirebilir misiniz?

1983’ten 2011’e kadar geçen süreçte demokratikleşme yönünde birçok Anayasa değişikliği yapıldı, sizler çok daha iyi biliyorsunuz; toplam 18 kez değişiklik yapıldı Anayasa’da ama hepsi demokratikleşme yönünde. Bu çok önemli. 112 madde değişti ve en önemli değişikliklerin de koalisyonlar döneminde uzlaşmayla yapıldığını bir not düşmek gerekir.

Peki, şimdi nasıl bir Anayasa değişikliğiyle karşı karşıyayız? Neden büyük bir sıkıntı var. Bize göre, egemenlik devrediliyor; sıkıntı burada. Burada farklı düşünüyor olabiliriz. Bakın, Türkiye’nin mevcut rejiminde Türkiye Büyük Millet Meclisi, millet egemenliğinin kullanımı açısından asıl ayrıcalıklı merkezdir, siyasi güç merkezi Parlamentodur ve millî irade bir bütün olarak, yüzde 100 olarak Parlamentoda temsil edilir. Onun için, devletin ağırlık merkezi de Mecliste şekillenir ama bu ağırlık merkezi şimdi Meclisten alınıp Saray’a ya da sizin deyiminizle “Küllîye”ye kaydırılmak isteniyor. Onun için, Cumhurbaşkanı da temsil yetkisini Türkiye Büyük Millet Meclisi adına kullanır mesela başkomutanlıkta olduğu gibi, mevcut Anayasa’mıza göre Türkiye Büyük Millet Meclisi adına kullanır ama siz pakette bunu çıkarıyorsunuz, 117’yi de değiştirmiyorsunuz bu arada yani başkomutanlık, Meclisin manevi varlığıyla bir bütün olarak devam ediyor ama sorun şu: Sorun, artık egemenliğin ayrıcalıklı kurumu Meclis değil, size göre Saray yani hatta siz egemenliği fiilen bugün devretmişsiniz; bizim gördüğümüz bakış açısı bu.

Bakın, 126’ncı maddeye bir fıkra eklediniz, son fıkra, okuyorum: “Merkezî idare kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları Cumhurbaşkanı kararnamesiyle düzenlenir.” Yani bu ne demek? Bütün bir devletin, kurumların inşası, ilgası, yeniden örgütlenmesi -burada Meclis devre dışı- şahsileşiyor çünkü Meclis devre dışı. Bu arada, 123/1 aynen duruyor, onu

ellememişsiniz. 123/1 ne diyor? “İdare bir bütündür ve yasayla düzenlenir.” Peki, merkezî idare bu bütünlüğün içinde değil mi? İşte burada, egemenliğin şahsileşmesi sıkıntısı nedeniyle biz meşru bir paketle karşı karşıya olduğumuzu kesinlikle ve kesinlikle düşünmüyoruz.

Bakın, 1982 Anayasası'nın -yanılmıyorsam- 6'ncı maddesi çok açık. “Egemenliğin kullanılması hiçbir surette, hiçbir kişiye bırakılamaz.” diyor ama siz bu paketle bırakıyorsunuz.

Şimdi, bizim Anayasa Mahkememizin bir kararı var, oradan çok kısa bir paragraf okuyacağım, diyor ki: “Anayasa'nın ilk 3 maddesinde değişiklik öngören veya Anayasa'nın sair maddelerinde yapılan değişikliklerle doğrudan doğruya veya dolaylı olarak aynı sonucu doğuran herhangi bir yasama tasarrufunun da hukuksal geçerlilik kazanması mümkün olmadığından bu doğrultudaki tekliflerin sayısal yönden Anayasa'ya uygun olması, tasarrufun geçersizliğine engel oluşturmayacaktır.” Yani “Şeklen legal gözükken bir Anayasa değişikliğiyle Anayasa'nın özünü, anayasal düzenin özünü ortadan kaldıramazsınız.” diyor.

Alman Federal Anayasa Mahkemesinin bir kararı, oradan bir paragraf okuyacağım, diyor ki: “Anayasa'nın 79/3'üncü maddesi -Alman Anayasası'nın- Anayasa değişikliği yapan yasa koyucuya getirilen sınırlamalar olarak geçerli anayasal düzenin şeklen legal bir yolla özünün ortadan kaldırılabilmesini ve totaliter bir sistemin meşrulaştırılması için kötüye kullanılmasını engelleyecek bir anlam taşır.” Bu hüküm, orada yer alan temel ilkelerdir ödün verilmesini korumak amacıyla. Türk ve Alman anayasa mahkemeleri gibi kendilerine Anayasa'yı koruma görevi veren birçok ülke var. Çünkü, bu ülkelerin çoğu, tarihlerinde büyük acılar yaşamışlar ki biz de yaşadık, demokrasi yönünden ciddi acılar yaşadık. Onun için, Anayasa'nın özünü korumak çok çok önemli.

Peki, biz nasıl bir teklifle karşı karşıyayız? Böyle sıkıntılı bir teklif karşısında, Anayasa'ya aykırılık iddialarımızı görüşürken söz isteyen milletvekillerimize söz verilmedi. İç Tüzük'ün 31'inci maddesinin ikinci fıkrası çok açık, diyor ki: “Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri komisyonlarda söz alabilirler.” İsterlerse alırlar, isterlerse almazlar anlamında. Ama, biz Anayasa'ya aykırılığı görüşürken -ki öncelikli olarak görüşülmesi gereken konuydu- benim bildiğim, bizim partimizden en az 4 milletvekili söz almıştı ve ışıkları yanıyordu; başka milletvekilleri de var mıydı, bilmiyorum. Fakat, bunlara söz verilmeden... Ki İç Tüzük'e göre söz verilmesi zorunludur çünkü takdire bırakmamış; 29'uncu maddede çok açık, grup başkan vekillerimiz çok daha iyi bilir: “İstem sırasına göre söz verilir diyor, “Verilebilir demiyor, “Verilir” diyor. 29'a göre İç Tüzük hükümleri çok açıkken bu milletvekillerine niçin söz verilmedi, neden söz verilmedi? Genel görüşmeler bölümünde 150 milletvekili söz istemişken ve ismini Divana yazdırmışken 130 milletvekiline -parti ayırt etmeksizin söylüyorum- söz verilmeden genel görüşmeler kesildi. Böyle bir hakkınız var mı? Peki, bu hak gasbı karşısında ne yapmamız gerekiyor? Açıkça İç Tüzük'e aykırılık, hukuka aykırılık. Böylesine önemli bir Anayasa değişikliği görüşülürken milletvekillerinin konuşması, tartışması, düşüncelerini paylaşması kadar doğal bir şey olabilir mi? Bir haftada değil de beş haftada, on haftada da bitirebiliriz. Maalesef büyük bir yetki gasbı. Sayın Bostancı dedi ki: “Meclis, Parlamento konuşmak için vardır, bağırarak, haykırmak için değil.” Peki, siz konuşma isteyen, İç Tüzük'e göre konuşma talep eden milletvekillerinin konuşma hakkını ellerinden alırsanız ne olacak? Yani ne yapacağız, nasıl çözeceğiz bu sorunu? İşte bu tartışmaların aslında sebebi bu.

Şimdi, şöyle bir gözlemimiz var: Sayın Elitaş olsun, Sayın Parsak olsun, Sayın İyimaya olsun, konuşurlarken önemli değerlendirmeler yaptılar tarihsel süreç içerisinde yani Türkiye'nin siyasi tecrübesini ve yaşadıkları sıkıntıları anlattılar. Yalnız, atladığımız nokta şu: O yaşanan darbelerin, o cumhurbaşkanı seçerken yaşadığımız krizlerin, yaşadığımız sıkıntıların sebebi parlamenter sistem değil ki; eğer sizin demokrasi kültürünüz yoksa, uzlaşma kültürünüz yoksa sisteminiz ne olursa olsun ağır krizler yaşayacaksınız. Biz parlamenter sistemi sağlıklı işletmediğimiz için, Anayasa'mızı parlamenter

sisteme uygun hâle getirmedığımız için o sıkıntıları yaşadık. Evet, 1982 Anayasası çok kötü bir anayasa ve parlamenter sisteme de darbe vurmuş bir anayasa. Ama bunu düzeltmek bizim elimizde; Cumhurbaşkanının yetkilerini azaltarak, parlamenter sistemin ruhuna uygun hâle getirerek, yasama organının yargının yürütme üzerindeki denetimini güçlendirerek, HSYK'dan yürütmenin ve yasamanın etkisini kaldırarak bunları yapabiliriz. Ama biz, kötü bir anayasayı emsal olarak çok daha kötü bir paketle milletin huzuruna çıkmaya hazırlanıyoruz. Bu, çok çok büyük bir tehlikedir diye düşünüyorum.

Bakın, bir örnek de Amerika'dan vereceğim. Bu da çok büyük bir tehlike, deniyor ki: "Ya mevcut Cumhurbaşkanı Anayasa'yı çiğniyor." Özellikle bunu Sayın Parsak da vurguladı. "Mevcut Cumhurbaşkanı Anayasa'yı çiğniyor, ne yapacağız? Fiili bir durum var, ne yapacağız?" Bakın, o zaman siz böyle gerekçeyle bu paketi hazırladıysanız o zaman mevcut Cumhurbaşkanına yani kişiye özel bir anayasa hazırlamış olursunuz. Peki, ben bir şey sormak istiyorum: Aynı kişi seçilirse ve mevcut Anayasa'ya yine uymazsa ne yapacağız? Yine tanımazsa ne yapacağız, nasıl çözeceğiz bu sorunu? Onun için, önemli olan mevcut Anayasa'ya, hukuka uygun hareket etmektir.

Bakın, başkanlık sistemi diyoruz ya, Amerika'daki federal yüksek mahkeme ne demiş? Biliyorsunuz 11 Eylül'den sonra çok ciddi, ağır bir travma yaşadı Amerika ve dünya, çok büyük bir hassasiyet oluştu Amerika'da, hem devlette hem toplumda. Ama bu arada, Guantanamo'da tutulan terör şüphelileri vardı. Ve bu terör şüphelileriyle ilgili federal yüksek mahkemeye başvurular yapıldı ve ne karar verdi Amerika'da federal yüksek mahkeme? İşte bağımsız yargı, işte tarafsız yargı. Çünkü yargının görevi, temel hak ve özgürlükleri güçlendirmektir, korumaktır; devletten daha önce. Ve terör şüphelisi sanıkların, Amerika'daki büyük infiale rağmen, büyük travmaya rağmen adil yargılanma hakkının çiğnendiği gerekçesiyle Amerikan yönetimini mahkûm etti. Herhâlde Amerika'daki yüksek yargıçlar, Amerikan devletin bekasını düşünmüyorlar, devleti büyük bir tehlikeye atıyorlar. Ve ne dedi Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi Başkanı? Aynen şunu söyledi, işte bu fiili durumla da ilgili olduğu için bunu söylüyorum, dedi ki: "Ülkenin temel belgesi olan Anayasa, bu şekilde bir yorumla bükülemez. Anayasa, başkana ve kongreye ülkeyi yönetme hakkı vermiştir. Anayasa'nın ne zaman, nerede, kimlere uygulanıp, nerede ne zaman kimlere uygulanmayacağına karar verme yetkisi vermemiştir. Devletin politik erkine böyle bir güç vermek, anayasal olmayan bir rejime yol açar." Evet, biz anayasal olmayan bir rejime yol açtık. Bu fiili, anayasasızlık, hukuksuzluk dönemine de şimdi hukuki zemin yaratmak için burada tartışıyoruz. Bu çok tehlikeli bir şey; yürütmeyi tekleştiriyoruz, devleti de tekleştiriyoruz. Hâlbuki güç merkezi Meclis olmalı.

Bakın, yargı, evet bağımsız ve tarafsız olmalı ama bu tabii yazmakla mümkün olmuyor. Yargı bağımsızlığı bütün anayasalarda yer almıştır. Neden yer almıştır bütün anayasalarda? Sisi ve Mübarek'in Mısır Anayasası'nda da yer almıştır, Esad'ın Suriye Anayasası'nda da yer almıştır, Kuzey Kore Anayasası'nın 166'ncı maddesinde de bu yazılıdır; bütün anayasalarda yazılıdır. Çünkü neden? Yargı bağımsızlığı, bir devleti, bir mafya çetesi organizasyonundan ayıran en önemli özelliktir. Eğer bir devlet hukuk devleti değilse, orada yargı bağımsız değilse çok ciddi bir sorun var demektir. Birleşmiş Milletlerin Hindistan'ın Bangalore şehrindeki toplantısında kararlaştırılan ilkeleri hepimiz biliyoruz. Çünkü, bu Komisyonun çok değerli üyelerinin tamamına yakını hukukçu bildiğim kadarıyla. Bakın, orada "Yargı etiği ilkelerinin birincisinde yargıcın, yasama veya yürütme erkiyle uygun olmayan ilişkilerden sadece uzak durması yetmez, yakın olduğu şeklinde bir izlenim bile vermemesi gerekir." Bağımsız, tarafsız yargıçlar başkanla yemeğe dâhi çıkmazlar, seyahat etmezler. Örneğin Amerika'da bu böyledir.

Ben yirmi yıl avukatlık yaptım, avukatların cüppeleri, yargıçların, savcılarının cüppelerinde ilik ve düğme yoktur ama maalesef, ülke öyle bir hâle geldi ki yüksek yargı organlarının başkanları Sayın Cumhurbaşkanının önünde düğme ve ilik olmadığı hâlde cüppelerinin önünü iliklemeğe çalışıyorlar. Bu son derece yanlıştır, bu son derece yanlıştır.

ENGİN ALTAY (Sinop) – Ayıp, ayıp!

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bağımsız ve tarafsız yargıyı yok ederseniz her şeyi yok edersiniz. Eğer bir ülkede, yargı, yasamanın ve yürütmenin etkisi altındaysa o ülkede özgürlükten bahsedemeyiz, bu mümkün değildir.

Bakın, bağımsız yargının çok önemli özelliklerinden biri de bir toplumda azınlıkta olanların, belki de sevilmeyenlerin çoğunluğa karşı korunmasıdır. Amerika’da biliyorsunuz nüfusun büyük çoğunluğu Hristiyan. Ama Amerikan Yüksek Mahkemesi 1962 ve 1963 yıllarında bir karar aldı; dinî okulları ve özel okulları ayırarak dedi ki: “Kamu okullarında siz öğrencilere dua ettiremezsiniz.” Kamu okullarında dua yasağı getirdi federal yüksek mahkeme, dua yasağı getirdi. Neden? Bütün Amerika ayağa kalktı, çünkü Hristiyan çoğunluk ayağa kalktı. Büyük bir infial doğdu ve Müslüman, Yahudi, Hindu, Budist gibi bir sürü azınlığın haklarını koruyan federal yüksek mahkeme, çünkü o çocuklar Hristiyan değildi ve İncil’den pasajlar okumak zorunda da değillerdi kamu okullarında. Ama toplumdaki o büyük sert rüzgâra rağmen o azınlıkların hakkını korudu Amerikan yüksek mahkemesi ve şöyle dedi: “Mahkemeler, toplumun çoğunluğunun estirdiği her türlü rüzgârda, sayıca az ve zayıf oldukları için direnemeyecek azınlıkların korunacağı olmalıdır.”

İşte, bağımsız ve tarafsız yargı böyle tesis edilir; dâhiyane bir fikirle, yeni pakete “tarafsız” kelimesini ekleyerek değil. Onu ekliyorsunuz, öbür tarafta, HSYK’nın içinde Adalet Bakanı, müsteşar devam ediyor. HSYK’nın yarısını Cumhurbaşkanı atıyor. Hâlbuki bizim yapmamız gereken ne? HSYK’yı yürütmenin etkisinden kurtarmak. HSYK üyelerinin yine yargının içerisinden seçilmesini sağlamak, gerekirse uzlaşmayla ve nitelikli çoğunlukla Meclisten; bir kişiyle değil. Bunlar çok çok önemli ve HSYK üyeleri için mevcut pakette ve mevcut Anayasa’da şöyle der: “Dört yıl için seçilirler ve bir kez daha seçilebilirler.” Bu da çok tehlikeli bir şey. Mesleki dayanışma ve tekrar seçilebilme kaygısı tarafsızlığı yok eder arkadaşlar. Onun için, HSYK gibi, Anayasa Mahkemesi gibi yüksek yargı organlarına atanacak yargıçların gerekirse ölünceye kadar, gerekirse uzun bir süre ama bir kez seçilmesi esastır. Ama bunların hiçbirini tartışmamışsınız, bunların hiçbirini görüşmemişsiniz; “tarafsız” kelimesini eklemişsiniz ve maalesef, böyle trajikomik bir tabloyla karşı karşıyayız.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Anayasa Mahkemesinin 12 üyesi...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Evet, Anayasa Mahkemesinin 15 üyesinin 12’sini de Cumhurbaşkanı atayacak.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – 15’ini de.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Evet, yasama organında kendi partisinin çoğunluğu olursa tamamını.

Bakın, bu sistem şöyle büyük bir tehlikeyi de arz ediyor, açıldığı için söylüyorum: Partisiyle ilişiği kurulacağı için seçilen cumhurbaşkanının, eğer cumhurbaşkanının partisi yasama organında çoğunluğu elde ederse bu zaten bir tiranlık olur çünkü yasama organının başı, yürütme organının başı aynı kişi olacak, çok büyük bir tehlike. Tersisi olduğunu varsayalım, seçilen cumhurbaşkanının partisi değil de başka bir parti yasama organında çoğunluğu elde etti; bu pakete göre çok ciddi bir çatışma ortamı. Kararname, yasa; kararname, yasa yarışmasıyla karşı karşıya kalacağız. Peki, nasıl olacak? Meclis kaybetmeye mahkûm. Neden kaybetmeye mahkûm? Kararname, tek kişinin imzasıyla aynı gün yürürlüğe girebilir

ve uygulanmaya başlar ama kanun çıkarmak uzun bir süreçte, Parlamento'da, komisyonlar, tartışmalar... Diyelim, çıkardınız, gönderdiniz; veto yetkisi var, veto etti, tekrar geldi. Ciddi bir zaman ve o zaman da kararname yürürlükte. Veya Parlamento, öyle bir yapıda oluştu ki çok partili bir yapıda, kilitlenip kanun çıkartamayabilir. Onun için, kararnameler çok çok çok tehlikelidir. Amerika'da Başkan yasa çıkarmak için Kongreye muhtaçtır. İşte, onun için, millî irade tartışmaları çıkıyor. Biz de diyoruz ki: Millî iradenin tecelli ettiği yer Meclistir. "Egemenlik kayıtsız, şartsız milletindir." sözü Türkiye Büyük Millet Meclisinde yazıyor, başka bir yerde yazmıyor. Bunu yıkarsak her şeyi yıkarız.

Bakın -ben çok uzatmamak için toparlayacağım- bazı anayasa hukukçuları buna "monokrasi" diyor, bazıları "mutlakî cumhurbaşkanlığı" diyor, bazıları "tiranlık" diyor. Monarşi denemez çünkü monarşide kan bağı gerekir. Monokrasi, biliyorsunuz, Roma cumhuriyetleri döneminde Augustus dönemi için kullanılan bir terimdir. O dönemde Augustus "cumhuriyet" tabelasını kaldırmamıştır, cumhuriyet şeklen vardır, senato şeklen vardır ama kendisini birinci yurttaş, şef ilan etmiştir, bütün rejimi kendi şahsında toplamıştır ve putlaştırılmış bir liderle birlikte cumhuriyet tabelada kalmıştır ve Romalı düşünür Seneca, Augustus dönemi için şunu söyler: "Hükümdar, cumhuriyetin örtüsü altında gizleniyordu." İşte, bu paket bunu getiriyor. Siz bir tek kişiyi, yürütmeyi tekleştiriyorsunuz, devleti tekleştiriyorsunuz ve onu cumhuriyetin altında gizlenen bir hükümdar hâline getiriyorsunuz. Aslında, bu tehlikeler Milliyetçi Hareket Partisinin seçim bildirgesinde de tespit edilmiş tehlikeler ama onu daha önce okuduğum için okumayacağım.

Bakın, genel gerekçeyle ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Genel gerekçe bir buçuk sayfa Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli grup başkan vekilleri, değerli milletvekilleri. Biz bir sistem, rejim değişikliğini tartışıyoruz, tarihimizin en önemli Anayasa değişikliklerinden biri; bir buçuk sayfa genel gerekçe ve genel gerekçenin son cümlesi çok ilginç, diyor ki: "Anayasa değişikliği teklifiyle sunulan model, Türkiye'nin sistem tecrübesi gözetilerek geliştirilmiş, rasyonel bir modeldir." Arkadaşlar, Türkiye'nin sistem tecrübesi parlamenter sistemdir. 1909'da devletin ağırlık merkezi saraydan alındı Meclise kaydırıldı; arkasından, 1921 Anayasası'nda 1'inci maddede "Egemenlik kayıtsız, şartsız milletindir." dendi ve 1923'te cumhuriyet kurulduktan sonra bir devrim ama o devrimi yapanlar Osmanlı'dan gelen parlamenter sistem mirasını reddetmediler -bakın, burası çok önemli- o mirası reddetmediler ve parlamenter sistemle yani daha doğrusu başlangıçta meclis hükümetiyle, sonra da parlamenter sistemle yollarına devam ettiler. Bizim anayasacılık tarihimize, sistem tecrübemize, geleneklerimize göre hazırlandıysa bu paket, o zaman, gelin hep birlikte doğruyu yapalım, parlamenter sistemi güçlendirelim. Parlamenter sistemde -sizin seçim bildirgenizde yazdığı gibi- aksayan yönleri hep birlikte burada tartışalım, halledelim, bunlar halledilmeyecek şeyler değil.

Evet, madde gerekçelerine bakıyoruz, çok üzücü yani ben hukukçu olarak gerçekten çok üzuldüm. Birçok maddede bırakın bir gerekçe aramayı, gerekçe bulmanız mümkün değil, madde aynen tekrarlanmış "madde gerekçesi" diye yani paketteki madde aynen tekrarlanmış. Bu olmaz değerli arkadaşlar, bu gerçekten, kabul edilebilir, anlaşılabilir bir şey değil.

Bakın, Adalet ve Kalkınma Partisinin seçim bildirgesinden de birkaç alıntı yapmak istiyorum. Diyor ki: "Demokratik bir perspektifle yapılandırıldığında parlamenter sistem ile başkanlık sistemi arasında demokrasiye uyum açısından bir fark bulunmadığı kanaatindeyiz." Doğru, eğer demokrasi kültürünüz oturmuşsa, uzlaşma kültürünüz oturmuşsa başkanlık sisteminde de başarılı olursunuz, parlamenter sistemde de başarılı olursunuz. Ama dünya örneklerine baktığımızda, demokrasi açısından da, kalkınma açısından da parlamenter sistem ağırlıkta başkanlığa göre. Örneğin, Avrupa'da bir tek başkanlık sistemi yok, Güney Kıbrıs'ı saymıyorum, Güney Kıbrıs başkanlıkla yönetiliyor ama

Avrupa'da bir tek başkanlık sistemi yok. Kanada parlamenter sistem, Japonya parlamenter sistem. Demek ki kötü olan parlamenter sistem değil, bizim sorunumuz sistem sorunu değil, bizim sorunumuz demokrasi sorunu; önce bunu görmek zorundayız.

Bakın, ne diyor yine iktidar partisinin 1 Kasımdan önceki seçim bildirgesinde? “Yeni sistemde, meşru siyasi otoriteye hesap vermeyen, paralel yapılara kesinlikle izin vermeyeceğiz.” Aslında, bir itiraf. Demek ki siz meşru siyasi otoriteye hesap vermeyen paralel yapılara müsaade ettiniz, burada “Etmeyeceğiz.” diyorsunuz; enteresan bir gerçekçe.

Ve diyorsunuz ki: “Biz başkanlık sistemini savunuyoruz.” Doğru, savunabilirsiniz, gayet doğal; biz de parlamenter sistemi savunuyoruz. Özgürlükçü ve insan odaklı bir başkanlık sistemi getireceğinizi söylüyorsunuz, özgürlükçü ve insan odaklı. “Demokratik denge ve kontrol mekanizmalarının öngörüldüğü...” Lütfen, bana bir tane demokratik bir denge ve kontrol mekanizması gösterin bu pakette, bir tane örnek gösterin, bir tane. Yargılanma konusu demokratik bir kontrol, denge mekanizması değildir. Herkes suç işlerse yargılanmalıdır, o çok doğal. Ki siz bakanları bile yargılanamaz hâle getirdiniz. Mevcut sistemde Parlamento yüzde 10, 55 milletvekiliyle bir bakan hakkında soruşturma isteyebilirken şimdi 301 milletvekiliyle isteyebilecek. Parlamento ne kadar güçsüzleştirilmiş, ne kadar güçsüzleştirilmiş. 301 milletvekiliyle isteyebilecek, bakan; bırakın cumhurbaşkanını. Cumhurbaşkanında daha nitelikli çoğunluk olması doğal. Bir bakanı bile soruşturamayacağız. Komisyon kurmak 360, sevk etmek 400, bir bakan için. Diyorsunuz ki: “Parlamentoyu güçlendiriyoruz.” Hayır, Parlamentoyu işlevsiz hâle getiriyorsunuz, hiçbir anlamı kalmıyor Parlamantonun. Biz maaş alan insanlar oluruz burada. Genel görüşmede devletin faaliyetlerini bile çıkarıyorsunuz. Yani, bundan sonra, bu paket yürürlüğe girerse biz, Parlametoda devletin faaliyetleriyle ilgili genel görüşme yapamayacağız. E, ne konuşacağız biz? Daha çok örnek var ama vaktinizi almamak için o ayrıntılara girmeyeceğim.

Bakın, ne diyorsunuz? “Toplumsal farklılıkların siyasal temsiline sağlandığı, ademimerkeziyetçi bir idare sisteminin güçlendirildiği bir başkanlık sistemi.” İşte, onun için söylüyoruz, sizin getirdiğiniz paketin, gerçekten, uzaktan yakından başkanlık sistemiyle bir ilgisi yok, siz mutlaka bir cumhurbaşkanı yaratıyorsunuz, bütün yetkiyi, gücü bir kişide topluyorsunuz, bu doğru bir şey değil.

Şimdi, sizin gerçeklerinize atf olarak birkaç şey paylaşacağım. Hepimiz hukukçuyuz yani Komisyon üyelerinin hepsi hukukçu, içimizde çok değerli hukukçular da var. Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde biz maalesef 99'uncu sıradayız. İlk sıralardaki ülkelere baktım Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde yani adalet sisteminin çok sağlıklı işlediği, yargının gerçekten bağımsız ve tarafsız olduğu. Bakın, okuyorum size, bunu okumamın bir sebebi var, sonra paylaşacağım, sizin de zaten dikkatinizi çekecek okuduğum zaman. Okuyorum: Danimarka, Norveç, Finlandiya, İsveç, Hollanda, Almanya, Avusturya, Yeni Zelanda, Singapur, İngiltere, Avustralya, Kanada, Belçika, Estonya, Japonya. Bakın, ilk 15 ülkeyi saydım size, Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde, tamamı parlamenter sistemle yönetiliyor, tamamı arkadaşlar, bu bir benzerlik mi, tesadüf mü? Onun için bizim iki yüz yıllık Meclisi Meşveret bile çok çok önemlidir bir danışma organı olarak, bizim iki yüz yıllık bu parlamenter sistem tecrübemizi eksiklikleriyle, aksaklıklarıyla siyasi kültürümüzü bu kadar kolay atmamın çöpe, Türkiye'yi büyük bir riske atarsınız, felakete sürüklersiniz. Şiddet, kaos, terör bitmez, artar çünkü otoriter, yetkiler tek kişide toplandıkça otoriterleşiriz, demokratikleşmeyiz. Otoriterleşme arttıkça adalet de olmaz ve kaos, terör, şiddet artar adaletin olmadığı yerde huzur olmaz.

Bakın, bir istatistik daha -bunların tutanaklara geçmesi için okuyorum, bunları siz de biliyorsunuz mutlaka- 49 tam demokratik ülke, dünyada kabul edilen 49 tam demokratik ülkeden 35'i parlamenter sistemle yönetiliyor, 35'i. 3 tanesi Meclis hükümeti sistemiyle, -biri İsviçre'dir, İsviçre Meclis hükümetidir- 6'sı yarı başkanlıkla, yalnızca 5'i başkanlıkla yönetiliyor yani 49 tam demokratik ülkeden

yalnızca 5'i, işte Palau, Güney Kıbrıs falan, işte Amerika tabii var. Başkanlık sisteminin sağlıklı, güçlü işlediği tek ülke aslında Amerika çünkü orada çok bağımsız, güçlü bir yargı var ve federatif bir yapı var, yetki eyaletlerde, başkan istese de otoriterleşmiyor ve Amerika'daki sisteme biliyorsunuz partili sistem deniyor, partiler arasında bizdeki gibi ideolojik farklılıklar da söz konusu değil. Onun için mukayese yapmak bile aslında çok doğru değil ama başkanlık sistemi dediğiniz için örneğin Sayın Başbakan "Cumhurbaşkanlığı sistemi" diyor, Sayın Şentop "başkanlık sistemi" diyor. Onun için bunları paylaşıyorum ama adı ne olursa olsun denge ve fren mekanizmalarının olmadığı, yetkileri tek kişide toplanan bir paketle karşı karşıyayız.

Fransız anayasa hukuku uzmanı ve siyaset bilimci Duverger'i herkes bilir. Hatta Duverger'in "Seçimle Gelen Krallar" diye bir kitabı vardır. Çok önemli bir tespiti var, şöyle diyor: "Demokrasisi güçlü olmayan..." Ki bizim demokrasimiz gerçekten çok güçlü değil, zaten bizim amacımız, işte o 1909'daki egemenliğin saraydan alınıp Meclise verilmesi cumhuriyetle taçlandırıldı ama biz cumhuriyetimizi demokrasiyle taçlandıramadık hâlâ. Biz demokratik bir cumhuriyet istiyoruz, siz otoriter bir cumhuriyet istiyorsunuz; bu paket onu gösteriyor. Bakın, Duverger ne diyor: "Demokrasisi güçlü olmayan devletler için başkanlık sistemi tam bir çılgınlıktır." Gerçekten çılgınlık değerli arkadaşlar. Devam ediyor ki dünyada Latin Amerika'da, Afrika'da bunların örneklerini çok yaşadık: "Kendisini bir programa bağlamayan ve kimseye sonuçta hesap vermek zorunda olmayan bir başkan önce popülisttir, demagoga sonra da diktatöre dönüşür." diyor, Duverger'in tespiti bu; bu önemli bir tespit, bunun üzerinde durmalıyız.

Bakın, İtalya'da bir referandum oldu ve "hayır" oyu çıktı. İtalya'nın çok önemli sayılı anayasacılarından İtalyan eski Anayasa Mahkemesi başkanlarından Profesör Gustavo, Jean Jacques Rousseau'a atıf yaparak şöyle bir şey dedi İtalya'da, bir açıklama yaptı referandumdan önce: "Seçmen, kendisini oy atarken özgür hissedebilir ama arkadan güç kimin elindeyse onun emrinde olacaktır. O nedenle, mesele, sık sık sandığa gidip oy atmaktan öte gücün sonsuz iktidar riski karşısında denetimdir." Evet, demokrasi dediğimiz şey böyle bir şey, gücün denetimi. Biz gücün denetimini tamamen bırakıyoruz; yasama denetleyemiyor, yargı denetleyemiyor çünkü imkânsız hâle getirmişsiniz ve yargı da bağımlı hâle geliyor, medya denetleyemiyor, sivil toplum denetleyemiyor ve mutlak bir güç. Evet biraz önce söyledi: İktidar yozlaştırır, mutlak iktidar mutlak yozlaştırır. Buna biz hayır demeliyiz değerli arkadaşlar çünkü bizler milletvekiliyiz, bizler bu cumhuriyetin, bu toplumun bir bireyiyiz ve bizler her şeyden önce bir hukukçuyuz. Benim Genel Başkanım böyle bir paketle bana gelecek, ben tek başıma da kalsam ona karşı direnirdim. Böyle bir şey çünkü kabul edilemez; ne olur, bir daha seçilemeyiz, olur biter. Bizim yapmamız gereken, bakın yapmamız gereken eğer gerçekten demokrasi istiyorsak gelin bırakın Anayasa çok acil sorun değil, Siyasi Partiler Kanunu'nu, Seçim Kanunu'nu değiştirelim, lider sultasına son verelim. "Millet, millet" diyorsunuz, milletin vekilleri miyiz, liderlerin vekilleri miyiz? Bizi millet mi belirliyor aday olurken? Ama çağdaş demokrasilerde parti tabanlarıyla beraber o halk belirliyor adayları; gelin, bunu yapalım. Bunun sistemle hiçbir alakası yok, başkanlık sistemi, parlamenter sistemle hiçbir ilgisi yok. Gelin, Siyasi Partiler Kanunu'nu, Seçim Kanunu'nu değiştirelim; on beş yıldır yüzde 10 barajını dahi makul bir şeye getirmediniz, sunulan teklifleri reddettiniz. Demek ki derdimiz demokrasi değil, derdimiz başka bir şey.

Çok temel bir sorunumuz daha var, bir bilgi kirliliği var. Bakın, Sayın Cumhurbaşkanı 19 Ocak 2015 günü ne demiş: "Bana göre İngiltere bir yarı başkanlıktır, hâkim olan unsur kralıçedir." Şimdi, bu çok üzerinde düşünülmesi gereken bir tablo, devletin en tepesindeki kişi ve sizin egemenliği devretmeyi düşündüğünüz kişi eğer böyle bir değerlendirme yapıyorsa üzerinde çok ciddi durmamız lazım. İngiltere yarı başkanlık olur mu hiç değerli arkadaşlar? Parlamenter sistemin doğduğu yerdir İngiltere. 13'üncü yüzyılda "Parlamento" terimi İngiltere'de çıkmıştır, 17'inci yüzyılda avam kamarasından çoğunluk

içerisinden hükümet çıkarmıştır İngiltere; onun için yazılı belgesi yok zaten, parlamenter sistemi, parlamenter demokrasiyi o kadar köklü teamüllerle işletiyor ki... Kemal Gözler, Anayasa hukuku hocası, bakin ne demiş bu değerlendirmeye ilgili: “İngiltere’nin hükümet sistemi yarı başkanlık sistemi kesinlikle değildir, olamaz, bütün monarşiler maiyetleri gereği olsa olsa bir parlamenter hükümet sistemi olabilirler.” İşte meşrutî monarşi zaten kraliçe mutlak hâkim olursa mutlak monarşi olur, meşrutî monarşi olmaz. “Bugün için İngiltere’de kraliçenin hâkim unsur olduğunu söylemek anakronik bir iddiadır. İngiltere’de bir anayasa hukukçusuna bugün İngiltere’de hâkim unsurun kraliçe olduğunu söyleseniz olsa olsa size güler.” Bakın, bu çok ciddi bir sorun, demek ki biz gerçekten yarı başkanlık, başkanlık, parlamenter sistemin daha ne olduğunu bilmiyoruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Biz biliyoruz da bilmeyenler var.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Eğer Sayın Cumhurbaşkanı böyle bir tespit yapıyorsa, Sayın Cumhurbaşkanı bu bilgiden yoksunsa birçoğumuz da bilmiyoruzdur mutlaka; onun için, oturup ciddi çalışmamız lazım, tartışmamız lazım, aceleyle getirmemiz lazım bu işleri.

Şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Araştırma Merkezinin bir raporu var, sizlerin hazırlattığı bir rapor bu. Değerli bir uzman arkadaşımız hazırlamış kamu yönetimi ve siyaset bilimi bölümünden, çok ciddi de emek vermiş, teşekkür ediyorum kendisine. “Hükümet Sistemlerine Göre Parlamenter Denetim Yolları” çalışmanın adı bu. Şimdi, siz diyorsunuz ya “Başkanlık sistemini getiriyoruz.” bakalım getirdiğimiz sistem başkanlık sistemi miymiş bu rapora göre? Çok kısa kısa geçeceğim. Bakın ne diyor? Önce başkanlık sistemi olarak Amerika’yı ele almış, diyor ki: “Başkanlık sistemi kesin bir güçler ayrılığına dayandığından ne yasama, yürütme organını azledebilir ne de yürütme yasama organını feshedebilir.” İşte biz onun için soruyoruz size, niye fesih yetkisi veriyorsunuz? Başkanlık sisteminde seçilen başkana fesih yetkisi verilmez ki ve bir dehşet dengesi yaratıyorsunuz, belki ülkeyi felakete götürecek bir sistem, başkanlık sisteminin ruhuna tamamen aykırı bir şekilde karşılıklı fesih getiriyorsunuz. Ama yine orada Parlamento’yu güçsüzleştirerek bunu yapıyorsunuz çünkü mevcut Anayasa’ya göre Parlamento’nun seçimleri yenileme hakkı var ama basit çoğunlukla. Bakın, basit çoğunlukla, salt çoğunlukla yani katılan milletvekillerinin yarısından bir fazlayla seçimlerin yenilenmesine karar verebiliyor mevcut Anayasa’ya göre. Siz şimdi beşte 3 diyorsunuz, 360. Yine Parlamento’nun aleyhine. Sürekli Parlamento’yu güçsüzleştiriyorsunuz.

Bakın, devam ediyor: “Öte yandan Başkan kanun çıkaramamaktadır. Kanunlar için kongreye muhtaçtır. Bu yüzden kongreyle uzlaşmak ve uyumlu çalışmak zorundadır. Ayrıca, Başkanın yapacağı her üst düzey atamanın kongrenin onayından geçmesi ve yapacağı her harcamanın kongre tarafından kanunla yetkilendirilmesi gerekmektedir.” Peki, bu pakette öyle mi? Parlamento demek, bütçe demektir, bütçe demektir. Eğer biz bütçeyi kanunlaştıramazsak önceki yılın bütçesi değerlendirmeye devreye giriyor. Peki, Amerika’da? Bütçe kanunlaşmazsa hazineden bir kuruluş harcayamaz başkan, memurlara maaş ödeyemezsiniz.

Onun için, lütfen, çok dikkat etmemiz gereken noktalar var bu pakette çünkü getirdiğiniz sistem başkanlık sistemi değil. Amerikan Anayasası’ndan “doğuştan vatandaşlık”ı alıyorsunuz, keşke bunları alsanız. O zaman daha tartışılabilir bir hâle gelir konu.

Devam ediyorum hızlı hızlı, çok not aldım ama uzayacak.

Bakın, biliyorsunuz, başkanlık sisteminde parlamentoda komisyonlar kurulur ve o komisyonlarda bir yargı organı gibi faaliyetler yapılır, insanlar ifadeye çağrılır, hesap sorulur. Ne diyor raporda? “Komisyon ifade alma oturumlarının çoğu halka açık yapılır ve medya tarafından ayrıntılı bir şekilde takip edilir ve yayınlanır.” Biz burada Anayasa Komisyonuna Türkiye Büyük Millet Meclisinin kamerası dışında bir kamera sokamadık. Halk izlesin bütün bu tartışmaları, millet izlesin. Yani “millet,

millet, millet...” diyoruz da millet izleyemiyor bu tartışmaları. İşte Türkiye Büyük Millet Meclisinin verdiği, onun uygun bulunduğu parçalar akşam haberlerde çok kısa, bir iki dakika veriliyor. İşte başkanlık sistemi böyle bir sistem. Bizim Meclisimizde böyle bir yetki olacak mı? Biz Mecliste komisyonlar kurup hesap sorabilecek miyiz?

Bakın, devam ediyorum, şunu da söyleyeyim: Başkanlık sisteminde başkanın bütün atamaları onaya tabidir. Mevcut pakette, valiler atanacak; Cumhurbaşkanı valileri atayacak, kaymakamları atayacak, rektörleri atayacak, yüksek yargının önemli bir bölümünü atayacak, büyükelçileri atayacak, atayacak, atayacak. Onaya tabi mi? Yani Meclisin onayına tabi mi? Değil, değil. Hiçbir denge-fren, kontrol mekanizması yok.

Bakın, ABD Anayasası'nın 1'inci maddesinde bulunan, “Yasanın verdiği harcama yetkileri haricinde hazineden para çekilemez.” diyor. “Bu hüküm dolayısıyla bütçe kanununun kesinlikle süresi içerisinde kanunlaşması gerekmektedir. Eğer süresi içinde kanunlaşmazsa kanunlaşana kadar geçen sürede Hükümet hazineden para kullanamaz, bu da Hükümetin faaliyetlerinin önemli ölçüde durması anlamına gelmektedir.” diyor. İşte senato, işte millî irade, işte meclis, işte denetim. “Bu yüzden, aslında bir yasama faaliyeti olan bütçenin aynı zamanda ABD’de kongrenin elindeki en önemli denetim aracı olduğunu da söylemek zorundayız.” diyor. Siz bu denetim aracını da alıyorsunuz. Ayrıca, biliyorsunuz, orada kendi bütçelerini de kendi yapıyor kongre ve senato.

Devam ediyorum: Bakın, ayrıca ne demiş? “Kongre kamu kaynağı kullanan her kurum ve kuruluşu denetler.” Bu pakette de hiç öyle bir şey yok. Her şey bitecek. Tamamen Devlet Denetleme Kuruluna idari soruşturma yetkisini de veriyorsunuz, idarenin amiri de Sayın Cumhurbaşkanı oluyor tek başına; idari soruşturma yetkisiyle birlikte her şeyi denetleyecek. Bence yasamaya yargıya gerçekten gerek yok. Bakın, bunu çok samimi söylüyorum; bunu böyle polemik olsun diye, siyaseten söylemiyorum. Yasamaya, yargıya bir gerek kalmıyor, gerçekten gerek kalmıyor.

Osmanlı padişahlarında bu kadar yetki yoktu. Bakın, Osmanlı padişahlarında bu kadar yetki yoktu. Biraz önce biri söyledi, Türk hakanlarında dahi bu kadar yetki yoktu. Biliyorsunuz, Orta Asya’da Türk hakanları önemli kararları almadan önce kurultayı toplamak zorundadır. Burada öyle bir şey de yok. Ne bir organa danışmak zorunluluğu var ne bir organı ikna etme zorunluluğu var ne bir organın onayı var. Hiçbir şey yok. Yardımcılarını ve bakanlarını da kendi atıyor. Onlar seçilmiş de değil. Çok enteresan bir teklifle karşı karşıyayız.

Bakın, yurt dışına asker gönderilmesi... Başkanlık sisteminden okuyorum, bunlar benim düşüncelerim değil. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Şubat 2016’da hazırladığı rapor bu yani sizlerin hazırladığı rapor. “Başkan Amerikan kuvvetlerini gönderme emrinden sonra -ki bunu yapabilir biliyorsunuz- kırk sekiz saat içinde yazılı olarak kongreye rapor etmek durumundadır. Daha da önemlisi, kongre, Başkanın askerî kuvvet kullanma kararına rağmen savaş ilan etmezse raporun gönderilmesinden sonra altmış gün içinde askerî harekât durdurulmalıdır. Kongre isterse kuvvet kullanımına izin verebilir veya altmış günlük süreyi uzatabilir.” Bakın, onda bile kongrenin bir denetimini öngörmüş. Çünkü -neden bu denetimler öngörülüyor- çok doğal, bir kişiye bu kadar yetki verilemez ki! Biz zaten tek adam aklıyla bu noktalara geldik. Bizim ortak akla ihtiyacımız var. En azından eskiden bir Bakanlar Kurulu vardı, bir kurul. Şimdi Cumhurbaşkanı tek başına olağanüstü hâl kararı verebilecek. Mevcut Anayasa’da farklıydı. Yani bence bu paket yürürlüğe girerse biz sonsuza kadar OHAL sürecinde yaşayabiliriz. Buna hiçbir engel yok, buna hiçbir engel yok.

Onun için -geçiyorum, başka çok ayrıntılar var da bitireyim- en son... Sayın Adalet Bakanı burada mı? Çıkmış. Bakın, Sayın Adalet Bakanının salı günü ya da çarşamba günü yaptığı konuşma gerçekten büyük bir talihsizlikti, büyük bir talihsizlik ama ben kendisini saygıyla dinledim, cevap

da vermedim. Tutanaklardan size bazı şeyler okuyacağım, aynısını okuyacağım, hiç çarpıtmadan. Bakın... Neyse bunları geçeyim, uzamasın, tek bir şey okuyayım. Düzeltecek o kadar çok şey var ki o konuşmada hangi birini düzelteceğimi şaşırdım. Bakın, ne diyor Sayın Adalet Bakanı: “Bu sistem yürürlüğe girdiği zaman –yani mevcut paketten bahsediyor- birtakım karanlık odalarda iktidar pazarlığı yapılamayacaktır.” Bu ne demek arkadaşlar? Siz on beş yıldır birtakım odalarda karanlık pazarlıklar mı yapıyorsunuz? Bu ne demek arkadaşlar? Böyle bir şey olabilir mi? Ben bir milletvekiliyim, ben yasama organının bir üyesiyim. Kötü emsal, emsal olmaz. Bakın, ne demek bu? Ne demek bu, arkadaşlar? 2010... (Gürültüler) Bakın, sinirlenmeyin, dinleyin, Adalet Bakanı söyledi bunu. Zaten istifa etmesi gereken bir Adalet Bakanı, yargıyı ne hâle getirdiğini biliyoruz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Ya ben burada bir saat konuştum, dinlemedin. Ne dinlemesi? Bir saattir dinliyoruz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ya, dinleyeceksin tabii. Ya, ben Komisyon üyesiyim, ilk defa konuşuyorum. (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar, lütfen hatibin sözünü kesmeyelim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Zaten bitiyor, merak etmeyin. Çok az kaldı.

BAŞKAN – Sayın Erkek, lütfen devam edin.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bakın, siz halkın verdiği yetkiyle demokratik meşru bir iktidarsınız on beş yıldır. Ne demek bu? Bakın, 2010...

EMRULLAH İŞLER (Ankara) – Bizden öncesi için söylüyor.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bizden önce mi, sizden önce mi, ben size bir örnek vereyim. 2010 referandumundan sonra HSYK Başkan Vekilinin evinde FETÖ’yle birlikte hangi pazarlıklar yapıldı, biliyor musunuz? Bütün Türkiye biliyor, bütün Türkiye biliyor. Cemaate teslim ettiniz yargıyı pazarlıklarla.

EMRULLAH İŞLER (Ankara) – Siz partinizi teslim ettiniz ya. Onu açıklayın.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Efendim, neyi teslim ettik?

EMRULLAH İŞLER (Ankara) – Partinizi teslim ettiniz ya, partinizi!

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ne alakası var?

EMRULLAH İŞLER (Ankara) – Ne alakası var, onu da açıklasanız ya.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bizim partimizde olsa bile biz devleti mi yönetiyoruz? Gerçekleri söyleyince... (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bakın, gerçeklerin üstünü örtemezsiniz.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen hatibin sözünü kesmeyelim, sataşmayalım.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Şimdi ben size bir örnek vereceğim. Alparslan Altan’ın nasıl Anayasa Mahkemesi üyesi yapıldığını biliyorsunuz değil mi hepiniz? Kimlerin yaptığını...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Biz de çok iyi biliyoruz, onlar da çok iyi biliyor. Sen yine anlat, tutanaklara geçsin Muharrem ağabey.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ben yine anlatayım tutanaklara geçsin. Zaten tarihe not düşmek için konuşuyoruz, sizleri ikna etmenin mümkün olmadığını biliyoruz, biliyoruz.

Bakın, 2010 referandumundan sonra... (Gürültüler)

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, kendi aramızda konuşmayı keselim lütfen.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – ...sonradan terör örgütü hâline gelen Fetullah Gülen cemaatiyle pazarlıklar yapıldı; 140 üye mi atayacağız Danıştay ile Yargıtay’a, 150 üye mi, 160 üye mi? Bunları Yargıtaydaki üyeler de biliyor, bütün hukukçular da biliyor. Yargıtayda “cemaatçiler”, “muhafazakârlar”, “ülkücüler”, “sosyal demokratlar” diye grup toplantıları yapılmaya başlandı. Yargıyı bu hâle getirdi bu Adalet Bakanı. Bir de böyle bir cümle kullanıyor. Böyle bir şeye hakkı var mı?

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Ah Seyfi Oktay ah!

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ah! Siz oralara takılın. “Seyfi Oktay öyle yaptı, biz de onun için böyle yapıyoruz.” Ne güzel mantık! Bu kafayla bu ülkeyi böyle götürürsünüz.

Bakın, Alparslan Altan... Ben bir tane kötü emsal vermedim konuşmamda, bir tek; kötü emsal, emsal olmaz ki. Liyakati tesis edin. Bakın, bir tarikat, cemaat üyesi vicdanına göre, hukuka göre mi karar verir, yoksa o bağlı olduğu liderinin talimatlarına göre mi? Onun için, başka başka cemaatlerle pazarlıklar yapmayın lütfen.

Alparslan Altan, Anayasa Mahkemesinde röportördü, aldınız müsteşar yaptınız Denizcilik Bakanlığına, Denizcilik Müsteşar Yardımcılığına getirdiniz. Bir ay sonra, müsteşar yardımcılığından bir ay sonra ne yaptınız? Cumhurbaşkanı tarafından, işte, o hile yoluyla Anayasa Mahkemesine yedek üye yapıldı, sonra da Anayasa Mahkemesi üyesi yapıldı ve sonra da ne oldu, 15 Temmuz darbe girişiminden sonra ne oldu? Şu anda cezaevinde bildiğim kadarıyla, değil mi? Kim yaptı bunları arkadaşlar? Onun için, bu cümle üzerine bunların anlatıyorum. Sayın Adalet Bakanı böyle bir cümle kuruyorsa derhâl istifa etmek zorundadır, böyle bir şey olabilir mi?

Diyorsunuz ki: “Bizi kimse anlamıyor.”

BAŞKAN – Sayın Erkek, toparlayın lütfen.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Toparlıyorum, çok az kaldı.

BAŞKAN – Tamam, peki.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bakın, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi İzleme Komitesinin bir raporu yayımlandı, 2011-2013 Raporu. Bu raporun 40’ıncı paragrafında Avrupalı parlamenter ne diyor biliyor musun? Bakın, Avrupalı parlamenter söylüyor bunu, diyor ki: “İki yıldır birçok görüşmemde...” Yani Türkiye’de yaptığı birçok görüşmede... Amerika’daki imam Fetullah Gülen’in yönettiği Gülen hareketinin kamu kurumlarına ve yargıya sızdığına ve toplum üzerinde etkide bulunduğuna ilişkin bir tespit yapıyor Fransız bir parlamenter. Raporda da bizim parlamenterimizin -ismini vermeyeceğim, iktidar partisinden bir parlamenterin- karşı oyu var bu tespite. Ne diyor biliyor musunuz? Raportör –bu tespiti yapan kişiye söylüyor- elinde hiçbir esaslı veri olmadan -ki 2013 bu- Gülen hareketinin güvenlik güçlerine sızdığını iddia ediyor. Kaldı ki bir kişinin, anılan harekete, cemaate veya derneğe üye olması onların güvenlik güçlerine veya başka bir kamu görevine girmesine engel teşkil etmez. Ondan sonra diyoruz ki: “Avrupa bizi anlamıyor, kimse bizi anlamıyor; biz kandırıldık.” Arkadaşlar, bunları niye paylaşıyoruz? İşte, büyük bir değişikliklikle “tarafsız” kelimesini eklemişiz yargıya; “bağımsız ve tarafsız” ama doğruları yapmadığımız sürece, maalesef, ülkemizi bir felakete sürüklediğimizin farkında olun.

Yüz yıl önce bu millet, egemenliği saraydan aldı, Meclise verdi. Mecliste millet iradesinin yüzde 100’ü vardır, yüzde 100’ü vardır. Yüzde 40’la, yüzde 30’la, yüzde 50’yle, yüzde 60’la seçilen bir Cumhurbaşkanı, Parlamento gücü gibi millî iradeyi tek başına temsil etmesi mümkün değildir. Parlamentolar öyle kurumlardır ki içerisinden yasama ve yürütmeyi çıkarır ve milletin egemenliğini bir bütün olarak temsil eder. Siz bu pakette bunu yıkıyorsunuz. Bunu kesinlikle yapmayınız, bunu

yapmayın arkadaşlar. Biz, bunu... İşte, Sayın Başbakan ne diyor? “1923’te biz cumhuriyet tartışmasını bitirdik.” Hayır, bitirmemişiz, bu paket onu gösteriyor. Çünkü biz 1923’te, evet, bunu bitirmiştik, yazdık, “Kayıtsız şartsız millet egemenliği.” dedik ama şimdi tam tersini yapıyoruz. Bunu yapmayalım.

Biz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak Komisyonunda, Genel Kurulda, Genel Kuruldan geçerse sivil toplum örgütleri, halkla birlikte bu gerçekleri paylaşmaya devam edeceğiz diyorum.

Teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Erkek, teşekkür ediyorum.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan, bir dakikalık bir açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

4.- İstanbul Milletvekili Engin Altay’ın Cumhuriyet Halk Partisi olarak Komisyon çalışmalarında provokasyonlara alet olmayacaklarına ilişkin açıklaması

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Biz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu Komisyonun fiziki değil de fikrî gerilimle de olsa sürmesinden yanayız. Bu bağlamda da Komisyonunda provokasyona yol açacak imkânları kullanmamaya dikkat ediyoruz.

Şimdi, Sayın Başkan, elbette birbirimizi eleştireceğiz, edeceğiz. Biraz önce arkadaşlarımızın -sabahki oturumda- attığı sloganın... Slogan atılmasıyla ilgili eleştiri yapılsa bunu ben normal karşılarım. Evet, Komisyonunda slogan atılmaz ama bu eleştiri sosyal medyaya “Cumhuriyet Halk Partililer DHKP-C sloganları attı Komisyonunda.” diye yapılırsa bunun adı “provokatörlük”tür. Bu provokasyona alet olmayacağız. En başından beri dedik ki: Biz bu Komisyonu geren parti olmayacağız ve dedik ki: “AKP, Komisyonu germek istiyor.” Ve keşke –üzülerek söylüyorum- bu “tweet” bile AKP’nin -çünkü “tweet”i atan sorumlu bir milletvekili- esasen, mantık olarak Komisyonu germe anlayışını sürdürdüğünün bir emaresidir. “Çamur at, izi kalsın.” mantığıyla, muhalefetin her yaptığı işe farklı boyutta çamur atarak muhalefete bir zarar verilmez.

İkincisi: Biraz önce, sayın önceki bakan “Partinizi teslim ettiniz.” gibi bir laf etti bize. Buna sadece gülüp geçmek gerekir. Türkiye’yi ve devleti FETÖ terör örgütüne kimin teslim ettiğini millet biliyor. Lakin, ben bir zaman dedim ki: Matematiksel olarak FETÖ’nün her yere... Bize sızmamış olamaz dedim matematiksel olarak. Zaten, bu referandum geçerse -bana göre geçmez- FETÖ’nün siyasi ayağının yani Adalet ve Kalkınma Partisine -aktif milletvekilleri, yöneticileri dâhil- ne kadar sızıp sızmadığını belki millet bilmiyor ama Saray biliyor. Saray’ın yapacağı ilk iş, bir seçime giderek 150 milletvekilini tahliye etmek olacaktır, bunu da bilginize...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tasfiye...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Tahliye, tahliye. Ne dediğimi bilerek söylüyorum. AKP’den ve Meclisten tahliye edecektir. Bunu da mevcut milletvekillerine bir hatırlatma olarak yapmak istiyorum. Ama özetle, Bülent Bey’in bugün bir Twitter yoluyla yaptığı işin tam karşılığı provokasyondur. Buna alet olmayacağız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Altay, konuşmalarınıza karşı partimizden arkadaşlar geldiğinde cevap verme hakkını saklı tutuyorum.

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)

BAŞKAN - Konuşma sırası, Sayın Bedia Özgökçe Ertan'da, buyurun.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Gerçekten günlerdir tartışıyoruz ve her konuşan sayın hatip, özellikle karşı çıkanlar, temel endişelerini ve kaygılarını dile getirerek uzun uzun değerlendirmelerde bulunuyor ve belki de tekrara giriyor ama yine de bu tartışmanın amacı biraz da her milletvekilinin ayrı ayrı millet iradesini temsil ediyor olmasından kaynaklanıyor çünkü hiçbirimiz burada kendi adımıza, kişi olarak bulunmuyoruz. Burada bulunan herkes, Türkiye'yi oluşturan bütün renklerin, farklılıkların, kimliklerin bir arada, adil ve eşit yaşam koşullarını oluşturmak, var etmek, daha iyi yönetmek şeklinde, bu sorumlulukla bakıyor ve davranıyor; öyle olması gerekiyor en azından. Ve en nihayetinde, her birimize, ayrı ayrı oylarıyla kaderini teslim eden milyonlar, çok daha iyi bir politika üretilmesini bekliyor bu sıralardan.

Günlerdir tartışıyoruz çünkü bu çok önemli bir konu; geleceğimizi, tüm Türkiye halklarının geleceğini temelden, derinden etkileyecek olan bir değişiklik teklifi ve sonucu itibarıyla bir rejim değişikliğini öngören bir teklif. O yüzden, herkes kaygılarını dile getiriyor fakat burada ne kadar konuşursak konuşalım başlangıcı itibarıyla halkın, bu iradenin esas sahibi olan halkın tartışması, olgunlaştırması ve talep etmesi gereken bir süreçten geçmeliydi. O yüzden, başlangıç itibarıyla sakatlanmış bir tartışma yürütüyoruz değerli arkadaşlar.

Öte yandan, kamuoyuna mal olma koşulu, halka mal olma ön koşulu da kabul görme ve değişiklik teklifi de olsa, Anayasa değişikliği de olsa, yeni bir anayasa yapımı da olsa bu ön koşulları taşımadığı için meşruluğu da, uzun ömürlü oluşu da beklenemeyecektir.

Özü itibarıyla da çok sınırlandırılmış bir tartışma süreci yaşıyoruz ne yazık ki. İlk gün bizler de grup olarak karşı çıktık.

Burada çok sınırlı sayıda basın var, sadece Meclis TV var az önceki hatibin de belirttiği gibi. Meclis TV, bizlerin sadece bir şifreyle girebileceği, ulaşabileceği görüntülerden ibaret ve yazılı basından yine, kapatılmamış, hapse atılmamış ve birçok süzgeçten geçerek bu sıralara, bu salona girebilmiş basın var ne yazık ki içeridekilere saygısızlık anlamında söylemiyorum, hepsinin katkısı değerlidir, değerli olmalıdır halklarımız için ancak buradaki tartışmaların hiçbiri topluma yansımıyor ve günlerce, belki panellerde, forumlarda tartışılması gereken çok temel değişiklikler, sadece, burada milletvekillerinin işte sınırlı sürelerde dile getirilmesiyle tartışma varmış gibi yaratılmaya çalışılıyor. Bu bir algı yönetimidir. Ben bireysel olarak da, partimiz olarak da biz bu yönleme karşı çıkıyoruz aslında.

Değerli arkadaşlar, bu tartışmaların sükunetle geçmesi ve her konuşmacının da süre sınırı olmaksızın konuşmasının önünün açılması önemliydi. Lakin bu bile yetersizdir, eksiktir her yönüyle başında da belirttiğim gibi.

Toplum sözleşmesi olan Anayasa değişiklik tartışmalarının, yazımının, kısaca her aşamasının toplumla paylaşılması gerekirdi. Mevcut durumu açıklamaya, tariflemeye aslında bu sözcükler de yetmez çünkü her yönüyle eksik, halk yok içerisinde. Bu Anayasa değişiklik teklifi neden halk olmadan tartışılıyor, bunu hepimizin ayrı ayrı sorması gerekir.

Bir anayasa neden yapılır ya da mevcut Anayasa'da değişiklik neden yapılır? Bu soruların cevaplarını doğru tespit etmek, belki bizlerin temel itirazlarının haklılığını biraz daha ortaya koyabilir.

Anayasalar, devletlerin temel hukuk metinleri ve yol haritalarıdır. Hâlihazırdaki darbe anayasasının değişmesi gerektiğini hepimiz söylüyoruz ve değişmesi gerektiğini hepimiz kabul ediyoruz. Türkiye toplumu olarak önümüze bir yol haritası koyacaksak -ki bu bir ihtiyaçtır- o zaman ortamı, tartışması, olgunlaşması ve geleceği, kısacası her yönüyle topluma mal edilmesi gerekir. Gerekirse tek tek tüm yurttaşlardan, tüm kesimlerden görüş alınmalıdır.

Anayasa, bir devletin yönetim biçimini ve örgütlenişini, temel kurumların neler olduğunu, bunların birbiriyle olan ilişkilerini ve temel hak ve özgürlüklerini düzenleyen kurallar bütünüdür. Anayasalar, devlet iktidarını sınırlandırarak insan hak ve özgürlüklerini genişletmeyi ve güvence altına almayı hedefleyen temel hukuki metinlerdir. Bu bağlamda anayasalar, toplumsal hayatı düzenlemekle birlikte insan onuruna yaraşır bir yaşamın teminatı da olmaktadır. Bu teminatları yaratıncaya kadar, uzlaşma, kabul edilebilirlik tamamlanıncaya kadar bu tartışmalar sürmelidir. Esasen bu yolu izlemek gerekirken darbe ürünü olan 1982 Anayasası'na sürekli müdahalelerle her gün yeni bir endişe yaratıyoruz. Önümüzdeki teklif de Anayasa'ya bir müdahaledir; birazdan sakıncalarını çeşitli yönleriyle anlatacağım, kısaca tariflemem gerekirse, çok kötü, korsan bir müdahaledir.

Birkaç gündür, teklif sunulduğundan beri aslında, Anayasa hukukçularını, birçok değerli hukukçuyu, çok ünlü hukukçuları, başka hukukçuları, birçok yönüyle eleştiren ya da görüş sunanları okuyorum, hepsinde ortak bir özellik gözüme çarpıyor; herkeste ciddi bir umutsuzluk ve kaygı var, hukukçular da bile. Hatta, Kemal Gözler şöyle söylüyor, onu paylaşmak istedim: "Burada Anayasa Değişiklik Teklifi hakkındaki görüşlerimi kısaca açıklamak istiyorum. Bununla amacım, değişiklik teklifini görüşecek Anayasa Komisyonu üyelerine yol göstermek veya değişiklik teklifini oylayacak milletvekillerini uyarmak değildir. Uyarılarının işe yaramadığını bilecek kadar tecrübe sahibiyim. Amacım, Türk Anayasa hukuku doktrininin bir üyesi olarak, tarih karşısında sorumluluğumu yerine getirmekten ibarettir. İstedim ki bu değişiklik teklifine zamanında karşı çıktığım kayda geçsin. İstedim ki gelecekte bir gün birileri çıkıp da bu değişikliği eleştirirlerse, adımı, bu değişikliğin kabul edilmesi safhasında susan Anayasa hukukçularının arasında saymasınlar."

Başka hukukçular da vardı, herkeste gerçek anlamda kaygı ve umutsuzluk var. Yani buradan anlaşılın şu, özcesi: Toplum şunu biliyor; bir dayatmayla karşı karşıyayız ve aritmetik çoğunlukla, muhtemelen işte gizli oy esasına da uyulmadan bu teklif Mecliste kabul edilecek ve yine, 1 Kasım'da bir senaryosunu gördüğümüz algı yönetimleriyle, korkunç bir kaos ortamıyla belki de... Umarım geçmez, geçmeyeceğine de yürekten inanıyorum ama kabul edilirse ve yürürlüğe girdiği zaman, geleceğimiz gerçekten çok ciddi bir belirsizlik ve bir kaosa doğru gidiyor. Herkesin temel kaygısı bu. Burada konuşan herkeste de aynı kaygı ve endişe aslında hissediliyor.

Bir Anayasa değişikliği neden yapılır gerçekten? Esastan ayrılmadan tüm toplumun üzerinde mutabık olduğu bir değişiklik ihtiyacı yine tabandan gelmelidir aslında. Böyle bir talep varsa ve gerçekten uzmanların, sivil toplum örgütlerinin, siyasetçilerin, herkesin görüşünü almak suretiyle toplumun tartışmasına da fırsat yaratarak olgunlaştırıldıktan sonra yeni anayasa yapılmaya kadar kısmi değişiklikler belki yapılabilir. Millî irade, halk, işte ancak o zaman düşüncesinin, varlığının, kendisinin önemsendiğini bilir ve hisseder ama böyle bir yapım sürecinden geçmemiştir.

Yapım aşamasında gizli anlaşmaları veya bu izlenimi veren bir başlangıç, serbest tartışma iradesini, toplum katkısı iradesini baştan sakatlamış durumdadır. Bu teklif, tüm topluma mal olmuş durumda değildir. Kimsenin katkısına ihtiyaç duymadan, tercih bile etmeden, bile isteye gizleyen bir anlaşma, bir gizli anlaşma tüm toplumun tercihi olamaz.

316 imzayla Meclise sunulan Anayasa Değişiklik Teklifi'nde, demokrasi, hak ve özgürlükler, çoğulculuk anlayışı, tüm kesimleri kapsayıcılık ruhu ve düzenlemesi, ne yazık ki yoktur. Kimseyi kandırmayalım, kimseyi yanıltmayalım; böyle bir süreç yoktur.

Bir yılı aşkın bir süredir sürekli bombaların patladığı, sivillerin, çocukların, kadınların, yaşlıların, gençlerin öldüğü, her kesimin endişe duyduğu, yarın ne yaşayacağını bilemememin yarattığı travmanın psikolojisiyle yaşadığı bir ortamda neden böylesi bir değişiklik getirilir?

Metinden anladığımızı, özetle, Türkiye'de dikta bir rejim değişikliğinin ve bununla beraber, otoriterliği güçlendiren düzenlemelerin olduğudur. Oysa anayasa, tüm toplumun eşit ve adil çerçevede kendi varlığını güvenle sürdürebileceği kurallar bütünüdür. Toplumunu var eden her kesimin kendini içinde gördüğü bir bütün olmak durumundadır. Bu vasfıyla adına ancak "toplum sözleşmesi" denebilir.

Bir hükümet modelini anayasal yani sınırlandırılmış hükümet modeli yapan şey, onun devlet iktidarını etkin bir şekilde sınırlandırıyor olmasıyla bağlantılıdır. Bu amacın temelinde, bireyin temel haklarını korumak gayesi yatmaktadır. Nitekim, tarihsel deneyimler, bireylerin haklarına yönelik en büyük tehdit ve saldırıların devlet aygıtından geldiğini göstermektedir.

Bu doğrultuda modern dünyada anayasacılık hareketi, devlet iktidarını sınırlandırma çabaları sonucu ortaya çıkmıştır. Anayasacılık hareketinin, devlet iktidarını sınırlandırmak doğrultusunda geliştirdiği ilke ve teknikler arasında, temel insan haklarının ilan edilip anayasalarda yazılı hâle getirilmesi, ekonomik güç ile siyasi gücün birbirinden ayrılması, kuvvetler ayrılığı prensibiyle yasama, yürütme ve yargı erklerinin birbirinden ayrılıp farklı ellere verilmesi ve hukukun üstünlüğü ilkesi gibi ilke ve teknikler bulunmaktadır.

Tabii ki yol ve yöntemler uzun uzun değerlendirilebilir, tartışılabilir. Birçok yöntem var ama tüm yol ve yöntemlerin temelinde bir uzlaşma zemini olmak durumundadır. Aksi hâlde, tüm toplumu ilgilendiren, tüm yaşantımızı, çocuklarımızın geleceğini, önümüzdeki belki de tüm yılları belirleyen bir tehlikeyi kendi ellerimizle yaratıyoruz demektir. Bu konuda hepimiz hemfikir olmalıyız ama ne yazık ki hepimiz hemfikir değiliz. Öyle olsaydı, değişiklik teklifi, sadece iki partinin kapalı kapılar ardında gizli görüşmeler, belki pazarlıklar ya da anlaşmalar yapılarak getirilmezdi. "Toplumun yüzde 50'sini biz temsil ediyoruz, o nedenle en iyisini biz biliriz." yaklaşımı, açıkça dayatmadır ve açıkça "Bizim dediğimiz olur." demektir.

Teklif üzerine anlaşılan partilerin konuşmalarını ben çoğunlukla dinlemeye gayret ettim. Hangi söyleme ve hangi gerekçeye dayanırsa dayansın, anladığım şu ki: Teklifin arkasındaki esas gaye Türkiye'deki mevcut sorunu doğru teşhis etmekten uzaktır ama söylemler; demokrasi, istikrar ve güç söylemleri tamamen ülke ve toplum gerçeğini ters yüz etmekten ibarettir. Muhtemelen tercihen böyle bir yöntem seçiliyor. Verdiğiniz mesajları da çok iyi anlıyoruz. Esasın gölgelenmeye çalışıldığı, her türlü denge ve denetimden uzaklaştırılmış, dikta bir rejim anlayışı bütün Türkiye halklarına dayatılmaya çalışılıyor.

Bu bilgiler ve görüntü ışığında değerlendirdiğimizde, bu önümüzdeki teklifle yapılmak istenenin demokrasi tanımı içindeki temel ilkelerin göz ardı edilerek yapıldığını görüyoruz. Birazdan da değineceğim gibi, iktidar partisi adına konuşan sayın üyelerin dediklerinden de çok farklı olduğu ortadadır. Bunu, bu metnin hazırlık sürecinde izlenen yöntemden zaten anladığımızı biraz önce anlatmıştım.

Metne baktığımızda, özellikle gerekçe kısmı muhtemelen iktidar partisinin bugüne kadar yazdığı metinler arasında en başarısız olanıdır. Bir kere, metin yazıcılar bu ülkenin anayasa geleneğinin 1961 ve 1982 Anayasalarından ibaret olduğunu düşünüyorlar. Her bir anayasanın yapılışı ya da uygulanması

aşamasıyla ilgili çeşitli tartışmalar bir tarafa bırakılırsa, Türkiye’de aslında başka anayasalar da yapılmıştır hepimizin bildiği gibi. Örneğin, cumhuriyetin kuruluş felsefesini oluşturan 1921 Anayasası gerçekliği var önümüzde. Çoğulculuğu esas alan, bugün iktidar partisinin öcüleştirdiği yerel özerkliği kabul eden bir metindir bu. Öte yandan, yeni anayasa yapımıyla ilgili çalışmalar da olmuştur ki Meclis öncelikle bu yetkiye sahip yegâne kurumdur. Görmezden gelinmeye çalışılsa da üç yıl önce büyük emeklerle, toplumun her kesiminden görüşler alınarak üzerinde mutabakat sağlanmış bir anayasa çalışması var.

Sizin dediğiniz gibi ya da iddia edildiği gibi, çok olumlu bir düzenleme, çok demokratik bir düzenleme getirilecek olsaydı, güçler ayrılığının sağlanacağından emin olunsaydı bu hazırlık gizli kapaklı yapılmazdı. Fakat parlamenter sistemi tek adam rejimine teslim edeceğini AKP de biliyor. Yoksa, geçtik Parlamento’yu ya da kamuoyunu, kendi milletvekillerini dahi ikna etmekte güçlük çekmezdi. Daha geçen gün Başbakan tekrar toplantılar yaparak bazı kaygıları gidereceğine dair açıklamalarda bulundu. Galiba bugün de bir görüşme yapıldı Milliyetçi Hareket Partisiyle.

Değerli arkadaşlar, değişiklik teklifinin genel gerekçesinde bundan önceki anayasaların toplum mühendisliği yaptığı belirlenmesi bulunuyor. 10 Aralık 2016 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan değişiklik teklifi ise toplum mühendisliği yerine devlet mühendisliği yapma kaygısı taşımaktadır. Bu yönüyle, hükümet sisteminden totalim da askerî, siyasi, yargı bürokrasisine kadar devlet rejiminin bürokratik ve teorik dönüşümü esas alınmıştır. Bu verili durum ise çeşitli retoriklerle metnin içinde görünmez kılınmaya çalışılmıştır.

15 Temmuz darbe girişimi sonrasında tüm siyasi partilerin darbelere karşı birlikte mücadele desteği olmasına karşın bu yol tercih edilmedi. Birlikte mücadele isteği, demokrasi savunuculuğu bir tarafa bırakıldı ve şenlik havasında, davul zurna eşliğinde OHAL ilan edildi. OHAL ilanının akabinde binlerce tutuklama, ihraçlar, görevden almalar ve uzaklaştırmalar ile derneklerin, gazetelerin kapatılması yoluyla darbe sınırlarını aşan uygulamalara gidildi. Bu konuda Genel Kurulda da çokça değerlendirme yaptık ve eleştirilerimizi sunduk, yaşadıklarımızı anlattık.

Şiddet sarmalı yayıldığı gibi, kendinden olmayan tüm kesimler OHAL gerekçesiyle susturuluyor. OHAL ve güvenlik gerekçesi artık ağır hak ihlalleri olarak topluma yaşatılıyor. “OHAL’i kendimize karşı ilan ediyoruz.” dediniz, kaos ortamı gittikçe derinleşti. Sözüünüzü tutmadınız, toplumun her kesimi kutuplaştı, kamplaştı, bombalar patlamaya devam etti. Giderek karanlıklaşan bir ülkeye dönüştük. OHAL’in getirdiği koşullar tüm temel özgürlükleri yok etmiş durumdadır. Başta yaşam hakkı ihlalleri olmak üzere, özgürlük ve güvenlik hakkı, ifade özgürlüğü, birçok temel hak ihlal ediliyor. “İşkenceye sıfır tolerans” ilkenize ne oldu? Artık sistematik hâle dönüşen ve ne yazık ki artık cesaretle uygulanan bir yöntem oldu. Buna öncelikle bir “Dur.” demek gerekiyor. İnanın, bu uygulamaların bile, onca ağır ihlaller dışında... Öncelikle işkenceye “Dur.” denmesi bile bir nefes aldrabilir bu ülkeye. “Dur.” diyebilmek; gerçekten, bugün belki de en çok ihtiyaç duyduğumuz sözcük.

Değerli arkadaşlar, genel gerekçede uzunca bahsedilen denge-vesayet ikilemi on dört yıldır siyasi iktidarı elinde tutan partinin el çabukluğuyla ters yüz etme pratiğini gösteriyor. Vesayeti kötü potada mahkûm ederken anayasal denge mekanizmasından hiç bahsedilmemesi, iktidarın arzu ettiği ve hedeflediği mutlak gücü elde etme amacını açıkça ortaya koymaktadır. On dört yıldır istikrar söylemiyle oy alan siyasi iktidar, Ergenekon operasyonları sonrasında “Vesayet bitti.” söylemlerinden hiç yokmuş gibi davranmakta ve mevcut Anayasa değişiklik teklifini vesayetin panzehri olarak sunmaktadır. Oysa, vesayetin panzehri otoriterleşmek değil, demokratikleşmektir. Bu değişiklik teklifinde olmayan değerlerin başında da demokrasi gelmektedir. Anayasa değişikliğinin kabulü hâlinde 12 Eylül darbelerinin ruhu bu ülkenin üzerine bir kâbus gibi çökecektir.

Bunlardan başka, teklifin genel gerekçesinin ele alınış biçimi ile çeşitli yerlerinde yapılan değerlendirmelerde Hükümetin ya da bu metni kaleme alanların bir meşruiyet arayışı kaygısında olduğunu açıkça görmek mümkündür. Bir yandan bu metne, bir yandan da savunuculuğunu yapanların açıklamalarına baktığımızda, özellikle tercih edilen dilin demokrasiyi koruduğundan dem vuran söylemler olduğunu görüyoruz. Ama demokrasiden bahsedince ya da “Söz veriyoruz, biz sözümüzde dururuz, hiç kuşkunuz olmasın.” tarzındaki sözler o anayasanın demokratik anayasa ya da herkesin özlemini duyduğu anayasa olduğunu göstermez. “Söz veriyoruz.” demiş olmak ne yazık ki bir garanti ve bir güven sağlamıyor. Garanti vermek, yönetim mekanizmasının hakları ve özgürlükleri garanti etmesiyle, hukukun üstünlüğünün sağlanmasıyla, yargının güvenilir kılınmasıyla olur. Bunun da yolu demokratik cumhuriyeti kurmaktan, tam demokrasiyi savunmaktan, hukukun üstünlüğünü esas almaktan geçiyor. Çoğu hukukçu olan, bu salondaki herkes bu ölçütlerin esas alınması gereken değerler olduğunu aslında biliyor. Tüm bu değerlerin korunduğu bir ortam ancak güven yaratabilir. Hukukun üstünlüğü, demokratik evrensel değerler, barışçıl yaklaşım, Türkiye'nin toplum gerçeğine uyumlu olan adımları atmak ancak “Söz veriyoruz, bize güvenin.” sözünden çok daha fazla güven yaratabilir. On dört yıldır zaten söz veriyorsunuz ama gördüğünüz gibi, sözler yetmiyor. Ve tabii ki ancak güven ortamında, temel hakların garanti edildiği bir ortamda barış konuşulabilir. Şimdilerde “barış” kelimesinin dahi telaffuz edilemediği, neredeyse suç sayıldığı bir ortamda temel yasayı, toplum sözleşmesini, anayasayı dikta bir rejime doğru sürüklemek tüm toplumu uçurumdan aşağıya sürüklemekle eş değerdir.

Yeri gelmişken kısaca barış hakkında bahsetmek istiyorum. Barışı konuşmak, hele böylesi günlerde daha çok konuşmak oldukça önemlidir ve bireysel olarak barışı savunmak için harcanan çaba çok da değerlidir. Barış istemek, barış dilemek, barışı konuşabilmek her şeyden önce bir erdemdir. Barış hakkı, bildiğiniz gibi, insan hakları hukukunda üçüncü kuşak haklar kategorisinde yer alan bir insan hakkıdır. Bu anlamıyla sadece “savaşmamak” olarak anılmıyor artık. Üçüncü kuşak haklardan olmasına karşın, bir derecelendirme olarak da anılmaması gerekir. Başta yaşam hakkı olmak üzere, diğer insan haklarının gerçekleştirilmesi barış ortamını gerekli kılar.

Yine, sizlerin de bildiği gibi, yaygın insan hakkı ihlalleri, sosyal haklarda yaşanan gerileme, devletin sınırları içinde yaşayan azınlıkların, ötekilerin, tüm farklılıkların yok sayılması pratikleri anlaşmazlıklara ve çatışmalara yol açar. Bu yönleriyle barış hakkının insan haklarıyla arasındaki ilişki birbirini besleyen, karşılıklı bir ilişkidir. Bir yanı sıra savaşın, anlaşmazlık veya her türlü çatışmanın olmaması demek olan barış, diğer yanı sıra insanlar arasında uyum ve dayanışmanın sürdüğü, sömürden ve ayrımcılıktan uzak bir hayatı ifade eder. Dolayısıyla, uyum içinde nasıl bir arada ve eşit yaşayabileceğimizin de tanımını barındırıyor. Çok büyük bir coğrafyada yüzyıllardır böylesi bir uyum içinde yaşamayı başarmış olan halkların, insanlığın binlerce yıllık değer birikiminin, insancıl normların ve evrensel kültürün bugüne uzanan ahlaki mirasının ürünü olan barış hakkı, bir insan hakkı olarak hepimizin en temel hakkıdır. Bu nedenle, barışı konuşmak çok ama çok önemlidir.

Bundan üç yıl önce -iktidar partisi beğense de beğenmese de- bu Parlamento yeni bir anayasa için çok büyük yol katetmişti, bu iradeyi göstermişti. Önümüzdeki metni hazırlayanlar biraz samimi olsalardı, gerçekten milletin menfaatini düşünüyor olsalardı en azından o dönem toplumun hemen her kesiminden görüş alınarak, büyük emekler verilerek var edilmiş ve üzerinde mutabakat sağlanan maddeleri metne eklerlerdi. Oysa karşımızda başkanlık dışında tek bir talebin olmadığı bir metin durmaktadır. “Türk tipi başkanlık” kelimeleri yerine “cumhurbaşkanı” ifadesi kullanılsa da, özü itibarıyla, otoriter bir rejimin var edilmeye çalışıldığı ve hatta, bir yılı aşkın süredir, istikrar sağlanacağı vaadiyle topluma yaşatılan kaos ortamının dayatıldığı bir rejim değişikliğiyle karşı karşıyayız. Bu değişiklik talebinin kabulü hâlinde bir tek kişinin iktidarı olacak, o kişi hem yasamaya hem yürütmeye hem de yargıya hâkim olacak. Meclis fiilen ortadan kalkıyor, yeni sistemde Meclisin hiçbir işlevi yok.

Normalde Meclisin kanun yapma yetkisi var, şimdi kanun yapma yetkisi çoğunluk partisi ve başkana devrediliyor. Ayrıca, başkanın kanun kuvvetinde kararname çıkarma yetkisi var, bu da Meclisin kanun yapma yetkisini dolaylı olarak başkanın uhdesine terk ediyor. Bu süreci iktidar kanadı büyük bir mutlulukla anlattı. Gerçekten de çok vahim, çok ciddi tehlikeleri barındıran bir teklif bu aslında.

Az önce de belirttiğim gibi, değişiklik teklifi kendini hangi söyleme dayandırırsa dayandırсын, Türkiye'deki mevcut sorunu doğru teşhis edememiştir. Sorun, hükümet veya yürütmenin sorunu değil, demokrasi kültürü sorunudur. Bu teklif de söz konusu sorunu çözmek yerine, mevcut ve yetersiz demokrasi düzeyini geriye götüren ve meşruti monarşi rejimine yaklaştıran, 1876 ruhuna sahip otokratik bir niteliğe sahiptir. Bu ifadeyi açmak gerekirse eğer, "otokrat" hükümrânın bütün kuvvetleri elinde tutan yegâne şef olduğu rejimdir ve bu değişiklik otokrasiyi ülkeye hâkim kılacaktır. Kavramın "diktatörlük"ten önemli farkı, gücün bir şahısla ilgili olması, onda vücut bulmasıdır. Mutlakiyetçi hükümrânlığın en önemli göstergelerinden birisi kuvvetler ayrılığı ilkesinin olmamasıdır. Kâğıt üzerinde varmış gibi gözükse de bir dizi önlemlerle bu ayrılığın fiilen bütünlüğe dönüşerek çalışması öngörülmüştür. Anayasa, egemenin egemenliğinin sınırları ve yükümlülüklerini belirten, bu yükümlülükleri nasıl gerçekleştirebileceğini anlatan bir metindir. Egemen nasıl meşru olur veya egemenin egemenliğini meşru bir temele oturtması neyle mümkün olmaktadır ki sınırlara ve yükümlülüklerle sahip olabilsin ve kurumları kullanabilir olsun? Bunları tartışmak acil ihtiyacımızdır. Yapılacak tartışmalar sonucu elde edilecek sonuç ise mevcut antidemokratik rejim ya da talep edilen meşruti monarşi yerine, Türkiye halklarının yararına ve hayrına olan demokratik cumhuriyetin inşasıdır.

Değerli arkadaşlar, metne dönecek olursak, başkanlık kararnamelerinin iptal edilebilmesi için Anayasa Mahkemesine dava açılabilir ama bu davanın açılabilmesi için de Meclisin iki güçlü partisinin yetkisi olacak ve 120'nin üzerinde vekilin imzası gerekecek. Başka türlü Anayasa Mahkemesine gitmenin yolu da kapalıdır. Oldukça zor bir yolla kararnamelerin yargı denetimi yolu öngörülüyor. Bütçeyi de başkan yapacak, Meclise gönderecek ve Mecliste onaylatacak. Bütçe onaylanmaz ve kazayla Meclisten ret kararı çıkarsa... Mevcut duruma göre yani mevcut Anayasa'mıza göre normalde hükümet düşmektedir, şu an getirilen teklifle o da kalkıyor, bunun için de önlem alınmış. "Başkan, eğer ret çıkarsa bir önceki bütçenin artımı oranında artırma yaparak eski bütçeyi aynen kullanabilir." diyor. Milletvekilinin sadece yazılı soru sorma hakkı var, sözlü soru hakkı elinden alınıyor. Sözlü soru sorma kısa sürede yanıt alma imkânı doğuruyordu kısmi de olsa, bakan çoğunlukla cevap vermese de böyle bir etkisi vardı; şimdi o da elinden alınmış oldu. Gensoru müessesesi kalkmıştır ortadan. Yani, Meclisin kanun yapma, bütçe yapma, denetleme yetkileri elinden alınıyor. Meclis sembolik bir kurum hâline getirilmiş oluyor. Millet iradesinin temsili büyük oranda yok edilmiş oluyor aslında. "Millî irade" diye dilinizden düşürmediğiniz irade, yarışı kazanan kesime alan açan, diğer kesimi güvencesiz bırakan bir duruma dönüşüyor. Yüzde 51'le yasama, yürütme, yargı kontrolünü eline alan kesim, yüzde 49'u temsil etmeyecek ama yüzde 100'ü bağlayacak kararları almaya muktedir olacak. Böyle bir anlayış gerçekten kabul edilemez. Bu nasıl bir millî irade temsilidir? Sizler de anlatamıyorsunuz. Mevcut hâliyle yasama organı toplumun hemen her kesimini temsil eder vaziyettedir. Onu da Meclisi tamamen pasifize eden düzenlemeyle tüm toplumun temsiliyetini yok ederek, lağvederek düzenlemiş ve bir dayatmayla karşımıza çıkarmış durumdasınız.

Değerli arkadaşlar, bugün, bizler, mevcut Anayasa'ya dahi açıkça aykırı şekilde bu Parlatentonun üyesi 12 milletvekili tutukluken Anayasa değişikliğini konuşuyoruz. Görmezden geldiğinizin farkındayız ama Türkiye Büyük Millet Meclisi bu hâliyle her geçen gün daha çok itibar kaybediyor. Nasıl ki Rus Büyükelçiyeye düzenlenen suikast devlete tüm uluslararası arenada prestij kaybettirdiyse ve kaybettirmeye devam ediyorsa milletvekillerinin, bu Parlatentonun üyesi olan 12 milletvekilinin tutukluluklarının devamı da aynı şekilde bu Parlatentonun saygınlığına gölge düşürüyor. HDP'yi

siyaset yaptırılmaz hâle getirmenin kimseye bir faydası yoktur, bu çok net bir tablodur. Demokrasiyi, insan haklarını en yüce değer olarak gören, tüm toplumun yüksek yararını hedefleyen bir siyasal partinin yani partim Halkların Demokratik Partisinin hem burada hem de siyaset arenasında olması herkesi, en çok iktidar partisini aslında zenginleştirir. Askerî vesayete son vermek uğruna sivil vesayetini bu Parlamento üzerinde tahakküm kurmasına hep beraber engel olmalıyız. Bu gereklilik Türkler, Kürtler, Araplar, Çerkezler, Pomaklar, Lazlar, Ermeniler ile diğer tüm etnik, dinî ve dilsel kimliklerden oluşan Türkiye halklarının lehine bir ihtiyaçtır. Neredeyse her hafta ülkenin herhangi bir köşesinde bombalar patlarken, cihatçı çeteler Türkiye'nin göbeğinde büyükelçi öldürebilecek kadar güçlenmişken, ülke ekonomisi günden güne küçülürken bizler işi daha da zora sokacak bu adımı atmamalıyız.

Bu değişiklik teklifi bu ülkeye militarizmi, tekçiliği, cinsiyet eşitsizliğini, ayrımcı, istismarcı anlayışı, baskıcı anlayışı, tahakkümü, zora dayalı otoriteyi ve bizleri, hepimizi nefessiz bırakacak bir yürütme erkini getirecektir. Buna karşı koymak bizlerin, hepimizin tarihsel sorumluluğudur. Demokratik cumhuriyeti inşa etmek ise Türkiye halklarının bize yüklediği en önemli görevdir. Kenan Evren'in anayasasını yamayarak, ülkeyi uçurumdan aşağı itmek yerine yeni, halktan yana, demokrasiyi özümsemiş, özgürlükçü bir anayasa yapma iradesine sahip olduğumuza inanıyorum.

Barış hakkından bahsederken belirttiğim gibi, birlikte yaşamın formülünü aramak ve bulmak hepimizin öncelikle bireysel görevidir. Altını çizmek için tekrar etmek gereği duyuyorum: Tüm Türkiye halkları oy ve yetki verirken kaderini bize teslim ettiğinde en iyi şekilde yönetilme hakkını da teslim etmişti. Bu emanet çok değerli bir emanettir. Netice olarak, Anayasa'yı, değişmesi gereken hükümleri tartışabiliriz; her türlü sistemi, her türlü yöntemi, yönetim şeklini de aslında konuşabiliriz, konuşmalıyız ama öncelikle, bu talebin tabandan, halktan gelmesi gerekiyor. Bir yönetim şekli değişikliği öngörülüyorsa her türlü detayının toplumla paylaşılması gerekiyor, tartışma zeminini geniş tutmak gerekiyor, toplumun tüm kesimlerini bu sürece dâhil etmemiz gerekiyor ve şu anki ortam böylesi bir Anayasa değişikliğini tartışamaz hâldedir. Biz daha bu yöntemin dahi ne denli olumsuz olduğu anlatamamışken imkân olsa iktidar partisi metni bu hâliyle referanduma götürecektir.

Peki, bu ortamda yani OHAL rejiminin uygulandığı bir ülkede referandum mümkün müdür gerçekten? Hepinize sormak istiyorum. Böylesi bir hâlde tüm kentlerde valilikler OHAL'i bahane ederek toplantı ve gösteri yürüyüşleri yapılmasını yasaklıyor, her türlü etkinliğin, panellerin yapılmasını yasaklıyor. Tabii, bu yasak tahmin edebileceğiniz gibi, sadece muhalefet için geçerli. Örneğin, Van'da Valilik bir ay boyunca toplantı ve gösteri yürüyüşü, her türlü etkinliği güvenlik gerekçesiyle yasaklıyor ve bu yasak kararını getirip HDP İl Başkanlığına tebliğ ediyor ama diğer kesimlerin yaptığı her türlü etkinliğe hiçbir şey denmiyor. Bizim partiye özellikle tebliğ etmesinin bir anlamı olmalı. Herkes için aldığı kararı eğer HDP'ye tebliğ etme gereği duyuyorsa bunu gerçekten sorgulamak lazım. Söz konusu, iktidar partisine yakın çevreler olunca da her an ve her saat toplanmak da serbest. Elçilik önlerinde, gece yarısı, o dondurucu soğuklara rağmen protesto gösterileri de serbest oluyor. Artvin Valiliği halk doğaya, canlı yaşamına sahip çıkıyor diye aylardır yasak kararı alıyor. OHAL bahanesiyle halk genel sorunlarını bile serbestçe konuşma imkân ve olanağı bulamıyor. Toplu özgürlükler meydanlarda ve caddelerde kullanılmıyor. 500 metre ileride Yüksel Caddesi'nde ihraç edildiği işine kavuşmak için tek başına günlerdir eylem yapan bir kadına dahi tahammül edilemiyor. Demokratik muhalefet yapma hakkı ileri derecede sınırlanmış bulunuyor. Asgari bir özgürlük bulunmuyor. Özellikle medya yoluyla tartışma yolu hiç kalmadı. Böyle bir ortamda mı Anayasa değişikliği halka sorulacak? Yüzde 50,1 oranla geçerse toplumsal mutabakat sağlanmış mı olacak?

Van'da -geçenlerde Genel Kurulda da bahsetmiştim- gencecik bir kadın Hediye Ataman evinin etrafını saran güvenlik güçlerince yakılarak öldürüldükten sonra Van halkına “Gelin, başkanlığı getirelim.” diyebilecek misiniz? Koca bir tarlaya dönen Şırnak'ta halka neyi soracaksınız, “Bu kışta kıyamette eviniz yok, size yapılmak istenen yardımları OHAL dolayısıyla engelliyoruz ama gelin, başkanlığı getirelim.” mi diyacaksınız?

Sevgili arkadaşlar, Hakkâri'de bu soruları sorabileceğiniz ne kanaat önderi ne de bizim parti yöneticimiz kalmadı. Tüm milletvekilleri, yerel yöneticileri tutuklu olan Hakkâri'de halk “Nerede benim seçtiğim insanlar?” derse yanıtınız ne olacak? Şu an bütün belediye meclis üyeleri, belediye başkanları, milletvekilleri tutuklu olan Hakkâri'den bahsediyorum.

Urfa Emniyeti HDP'ye üye veya gönül vermiş tam 250 kişiyi günlerdir bir spor salonunda gözaltında tutuyor, ne sorgu var ne gelen var ne giden. Hükümet “İşkence yok.” iddiasındaysa önce bu soruna bir çözüm bulmalıdır. İnsanları günlerce kışın ortasında spor salonunda bekletmenin bizzat kendisi işkencedir.

Seçim çalışması yapması gereken bir siyasi partiyi, HDP'yi çalışamaz hâle getirmekle, referanduma HDP'siz gitmenin hesabını yapmakla yüzde 50'yi geçeceğinizi düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Farkında olmayabilirsiniz ama bu halk Cumhurbaşkanının lütuf olarak gördüğü 15 Temmuz sonrasında yaşanan hukuksuzlukları bir kenara not ediyor. Sayın Cumhurbaşkanı “OHAL'i niye kaldıralım?” diyor. OHAL kalkmalıdır çünkü başka türlü demokrasinin, diyalogun yollarının önünü açamayız. Tüm ülkede OHAL devam ederken, OHAL kanun hükmünde kararnameleri on binlerce ailenin geleceğiyle oynarken Anayasa değişikliğini halka götürmeyi savunmak abesle iştigaldir. Gerçekten, anayasa bu koşullar altında ne yapılabilir ne de herhangi bir değişiklik yapılamaz hâldedir. Olağanüstü şartlarda “Ben yaptım, oldu.” mantığıyla anayasa yapılmaz. Bu değişiklik metni halkların geleceğini inşa etmiyor, bu geleceğe açıkça ipotek koyuyor. Bu nedenle, Komisyonun öncelikli görevinin tüm toplumu endişeye sevk eden Anayasa değişiklik metnini hükümsüz kılması ve mümkün olduğu ölçüde toplumun tüm kesimlerinin sözünü söyleyebildiği bir ortam hazırlamak olduğunu düşünüyorum.

HDP Grubu olarak Komisyon Başkanından beklerdik ki -gerçi kendisi burada yok, Başkan Vekilimiz burada- 12 arkadaşımızın tutuklulukları gündeme gelmeliydi, şu ana kadar en ufak bir şekilde söz dahi edilmedi bu konuyla ilgili, en azından tutuklanmalarına neden dosyalardan keşke örnekler inceleyebilseydik. Bir siyasi partinin eş genel başkanının yaptığı konuşmalar nedeniyle neredeyse elli gündür tutuklu olması gerçekten hiç kimsenin kabul edebileceği bir durum olmamalıdır.

Anayasa değişikliği gündeme geldiğinden bu yana iktidar partisinin temel argümanı olarak ortaya çıkan fiilî durumdan dolayı yönetim krizi açıkça ortadadır. Bir kere, bu fiilî durum açıkça Anayasa'ya aykırıdır, onu bir kenara not ederek diğer konuya devam edeceğim. Elbette, ülke yönetiminin kriz içinde olmasını kimse arzu etmiyor, hele ki büyük bir ekonomik kriz kapıdayken ve dış politikada atılan yanlış adımlar nedeniyle son dönemin en büyük krizi yaşanırken. Fakat, asgari hukuk ilkeleri sadece iktidar partisi için değil, herkes için geçerlidir. Uçak krizinden sonra şu an tutsak olan Eş Genel Başkanımız temaslarda bulunmak üzere Moskova'ya gidince hain olarak ilan edilmişti ama Sayın Cumhurbaşkanı “Dostum Putin” dediği Rusya Devlet Başkanıyla günde 5-6 kez telefonla görüşme yapınca diplomatik başarı olarak kabul edildi bu. Bunu da dikkatinize sunmak istedim yeri gelmişken.

İktidar partisi adına ister “yönetim” ister “rejim değişikliği” deyin başkanlık sistemini getirmek için televizyonlardan, gazetelerden her türlü propagandayı yapacak milletvekili arkadaşlarımız, belediye başkanlarımız bir yerel yönetim seçeneği olan öz yönetimi savundukları için cezaevinde olacaklar. Bu sebeple bu siyasi tutuklamaları kabul edemeyiz. Tüm siyasal gücü bir kişide toplamayı, parlamenter sistemi baypas etmeyi öngören iktidar partisinin hazırladığı ve anladığı anlamdaki

başkanlığı konuşabiliyorsak binlerce arkadaşımızın tutuklanmasına neden, belediyelerimize el konulmasına gerekçe olarak sunulan öz yönetim meselesini de burada konuşabilmeliyiz. Hatta, öz yönetim meselesi, öz yönetim, demokratik özerklik ya da yerel yönetimlerin güçlendirilmesi şeklindeki yönetim meselelerini konuşabileceğimiz yegâne komisyon aslında Anayasa Komisyonudur. İsmi ne olursa olsun fark etmiyor, özü itibarıyla yerel demokrasinin sağlandığı bir yönetim modelidir aslında. Şu an kullanılması dahi suç olan bu kelime aslında ceza hukukunun değil, Anayasa hukukunun ve idare hukukunun bir konusudur ve idare hukukunu ve Anayasa'yı ilgilendiren bir tanımdır. Bu teklif doğrudan demokrasi anlayışıdır. Anayasa'yı ilgilendirdiği için belki de dediğim gibi öncelikle burada konuşulması gerekir. AKP, iktidar partisi olarak halka bir yönetim modeli sunuyor ve bunun adına "Türk tipi başkanlık sistemi" diyor. Bunu aslında biz deminden beri anlattığımız gibi siyasi okumalarımızla...

BAŞKAN – Sayın Ertan, bir saniye...

Değerli arkadaşlar, konuşmacı rahatsız oldu, lütfen uğultuyu keselim.

Lütfen devam edin Sayın Ertan.

BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN (Van) – Teşekkür ederim.

Uğultu olunca ben de ister istemez bağırarak durumdaki kalıyorum.

Dediğim gibi, AK PARTİ "başkanlık" ya da "Türk tipi başkanlık" diyerek bir model teklif ediyor halka. Bizim seçim beyannamemizde, tüzüğümüzde 7 Hazirandan önce halka anlattığımız model de, daha doğrusu Türkiye halklarına teklif ettiğimiz model de yerinden yönetim, yerinden yönetimin güçlendirildiği öz yönetim dediğimiz modeldi. Her ikisi de tekliftir ama bizim sunduğumuz model bir manipülasyonla, ciddi bir algı yönetimiyle suç unsuru sayıldı ve bütün seçilmişlerin çoğu şu an bu sebeple cezaevinde. Yani, öz yönetim talep etmek suç değildir, bu bir model teklifidir ve Türkiye halkları kendisi için en doğru yönetim modeline kendisi karar verebilecek durumdadır. 2013'te anlatılan şey ve daha sonrasında, HDP kurulduktan sonra seçime parti olarak girme kararı aldığı zaman halklara sunduğu teklifte anlattığı model, herkesin kendi yerinde kendisini ilgilendiren kararlarla ilgili kendisinin karar almasını esas alan yerinden yönetim modeliydi, biz bunun adına "öz yönetim" dedik fakat siz ne isterseniz onu deyin, esas olan halkın tartışmasına imkân vermek, halkın tartışmasına zemin sunmaktır ve 7 Haziran seçimleri öncesinde Türkiye halkları bu meseleyi tartışmaya başlamıştı. Şu an ne yazık ki ismini ağızlarına almak dahi suç unsuru sayılıyor. Birçok belediye başkanımız, Van'da mesela, sadece devletten öz yönetim talebinde bulunduğu için bu sebeple şu an cezaevlerinde. Bizler, halk kendi yaşadığı yerde yönetime etkin olarak katılsın ve söz söylesin, kendini ilgilendiren kararları kendisi alabilsin diyoruz. Örneğin -bu örnek belki çok verildi ama- Cerattepe'de halkın doğasına sahip çıkması öz yönetimdir. Yani, orada halkın isteği dışında bir müdahalenin yapılıyor olmasına halk karşı çıkmıştı, kendisini ilgilendiren, doğasını ilgilendiren bir konuyla ilgili kendisi karar vermek istedi. Bu, aslında çok tipik bir öz yönetim anlayışıdır. Yırca'da da yine zeytin ağaçlarına sahip çıkan halkın talebi, HES'lerin yapımına karşı çıkan halkın kendisinin yaşadığı yerlerle ilgili tasarruflarda bulunması, kendi sözünün geçmesini istemesi de öz yönetimdir ya da yerinden yönetim anlayışıdır. Bizler bunu halka anlattık, Türkiye halkları bunu beğendi, sevdi ve o yüzden HDP'ye teveccüh gösterdi ve kabul gördü, 7 Haziran sonuçları işte buydu aslında. Dolmabağçe mutabakatında sayılan 10 başlıktan 1'i de buydu aslında, yerel demokrasiydi. Fakat o 10 başlığın tek 1 tanesine bile tartışma imkânı yaratmadınız, tam aksine yok saydınız, tartışılmasının dahi önüne geçtiniz.

Şimdi, şu an soruyorum: Gerçekten şu an hangisi demokratik, böyle gözlerden kaçınılarak gizli kapaklı önümüze dayatılmış, getirilmiş bir teklif mi tartışılmalı gerçekten; yoksa halkların bütününün katılabileceği, üzerinde tartışılabileceği? Hangisiyle ilgili karar veriyorsa versin önemli değil, sonuçta

halkın kararının alınması daha demokratik değil mi? Konuşmalıyız, konuşabilmeliyiz ki gerçekten birbirimizi anlayabilelim. “Hain”, “bölücü”, “terörist”, “dilsiz şeytan” gibi gerçekten kimsenin kaldıramayacağı en ağır hakaretleri bize reva görerek çözüme ulaşamayız.

Değerli arkadaşlar, bu değişiklik teklifiyle Cumhurbaşkanının yasama üzerinde mutlak tahakkümü sağlanıyor. Anayasa değişiklik metniyle yasama organı olan Meclisin görev ve yetki alanı sınırlandırılmış, yürütme organının bir ayağı olan Cumhurbaşkanı yasama işleviyle donatıldığı gibi Meclis üzerindeki denetleyicilik unsuru güçlendirilerek korunmuştur. İktidar partisinin sözcülerinin ifade ettiği şekliyle, Cumhurbaşkanlığı sistemi güçsüz yasama anlayışı üzerine kurulmuştur. Cumhurbaşkanlığı kararnameleri sistemiyle bu makama Meclis yasa sistemine denk işlevler ve Meclisten daha fazla yetki ve etki gücü verilmiştir, parlamenter sisteme kısaca son verilmiştir. Hukuk devleti anlayışı ortadan kaldırılmış, idari devlet mantığı harekete geçirilmiştir.

Sonuç olarak demokrasinin önünün açılması, hak ve özgürlüklerin “ama”sız kullanılabilmesi Türkiye halklarının en acil ihtiyacıdır. Önümüzdeki Anayasa değişiklik metni bunu sağlamaktan uzak olmakla birlikte, bu Komisyon demokratik bir cumhuriyetin kurulması, toplumun bilgisi dâhilinde ve önünde hazırlanmış yeni bir anayasa metninin hazırlanması yolunda ilk adımı atacak yetkiye sahiptir.

Son sözlerime geliyorum, lütfen son sözlerimi sabırla dinlerseniz memnun olurum. Bu değişiklik teklifi “Bu ülkeye militarizmi ve tekçiliği getirecek.” demiştik. O nedenle halkın anayasasını oluşturabilmek adına ilk yapmamız gereken demokratik siyaset ilkelerinin yürütüldüğü özgür bir dünyayı hep bir ağızdan talep etmektir diyorum.

Son olarak sizlerle paylaşmak istediğim birkaç cümle daha var: “Evvel zaman içinde, dağlar yükseldi, ırmaklar yatağını buldu, göller oluştu. Amazon bölgemiz, Chaco’muz, platomuz, yaylalarımız, ovalarımız yeşilliklerle ve çiçeklerle kaplandı. Bu kutsal Toprak Ana’yı çeşitli yüzlerle donattık ve o günden bu yana, her şeyin çoğulluğunu ve varlık ve kültürler olarak çeşitliliğimizi taşıyoruz. Halklarımız böylece mutluluk içindeydi ve uğursuz sömürgecilik günlerine dek ırkçılığı asla bilmedik.” Bu okuduğum cümleler bir Latin Amerika yerli masalı değil ya da uluslararası bir toplantıda uzun uzun konuşulduktan sonra alınan ortak kararların bir girizgâhı da değil; belki inanmayacaksınız ama bu bir Anayasa dibacesi, egemen bir devletin Bolivya Anayasası’nın giriş cümleleri ve hatta ilk cümlesi. Bu cümleler bile tek başına aslında o Anayasa’nın geri kalan kısmının nasıl olduğunu ele veriyor. Ben hepsini okumadım ama bu cümleyi okumak nasıl bir anayasa ruhuna sahip olduğunu açıkça ortaya koyuyor. Kendi ülkemin de böyle bir anayasasının olmasını yürekten diliyorum ve hepinize teşekkür ediyorum sabrınız için.

BAŞKAN – Sayın Özgökçe Ertan, teşekkür ediyorum.

Söz sırası Sayın İsmail Aydın’da.

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Sayın Başkan, kıymetli arkadaşlar; hepinize teşekkür ediyorum, hayırlı akşamlar diliyorum.

Görüşmelerimizin 7’nci gününde bir Komisyon üyesi olarak ilk kez söz aldım ama söz aldığım için de hepinize teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, yaklaşık olarak yedi günden beri görüştüğümüz bu Anayasa teklifi, Anayasa değişikliği çok tartışıldı. İşin esasında bu salonda neredeyse söylenecek bir söz de kalmadı...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Var, var daha.

İSMAİL AYDIN (Bursa) – ...çünkü iş artık tekrara başladı, herkes, söz alan konuşmacılar aynı şeyleri tekraren tekrar ediyor. Ama ben şunu da ifade etmek istiyorum: Bütün görüşünü belirten arkadaşlarıma ben saygı duyuyorum. Gerçekten kendi adıma bilgilendiğim, zevk aldığım konuşmalar

oldu. Özellikle Sayın Tezcan'ın, Sayın Akçay'ın ve Sayın Şentop'un konuşmalarından gerçekten önemli derecede bilgi aldım, keyif aldım. Konuşmanın içeriğine katılmasam da keyifle dinledim ve keyiflendim diyebilirim. Ama bunun yanında sloganvari konuşmalar da eksik olmadı, saatlerce süren, hatta bugün Komisyonumuzda birtakım arkadaşlar gençlik yıllarına dönerek sloganlar da attılar, sloganları da duyduk. Herkesin kendi görüşüdür, saygıdeğer olduğuna ben inanıyorum. Ben de kısaca bu 21 maddelik Anayasa teklifiyle ilgili görüşlerimi belirtmek istiyorum.

Kıymetli arkadaşlar, 1876 Kanun-i Esasi'den bugüne kadar aslında iyi bir anayasa geçmişimiz var, anayasa tarihimiz var. Bunu toparlayabilirsek, eğer yoğurabilirsek, milletçe bu geçmişi kullanabilirsek önümüze, önümüzdeki yüz yıla yeni bir anayasayla, özgürlükçü bir anayasayla yol alacağımız kanısındayım ama bunu, maalesef, bir türlü beceremedik hep beraber, yapamadık yeni bir anayasayı. Bugün geldiğimiz noktada da 1980 Anayasası'nın 21 maddelik bir değişikliğini tekrar yapıyoruz. Bugüne kadar 18 sefer değiştirdiğimiz Anayasa'yı 19'uncu sefer değiştireceğiz. Belki birtakım problemlerimizi çözmüş olacağız ama problemlerimizi kökünden çözmemiş olacağız. Bunun farkında olmamız lazım her birimizin. Birtakım arkadaşlarımızın "Çok ileri, çok güzel şeyler olacak." dediği ama birtakım arkadaşlarımızın da "Çok kötü şeyler olacak, geriye gidiş var, padişahlık sistemi geri gelecek." değerlendirmeleri doğru değerlendirmeler değildir. 18 sefer değiştirdiğimiz Anayasa'yı 19'uncu sefer değiştiriyoruz, ihtiyaca binaen değiştiriyoruz ama bunun sonucunda ben öyle ümit ediyorum ki bu değişikliğin de hem cumhuriyetimiz için hem insanımız için hayırlı değişiklikler olacağı kanaatindeyim.

Özellikle, 1921 ve 1924 Anayasaları cumhuriyetin kuruluşuyla yapılan anayasalar. Bu Anayasalarla geldiğimiz noktayı aslında ben çok önemsiyorum, ta ki 1924 Anayasası 1960 ihtilaliyle ortadan kaldırılana kadar. İlk müdahale genç cumhuriyete, aslında 1960'tır. Burada birtakım arkadaşlarımız 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlükler ortamından bahsettiler, ondan övgüyle bahsettiler. Oysaki 1961 Anayasası bu ülkede ilk kez özgürlüklere de, genç cumhuriyete de yapılan bir ket vurmudur, geriye götürmedir çünkü vesayet sistemi ilk kez 1961 Anayasası'yla beraber başladı. Millettin kendi kaderini kendisinin belirlemesinin önüne geçildi. Hiçbir zaman iktidar olamayacak olan vesayetçiler 1961 Anayasası'nda yer aldılar; kurumlar tarafından yer aldılar, kurum olarak yer aldılar ve halkın aslında iktidara taşıdığı, bir iktidarın kullanması gereken yetkileri, erki kurumlar arasında maalesef bölüp parçaladılar. Bir iktidar partisine sadece kısacık bir alan bıraktılar. İşin esasında, bu kötülüğü 1970'lerde 1980'lerde hep beraber yaşadık. 1970'lerde, 1980'lerde dünya hızla ilerlerken dünyada bizim de 1960 yılında aynı anda yola çıktığımız uluslar ekonomik olarak, kültürel olarak bizim önümüze geçerken biz maalesef 1970'li yılları, 1980'li yılları kardeş kavgalarıyla, sen ben kavgalarıyla, iktidar kavgalarıyla geçirmek zorunda kaldık. 1980'e geldiğimizde ise yine vesayetçi sistem tekrar gündeme geldi. Yeni bir darbe anayasasıyla karşılaştık ve bu sefer bir farklı oligarkla karşılaştık. Cumhurbaşkanı'nın yetkilerini aşırı derecede artırdık. Çünkü 1960'tan 1980'e kadar Cumhurbaşkanı'nın tamamı bürokrasiden gelen asker, emekli asker ya da faal askerlerdi. 1980 ihtilalini yapanlar aynı sistemin tekrar devam edeceği kanaatiyle Cumhurbaşkanlığı sistemini çok güçlendirdiler. Ama geldiğimiz noktada -rahmetle anıyorum- Rahmetli Özal, bütün engellemelere rağmen, Cumhurbaşkanlığına aday oldu ve Cumhurbaşkanlığı kazandı. Sistem bunu öngörmüyordu, bir sivil Cumhurbaşkanı'na öngörmeden yapılmıştı ve rahmetli Sayın Özal da Cumhurbaşkanı olarak kendisine tanınan bütün yetkileri kullanmak isteyince aslında her şey orada başladı. "Bu yetkileri kullanabilir misin, kullanamaz mısın? Bu yetkiler sana ait değildir. Kullandırırız, kullandırmayız." tartışmaları başladı ve rahmetli Demirel döneminde aynı tartışmalar oldu, ondan sonraki bütün Cumhurbaşkanı'larında aynı tartışmalar devam etti, gitti.

Ben şuraya gelmek istiyorum kıymetli arkadaşlar: Burada çok ifade edildi. "Böyle bir ihtiyaç var mıydı? Neden böyle bir anayasa? Niye önümüze geldi? Niye hemen bir günde pişirdiniz, karşımıza getirdiniz?" eleştirileri oldu burada. Oysaki 2011 seçimlerinde ben bir milletvekili adayı olarak

alandan gezdiğimde -ben çok iyi hatırlıyorum- 2011 seçimlerinin kırk beş günlük süresinde sürekli yeni anayasayı anlattım, bir yeni anayasaya neden ihtiyaç olduğunu anlattım. Gittiğim her yerde de seçmenlerimiz bize “Yeni anayasayı nasıl yapacaksınız, ne zaman yapacaksınız?” bunu söylediler. 7 Haziran seçimleri yine anayasa etrafında düğümlendi, 1 Kasım seçimlerinde de -hepiniz takdir edersiniz ki- tek gündem anayasaydı.

MUSA ÇAM (İzmir) - İsmail Bey, yeni anayasa mı bu?

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Geliyorum efendim.

2011 seçimlerinden sonra, 24’üncü Dönemde, hepimizin malumu, bir Uzlaşma Komisyonu kuruldu yeni anayasa yapmak için. Bu Uzlaşma Komisyonu -ben çok fazla anlatmayacağım, hepinizin malumudur- yaklaşık olarak dört yıl boyunca sürekli konuştular, bir araya geldiler, tartıştılar, konuştular ama neticesinde geldiğimiz noktada da sadece 60 maddede uzlaşılan bir anayasa taslağı çıktı ortaya. Maalesef o maddeleri de biz geçen dönem, 24’üncü Dönem kanunlaştıramadık.

Yine, 1 Kasımdan sonra, hatırlarsanız, Sayın Başbakanımızın bir beyanatu oldu; Uzlaşma Komisyonunun tekrar kurulması gerektiği, tekrar çalışması gerektiği, “Nafile turlar dahi olsa biz Uzlaşma Komisyonundan yanayız.” diye beyanatu oldu ama Sayın Kılıçdaroğlu, Sayın CHP, peşin fikirle “Şu varsa, bu varsa biz Uzlaşma Komisyonuna girmeyiz.” dedi.

Şimdi, geldiğimiz noktada da “Bir günde getirdiniz.” dediğiniz anayasa taslağı -Sayın Tezcan da konuşmalarında söyledi- aslında 2011’de AK PARTİ’nin sunmuş olduğu taslağın bir benzeri ya da “yüzde 95” dendi, “yüzde 90” dendi; anayasa taslağından motamot, belli sayıda, oranda alınmış bir bölüm.

Kıymetli arkadaşlar, biz AK PARTİ olarak yeni bir anayasadan yanayız. Buradaki bu tartışmaların esasında da yeni anayasa olması gerektiği kanısındayım. Ama, biz bunu beceremedik maalesef, hem 24’üncü Dönemin hem de 26’ncı Dönemin belki de bir başarısızlığı diyelim. Ama, inşallah, bundan sonra hep beraber oturup yeni bir anayasa yapacağımız kanaatindeyim.

Şimdi, bu mevcut, getirilen taslak bize ne getiriyor, ülkemize ne kazandıracak? Birtakım arkadaşlarımızın söylediği gibi, yeni bir monarşi mi geliyor, yeni bir padişahlık sistemi mi gelecek yoksa Türkiye Cumhuriyeti’nin, genç cumhuriyetin 2023 hedeflerine ve bundan sonraki hedeflerine daha hızlı bir şekilde geleceği yeni bir yönetim tarzı mı?

Değerli arkadaşlar, bu yeni teklif, 21 maddelik teklif için esasında, hemen hemen, neredeyse tek bir olayı düzenliyor, o da şudur: Cumhurbaşkanı ile Başbakanlığı birleştiriyor, tek elde topluyor ve bu yetkileri 1982 Anayasası’nda, mevcut Anayasa’mızda var olan, Başbakanlık, Kabineye ait, Bakanlar Kuruluna ait yetkileri Cumhurbaşkanının uhdesinde topluyor. Bizim, Cumhurbaşkanlığına, şu anda getirdiğimiz bu teklifle herhangi yeni yasama yetkisinden, yasamadan, yargıdan aldığımız bir yetkiyi verdiğimiz yok. Getirdiğimiz şey sadece şudur: Bu ülke bugüne kadar Başbakan ve Cumhurbaşkanı çekişmesinden çok kan kaybetti, çok zaman kaybetti; bu nedenle, biz, Başbakanlığın ve Cumhurbaşkanlığının tek elde toplanmasını ve güçlü bir yönetim olmasını, güçlü bir yürütme olmasını istedik. İşin esasında, bu istediğimiz tek bir elde toplama da bir ihtiyaçtan dolayıdır. Çünkü -Sayın Akçay çok teferruatlı anlattı, ben teferruatına girmeyeceğim ama- hepinizin malumlarıdır, Gazi Mustafa Kemal öldüğünde İsmet İnönü’yle küs gitti, İsmet İnönü’yle konuşmuyordu, aralarındaki siyasi çekişmeyi herkes biliyordu. Onun haricinde, işte, diğer Cumhurbaşkanları ile başbakanlar arasındaki çekişme siyasi tarihimizde yerini almıştır. Kıymetli arkadaşlar, sadece şunu ifade edeyim: Rahmetli Özal Cumhurbaşkanı olduğunda kendi partisinden Başbakanı Mesut Yılmaz’la çekişmek zorunda kaldı. Sayın Demirel Tansu Çiller’le çekişmek zorunda kaldı. Hatta size bir örnek vereyim:

Bakınız, bu ülkede rahmetli Ecevit çok defa yöneticilik yaptı, geldi, gitti. Rahmetli Ecevit'in teklifiyle, üç partinin uzlaşısıyla bir Cumhurbaşkanı seçimi oldu. Cumhuriyet tarihinde belki ilk kez bu kadar geniş bir uzlaşıyla Ahmet Necdet Sezer Cumhurbaşkanı seçildi. Hatırlarsanız Ahmet Necdet Sezer bir Bakanlar Kurulu toplantısında bir Anayasa fırlatma olayıyla rahmetli Ecevit'in siyasi hayatındaki en büyük kaosunu yaşattı. Bütün bunları sadece bu Anayasa bir siyasi partiye, bir siyasi harekete bunu yaşatmadı; hepimize ülkenin en büyük ekonomik krizini de yaşattı. Bundan sonraki dönemlerde de hiçbir şekilde biz "Başbakan-Cumhurbaşkanlığı" tartışmasıyla bu ülkede zaman kaybetmek...

BARIŞ YARKADAŞ (İstanbul) - O zaman on beş yıldır zaman kaybettiniz.

İSMAİL AYDIN (Bursa) - Zaman kaybetmek istemiyoruz. Halkımızın, vatandaşımızın dört yıl, beş yıl yetki verdiği bir kişinin önündeki bütün engelleri kaldırarak icraatlarını uygulamasını istiyoruz. Bu ülkedeki vesayet sistemlerini, vesayetçi sistemlerin tamamını kaldırmak istiyoruz. Bu ülkenin vesayet sistemlerinden biri bu ikili yapıdır, iki başlı yapıdır. Bu nedenle, biz bu yapıyı tek elde toplamak istiyoruz. Şu anda getirdiğimiz teklifin, işin esası budur. Bu, az önce de ifade ettim, bir ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) - Vesayeti şimdi getiriyorsunuz.

İSMAİL AYDIN (Bursa) - Değerli arkadaşlar, biz bunu şimdi getiriyoruz. Bakınız, az önce ifade ettim, 1960 darbesi olmasaydı belki sistem kendi içerisinde... Çok daha uç noktada olacaktık, çok daha ileri noktada olacaktık. 1982 darbesi olmasaydı, Cumhurbaşkanına bu kadar yetki verilmiş olmasaydı, sistem böyle iki başlı olmasaydı belki bugün bunu konuşuyor olmayacaktık.

Yine, hatırlarsınız, 2007'de 367 garabeti olmasaydı Cumhurbaşkanını yine Meclis seçecekti, belki Cumhurbaşkanının yetkileri turplanacaktı ama 367 garabetinden sonra, bu ülkede hiçbir Meclis Cumhurbaşkanı seçemez noktaya geldi. Biz de AK PARTİ olarak Cumhurbaşkanını halkın seçmesini öngördük ve halkımız da buna karar verdi. Takdir edersiniz ki çok yetkiyle donatılmış, halkın seçtiği bir Cumhurbaşkanı ve halkın seçtiği bir başbakan; bu ülkede iki ayrı güç, iki seçilmiş güç fazladır. Bunu tek elde toplamak gerekiyor ve AK PARTİ'nin öngördüğü sistem de budur. Hiçbir şekilde mevcut Anayasa'da olmayan bir görevi, olmayan bir yetkiyi Cumhurbaşkanına vermiyoruz; sadece mevcut bakanların ve mevcut Bakanlar Kurulunun yetkilerini Cumhurbaşkanına veriyoruz.

İnşallah, önümüzdeki sistemde yeni bir vesayet sistemini kaldırmış bir Türkiye'yle karşı karşıya oluruz diyorum. Beni dinleme nezaketinde bulunduğunuz için her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum, hepimize hayırlı akşamlar diliyorum.

(Oturma Başkanlığına Başkan Mustafa Şentop geçti)

BAŞKAN - Sayın Aydın, teşekkür ediyoruz, sağ olun.

19.45'te toplanmak üzere oturma ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.48

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 19.49

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

(Oturum, Başkan Vekili Reşat Petek tarafından açıldı)

BAŞKAN – Anayasa Komisyonumuzun değerli üyeleri; kaldığımız yerden toplantımıza devam ediyoruz.

Sayın Uğur Bayraktutan, buyurun efendim.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Çok teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Sayın Başkan, çok saygıdeğer Hükümet, çok değerli grup başkan vekilleri, saygıdeğer milletvekilleri; hepinizi ben de konuşmamım başında saygıyla selamlıyorum.

Geçen hafta salı günü başlayan görüşmelerde en başta şunu söylemek istiyorum: Tümü üzerinde konuşma talebinde bulunmuştuk ama CHP Grubundan bir tek Sayın Nurhayat Altaca Kayışoğlu'nun dışında milletvekillerimizden, diğer 5 milletvekilimiz tümü üzerinde görüşmelere ne yazık ki söz verilmediği için iştirak edemediler. Öncelikle, buna ilişkin çekincemi belirtmek isterim. Dikkat ederseniz buradaki sözünü ettiğim milletvekilleri Anayasa Komisyonu üyeleridir. Diğer milletvekillerimizle alakalı değerlendirme, tabii, ayrıca konuşulabilir. Onu öncelikle ifade etmek istiyorum. Buna ilişkin bir şey var.

Şimdi, biz o akşam, cumartesi akşamı, geçen hafta, konuşmalar yapılırken özellikle bu sözlerimin başında ben o gün bunları sizlerle paylaşmak istiyordum ama Fırat Kalkanı Operasyonu'nda şehit olan askerlerimize ilişkin olarak o akşam önce bir 14 rakamı geldi, daha sonra 2 daha arttı, 16 olduğunu söylediler; bugün 1 şehidimiz daha var. Sayın Başkanım, buradaki rakamların bir futbol maçındaki rakamlardan öteye... Burada yaşamların, hayatların, canların olduğunu ifade etmek istiyorum. 14-16 rakamını söylediğiniz zaman 14-16 rakamı çok soğuk bir rakam olarak geliyor. Yani 14 kişi öldü, 13 kişi öldü, vakayıâdiye, bir trafik kazasında kaybettiğimiz bir olay gibi addediliyor. O anlamda ben şehitlerimize olan saygıdan dolayı şehitlerimizin adını anmak istiyorum sözlerimin başında çünkü ben o konuşmamda, ilk yapacağım konuşmamda bu şehitlerimizin fotoğraflarını getirmiştım. Olay daha sıcak, onların adları teker teker anarak onların manevi huzurları önünde bütün heyetimizin saygıyla eğildiğini biliyorum parti ayırımı yapmadan.

Binbaşımız Bülent Albayrak, Uzman Çavuşumuz Mehmet Kökkaya, Uzman Çavuşumuz Ali Sezai Yalçın, Uzman Çavuşumuz Osman Çelik, Astsubay Çavuş Furkan Yavaş, Astsubay Çavuş Gökten Özipek, Astsubay Başçavuş Ökkeş Karaca, Astsubay Çavuş Ömer Can Yekebağcı, Astsubay Çavuş Önder Pınar, Uzman Çavuş Akın Acar, Uzman Çavuş Ali Yılmaz, Uzman Çavuş Burak Boz, Uzman Çavuş Ferhat Demir, Uzman Çavuş Oktay Durak, Uzman Çavuş Hasan Kavuz, Astsubay Çavuş Okan Altıparmak. Ve bugün -ne yazık ki- aldığımız en son haberlere göre, bilmiyorum, konuştuğum saatlerde, dakikalarda belki 1 şehidimiz daha var mıdır, yok mudur, inşallah yoktur diye temenni ediyorum, 16 şehit verdik. Başta bu ülkenin kurucusu, sözlerimin başında Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, bütün şehitlerimizi saygıyla yâd ediyorum, onlara rahmet diliyorum, gazilerimizi şükranla, minnetle anıyorum. Öncelikle, bunu ifade etme gereğinin hasıl olduğunu ifade etmek istiyorum Değerli Başkan.

Şimdi, burada ilk yaptığımız andan itibaren neden böyle bir gerilim oldu, neden bu yasaya ilişkin yasa teklifiyle ilişkin görüşmeler buraya geldi? Onları içtenlikle tartışmak istiyoruz, değerlendirmek istiyoruz Saygıdeğer Başkan, değerli üyeler.

Bütün olayın çıkış noktası -en başta da ifade ettim- böyle bir düzenleme herhangi bir düzenleme değil, herhangi bir kanun teklifi değil. Anayasa Komisyonunda ben Cumhuriyet Halk Partisi Grubu içerisinde 24'üncü Dönemden bu tarafa kalan en kıdemli üyeyim, neredeyse 6'ncı yıla girdik ama Anayasa Komisyonuna bu derecede rejimle alakalı, sistemle alakalı bir Anayasa değişikliği gelmedi, bundan önce yapmış olduğumuz değişikliklere baktığımız zaman bunlarla kıyaslanmayacak kadar "kral çıplak" denecek, belki rejimi sona erdirecek kaygılarımızı haklı çıkartabilecek bir tasarımı, bir teklifi görüşüyoruz değerli arkadaşlarım. O anlamda, söylemek istediğimiz bazı şeyler var.

En başta da dediğim gibi, hem usule ilişkin değerlendirmelerimizi hem maddeye ilişkin değerlendirmeleri sizlerle paylaşmak istiyorum. Burada temel argümanımızın kuvvetler ayrılığı olduğunu öncelikle ifade etmek istiyorum. Yani, kuvvetler ayrılığı nedir, nereden yola çıkılıyor diye bunu öncelikle ifade etmemiz gerekiyor. Parlamenter sistemin dayanaklarının nereden kaynaklandığını, nereden çıktığını konuşmamız için ta İngiltere'ye gitmemiz gerekiyor. 17'nci yüzyılda İngiltere'den çıkan parlamenter sistem ilk başta oradan çıkıyor, arkasından 18'inci yüzyılın ortalarında Avrupa'ya Fransa'yla Avrupa yayılmaya çalışıyor ve 19'uncu yüzyıldan sonra Avrupa'da monarşi terk ediliyor. Avrupa'da Parlamenter sistemin gelişmesi bu, dünyada da buna ilişkin gelişmeler oluyor. Başkanlık sistemine ilişkin gelişmelerin temel dayanağı ise 1787'de Amerikan Anayasası'dır. Dünyadaki ilk demokrasi girişimlerinden bir tanesi, bize göre başkanlığın belki katıksız uygulandığı, kuvvetler ayrılığının göz ardı edilmediği esas temel dayanak Amerika Birleşik Devletleri'dir. Ama, her iki sistemin de en büyük ayrışmalarının en önemli belirgin noktası kuvvetler ayrılığıdır Yani yasamanın, yürütmenin ve yargının ayrı olmuş olduğu bir sistemi öngörmek. Sistem eğer tarih içerisinde... Bu kuvvetler ayrılığının temel karşıtı da kuvvetler birliği yani normların bir anlamda bir kişide, bir güçte toplanması. Eğer kuvvetler ayrılığının karşıtı kuvvetler birliği meclis lehine toplanmışsa sistemin içerisinde, buna "meclis hükümeti" diyorlar ama kuvvetler birliği bir kişi üzerine, bir monark üzerine odaklaşıyorsa bunun adına da "otokrasi" diyorlar, gerektiğinde "faşizm" diyorlar, "tek adam rejimi" diyorlar; bunun karşıtlığı bu.

Şimdi, burada kuvvetler ayrılığından ne anlıyoruz? Öncelikle, onu ifade etmemiz lazım. Benim üniversitede okuduğum yıllarda, Ankara Hukuk Fakültesi 1'inci sınıfta bize bir soru sormuşlardı "Kuvvetler ayrılığı nedir?" diye. Hiç unutmuyorum, bir arkadaşımın verdiği cevabı aradan otuz yıl geçse de unutmadım. Dedi ki: "Kuvvetler ayrılığı 3'e ayrılır." Merak ettik, hoca bunu benim de olduğum sınıfta kürsüden söyledi. Dedi ki: "Kuvvetler 3'e ayrılır: Deniz Kuvvetleri, Hava Kuvvetleri, Kara Kuvvetleri." Hiç abartmadan söylüyorum. Eğer kuvvetler ayrılığından biz bunları anlıyorsak söyleyeceğim bir laf yoktur. Bir ironi yapayım dedim belki dikkatinizi çekerim diye ama kuvvetler ayrılığından eğer bunları anlamıyorsak, başka bir tavır varsa ve gerçek anlamda demokrasilerin temelini anlıyorsak, yasama, yürütme ve yargının birbirine müdahale etmemesi gerçeğini ve demokrasinin vazgeçilmez unsurunun bu olduğunu anlıyorsak ona diyeceğimiz bir laf yoktur.

Değerli arkadaşlar, bize öğretilen şudur hukuk fakültelerinde: Siyasi partiler demokrasilerin vazgeçilmez unsurlarıdır. Ama, bir başka gerçek daha vardır: Demokrasiler, siyasal partiler yüzünden son da bulabilir. Böyle bir gerçeği de anayasa hukukun ve temel hukukun temel ilkelerinden biri olarak göz önüne almak zorundayız.

Şimdi, burada bazı şeyleri paylaşmak istiyorum, zamanla alakalı şöyle düşünmenizi istemem: Zaman doldurmak veya zamana yaymak gibi bir niyetim yok. Bazı temel argümanları en başta paylaşacaktım, bunları sizlerle paylaşmak isterim. Burada esas temel noktamız -buraya gelmeden evvel ilk yaptığım beş dakikalık konuşmada, birinci gün yapmış olduğumuz beş dakika civarında, tümü üzerinde değil de usule ilişkin ne yapabiliriz diye orada yapmış olduğum konuşmada da değerlendirmiştim- 12 Eylül 2010 halk oylamasına ilişkin Anayasa Komisyonunda yapılan toplantı tutanaklarını aldım, onları inceledim. 650 sayfanın üzerinde bir tutanak var. Değerli Başkanım, onları incelemenizi bütün Komisyon üyelerine sizin şahsınızda tavsiye ederim, mutlaka bakmanız gerekir yani “O tarihte, 12 Eylül 2010’da neler konuşulmuş, neler değerlendirilmiş, nerede hata yapılmış, toplumun önüne neler koyulmuş? diye. Anayasa Komisyonunda yargının teslim edilmesiyle alakalı o dönemin Sayın Adalet Bakanı Sayın Sadullah Ergin’in neler dediğine, o dönemin Komisyon Başkanının neler söylediğine, o dönemde çekincesi olan muhalefet milletvekillerinin ileriye dönük kaygılarının neler olabileceğine, toplumun önüne nelerin gelebileceğini ilişkin kaygılarını o Komisyon tutanaklarına bakarak bugünle bir empati yapmalarını bir muhalefet milletvekili olarak özellikle öneririm. Onu öncelikle ifade edeyim. Neden? Şimdi, biraz önce değerli milletvekillerimiz söylediler. 15 Temmuz gelinen sürecin, bir yargının 12 Eylül 2010 ayağında nasıl teslim edilmiş olduğunun ibret belgesidir bana göre o Anayasa Komisyonundaki tutanaklar.

Şimdi, değerli milletvekilli arkadaşlarım, biz o dönemdeki tutanaklardaki görüşmeler içeriğinde halk oylamasına 12 Eylül 2010’da bir düzenlemeyi getirdik. Baştan beri demiş olduğunuz “millî irade” söylemi var “Millet en iyisini bilir, en doğrusunu bilir.” diye. Buna ilişkin en temel karşıt argüman, bunlardan bir tanesi -şimdi hiçbirimizin beğenmediği ama 12 Eylülün benim de çocuk olduğum şartlarda- 12 Eylül 1980’de yüzde 92’yle kabul edilen Anayasa oylamasıdır, bunlardan birincisi budur. İkincisi de -halk yanlış metin verilmişti, o dönemin koşulları içerisinde halk bunu onayladı- aradan yıllar geçtikten sonra 12 Eylül 2010’da, yaklaşık otuz yıl sonra halkın önüne tekrar bir yanlış metin koyulmuştur ve halk bu yanlış metni ne yazık ki onaylamış bulunmaktadır değerli arkadaşlarım. Eğer o tarihte yani 12 Eylül 2010’da halk bu yanlış metni onaylamamış olsaydı, en azından yargıdaki bu depremi, yargıdaki bu yıkılmayı, teslim olmayı veya bugün yaşamış olduğumuz o 15 Temmuzdaki şehitleri, acıları vermezdik diye düşünüyorum. Bakın, bir yargı düşünün, 3.600-4 bine yakın hâkim ve savcının HSYK tarafından meslekten atıldığı, meslekten kenara koyulduğu bir yargı var. Bu, şu demek yani belki abartma olabilir veya olmayabilir: 4 hâkim veya savcıdan 1’nin Fetullahçı terör örgütüne üye olduğu veya olduğuna ilişkin iddialar var. HSYK buna ilişkin ihraç kararları verdi. Bunlardan bir bölümünün tutuklu olduğunu, tutuklu olarak yargılandığını, bir bölümünün de haklarında gıyabi tutuklama kararların olduğuna ilişkin bir hâkim, savcı gerçeği var. Bu ne demektir? Eğer yargının, eğer Türkiye Cumhuriyeti’nin 2016 Türkiyesinde yargıda dörtte 1’lik, bir alt mahkemede kürsü yargıcı olan veya Yargıtayda olanların bir bölümü eğer içerideyse veya meslekten ihraç edilmişse gerçekten vahim bir tablo, vahim bir durum vardır; öncelikle onu ifade edeyim. O tarihte Sayın Genel Başkanımız “Yargıtaya 160 militan atanıyor.” diye feveranda bulunduğu, serzenişte bulunduğu dönemde sizlerin nasıl kıyamet kopardığımızı ben gayet iyi hatırlıyorum değerli arkadaşlarım, yani halk şöyle düşünüyor demeyin. Bakın, ben o dönemde, 2010’da partinin İl Başkanıydım. Benim seçim bölgemde -bizim için büyük bir onurdur, benim açımdan- Artvin’de, benim seçim bölgemde biz ona “hayır” dedik, 2010 halkoylamasına “hayır” dedik arkadaşlar, yani kıl payı da olsa yüzde 51’e yüzde 49 veya yüzde 50’ye yüzde 51 -rakamlar yanlış olabilir- yani bizim çocuklarımıza bırakabileceğimiz en büyük onurdur. Belki o gün halk, Anayasa Komisyonunun, Parlamentonun yapmış olduğu yanlış tescil etmeseydi “hayır” deseydi, bugün yargı en azından teslim edilmemişti Fetullahçı terör örgütüne.

Biraz önce değerli milletvekili arkadaşlarımızdan biri bahsetti. Değerli arkadaşlarım, 15 Temmuz akşamı burada, kitabını yazan değerli başkan da karşımda oturuyor, bizden de gerekli şeyleri istedi “O akşam neler yaşadın?” şeklinde ve Başkanımıza çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, biz o akşam buraya geldiğimiz zaman -Bülent Tezcan çok mütevazı konuştu- Meclis Başkanı gelmemişti biz geldiğimiz zaman. Bakın, emin olabilirsiniz, içtenlikle bir şey söylüyorum.

NECDET ÜNÜVAR (Adana) - Gelmiş, Çankaya’ya çıkmıştı.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Tabii, olabilir Başkanım, yani biz orada kimin önce geldiği diye değil... Biz duyar duymaz yani çok uzaktaydık, 30 kilometreden kalktık koşu koşu buraya geldik hiç tereddüt etmedik. Buraya gelmemizdeki amaç da şuydu: Bizim tarihin hiç döneminde partimizin yol göstericileri arasında Fetullahçı veya öyle bir yapılanma yoktur. Şimdi, bu konuda bizim kıyamet koparmamızı anlamanız lazım. O akşam biz sınavı geçtiğimizi düşünüyoruz yani ben o akşamki Parlamentoda en arkada “yayla” olarak tabir edilen yerde otuyordum, bombalar atılana kadar ben olayın ciddiyetinde değildim. Bunlar, yani bin yıl düşünsem Mustafa Kemal’in Parlamentosuna bunlar bomba atacak kadar alçalır mı diye, bana deseler inanmazdım, açık açık ifade edeyim, yani bunu bana sizler de anlatsanız inanmazdım. Yani bu kadar gözü dönmüş bir gruhun Parlamentoyu yok etme girişimi karşısında böyle bir tavrı koyarlar mı diye düşünseydim bunu şiddetle reddederdim, öncelikle onu ifade edeyim. O nedenle, gelinen noktada belki 15 Temmuz gelmeyecek bir tabloyu belki 12 Eylül 2010’da veya daha sonra, ondan sonra gelecek olan süreçlerde durdurabiliriz, öncelikle onu ifade etmek istiyorum.

Saygıdeğer Başkan, bu yasaya, tipik parlamenter sistem ile Başkanlık sistemi arasındaki yol ayrımında Cumhuriyet Halk Partisinin bu şekilde tavır göstermesini, milletvekillerimizin bu şekilde reaksiyon göstermesini anlamamanızı, anlama konusunda zorluk çekmenizi gayet saygıyla karşılıyorum.

Bakın, cumhuriyet kurulduğu zaman 1923’te, cumhuriyet kuruluyor, aradan bir iki yıl geçiyor Gazi Mustafa Kemal Atatürk’e bir Fransız gazeteci soruyor Cumhuriyet Halk Partisini kurduktan sonra. Diyor ki “Paşam, koskoca Türkiye Cumhuriyeti’ni kurdun, Cumhuriyet Halk Partisini niye kurdun?” diyor. Çok ilginç bir sözdür bu; Paşanın vermiş olduğu cevap çok ilginçtir: Diyor ki” Cumhuriyet Halk Partisi, inkılabın siyasi teşkilatıdır.” Bugünkü terimle söyleyeyim “Cumhuriyet Halk Partisi, devrimin siyasi örgütüdür.” diyor.

Bakın, 1923’teki aydınlanma devrimini savunuyorken statükoyu savunmuyoruz Sayın Başkan, biz Cumhuriyet Devrimi’ni, Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ü, bu Parlamentoyu savunuyoruz, bu Parlamantonun işlevli olması gerektiğini savunuyoruz; o nedenle bizim buradaki öncelikli çıkış noktamızın bu olduğunu ifade etmek zorundayım.

Şimdi, değerli Başkan, bizim yasa yapıyorken veya buna ilişkin düzenlemeler yapıyorken ileri sürdüğümüz şeylerden bir tanesi şu: Biz diyoruz ki buna ilişkin düzenlemeleri öncelikle koşulların uygun olabildiği, açıkça tartışabildiğimiz, her şeyi açıkça konuşabildiğimiz, sözlere ilişkin herhangi bir kısıtlamanın olmadığı -Venedik Kriterlerinden hep ısrarla bahsediyoruz- Venedik Kriterleriyle alakalı katılımcılığın en yoğun olduğu, şeffaflığın en yoğun olduğu, adil propagandanın en yoğun olduğu bir dönemde yapmak gerektiğinin hasıl olması gerektiğini ısrarla ileri sürüyoruz ve diyoruz ki anayasalar, bir partinin mutfağında hazırlanmayacak kadar önemli toplumsal uzlaşma belgeleridir; bunu önemle vurguluyoruz. O nedenle bu, bir partinin veya iki partinin mutfağından hazırlanmadan öte şeffaf, katılımcı, sivil toplum örgütlerinin, Türkiye’nin anayasa hukukunda uzmanlaşmış profesörlerinin, katılımcılığın en yoğun olduğu, en azından Barolar Birliğinin hukukun ihlal edildiği,

buna ilişkin kaygılarımızın olduğu bir düzlemde, onların da olduğu bir ortamda tartışılmasının gerekli olduğuna inanan bir düşünceden geliyoruz ama ne yazık ki salı günü önümüze bir yemek konuluyor, şimdi basından almış olduğumuz bilgilere göre diyorlar ki “Bunu ayın 29’una kadar bitireceksiniz.”

Sayın Başkan, bu talebin Parlamentodan, Parlamentonun üyelerinden gelmediğinin bilincindeyiz, sizden de gelmediğinin bilincindeyiz. Yani buna ilişkin bir yetki devrinin, Mecliste olan bir yetki devrinin Saray’a devredilmesine ilişkin kaygının nereden geldiğini biliyoruz, bir an önce bu yetkinin devredilmesine ilişkin acelenin, gerekçenin ne olduğunu da tahmin ediyoruz. Biliyoruz ki Saray’da olan Sayın Cumhurbaşkanı önündeki bütün anayasal denetim mekanizmalarını, kontrol mekanizmalarını ortadan kaldırarak mutlak bir güce götürebilecek olan bir yola ilişkin otobandaki bütün engellerin kaldırılmasına ilişkin bir girişim olduğunun farkındayız. Ama biz diyoruz ki buna ilişkin, Anayasa’ya ilişkin bir düzenlemenin Türkiye’nin olağan koşullarda olduğu bir Türkiye şartlarında gerçekleşmesinin de elzem olduğunu, anayasa yapım tekniği açısından çok önemli olduğunu öncelikle ifade etmek isterim.

Biraz önce burada bir milletvekilimiz dile getirdi. Bakın, benim seçim bölgem açısından ilginç bir şeyden bahsetmek istiyorum: Şimdi, benim seçim bölgemde Sayın Başkan, 19 Eylülde Cerattepe’ye ilişkin bir duruşma tarihi belirlendi. Ben de hatta o tarihte yurt dışına çıkacaktım ama Cerattepe duruşmasının tarihi verilince programımı değiştirdim. 19 Eylülden bir gün evvel, Artvin’deki vali Artvin’le alakalı bir eylem yasağı koydu. Daha önce yapmış olduğum konuşmada da söyledim -burada hukukçu milletvekilleri var-ağır cezada bir duruşmaya girdiğiniz zaman o duruşmada tutuksuz yargılanan bir sanık varsa, bir şüpheli varsa eğer onun hakkında bir tutuklama karara verirsiniz –Sayın Mahmut Tanal iyi bilir- öncelikle polisi ve kolluğu kapıya çağırırsınız, onunla alakalı...

(Adana Milletvekili Necdet Ünüvar Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan’a su gönderdi)

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, yapmayın!

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Su atma arkadaşım, su fırlatmayın; çok ayıp!

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Başkanım, çok teşekkür ederim.

NECDET ÜNÜVAR (Adana) – Hayır, konuyu sulandırmak gibi bir amacım yok benim.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Hayır, hayır, estağfurullah, ben nezaketinizi biliyorum.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ama su atmışken hep böyle sular atın, başka sular değil.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Her zaman böyle şeyi bekleriz. Sağ olun Başkanım, ben nezaketinizi biliyorum o konuda. Sayın Valim de yanınızda, biliyorum o konudaki nezaketinizi.

Şimdi, burada kimseyi incitmek veya kırmak gibi bir niyetim yok ve hayatım boyunca öyle bir tarzım olmamıştır, kimseyi de üzmemek gibi bir saikle konuşmuyorum, öncelikle onu ifade etmek isterim.

Şimdi, burada Artvin’le alakalı Artvin Valiliğinin bir kararı var. Şu haber, geçen, konuşma yapacağım günden iki gün sonra yayınlandı Sayın Başkan; bu haber yeni, yani daha yeni bu. Şu haberi yani daha önceden kesmedim, bu haber 21 Aralık 2016 tarihinde gazetede yayınlandı. Şimdi diyor ki “Artvin’de afiş bile yasak.” Haberi okuyorum Artvin Valiliğinin, diyor ki: “Şehirde dört aydır her türlü eylem yasağı var. Artvin Valiliği, mevcut huzur ortamının devamı, kamu düzeninin bozulmaması ile vatandaşlarımızın hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla her türlü yürüyüş –arkadaşların, sayın milletvekillerinin dikkat etmelerini isterim, çok önemli bu çünkü- basın açıklaması, toplantı, miting, çadır kurma, oturma eylemi, stant açma, afiş, pankart, bildiri ve buna benzer etkinlikler türündeki tüm etkinlikler, bu etkinliklerin öncesi, sırası ve sonrasında oluşabilecek şiddet hareketleri gerekçesiyle

18/11/2016 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere bir ay süreyle yasaklanmıştır.” Tarihi burada yanlış demiş, “18 Aralık” diyecekmiş, yanlış yazmış. “Eylem yasağı 18 Ocakta sona erecektir.” diyor değerli arkadaşlarım. Bu, ulusal basında çıktı, bunun yalanı da yok Artvin Valiliğinin internet sitesine giderseniz, internet sitesinden neler olduğunu, neden kaynaklandığını görürsünüz değerli arkadaşlarım.

Şimdi, burada sizin söylemiş olduğunuz şeylerden bir tanesi şu: Saray’ın Başkanlıkla alakalı talebinin gerekçesi veya sizlerin ileri sürmüş olduğunuz temel argüman, bunu getirmekte en önemli mirenge noktanız, diyorsunuz ki “Biz bunu getirdiğimiz zaman istikrar, siyasal istikrarın devamını sağlayacağız, siyasal istikrar olacak.” Evet, bu, bir gerekçe olabilir, yani bu gerekçeyi de saygıyla karşılayacağız ama benim de size söyleyeceğim bazı şeyler var bu konuda. Gerçekten eşyanın tabiatına aykırı bir durum var. On beş yıldır tek başına iktidarla yönetilen bir Türkiye var ve siz tek başına iktidar tarafından yönetilen bir Türkiye’de “Siyasal istikrar, tek başına Hükümet olma gerekliliği ve koalisyonların olmaması gerçeğinden hareketle biz bunu getiriyoruz.” dersiniz bu çok ütöpik olur diye düşünüyorum yani bunun gerçekliğiyle alakalı gerçekten ciddi anlamda tartışmamız gerekir. Neden? Eğer siyasal iktidarı, Sayın Başkan, koalisyonla veya tek parti iktidarıyla, birbiriyle özdeşleştirsek... Ben buraya gelmeden evvel Almanya’daydım, oradan Fransa’ya geçtim. Yani son üç dört günde Komisyon başlamadan evvel oradaydım. Öğrendiğimiz bir gerçek var; Almanya’da İkinci Dünya Savaşı’ndan bu tarafa doğru tek başına iktidar yok değerli arkadaşlarım. Şu anda da Almanya’da SPD ile Merkel Başkanlığındaki FDU koalisyon kurmuşlar ve beraber ülkeyi yönetiyorlar. Almanya’daki millî gelir ile Türkiye’deki millî geliri karşılaştırdım: Almanya bir sanayi devi, 40 bin dolar millî geliri var, bizde 8 bin dolar, TÜİK’te oynadık onu, aşağı yukarı çekme olayı var, G20’den çıkmayla alakalı bir tereddüt var. Türkiye’de 20 milyon nüfuslu bir İstanbul gerçeği var, gittim orada bir kent gördüm, Frankfurt, 500 bin-700 bin nüfusu var, Almanya’nın sanayi devlerinden bir tanesi, Almanya Avrupa’nın sanayi devi. Eğer istikrar anlamında ölçü koalisyonla, tek parti iktidarıyla alakalı bir sistemi kurarsak, gerçeklik payı yok bu işte. Yani, demek ki talep bu değil, başka bir talep var.

Şimdi, “Buna ne diyebiliriz?” diye düşündük, anayasa öğretisinde bazı öğretim üyelerinin değerlendirmelerine baktık, buna “patronlu hiperbaşkanlık sistemi” diyorlar, ilginç bir olay yani “patronlu hiperbaşkanlık sistemi” diyorlar. Niye? Çünkü, başkanlığın tam anlamıyla uygulandığı, yasama, yürütme, yargı güçlerinin birbirinden ayrı olduğu bir ülke düzleminde, kuvvetler ayrılığının tam uygulandığı ülkede, Amerika’da bile bu şekilde bir yetki talebi yok, ne başkan tarafından böyle bir yetki talebi var ne de buna ilişkin bir serzenişte bulunma talebi var, kanun hükmünde kararname ve diğerleri. Bakın, Amerikan Başkanının bakanları atama yetkisi bile yok Sayın Başkan, değerli milletvekilleri. Başkanlık sisteminde bugüne kadar Senato onayı olmadan atamayı yapamıyor. Senato, Amerikan tarihinde 25 bakanla alakalı -bu, çok gözükebilir, az gözükebilir- başkanın atama yetkisini veto etmiş, çok ilginç bir olay. Bir başka olay daha var; mesela, Amerikan Başkanının kanun hükmünde kararname yetkisi yok, öyle bir yetki yok.

Şimdi, bizim Türkiye Büyük Millet Meclisinin olmasının temel argümanı şu: Yani buraya, Parlamente’ya ben 2011 yılında geldiğim zaman biz iki sacayağı, sacayağı da demeyelim, iki temel argüman üzerinden Parlamente’yu götürüyorduk. Bunlardan bir tanesi kanun yapma tekniği. Biz biliyorduk ki Parlamente bir kanun yapma fabrikası değildir ama yasama görevini yapıyorken kanunla alakalı düzenlemeler yapar, bunun gereğini yapar, öyle biliyorduk Türkiye Büyük Millet Meclisinde. Bir ikinci olay da bütçe tekniği, bütçe yapmak. Şimdi, Parlamente’den bu her ikisiyle alakalı düzenlemeyi de ortadan kaldırıyoruz, diyoruz ki sen ne kanun yapabilirsin ne de buna ilişkin herhangi bir şekilde düzenleme yapabilirsin, bütçe de dâhil olmak üzere. Amerikan sisteminde bir kurumsallaşma var, bizdeki gibi bir kutuplaşma yok. Mesela orada siyasi parti liderinin adını kimse

bilmiyor -Amerika’da- ki herkes başkan adayının kim olduğunu biliyor. Yani sorsanız işte, “Siyasi parti lideri kimdir? Demokratların başkanı kimdir, Cumhuriyetçilerin başkanı kimdir?” diye böyle bir düzenlemeyi bilmeleri mümkün değil. O nedenle gelinen tabloda bunları kabul etmek mümkün değil.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, biz yargıyla alakalı... Özellikle Anayasa Mahkemesi ve arkasından Yüksek Seçim Kuruluyla alakalı burada düzenlemeler de var. Şimdi, değerli milletvekillerimiz biraz önce, ilk başında açıklamaları yapıyorken dediler ki: “Siz yazılı soru soracaksınız.” filan... Sanki mevcut düzenlemede... Sayın Elitaş mıydı -notlarımı aldım ama burada tam yok- Sayın Bakan da olabilir. “Yazılı soru sorabilirsiniz, işte, şunu yapabilirsiniz.” diye ama sözlü soruya girmediler, hep bardağın dolu tarafına baktılar. Ama, Parlamentonun denetim yetkilerini bir anlamda elimizden aldığımız zaman buna ilişkin sorunlar çıkar diye düşünüyoruz. Biraz önce bir milletvekili arkadaşımız, benim de değer verdiğim bir arkadaşım “Buna ilişkin düzenlemeler konusunda önerge verebilirsiniz.” dedi. Arkadaşlar, bize göre butlan olan, keenlemeykûn olan, cumhuriyeti tamamıyla ortadan kaldırmaya ki buradaki sizin ısrarla karşı çıktığınız “Cumhuriyet orada duruyor.” diye... Bakın, dünyada cumhuriyetler var, Libya’da da vardı, Libya İslam Cumhuriyeti veya başka türlü Irak’ta da vardı, böyle, böyle diye...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İran İslam Cumhuriyeti de var.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Cumhuriyet başka bir olay. Bizim kastetmiş olduğumuz Sayın Başkan, Mustafa Kemal’in cumhuriyeti, laik cumhuriyet; bizim tereddüt ettiğimiz, belki içinizden sizlerin de bazılarının kaygı duymuş olduğu cumhuriyet, bizim savunduğumuz cumhuriyet. Peki, o cumhuriyet için hayatını feda etmeye hazır olduğumuz cumhuriyet laik cumhuriyet, Mustafa Kemal’in cumhuriyeti. Bakın, bugün bu ülkede ciddi anlamda bir kaygı var, ülkede terör var. Buraya oturduğumuz saatlerde bile güneydoğuda, ülkenin bir bölgesinde neler olacağını bilmiyoruz. Askerlerimiz, güvenlik güçlerimiz şu anda dışarıda, şeylerle çarpışıyorlar; karşı tarafta IŞİD diye alçak bir terör örgütü var veya başka terör örgütleri var, soldan var, sağdan var, ayırmak istemiyorum. Elimizde görüntüler var, biz izledik, çıldırdık. Beni Artvin’den, benim seçim bölgemden aradılar, dediler ki: “Bunlar gerçek mi?” Durun dedim, bir acele etmeyin bakalım, bunlar gerçek mi, inşallah olmaz dedik. O görüntüleri izleyip bu ülkeyle alakalı ufak bir kırıntısı olan, cumhuriyetle, vatanla, ülkeyle, bayrakla ufak bir kırıntısı olan bir insanın içinde eğer bir şeyler kıpırdanmıyorsa demek ki onda bir problem vardır, öyle düşünüyoruz. Yani biz bunları yaşadığımız bir düzlemden geçiyoruz. Bize sokaktaki vatandaş diyor ki: “Siz bunların olduğu yerde neler tartışıyorsunuz?” Ama şunu ifade edeyim: Biz bunları konuşmak durumundayız.

En çok yaptığımız eleştirilerden bir tanesi şu, Adalet ve Kalkınma Partisindeki milletvekili arkadaşlarımız şunu diyorlar: “En çok siz konuşuyorsunuz.” Şunu düşündüm ben geçen eve gidince, dedim ne diyorlar, aslında dedikleri doğru, en çok biz konuşuyoruz. Sayın Başkan, ben bunu bir futbol maçına benzettim. Bir futbol maçında iki takım var, takımlardan bir tanesi top çeviriyor -sonuca mugayir bir iş diye düşünelim- hakem -Sayın Şentop burada olsa ona derdim, size demeyeyim- birden maçı durduruyor, diyor ki: “Siz çok top çevirdiniz. Öbür takım, kaleciyi de çıkardım, bir penaltı atсын bakalım.” Bir penaltı atıyor, biz ondan sonra bir otuz dakika daha top çeviriyoruz. Sonra Başkan diyor ki: “Bir dakika durun, kaleciyi de çekeyim, bir 2’nci golü daha atayım.” Sonra çıkıyorsunuz diyorsunuz ki: “Şu anda gol atan sizsiniz.” Şimdi gol atan sizsiniz.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Başımıza geleceği biliyorsunuz yani, sonra “Haberimiz yoktu.” demeyin.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – İnanıyorum ki buradan çıktuktan sonra bir odaya toplandığınız zaman kendi kendinize bizim hâlimize güldüğünüzü de tahmin ediyorum, açıkça ifade edeyim, aklımdan o geçiyor, yapmıyorsanız, o kendi vicdan muhasebenizdir. Ama yani ne yapıldığının, ne olduğunun farkındayız. Yani nasıl ki siz bir yerden böyle bir talep var, onun gereğini yerine getirmeye çalışıyorsunuz, bizler de bu talep doğrultusunda karşınızda gerekli argümanları yapmaya çalışıyoruz.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Uğur Bey, kusura bakmayın, bir araya gireyim.

Arkadaşlar, ben tabii, Aydınlıyım dedim, Kuyucaklıyım dedim konuşmalarımda. Aydın’dan incir getirdik, sizlere ikram ediyoruz Aydın inciri, doğal, afiyet olsun.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın Bayraktutan.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Sayın Başkan, aslında, bu... Ara vereyim mi Başkanım?

BAŞKAN – Buyurun, devam edin çünkü biraz sürebilir.

Evet, sükûneti sağlayalım arkadaşlar, Sayın Bayraktutan’ı dinliyoruz.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Arkadaşlar, bu incirin buraya gelmesinde benim de katkım var. Neden katkım var? Çünkü “Aydın’ın eniştesi konuşuyorken getirelim.” dediler, ben de Aydın’dan evliyim. O anlamda Sayın Başkan tevazu gösterdi, kendisine çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; ben Parlamente’ye gelmeden evvel uzun yıllar -yirmi üç yıl, yirmi dört yıl- avukatlık yaptım. Burada sizin sıralarınızda olan iktidar partisinden milletvekili arkadaşlarımızdan da bunlara şahit olan arkadaşlarım var çok değer verdiğim. Ve şunu gördüm Sayın Başkan: Ben avukatlık yaparken “kanun koyucu” diye terminolojik bir terim vardı, bir tabu vardı. Kanun koyucuyu ben ulaşılmaz bir güç zannederdim, “Kanun koyucu şöyle diyor, kanun koyucu şöyle diyor...” Geldim, burada kral çıplak, kanun koyucu hiç öyle bir şey değilmiş, kanun koyucu bizmişiz, oymuş, yandakiymiş. Bir önerge veriyorlar, tepetaklak oluyor, öbür türlü bir önerge veriyorlar, bambaşka oluyor. Aileden hukukçuyum, benim eşim de noter. Dedim ki siz kanun koyucu işini boş verin, kanun koyucu falan boş ver. Önergeyi şey yapıyorlar, “Kabul edenler... Etmeyenler...” diye böyle bir gerçek gidiyor.

Şimdi, burada bir hedef var, bu hedef de şu: Şimdi, burada Değerli Başkanım, bir parti devleti oluştu, sıkıntı bu. Bakın, ben size bir spesifik örnek anlatacağım. Diyeceksiniz ki: “Çok abartıyor da olabilir.” Bir parti devletinin nasıl oluştuğuna ilişkin bir örnek anlatacağım Sayın Başkan.

Şimdi, benim seçim bölgemde Sayın Genel Başkan Artvin’e bir mitinge geldi, bizim Genel Başkanımız. Genel Başkan helikopterle inilmesi gereken... Artvin’i gördünüz mü? Yani bilmiyorum, Artvin’i burada gören var ama burada Sayın Cengiz Aydoğdu Artvin’in önceki Valisidir, devletin valiliğini yapmıştı Artvin’de, huzurunuzda teşekkür ediyorum. İçtenlikle söylüyorum, bizim Artvinlilerin çok sevdiği bir büyüğümüzdür, benim de büyüğümdür, onu açıkça ifade edeyim huzurunuzda. Yani onu da içtenlikle söylüyorum, hiç şey değil.

Artvin’de de Genel Başkanın inebileceği bir tek saha var, futbol sahası, Değerli Başkanım. Biz, oraya Genel Başkan inecek diye bir dilekçe verdik, helikopter inecek diye. Bize o dönemin... Şu anda da kendisi müdür, bize bir cevap verdi. Dedik: “Oraya insan mı?” Gençlik Spor İl Müdürü dedi ki: “Artvin şehir stadı sentetik çim yüzeyli olup helikopterlerin inişi sırasında halının üzerinde serili granül ve kuvars kumunu fırlatması nedeniyle saha zeminine zarar verdiğinden sentetik çim yüzeyli statlara helikopter inişlerine izin verilmemektedir. Gereğini bilgilerinize rica ederim.” Dedim ki: “Olur.” Yani

eğer devletin müdürü diyorsa buraya bizim Genel Başkan inmiyorsa haklıdır diye dedik. Aradan üç gün geçti, 3 tane Sikorsky indi, Sayın Tayyip Erdoğan geldi. İl Müdürüne sordum: “Ya, bu nasıl iniyor?” “E, o iniyor.” dedi.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Sikorsky’ler başka! Sikorsky’ler zarar vermiyor!

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Tabii, Sikorsky’ler zarar vermiyormuş!

Ben önce şeyi şikâyet edecektim. Kimse alınmasın yani ben kimseyi incitme niyetinde değilim. Önce şikâyet edecektim, sonra vazgeçtim. Bizim helikopter küçük ama bizimki Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün koltuğunda oturuyor, çimlere zarar verir dedim. Haklı İl Müdürü, bizim helikopter küçük ama bizim Genel Başkanımız Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün koltuğunda oturuyor.

Değerli arkadaşlarım, şimdi burada bir de teslim edilmesi gereken, hiç oraya girmiyoruz. Değerli arkadaşlarım, bakın bütün arkadaşlar konuşmalarında “Efendim, şeyi tenzih ediyoruz, kişiye kayyum diye konuşmayalım, kişi kenarda duruyor, işte bunu başkasına devredersek ne olur.” filan diyorlar. Ben en fazla on dakika içinde sözlerimi bağlayacağım yani merak etmeyin, öyle bir niyetim yok.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, bu 15 Temmuz yapılanmasından sonra -hani Sayın Bakan da biraz önce konuşmalarında dile getirdi- bakın “Bizi aldattı.” dediniz, “Bizi yanılttı.” dediniz. Benim, yine şöyle alakalı seçim bölgemde şöyle bir şey var, şöyle bir afişi size göstermek istiyorum. Şurada Sayın Cumhurbaşkanının imzası var. Diyor ki: “Bu bina milletin malıdır.” Altında da Sayın Cumhurbaşkanının imzası var. Binanın altındaki imza da şu: Artvin Arhavi Kanuni Anadolu İmam-Hatip Lisesi, İmam-Hatip Ortaokulu. Bunu, şu anda size yakın olan, Türkiye’nin en önemli şirketleri olan bir holdingin başı 2 tane yurt yaptırdı, 1 tanesini Fetullahçılara verdi, 1 tanesini TÜRGEV’cilere verdi. Şimdi, bu yurttan kalan çocuklar niye yurttan kaldılar diye meslekten atılıyorlar. Geçen, o iş adamını Sayın Cumhurbaşkanısıyla beraber aynı uçakta gördüm, ben de şahit oldum yani. Şimdi basın önünde demem doğru olmaz.

Şimdi size, Sayın Başkan, Sayın Bakana, yetkililere soruyorum: Artvin Arhavi Kanuni Anadolu İmam-Hatip Lisesi, İmam-Hatip Ortaokulunu kim vermiştir şeye? Yani madem el konulmuştur, kim vermiştir? Şimdi ben, neden terk edilmeyeceğine ilişkin, neden bir yetkinin bir kişiye terk edilmeyeceğine ilişkin kaygılarımı sizinle paylaşmak istiyorum.

Değerli Başkanım, şimdi burada şöyle bir olay var: William Carr diyor ki -geçenki konuşmamda da söylemiştim- aynen okuyorum: “Almanya’nın felaketi tek başına Hitler değildir. Alman felaketinin sorumlusu bir Hitler yaratan ve kendi kaderini onun ellerine kendi isteğiyle teslim eden Alman halkıdır.” diyor. Bir daha okuyorum -bakın ne kadar önemli bu olay- “Almanya’nın felaketi tek başına Hitler değildir. Alman felaketinin sorumlusu bir Hitler yaratan ve kendi kaderini onun ellerine kendi isteğiyle teslim eden Alman halkıdır.” diyor. Burada kişilere kayyum bir şey demiyorum yani bu düzenlemenin nereye gidebileceğini... Demin bir arkadaşım söyledi, siz çok iyi niyetli olabilirsiniz yani cumhuriyetle, ülkenin ulus devletiyle, üniter devletiyle... Hani “Tek devlet, tek bayrak.” diyorsunuz ya hep söylediğiniz bir olay, bunlara ilişkin kaygısı olmayan birine devrettiğinizi düşünebilirsiniz ama buna ilişkin yarın bir gün farklı birisi gelir, bu yetkileri kullanabilir.

Bakın Sayın Başkanım, ben burada, bu Parlamentoda 21 Mart 2013’te Türk Bayrağı açtım bunun nereye gelebileceğini paylaşma açısından. 21 Mart 2013’te Nevruz’da Diyarbakır’da on binlerce veya binlerce PKK’yla alakalı gösteriler yapılıyordu, Abdullah Öcalan posterleri yapılıyordu. Ben Artvin’in milletvekiliyim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – PKK bayrakları açıldı mı?

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Tabii. Kalktım, Parlamentoda Türk Bayrağı açtım, fotoğraflar orada duruyor. Hiç kimse rahatsız olmadı bu işten yani rahatsız olanlar vardır belki tepki göstermediler. Bir tek kişi rahatsız oldu Sayın Başkan, okuyayım mı? “Başbakan Recep Tayyip Erdoğan bu kez hem Türk Bayrağı açmaya BDP’ye hem de bayrak açan MHP’ye ve CHP’ye saydırdı. CHP ve MHP’nin Türk Bayrağı tepkilerini komik bulduğunu ifade eden Erdoğan ‘Bu şovmenliktir.’ diyerek iki partinin de genel başkanına...” Bizimle alakalı eleştiriler yöneltti. Ben Parlamentoda bayrak açtığımda şunu demiştim. Bizim orada Lazlar var, Hemşinliler var, Gürcüler var; 4 dil konuşuluyor. Bize soruyorlar “Sizin bayrağınız nerededir?” diye. Ben de Parlamentoda dedim ki: “Bizim bayrağımız Anıtkabir’de dalgalanıyor, ay yıldızlı bayrağımızdır.” Ama bir tek kişi rahatsız oldu Sayın Başkan, “Şovmenlik yapıyorsun.” diye. Şaşırdım, o dönemin Başbakanı benimle alakalı nasıl böyle bir şey der diye. Aradan zaman geçti, bana “Şov.” dediniz, sizin bir milletvekiliniz -bakın ben boynuma asmamıştım, elimde tutmuştum- bakın burada asılı duruyor, İzmir Milletvekiliniz. Eğer ben şov yapıyorduydum bu sayın milletvekili ne yapıyordu Sayın Başkan?

Biz o dönemde, en olumsuz dönemlerde bile bakın, hiç tereddüt etmeden Türk Bayrağı’nı Parlamento kürsüsünde şimdi olduğumuz gibi dalgalandırdık. O dönemde Sayın Erdoğan’ın MHP’yle alakalı değerlendirmesini de Sayın Parsak’ın özellikle dinlemesini istihram ederim. Benim bayrak açtığım gün oluyor bu. Diyor ki: “Şimdi ben MHP Genel Başkanına soruyorum; slogan atmada, küfür etmede maşallah üstüne yok, eşin benzerin yok. İyisin güzelsin de, yahu sen bu ülke için bugüne kadar ne yaptın onu söyle. Çıkar, otobüs üstünden halat fırlatır, onu çıpacılar yapsın, bırak. Sen siyasetçisin, senin Türkiye’ye ilişkin hangi hedefin var? Ben MHP’ye gönül vermiş kardeşlerime söylüyorum. Böyle küfürbaz bir Genel Başkanla nereye varacaksınız?” diye çok ağır ithamlarda bulunuyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – “Terör bitmesin diye çırpınıyor.”

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Terörle alakalı yani

“Yarın, Allah’ın izniyle terör bittiğinde MHP’den geriye ne kalacak? MHP terör bitmesin diye çırpınıyor çünkü terör bittiği anda elinde hiçbir istismar aracı kalmayacak, MHP bitecek ama biz onlara rağmen bu meseleyi çözeceğiz ve Türkiye’yi uçuracağız.” diyor.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, Sayın Elitaş burada mıdır, bilmiyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yok.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – İlk görüşmeler yapıldığı gün ben dikkatle dinledim, not aldım, sonra dedim ki bu tavih edilir muhtemelen, o nedenle bir de gittim tutanakları çıkardım Sayın Başkan. Tutanakların 41’inci sayfasında, Sayın Elitaş, burada yaptığı görüşmede, tümü üzerinde, şöyle diyor: “Terörle mücadele terörle müzakereyle olmaz. Teröristin başını ezerek, inine girerek son bir terörist kalana kadar mücadele eder.”

Değerli arkadaşlarım, bu PKK’yla Oslo’da Bahama Adaları mı oturdu masaya? Bu PKK’yla oturan Bahama Adaları mıydı veya Singapur muydu? Kim oturdu Oslo’da? Ben Oslo görüşmelerinin tutanaklarını aldım. MİT’in Başkan Yardımcısı mıydı neydi, Afet Hanımefendinin yaptığı konuşmalara, döndüm, o dönemde çıktım kürsülere, dedim ki: “Yazıktır ya, bu çocuklarımız bizim güneydoğudan al bayraklı tabutlar içerisinde geliyor. Bizim MİT yetkililerimiz kalkmışlar Oslo’da alçağca pazarlıklar yapıyorlar.” Açık açık ifade ediyorum. Böyle bir şeyi kabul etmek mümkün değil yani bu varken, böyle bir cenaze varken bunu kabul etmek mümkün değil. Ama ne oldu? Sayın Cumhurbaşkanı kalktı, dedi ki o dönemlerde... Hatta şunu dediniz: “Biz görüşmüyoruz, devlet görüşüyor.” Ben de sordum, otoyolları Hükümet yapıyor, hava yollarını Hükümet yapıyor, bütün Türkiye’deki sanayi kuruluşlarını Hükümet yapıyor; PKK’yla devlet görüşüyor! Ne güzel bir olay. Tutanaklarda... Hatta Sayın Erdoğan’ın Kayseri’de

söylemiş olduğu bir laf vardı, dedi ki: “Herhangi bir şekilde PKK terör örgütüyle görüşen şerefsizdir.” Daha sonra gördük ki PKK terör örgütüyle görüşülüyormuş. Bu sarı öküzdür arkadaşlar, görüşüldüğü anda kaybedildi bu olay. Görüşüldüğü anda kaybedildi, öncelikle onu ifade etmek istiyorum. Yani bu yetkiyi kime verirsek vereceğimiz kişiyle alakalı, Sayın Cumhurbaşkanı da dâhil olmak üzere, bir sıkıntı var. Vereceğimiz kişiyle alakalı, bunlar tarihe not düşülsün ki bunlar önümüze gelecek, yarın bir gün “Bunları demedi.” demeyin diye diyorum Sayın Başkan. Çünkü arkadaşlarım buna ilişkin hukuki değerlendirmeleri yaptılar, ben onlara ilişkin çok ayrıntılara girerek de söyleyebilirim. Bunlardan bir tanesi, hemen aklımdayken söyleyeyim, bu maddeyle alakalı olarak, yargı yetkisinin kullanılmasında mevcut maddede, 9’uncu maddede “Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.” diye bir hüküm var, güzel. Biz bunun yanına “bağımsız ve tarafsız” ibaresini ekliyoruz, o da güzel. Buradan biri kalkıp da “Bu tarafsız ibaresini niye ekliyorsunuz?” derse, bu abesle iştigaldir diye düşünüyorum yani bunu ancak onaylarız demiyorum, alkışlarız, doğrudur.

Sayın Başkan, başka bir şey var şimdi gelelim buraya, 103’üncü maddeye. Şimdi 103’üncü maddeden evvel başka bir şey okuyayım, oradan gelelim 103’üncü maddeye. Diyor ki 6’ncı madde: “Egemenlik kayıtsız ve şartsız milletindir.” Tartışmaya gerek yok. “Türk milleti egemenliğini Anayasa’nın koyduğu esaslara göre yetkili organları eliyle kullanır.” Onda da problem yok. Esas kritik madde burada: “Egemenliğin kullanılması hiçbir surette bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz.” Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz.” Bu en son fıkrayı uyarlayabilirsiniz burada yapılacak düzenlemeye göre. Ama, “Egemenliğin kullanılması hiçbir kişiye devredilemez.” diye 6’ncı maddede amir hüküm var.

Gelelim 103’üncü maddeye Sayın Başkan. Şimdi bu tarafsızlıkla alakalı hükmü 9’uncu maddeye eklediğimiz zaman ne oluyor, güzel bir madde oluyor, buna “jölle” diyoruz, 12 Eylül 2010’da yaptık bu işi. Şimdi ant içmeyle alakalı maddeye... Cumhurbaşkanının ant içmesiyle alakalı maddede, 103’üncü maddede şu var: “...görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümle çalışacağıma Büyük Türk Milleti ve tarih huzurunda, namusum ve şerefim üzerine andçerim.” diyor Cumhurbaşkanı yemini.

Şimdi arkadaşlar, Cumhurbaşkanı 103’üncü maddeye göre, bugüne kadar görev aldığı tarihten itibaren tarafsız mıdır, tarafsız davranmış mıdır? Namusu ve şerefi üzerine yemin etmiştir ama bir gerçek vardı Sayın Hocam, tarafsız davranmamıştır, zaten tarafsız davranmadığı için sıkıntı buradan çıkmıştır, MHP’nin en temel argümanı da budur. Yani hukuki durumu fiilî duruma mı uyduralım, fiilî durumun hukuki duruma mı uyduralım, bu yol ayrımındayız. Biz diyoruz ki bu fiilî durum var, bu fiilî durumun hukuki duruma uyması gerekir yani Cumhurbaşkanının anayasal çerçevelere çekilmesi gerekir ama gelinen noktada siz diyorsunuz ki: “Hayır efendim, hukuki durumu fiilî duruma uyduralım.” Demek ki 103’üncü maddeyle alakalı bir temel, belirleyici bir hüküm var. Şunu anlatmaya çalışıyorum Sayın Başkan, Cumhurbaşkanı bile kendisine 103’üncü maddede öngörülen tarafsızlıkla alakalı yemine uygun davranmıyorsa, ortalama bir ilçedeki hâkimden 9’uncu maddedeki tarafsızlıkla ilişkin yemine uygun davranmayı beklemek ancak çok iyi niyetli olmak gerekir ya da abesle iştigal olması gerekir. Yani bunu buraya koymak, 12 Eylül 2010’daki düzenlemede... Onun bir iki tane temel şeylerinden bir tanesi şuydu: Şimdi, bizim bunlardan bir tanesi 18 yaştır, bakın 18 yaşla alakalı düzenlemedir, 18 yaş seçme seçilmek gibi burada da sıkıntı var, gördüğüm kadarıyla, 18 yaşla alakalı. Hani sizi diyordunuz ya en başta: “Bizim bütün milletvekillerimiz bunu okuyarak altını imzaladılar.” Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; değerli milletvekilleri altını okuyarak imzaladıkları bir metin konusunda, daha sonra basına yansıdığı kadarıyla eğer bir çelişki içerisindeyseler demek ki gerçekten boş kâğıda imza attılar Başkanım. Zaten burada bir milletvekili arkadaşımız da -Sayın Elitaş mı dedi- “Evet, ben boş kâğıda imza attım.” dedi.

12 Eylül 2010'daki halk oylamasının jölesi de aynı şimdi, bugünkü 18 yaşta olduğu gibi darbecilerin yargılanmasıydı. "Yetmez ama evet"çiler vardı, bizden de böyle bir aşırı sol gruplar, "Aman efendim, Kenan Evren'i yargılayacağız, Kenan Evren'i şöyle yapacağız, böyle yapacağız." diye zannediyorlardı ki Kenan Evren yargılandı. Kenan Evren nerede? Toprak oldu. Bakın, ben 12 Eylül 1980 darbesinin ne olduğunu çeken bir şehirden geliyordum, ben çocuktum. Benim ağabeylerimi, dayımın oğullarını, amcamın oğullarını toprağa gömdüler. Yani bu Kenan Evren zannediyordu ki "Ben yurtseverim." Bak, Kenan Evren'in adı bile kalmadı. O nedenle gelinen tabloda bunu size hatırlatmak istedim.

Şimdi, burada Sayın Başkan, sözlerimi fazla uzatamayacağım, devretmek istediğimiz yetkiyle alakalı, dış politikayla alakalı sıkıntılar var. Dış politikayla alakalı sıkıntılar nelerdir? İşte biz diyoruz ki bir kişiye yetki devrettiğimiz zaman. Esad diyorduk oldu "Hasmım Esad", sonra oldu "Kardeşim Esad", şöyle oldu, böyle oldu.

Şimdi, sizinle şunu paylaşmak istiyorum, ilginç bir olaydır, bunu Parlamento da şey yaptım. Şimdi değerli arkadaşlarım, 28/5/2013 tarihinde Cumhurbaşkanı bir açıklama yapıyor; diyor ki "Şu anda Suriye'nin başında olan diktatör Beşşar Esad ne yazık ki babasının rekorunu, babasının ulaştığı noktayı aşmak için, onu nitekim aşar mı diye sorulurken aştı. Babası Humus'ta 30 bin insanı öldürdü, bu ise şu anda 90 bini aştı, 100 bine gidiyor."

Değerli arkadaşlarım, ben Beşşar Esad'ın babasının öldüğü tarihe baktım, yıllar önce ölmüş yani ailece tatil yapılmadan çok çok önce ölmüş. Eğer bunun babası gerçekten 30 bin insanı öldürmüştü bir katilin oğluyla tatil yapmışsınız ailece, tarihler burada. Ben bunu Sayın Başbakan'a sordum. Ne zaman sordum biliyor musunuz? Yani aradan geçti üç yıl, henüz cevap vermedi Sayın Başbakan. Şimdi bizim yetki devrini yapacağımız tablo bu.

Şimdi, gelelim başka bir olaya daha, Sayın Mahmut Tanal buna değindi. Değerli Başkanım, biz hukukçuyuz. Yetki devredeceğimiz Sayın Cumhurbaşkanı, bu yetkiler olmadığı hâlde, Gazze'yle alakalı, Mavi Marmara olayında... Biz bir hukukçuyuz, bir mahkemenin uluslararası anlaşmayla hakkında yakalama kararı verilen, cinayet işlediği iddia edilen, İsrail'le alakalı, o kişilerle, katillerle alakalı bir olayda milletlerarası anlaşmaya dayanarak o yakalama kararlarının kaldırıldığını, bir anlamda bir beraat, zımnî de olsa bir beraat kararı verildiğini, kimse, içinizden birisi bana söylese inanmazdım. Bu da neden kaynaklandı, onu da söylüyorum: İlk başta, gidiyorken olay karışınca Sayın Cumhurbaşkanı diyor ki: "Türkiye'den böyle bir insani yardımı götürmek için Başbakanınıza mı sordunuz? Niye gittiniz? Biz zaten yardım yaptık, yapıyoruz. Bunları yaparken gövde gösterisi olsun diye yapmıyoruz." diyor.

Şimdi değerli arkadaşlarım, en son iki şey daha söyleyip kapatıyorum. Bunlardan bir tanesi Lozan. Lozan cumhuriyetin kuruluş senedir, biz Lozan'ı öyle biliyoruz. Daha dün İsmet İnönü'yü andık, cumhuriyetin kurucuları Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşları Lozan'da bir tarih yarattılar ve Lozan Türkiye Cumhuriyeti'nin tapu senedir diye biliyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanı Lozan'la alakalı 93'üncü yıl dönümünde yaptığı açıklamada şöyle diyor: "Aziz milletimizin inanç, cesaret ve fedakârlıkla elde ettiği zafer, Lozan Antlaşması ile diplomasi ve uluslararası hukuk alanına giderek tescillenmiştir." diyor Sayın Cumhurbaşkanı.

"Lozan Antlaşması'nın içeriği, bu anlamda başta millî irade ve demokrasi olmak üzere, Türkiye Cumhuriyeti'nin sahip olduğu temel ilkelerin değeri, bugünlerde çok daha iyi anlaşılmaktadır.

Aziz milletimiz, kendi seçtiği eliyle kullandığı iradesine yöneltilen her türlü darbe teşebbüsüne karşı, kurtuluş mücadelesi ruhuyla, birlik, beraberlik ve dayanışma içinde cevap vereceğini, yaşanan son hadiselerle göstermiştir.

Milletimizin, farklı mihraklardan gelen ihanet girişimleri karşısındaki asil ve kararlı duruşu, önümüzdeki süreçte de ülkemizin demokrasi, özgürlük ve kalkınma yolunda ilerleyeceğinin en açık delilidir.

Bu düşüncelerle, Lozan Barış Antlaşması'nın 93'üncü yıl dönümünde, cumhuriyetimizin banisi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere, antlaşmanın mimarı olan tüm devlet adamlarını minnetle anıyorum." diyor Sayın Cumhurbaşkanı, ben de altına imza atıyorum, çok güzel bir açıklama.

Aynı Cumhurbaşkanımız ne yazık ki Lozan'la alakalı çok ağır ithamlarda bulunuyor.

Değerli arkadaşlarım, Oslo'da terör örgütüyle masaya oturanların Kurtuluş Savaşı'nda ülkeyi işgal eden bir güçle Lozan'ı anlamalarını beklemek çok iyimserlik, ben bunu anlıyorum, gayet saygıyla da karşılıyorum değerli arkadaşlarım.

Yine, Sayın Cumhurbaşkanı "Mahkeme kararlarına saygı duymuyorum, saygı duymam mümkün değildir." diye diyor. Anayasa Mahkemesi kararları ortada. Bu konuda beni yandan uyarıyorlar, uyarı yapmak istemiyorum.

Başka şeyler var ama şunu da söyleyerek sözlerimi kapatıyorum: Şimdi, bugün biraz önce basına düştü. Ben buraya gelmeden evvel TÜRK EĞİTİM-SEN'in "Eğitim Sesi" dergisini geçen hafta getirmiştim, burada okuyacaktım. Şimdi, bugün basına düştü. O dönemin Anayasa Uzlaşma Komisyonu üyesi Kadir Koçdemir Milliyetçi Hareket Partisinin Bursa Milletvekili çok muhteşem bir değerlendirme yapmıştı, ben bunları almıştım hem Sayın Bülent Tezcan'ın hem iktidar partisi grubu temsilcilerinin hem Burhan Kuzu hocamızın değerlendirmeleri vardı. Kadir Koçdemir Milletvekilimin de çok ayrıntılı değerlendirmeleri var, bu fotokopileri Sayın Parsak'a özellikle vermek isterim.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ben biliyorum.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) - Yani biliyorsa çok sevinirim.

Bugün yaptığı değerlendirmede Anayasa'ya ilişkin bir tavrını ortaya koymuş. Bir tek soruya vermiş olduğu bir tek cevabı yorumsuz, takdirsiz sizinle paylaşmak istiyorum. Sayın Koçdemir soruyorlar ki "Partili Cumhurbaşkanlığı tartışılıyor. Halkın oyuyla seçilmiş Cumhurbaşkanlığının oluşturduğu fiili bir durum var. Zaten var olan bu fiili durumun hukuki altyapısını oluşturmak amacıyla gündeme getirilen partili Cumhurbaşkanlığı fikrini nasıl değerlendiriyorsunuz? Partinizin bu modele destek vermesi gibi bir durum olabilir mi?" diye. Verdiği cevabı hiç yorumsuz sizlerin takdirlerine sunuyorum: "Saçma bir fikir. Üzerinde tartışmaya bile değmez. Cumhurbaşkanı partili olduğunda pek çok fonksiyon boşa kalır, biz partili Cumhurbaşkanını daha önce denedik, faydasını değil, zararını gördüğümüz için bugünkü sisteme geçtik." diyor. Buna ilişkin çok ayrıntılı değerlendirmeler var. Bunları ayrıntılı okumak istiyordum ama bunu önümüzdeki maddelerde hem Sayın Genel Başkanın hem diğer partilerin sözcülerinin değerlendirmelerini ilgili maddeler geldiğinde bir kere daha ifade edeceğim.

Sözlerimi kapatırken şunu söylüyorum: Değerli Başkanım, bizim burada savunduğumuz ülkemizin demokrasisi, cumhuriyetimizin geleceği ve bize Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün emanet ettiği, "En büyük emanetim." dediği Türkiye Cumhuriyeti'yle alakalı kaygılarımızdır. Düşüncelerimiz şudur: Parlamentoda bizi halk buraya gönderdi, hepimizi. Yani hepinize saygımız sonsuz ama bizi buraya gönderdiği zaman, Mustafa Kemal'in Parlamentosunu, egemenliğin kayıtsız şartsız halkta olduğuna ilişkin söylemin duvarına yazılmış olduğu... Azerbaycan Parlamentosunda bile, gittim, gördüm, orada konuşma yaptım; diyor ki: "Azerbaycan hâkimiyetin memba halktır." diyor. Haydar Aliyev, yıllar sonra, aynı Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün söylemiş olduğu sözleri söylüyor. Biz bunu alıp bu iradeyi, eğer Saray'a teslim edersek, cumhuriyetin kazanımlarını yok edersek, yarın öbür gün

buradaki konuşmalarımızı... Ki kararname yayınlanmasına ilişkin kaygılarımız var. Burada felaket tellallığı yapmak istemiyorum. Özellikle MHP'deki dostlarımıza... Cumhuriyetin bütünlüğü, devletin ulus devlet kimliği, üniter devlet yapımıza ilişkin yarın öbür gün kararname ortaya çıkar da iş işten geçtikten sonra aramızda konuştuğumuz zaman ah vah etmenin anlamı olmadığına inanıyorum. Çünkü bizi bu Parlamenteoya milletimiz gönderdi ve en azından kendimiz açısından, biz bu Parlamenteoda Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün milletvekilleriyiz değerli arkadaşlarım. Bu konuşmayı o doğrultuda yaptım. Bu tarihi uyarıların çok dikkate alınmayacağına farkındayım ama tarihe bir not düşmesi açısından, Parlamenteonun tutanaklarında nasıl ki 12 Eylül 2010 tutanaklarını okuduğumuz zaman içimizden "Ah şunları yapmasaydık, keşke halka götürmeseydik." gerçeği karşısında bunların da yarın bir gün bir çoban ateşi olacağına yürekten inanıyorum.

Başkanlığınızda yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum Değerli Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bayraktutan (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerine sözlerini tamamladı.

Şimdi, sırada Sayın Markar Eseyan, buyurun.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Saygıdeğer Başkan, değerli arkadaşlar; hepinize sevgi ve saygılarımla iyi akşamlar diliyorum. Ben de Anayasa Komisyonu üyesi olarak ilk kez söz alma fırsatı şu anda elde ettim. Önemli bir konu etrafında burada gündür konuşuyoruz ve bence daha iyi olabilir ama daha da iyi olacağını düşünüyorum seviye açısından.

Öncelikle, Sayın Uğur Vekilim El Bab'da şehit olan canlarımızın isimlerini saydı, kendisine bu hassasiyeti için teşekkür ediyorum ve ben de tekrar bütün şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum, gazilerimize acil şifalar diliyorum. Gerçekten ülkemiz zor bir dönemden geçiyor. Bunu farklı şekillerde tarif edebiliriz ama en nihayetinde, burada gördüğüm kadarıyla hepimiz Türkiye'nin zor bir dönemden geçtiğini ve bu dönemde gerçekten birlik ve beraberlik içerisinde olunmasının ne kadar önemli olduğu konusunda bir farklılık görmüyorum. Bu da beni memnun ediyor çünkü bazı zorluklar Türkiye'nin içinden kaynaklandığı gibi, kendi özel sorunlarımızdan, öznel sorunlarımızdan kaynaklandığı gibi -işte bir tanesini 15 Temmuzda son olarak yaşadık- terör örgütleriyle mücadele veriyoruz. Şunu da görüyoruz ki dünyada yüzyıllık bir paradigma değişimi yaşanıyor. Türkiye'nin durumundan da bağımsız olarak 1916 Sykes-Picot düzeni, artık soğuk savaştan sonra, 1990'lardan sonra kendisini taşıyamamaya ve kendi cüssesi üzerine yığılmaya başladı. Şimdi, burada yeni dünya düzeni, 62 ülkenin birden mümkün olduğu kadar çok Suriyeli masumu öldürerek oluşturulmaya çalışılırken, Türkiye de bu coğrafyanın hem yanı başında, bu coğrafya içerisinde, özellikle Suriye'de kendi idam sehпасının kurulmasına mani olmaya çalışıyor. Yani El Bab'da hayatını bu ülkenin geleceği için, çocuklarımızın geleceği için veren şehitler herhangi bir siyasi tercih nedeniyle "Hadi biz de şu savaşın içerisine girelim, 62, 63 olsun." Şeklinde bir tercihle değil, gerçekten sınır bütünlüğümüz için, terör örgütlerinin Ankara'yı, İstanbul'u, Diyarbakır'ı ve 81 ili birden hedef almaması için, Beşiktaş'ta, Kayseri'de ve çoğu yerde yaşadığımız acıları, Antep'te ve diğer yerlerde yaşadığımız acıları yaşamamak için bu çocuklarımız orada şehit oluyorlar. Bunların her tür siyasi mülahazadan üstün tutulması gerektiğini düşünüyorum. Hele hele burada en azından 1960'tan beri, 1961'den beri yaşadığımız bir sistem sorununu tartışırken bu sistem sorununun karşısına bu türden bir öz varlık sorununa karşı mücadeleyi koymamak lazım. Neyin yeri olduğu, neyin yeri olmadığına karar verecek olan halkın kendisidir ve aslında sistem sorunu böyle bir coğrafyada güçlü ve etkin olabilmenin de en önemli reformlarından birisi olacaktır ki böyle bir zaafımız var. Bu açıdan, evet, ilgilidir, buna katılıyorum.

Şimdi, yine bir ek olarak, ben burada gündürdür söylenen her şeyi dinlemeye çalıştım, oldukça da devamlılık gösterdiğimi düşünüyorum. Tekrara girmek istemiyorum. Bir renk katsın diye, hani biraz iç karartıcı bu girişten sonra ben de bir Hristiyan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak Doğu Bayramı'nı 24-25'inde idrak eden Hristiyan mezheplerinin buradan bu günlerini kutluyorum. Biz Ermeniler Doğu Ortodoks olduğumuz için 6 Ocakta kutluyoruz. Kutlamak isteyenler 6 Ocakta kutlayabilir. Katolikler ve Protestanlar 24 ve 25'inde Süryani kardeşlerimizle kutluyorlar. Ben de buradan tüm Hristiyan âlemine tebriklerimi gönderiyorum.

Şimdi, tekrara girmek istemediğimi söyledim ama doktrinsel anlamda şu devlet-birey, devlet-toplum, devlet-devlet ilişkisinin temelinde nasıl bir ilişki olduğu üzerinde biraz kısaca durmak istiyorum. Çünkü, burada daha önce de Murat Emir Vekilimiz de bu konuda fikirlerini ifade etti. Orada notumu almıştım. Devletin nasıl kurulacağı, devletin nasıl organize edileceği ve bu devletin, organize edilen devletin toplumla, bir bireyle ilişkisinin nasıl olacağıyla ilgili bir serencam yüzyıllardır devam ediyor. İçinde bulunduğumuz süreç ulus devletler süreçleri. Şimdi, bu süreçte, yani devlet, birey ve toplum ilişkisinde bir çelişki olduğu söylenir ki ben bunun bir çelişki olduğunu düşünmem ama genelde köprüden önce son bir çıkış aramak isteyenler bu çelişkiye epey bir merkezî önem atfederler. O da şudur: Devletin yani hepimizi yönetecek olan devletin bir otorite yoğunlaşması merkezi olacağına göre, değil mi, otorite kullanacağına göre, bunun, devletin özelliğinin tikel olması, evrensel olması, tek bir kurum olması, yani tikel bir özelliği olması ama o devleti yönetecek olan toplumun bunun tam tersi bir tenakuz hâlindeymiş gibi gözükür şekilde çok çeşitli olması, oldukça farklı kesimlerden oluşan çoğulcu bir toplumla, özellikle imparatorluklardan sonra kurulan cumhuriyetlerde bu çok da iyi bir şeydir aslında. Çok çeşitli bir toplumsal yapıya sahibizdir. Yani bu kadar farklılıklar içeren bir toplumu tikel olan devlet nasıl karşılayacak, nasıl işte onların haklarını, aynı anda taleplerini karşılayacak? Çünkü bu toplumsal kesimlerin çoğunun da birbirleriyle rekabet hâlinde olduklarını, çıkar çatışmalarını yaşadıklarını biliyoruz değil mi? Yani bu son derece normal. Burada bir tenakuz, bir çelişki varmış gibi gözükür. Burada, yani aşağı yukarı işte beş bin yıllık anlamlı uygarlık tarihimizde geliştirebildiğimiz, demokrasinin olgunlaştığı yer nedir? Cumhuriyetle yönetiliyoruz yani halkın seçtiği iktidarlar bir ülkeyi yönetiyor, ideal olan bu. Bu cumhuriyet yönetimi parlamenter sistem içerisinde gerçekleşebilir, yani başkanlık sistemi içerisinde gerçekleşebilir veya başkanlık sistemi içerisinde gerçekleştirilebilir veyahut da bizim ilk kez yapacağımız gibi Türkiye'ye özgü -inşallah- bir hikâyenin sonucunda, evrimsel bir süreçte ortaya bir sistem çıkar. Şu anda masada olan değişiklik teklifi bu. Kimsenin kafasından uydurduğu bir metin değil bu, Türkiye'nin demokrasi hikâyesinde olgunlaşan, krizlere ve ihtiyaçlara binaen ortaya çıkan bir değişiklik teklifi. O zaman, buradaki mesele devleti yönetecek olan otorite merkezi -hükümet, başkan, cumhurbaşkanı kim ise- nasıl seçilecek? Seçimlerle seçilecek yani önünde sonunda ortaya bir sandık gelecek ve bu sandıkta insanlar, gruplar, partiler, adaylar yarışacaklar. Bu yarış nihayetinde -evet, başka bir yolunu bilen varsa söylesin- yüzde 50 artı 1 -veyahut da hangi seçim sistemiyse- alan bu yarışı göğüslemiş olacak. Peki, oyunun devam etmesi için asgari kural ne? Şöyle yani, Uğur Bey biraz evvel futboldan örnek verdi, golü yediğinizde topu kesmeyeceksiniz, santraya dikmesini ve oyuna devam etmesini bileceksiniz. Yani, nedir, kazanan artık o partinin hükümeti değil, ülkenin hükümetidir veya kazanan cumhurbaşkanı, başbakan artık o ülkenin hükümetidir ve o ülkeyi -79-80 milyonluk bir Türkiye'den bahsettiğimize göre- kendi partisinin seçmenlerini seçerek değil, o ülkenin genel menfaatleri itibarıyla ya iyi yönetecektir ya kötü yönetecektir. Bunun da bedelini dört beş sene sonraki seçimde ödeyecektir.

Şimdi, burada, özellikle son yıllarda beni rahatsız eden, hani böyle bir iç dökerek sizinle de paylaşmak istediğim şey, bu seçim sistematığının, sisteminin, sandığın nedense böyle çok değersiz bir şeymiş gibi algılanmaya çalıştırılması. Yani, beş yılda bir, bir seçim mi bekleyeceğiz? Hayır, beklemeyeceğiz

tabii ama demokrasinin temel kuralı, bir ülkede özgür bir şekilde o seçimin yapılabilmesi, insanların özgürce rekabet ederek o seçime katılabilmeleri ve bir sonuç elde edilmesi. Dolayısıyla, demokrasinin, cumhuriyetin temel omurgası seçimdir, sandıktır. Buna gözümüz gibi bakmalıyız yani bunu bir şekilde siyasi rekabetin, evet, belki işte... Bir başka konuşmacı şöyle bir şey ifade etti, sonra düzeltmeye çalıştı ama "Halk her zaman doğruyu seçmeyebilir." dedi. Mesela bunu asla söylememek lazım, çok ayıp bir şey bu. Yani, sandıktan çıkan bir sonuç hoşumuza gitmeyebilir, bizim için o sonuç bu ülkenin felaketine yol açacak kötülüklerin başlangıcı bile olabilir, biz öyle de görebiliriz ama en nihayetinde, dediğim gibi, beş bin yıl sonra geldiğimiz en iyi nokta o seçimin özgür ortamda yapılması ve sandıktan çıkan sonucun devletin otoritesini yönetmesidir. Bu kurala herkesin tabi olması ve bu tabiiyet içerisinde yoluna devam etmesi lazım. Ha, peki, yüzde 50 artı 1 oyun dışındaki yüzde 49,99 kişinin hakkı ne olacak? Şöyle bir şey söylenir bu konuda: Yani, biraz evvel çelişkiden bahsetmiştim, çelişki varmış gibi yani tikel bir devlet en nihayetinde, bu yüzde 50 artı 1 oyu alınca 49'u her zaman açıkta mı kalacak? Bu bir çelişkidir, bütün toplumsal çeşitlilikleri tek bir hükümet asla kapsayamaz; doğru, kapsayamaz. E, hayat duracak mı? Durmuyor tabii ki. Hayat durmayacak ve eğer siz gerçekten işleyen bir demokratik sistem sağladığımızda, diyelim ki yüzde 3'lük bir parti kendince o sistem içerisinde yarışabildiğinde her zaman şunu bilecek: Bu ülkede seçimler demokratik bir şekilde yapıldığı müddetçe ve demokrasi kanalları açık olmaya devam ettiği müddetçe ben de bir gün yüzde 5, 10, 15, 20 olabilirim. Mesela Refah Partisinde bunun örneğini görebilirsiniz değil mi? Yüzde 2'lerden geldiği nokta ortada. Dolayısıyla, herkesin de bir gün iktidar olabileceğine dair ümidi var olur.

Mesela, bu önergede, bu değişiklik taslağında bazı yöntemleri arttırabiliriz, bu konuda sizlerin de yardımı olabilir önergelerle. Mesela, çok önemli bir kılcal damar daha açılacak yani 100 bin vatandaş imza vererek bir cumhurbaşkanı adayı gösterebilecek. Bu türden yan kanallarda da bu beş yıl içerisinde insanların yönetimi etkileyebilmesi mümkün olabilir.

Bugüne gelişimde -çok söylendi, ben hızlıca geçeceğim- yani biz niye bugün burada bunu konuşuyoruz, niye böyle bir değişiklik teklifimiz var, bunu ifade etmek istiyorum.

Bu önerdiğimiz Cumhurbaşkanlığı sisteminin sadece etkin bir yönetim ve istikrar için değil yani bu vurgu yapılıyor ama bu bizim için yeterli değil, sadece etkin bir yönetimi, hızlı, istikrarlı bir yönetimi getireceği, çok fazla araçsallıkla değil, ülkede demokratikleşme sürecinin de daha ileriye götürülmesi açısından da çok önemli bir etkisi olacağını düşünüyorum. Yani, bu sistem benim yıllardır gerçekten çok arzu ettiğim bir sistem. Bugün bunu konuşabiliyor hâle geldik. Bazı arkadaşlarımız bunun bir felaket olduğunu düşünürken ben bunun çok önemli bir demokratik gelişme olduğunu düşünüyorum. Demek ki gerçekten aradaki bu keskin farkın üzerinde düşünmemiz gerekiyor. Ama, bu sistemin sadece istikrar değil, bu demokratikleşme konusunda da önemli bir tercih olacağını söylemek istiyorum.

Şimdi, burada, grupladım, bizim 4 ana problemimiz var yani bizim geçmişimizden bugüne geldiğimiz noktada 4 ana problem var. Çünkü, neden sistem değişimi gerekti, buna cevap vermemiz lazım. Neden biz bugün bunu konuşuyoruz? Bir hikâyeden geliyoruz ve burada 4 tane sıkıntı yaşadık; bunlar: Yönetim sistemindeki belirsizlik, vesayetçi parlamentarizm, siyasetin kurumsallaşamaması -ki ifade edildi çokça- ve parlamentarizmin krizi.

Şimdi, yönetim sistemindeki -ilkinden başlayacak olursak- belirsizlik sorununun temelinde, bahsedildi, 2007 yılında Cumhurbaşkanı seçimine yönelik Anayasa'da yapılan değişiklikle yürütme erkinde birbirleriyle eşit demokratik meşruiyete sahip iki aktörün ortaya çıkmış olması yatıyor. Bu sistemik belirsizlik ve doğurduğu çift başlılık sorunu ülke yönetiminde yetki karmaşası ve yetki-sorumluluk dengesizliğine yol açma riski taşımakta ve nitekim taşıyor da. Şimdi bunu biraz açmak gerekirse -bahsedildi ama altını bir kez daha çizmek lazım- bizim 4 tane Anayasa'mız var. Yani, ben

1921’i de cumhuriyetin içerisinde kabul ederek söylüyorum, aslında 3 tane ve 1960’ta başımıza 27 Mayıs darbesi gelmemiş olsaydı ve 1961 Anayasası gibi parlamenter rejimimizi altüst eden, delik deşik eden bir müdahaleye maruz kalmazaydık, vesayet kurumları orada Anayasa’ya eklenmeseydi ve bununla da kalmayıp daha sonra, 1980 darbesinden hemen sonra yeni Anayasa’da Kenan Evren için yapılmış bir Cumhurbaşkanlığı değişikliği yani daha doğrusu yeni Anayasa’da Cumhurbaşkanlığının yetkilerini düzenleyen madde... Mehmet Bey daha önceki Anayasa’da Cumhurbaşkanının yetkilerinin tek bir cümleyle ifade edildiğini ama şimdi en uzun maddesi olduğunu ifade etti, 2,5 sayfalık bir madde. Bu kadar büyük bir şişme, seçilen hükümetlere daha sonra Cumhurbaşkanının makamını bir komiser gibi başlarının üzerine dayamak üzerine bu Cumhurbaşkanının görevinde bu değişiklik yapılmış olmasaydı... Ama, bununla da kalmadı, maalesef o zamanlar pek desteğinizi alamadık, 2007 yılında bu ülkede 367 gibi bir rezalet ortaya konulduğunda bugün gösterilen, şu değişikliğe gösterilen tepkinin onda 1’i gösterilebilmiş ve bunun büyük bir anayasal haksızlık olduğu ifade edilebilmiş olsaydı yani 367’yle AK PARTİ’nin adayının Cumhurbaşkanı seçilmesinin önünde yargı vesayeti ve diğer vesayet organları bu engeli ortaya koymamış olsaydı bu 2 darbenin çokça güçlendirdiği ve çift başlılık yarattığı Cumhurbaşkanı seçiminin halk tarafından yapılmasına dair Ekim 2007 ki yüzde 70’e yakın bir oyla kabul edilmiştir- değişikliği de ortaya çıkmamış olacaktı. Biz aslında 1961 yılından itibaren, 1982 yılından itibaren aslında vesayetçi bir parlamentarizme sahibiz. Yani, kimse kalkıp da -zaten bunu ben pek duymadım burada- parlamenter sistemimizin işte, Britanya’daki gibi veyahut da iyi işleyen yerlerdeki gibi normal bir parlamenter sistem olduğunu burada kimse söylemedi, doğru değil çünkü. Vesayetçi bir parlamentarizme sahibiz, parlamenter sisteme sahip değiliz. Ciddi bir problemimiz var ve bu problem üzerinde düşünmek lazım. Düşünenler epeydir düşünüyorlar, tartışılıyor ve bugün ortaya yüzde 60’ı aşkın bir tabana sahip 2 partinin ortaya koyduğu bir değişiklik çıkıyor. Keşke Sayın Başbakanımızın, Sayın Devlet Bahçeli’nin yaptığı çağrılar karşılık bulsaydı ve kategorik olarak karşı olursa dahi bu süreçlere CHP de dâhil olsaydı ve bu noktada süreci etkileme yönünde yemek pişerken daha etkili bir pozisyon alınabilseydi ama parlamenter sistemimiz parlamenter sistem değildir, vesayetçi parlamentarizmdir. Şimdi, bu vesayetçi parlamentarizmde ülkede parlamenter sistemin kuruluşundan itibaren tipik parlamentarizm özelliği göstermediği, bürokratik vesayetin devamını sağlayan bir mekanizma işlevi gördüğüne de dikkat çektik, bunu açtığımı düşünüyorum.

Bununla ilişkili olarak siyasetin halkın talepleri doğrultusunda kurumsallaşmasına müsaade edilmemesi ve bu sürecin sürekli olarak darbelerle kesintiye uğraması, bürokratik vesayete karşı direnç gösteren toplumsal muhalefeti konjonktürel ve lider odaklı bir siyasete hapsetme ve bunun neden olduğu problemleri öne çıkarmaktadır, kurumsallaşamamaktan bahsediyoruz. Bakın, burada bir zararıyla daha karşılaşılıyor, demokrasimiz kurumsallaşamıyor. Eğer şöyle bir spekülasyon yapsak, 1960’lara geri dönssek, 26 Mayıs’a dönssek ve bir şekilde dönemin cuntacıları bu hani 1980’lere kadar maalesef demokrasi bayramı olarak kutlanan o darbeyi yapmasa... Daha sonra, biliyorsunuz, cuntacı askerler bu darbeyi yaptıktan sonra merhum Menderes ve arkadaşlarını idam etmeyi pek düşünmüyorlardı ama İzmir, İstanbul ve Ankara merkezî yargıçlarının bir toplantısında “Bunlara ciddi bir ceza vermek lazım yoksa geri geldiklerinde siz ne yaparsınız?” diye bizzat sivil yargıçların askerleri fişteklemesiyle 27 Mayıs, daha doğrusu daha sonraki yargılama süreçlerinin bu şekilde sonuçlandığı da vakıdır. Şimdi, eğer o yaşanmamış olsaydı -Menderes döneminde problem yok muydu, vardı mutlaka- Bu problemlerin çözümü eğer sandığa bırakılabilseydi, gerçekten halkın bu süreci sağaltması beklenebilseydi, bu darbeler yaşanmamış olsaydı bizim parlamenter sistemimiz kendi doğası içerisinde, kendi hikâyesi içerisinde kurumsallaşacak, sivil toplum çok çok önceden bu son yıllardaki yapmış olduğu sıçramayı gerçekleştirebilecek ve bizim de belki böyle bir hikâyemiz olmayacaktı. Dolayısıyla,

bu kurumsallaşmama meselesi neyi getiriyor arkadaşlar? Tabii ki lider odaklı siyaseti getiriyor. Kurumsallaşmayan bir siyaset düzleminde her şeyi çekip çeviren, sürükleyen bir lidere her zaman ihtiyaç olduğunu da görmek lazım.

Son olarak, parlamenterizmin kırılma noktasının yarattığı tıkanmalar ve hükümet krizlerine dikkat çekmek, parlamenter sistemin sınırlarını göstermek gerekir. Bu pratik siyasi sorunlara kaynaklık eden asıl problem ise toplumsal olanın kurulumuna ilişkin ontolojik sorunların sistem değişimini gerektirmesidir. Burada öncelikli sorun ülkenin siyasi gündemini uzun süredir meşgul eden otorite krizidir. Bu sorun 19'uncu yüzyılda yani 1839 ve 1923 arasında modernleşme sürecinde imparatorluktan ulus devlete geçişte ortaya çıkmıştır. Modern ulus devlet düzenine geçişin yaşandığı bu dönemde Türkiye'de modern ulus devlet egemenliğinin yegâne taşıyıcısı millet de egemenliğin asli kaynağı olmuştur. Bu yeni siyasi düzende millet iradesinin ülke yönetimine en iyi şekilde yansması yani devlet-millet etkileşiminin en iyi şekilde sağlanması siyasi otorite üretimi için elzem hâle gelmiştir. Ancak ülkede sırasıyla tesis edilen yönetim mekanizmaları ne devlet-millet birlikteliğini sağlayabilmiş ne de toplumsal farklılıkları garanti altına alacak demokratik bir yönetimi tesis edebilmiştir. İdeolojik açıdan kuru ve dar, kurumsal açıdan ise baskıcı bu yönetim anlayışı otorite üretememiştir. Bu durum devlet-millet yabancılaşmasına yol açmış ve siyasette demokrasi açığı, ekonomide az gelişmişlik ve güvenlik alanında dışa bağımlılık gibi birçok başka yapısal sorunu da beraberinde getirmiştir. Yani hükümet sistemi diye geçemiyorsunuz, gerçekten sonuçları son derece yıkıcı olmuştur. Burada tekrar ifade edildi: "Kardeşim, işte, on beş yıldır bu ülkeyi siz yönetmiyor musunuz?" Hani herhâlde şu demek istiyor: "Sistemde sorun olsa, hani siz koalisyonlara, istikrarsızlıklara vurgu yapıyorsunuz ya, bu hükümet sistemindeki bir problemten kaynaklanıyor olsa siz nasıl on dört, on beş yıldır üstelik hâkim parti olarak ve gerçekten ciddi bir liderlik gösteren Sayın Erdoğan sayesinde bu ülkeyi nasıl yönetiyorsunuz?" Yani nasıl yönettiğimizi açıkçası bu soruyu soranın da biliyor olduğunu düşünüyorum. Pişmiş tavuğun başına gelmeyenin Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın başına geldiğini, bu partinin başına geldiğini, sırf 2007 yılında yaşanan antidemokratik müdahalelerin, 15 Temmuzda zirveye çıkan, 2013'ün başından beri yaşadıklarımızın herhâlde normal bir siyasi süreç olduğunu kimse söyleyemez. Dolayısıyla, burada âdeta bir ölüm kalım savaşı verilerek, çok büyük bir performans gösterilerek ve iyi yönetimle, on dört-on beş yıldır sürekli darbelerle maruz kalarak ama halkın desteğini arkasına alarak... Bu çok önemli, 15 Temmuzda gerçekten beni en çok etkileyen olaylardan biri, biz Ankara'da değildik, İstanbul'daydık, ben de evimden hemen İl Başkanlığımıza koştum. Orada 72 kişilik bir FETÖ'cü timle mücadele ettik sabaha kadar. Orada Cumhurbaşkanımızın yaptığı...

MURAT EMİR (Ankara) – Silahlı mücadele mi yaptınız?

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Silahlı değil. Anlatayım mı?

MURAT EMİR (Ankara) – FETÖ'cü timle nasıl mücadele edebilirsiniz ki?

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Biliyorsunuz bizim İl Başkanlığımızı işgal ettiler.

MURAT EMİR (Ankara) – Siz ne yaptınız?

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Halk geldi, biz indik aşağıya. Sorguya çeker gibi mi soruyorsunuz, yoksa merak mı ettiniz?

MURAT EMİR (Ankara) – 72 kişilik bir timle mücadele edince yani...

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Nasıl yani? Havan topuyla mücadele ettik mi diyeceğim yani?

Şimdi, öyle değil. Yani bu sarkastik şeylere gerek yok, hepimiz o gece bulunduğumuz yerde gerçekten onurlu bir duruş ortaya koyduk ama o akşam için benim söylemek istediğim şey şu: Sayın Cumhurbaşkanımızın söylediği, ifade ettiği şey bu on dört-on beş yıllık meselenin püf noktasını ifade

eder, “Ben hayatım boyunca milletimden başka irade tanımadım.” dedi. Bu irade sayesinde halk çevreden merkeze gelirken bu iktidarın faaliyetlerini beğendiği için ona güç verdi ve bu sayede bu on dört-on beş yıllık süreç gerçekleşebildi, yoksa 15 Temmuzda da bu halk sokağa çıkmasıydı gerçekten bu ülke şu an ne durumda olurdu, bunu söylemek gerçekten son derece güç.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Asker destek vermedi, Emniyet destek vermedi.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – İşte, sizin bu işleri ne kadar dar okuduğunuzu da gösteren bir şey.

BAŞKAN – Evet, Sayın Eseyan’ı dinliyoruz Sayın Tanal.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – O akşam yaşananları herhâlde siz daha sonra gerçek anlamda kitaplardan okuyacaksınız, pek içine girmemişsiniz.

Şimdi, bakın, ben sizi gocunduracak bir şey söylemedim, söylemeye de niyetim yok ama sözlerime son verirken farklı olsun diye şunu da ifade etmek istiyorum: Türkiye’de siyaset yapma tarzında da inşallah, bu değişiklik mümkün olursa ciddi kırılmalar yaşanacak ve değişmek zorunda kalacak siyasi partiler, herkes yani bütün siyasi partiler değişmek zorunda kalacak çünkü bizim siyaset yapma tarzımızda bir problem var. Bu problem, açıkçası, çoğunuz bilirsiniz, Radikal Demokrasi Kuramı’nda bunu Chantal Mouffe ve Laclau çalışır çünkü bu dünyanın problemidir, sadece Türkiye’nin problemi değildir ama Türkiye’de gerçekten bu çok karakteristik bir şekilde yaşanıyor, belki laboratuvar gibi yaşanıyor çünkü Chantal Mouffe da sık sık Türkiye’ye gelir, inceler bunu. Antagonistik bir siyaset anlayışı var yani zıtlıklar üzerine kurulu. Mesela, olabilir ki bir CHP’li arkadaşımız, vekilimiz burada -belki onların adına konuşamam ama- kendisini AK PARTİ’nin antitezi gibi hissedebilir. Bunu AK PARTİ açısından da belki söyleyebiliriz yani antitez, zıtlık yani onun bulunduğu yerin tam tersi noktadayım ben ve bu şekilde siyaset yapmak çok fazla mümkün değil, dünyada da mümkün değil ve buradan Agonizme geçmeyi tavsiye eder Chantal Mouffe der ki: “Birbirimizin zıttı olduğumuzu düşünmek yerine, birbirimizin rakibi olduğumuzu düşünelim, rekabet edelim, birbirimizi yok etmeye çalışmayalım.”

Ben bir gazeteci kökenliyim.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Ama kuralları değiştirmeyelim.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Kurallar değişir, her şey değişir, dünyada değişmeyecek hiçbir şey yoktur. Şu anda üzerinde konuştuğumuz Anayasa değişikliği metni veyahut da şu anda kullandığımız Anayasa, bu değişiklik olursa meydana gelecek olan yeni anayasa, sıfırdan anayasa yapma amacını hiçbir zaman yitirmedi, bunu ifade ediyoruz. Onu yaptığımız zaman ortaya çıkacak anayasa, bunların hiçbirisi kutsal metin olmayacaktır, hepsi her zaman eksik olacaktır ama burada önemli olan, bir öncekinden daha iyi bir iş ortaya koyabilmektir. Dolayısıyla, değiştirilmeyecek bir mesele anlamında söylemiyoruz. Tabii ki temel kurallara, üzerinde anlaştığımız kurallara hepimiz riayet etmeliyiz.

Bu noktada, ben yani 3 Kasım 2002’de Agos’ta yazıyordum. Agos’un çıkardığı...

MUSA ÇAM (İzmir) – Çocuktan nasıl katil yaratılır, biraz da o konuya girseniz...

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – ...yani, Hrant Dink’in yetiştirdiği bir yazarım ben ve o günden beri AK PARTİ’yi izliyorum -tabii, o günden önce de izliyordum ama- ve hep şunu gördüm... Yani, benim geldiğim sınıfsal kesim de, mahalle de daha çok CHP’lilerin olduğu yani Şişli doğumluyum. Hayatım Nişantaşı, Şişli, Osmanbey kesiminde geçti. Dolayısıyla, hani, Millî Görüş’ten çok, sizin tabanı bilirim ve şunu gördüm: Sanki 3 Kasım 2002’de... Bunu da biraz şahsi bir anekdot olsun diye anlatıp bitireceğim konuşmamı. Ve bu hiç değişmedi ve gittikçe de sertleşti ve bu beni çok rahatsız ediyor çünkü bu Türkiye için iyi bir şey değil.

3 Kasım 2002’de uzaylılar Türkiye’yi işgal ettiler, bir düşman gücü Türkiye’yi ele geçirdi, bunlara “AK PARTİ’liler” diyor, “AKP” diyorsunuz. “Recep Tayyip Erdoğan” diye bir şahıs çıktı ortaya, öteki düşman ve bu düşmandan ne şart ve ne koşulda olursa olsun kurtulmak lazım ve bunlar ne yaparsa yapsın ya kötü yaparlar çünkü bunlar göbeğini kaşıyan insanlardır, kendi kendilerine bırakıldıklarında bunların seçmenleri hiçbir zaman doğruyu bulamazlar, her zaman lider kültürle bir kişinin ışığının peşinden giderler. Ki biraz evvel buna benzer şeyler de söylendi, “Halk her zaman doğruyu seçmez efendim.” diye ifade etmişlerdi ama her zaman şuradan, buradan fıskırır bu düşünce. Dolayısıyla...

NECATİ YILMAZ (Ankara) – “Affedersin, Ermeni.” de var ama biliyorsun!

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Kesmeyin, bitiriyorum, bir dakika, sonra söylersiniz.

Şimdi, bu duygu rasyonel ve gerçekten nesnel bir duygu değil ve bu, gittikçe, böyle düşünenleri ve böyle davrananları -ki şu Anayasa değişikliğinde de bunu görüyoruz- sizi nesne yapar, siyasetin dışına atar. Çünkü, söylediğiniz şeylerin gerçeklikle bağı zayıfladıkça ve koptukça aslında kendi tabanınız da sizi dinlememeye başlar ve o zaman işte bir Recep Tayyip Erdoğan’a ihtiyacınız olur ki sürekli Recep Tayyip Erdoğan nefreti üzerinden tabanınızı tahkim edin. Çünkü, başka bir şey söyleyemezsiniz, çünkü rasyonel değildir söylediğiniz şey, hayata değemiyorsunuzdur, halkla ilişkiniz yoktur.

MUSA ÇAM (İzmir) – Çocuktan katil nasıl yaratılır, onu da bir anlatsana.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Bu ülkeyi düşmanlar ele geçirmiştir. Hâlbuki düşman değiliz. Ben sizi hiçbir zaman düşman görmedim, arkadaşlarım da görmüyor. Söylediklerinizin çoğuna katılmıyorum, gerçekten katılmıyorum, bazen zorluyorum kendimi, gerçekten zor oluyor. Bazen olan da var. (CHP sıralarından “Zorlama, zorlama!” sesleri) Ben kendi kanaatimi söylüyorum.

BAŞKAN – Evet, lütfen dinleyelim arkadaşlar.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Sakince dinleyelim. Zaten buradaki tavırlardan da bu anlaşılıyor. Çünkü, içeriksiz geliyor, kusura bakmayın, gerçeklikle bağlantısı çok zayıf geliyor. Tarif ettiğiniz Türkiye... Yani, şu anki Suriye, sizin tarif ettiğiniz Türkiye’den daha iyi bir yer, biliyor musunuz. O kadar fecaat hâlde bir irrasyonel değerlendirme var.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Aaa!

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Eyvah! Yani bunu bir milletvekili söylerse çok yazık.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Yan yana getirdiğimde ben size bir gün metin hazırlarım da, edebiyatçuyum, “Bunları biz mi söyledik?” dersiniz ama öyle. (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Lütfen, hatibi dinleyelim arkadaşlar.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Müsaade edin. Basın da var, söylediklerimin hepsini ben yazıyorum da zaten.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, yok.

BAŞKAN – Sayın Tanal, lütfen, dinleme nezaketini gösterelim.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Muhalefet bu antagonistik tavırdan çıkmadığı müddetçe -sadece sizin için demiyorum- yani karşınızdakini düşman değil, bir rakip, daha iyisini yapmak için veyahut da onu geçmek için bir rakip olarak görmediğiniz müddetçe bu metne de sağlıklı bakamazsınız, bakamıyorsunuz da zaten.

Altı gündür sizi dinliyorum. Uğur Bey demin gerçekten çok iyi bir sunum yaptı -teşekkür ederim- üslup olarak da vesaire. Bazen aradan çekebildiğim şeyler oluyor, mutlaka ben de sizleri doğru anlayamamış olabilirim, bunu da iddia etmiyorum yani böyle bir, tepeden bakıp kimseye not veriyor da değilim, kimse yanlış anlamasın. Ama, sadece, on beş yıllık, biraz o mahalleden gelmiş bir insan olarak belki bu faydalı olur diye söylüyorum. Burada bir normalleşme lazım.

Bu anlamda, bu Anayasa değişikliğinin hem çift başlılığı ortadan kaldırmak ve rejimin başına dikilmiş bir kurumsal komiserliği halka emanet etmek açısından önemli bir adım olduğunu düşünüyorum ve bu noktada, sanırım, kurumsal vesayetle birlikte yaşamaya alışmış olanlar bundan kopmakta birazcık sıkıntı yaşıyorlar ama alışsınız yani bu çok şey değil, zamanla... On beş yıldır, değil mi? Mesela Merve Kavakcı'ya yapılanlardan sonra başörtüsüne ne güzel alıştınız. Bakın, sizin döneminizde, daha doğrusu AK PARTİ öncesinde, tek parti döneminde başlayan uygulamalarla, benim cemaatimin bütün vakıf mallarına el konulurken bugün AK PARTİ'nin sayesinde bu vakıf malları iade edildiği gibi, AK PARTİ sayesinde bugün 5 tane Hristiyan var bu Mecliste. Onlara alıştınız dolayısıyla bu Anayasa değişikliğine de alışsınız.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – AK PARTİ sayesinde değil.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bu fazla oldu, o kadar da değil.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Seni AK PARTİ mi aldırdı yoksa?

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Ben bu kadarla kifayet edeyim çünkü biliyorum ki gerçekler bazen...

BAŞKAN – Evet, hatibi dinleyelim arkadaşlar, lütfen.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Benim üslubum son derece kibar, biliyorum.

BAŞKAN – Bu kadar nazik, kibar bir konuşmayı nezaketle dinleyelim arkadaşlar.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Her zaman da öyle konuşmaya gayret ediyorum ama gerçeklerin kendisi bazen ağır gelir. Dolayısıyla, en azından iyi niyetli eleştiriler olarak da hem bu değişikliği sunmaya çalıştım hem de birazcık farklı bir açılım getirmeye çalıştım.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum, hayırlı akşamlar diliyorum.

BAŞKAN – Evet, çok teşekkür ediyorum Sayın Eseyan.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, sayın hatip benim konuşmama atıfla...

BAŞKAN – Bir saniye Murat Bey...

Şimdi, sayın hatibimiz (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerindeki sözlerini tamamladı. Kendisine teşekkür ediyoruz.

Sıraya göre, Sayın Meral Danış Beştaş...

MURAT EMİR (Ankara) – Yalnız, şahsım hem zikredildi hem bir sataşma hem de bir anlam kayması...

BAŞKAN – Meral Hanım, buyurun efendim.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, bir dakika, bir düzeltmeye ihtiyaç var.

BAŞKAN – Murat Bey, şahsi bir sataşma... Hem de çok iyi dinledim hatibi.

MURAT EMİR (Ankara) – Hayır, düzeltmeye ihtiyaç... Çok kritik bir şey “Düzeltilmeye çalıştı.” dedi Sayın Başkan. Benim söylediğimi anlamadığı gibi, “Düzeltilmeye çalıştı.” dedi. Bir dakikalık bir söz istiyorum.

BAŞKAN – Efendim, Meral Hanım’a söz verdim.

MURAT EMİR (Ankara) – Ama, söz vermeniz çok önemli. Bakın söylediğimi çarpıttı Sayın Başkan.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Murat Bey...

MURAT EMİR (Ankara) – Bakın, “Düzeltmeye çalıştı sonradan.” dedi. Ben ne dediğimi biliyorum, ne dediğimi açıklayacağım ve Sayın Eseyan da öğrenmiş olacak ve tutanaklara da doğru girmiş olacak. İzin verirseniz, çok kısa...

BAŞKAN – Zaten açıkladınız.

Meral Hanım, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Hayır ya, açıklayamadım efendim.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan, isim zikretmiş.

BAŞKAN – Efendim, bakın, ben yönetici olarak burada bir sataşma olmadığını tespit ediyorum.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Neye göre ediyorsunuz?

BAŞKAN – Burada bir sataşma olmadı.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Nasıl olmadı?

BAŞKAN –Evet, Tüzük hükümlerine göre, şahsı zikredilerek bir hakaret, kaba veyahut da incitici hiçbir söz olmadı.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – “Sataşma” demiyor, demiyor, “Söylediğim sözü çarpıttı, benim söylemediğim şekilde anlattı.” diyor.

MURAT EMİR (Ankara) – Bakın, anlamı çarpıttı. “Bir şey dedi, düzeltmeye çalıştı.” dedi. Ben ne dediğimi...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, şu ana kadar bir kırmızı yansa, söylese zapta geçse bitecekti.

BAŞKAN – İki dakika söz veriyorum.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

5.- Ankara Milletvekili Murat Emir’in İstanbul Milletvekili Markar Eseyan’ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi’nin 1’inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, tamam, çok teşekkür ederim.

Şimdi, şöyle: Ben orada çoğunlukçuluk ile çoğulculuğu anlatmaya çalışıyordum. Demokrasi tarihinden, İkinci Dünya Savaşı’ndan çok temel örneklerle bunu yapıyordum ama siz çoğunlukçuluğu her şey zannettiğiniz için o arada sözüm kesildi. Tutanaklara bakılabilir.

Bakın, çoğunlukçuluk, çoğunluğun her şeye muktedir olduğu, her şeyi yapabildiği, hukukla, demokrasiyle ve demokratik kurumlarla sınırlı olmadığı rejimin adıdır. Max Weber bunu tarif etmiştir; çoğunlukçulukta hukuk devleti yoktur, bağımsız medya yoktur. Örneği nedir? İkinci Dünya Savaşı’dır. Çoğunlukçulukta ne olur? Çoğunlukçulukta azınlıkların hakları olmaz. Kimlerin olmaz? Ermenilerin olmaz, Yahudilerin olmaz, soykırım yapılır. İşte, Sayın Eseyan’ın bu konuyu gündeme getirmiş olması aslında ironiktir. Çoğunlukçuluk ile çoğulculuk arasındaki farkı biliyor olması gerekir. Ben o zaman da aynısını söyledim şimdi de aynısını söylüyorum: Elbette milletin verdiği karara saygılıyız ama

toplumların her zaman en doğru kararı vereceğini söyleyen düşünce çoğunlukçuluktur. O çoğunlukçu düşünce işte insanları fırınlara göndermiştir, Ermenilere soykırım yapmıştır dünyanın her yerinde, dünyadaki örnekleri için söylüyorum, dünyadaki insan hakları ihlalleri için söylüyorum, anlatabiliyorum muyum. Dolayısıyla, buradaki çoğunlukçuluk ile çoğulculuk farkının altını çiziyorum. Her şeyi “Millet bize bu yetkiyi verdi, biz sadece milletten oy alıyorsak haklıyız.”dır düşüncesinin yanlışlığını ifade ettim. Bağımsız yargının ve Meclisin de denetleme görevinin olduğunu anlatmaya çalışıyordum. Bu nedenle de bu sözü verdiğiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- *Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)*

BAŞKAN - Sayın Meral Danış Beştaş (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerine söz aldı.

Buyurun efendim.

MERAL DANİŞ BEŞTAŞ (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

1'inci maddede yargıya ilişkin bir düzenleme, “bağımsız” ibaresinden sonra “tarafsız” ibaresinin eklenmesi öneriliyor. Buna ilişkin değerlendirmeye geçmeden önce, demin Sayın Eseyan bir şey söyledi, yanıt verme hakkı doğdu bize. “AK PARTİ sayesinde 5 Hristiyan milletvekilimiz var.” dedi Mecliste. Bari bunu kendileri üstlenmesinler, çok ayıp oluyor gerçekten. İlk kez bir Hristiyan milletvekili 24'üncü Dönemde Sevgili Erol Dora bizim partimizden milletvekili oldu. Şu anda da 2 Yezidi arkadaşımız Feleknas Uca ve Ali Atalan, yine Garo Paylan, yine Erol Dora ve daha birçok farklı kimlik, dil ve inançtan milletvekillerimiz var. Bu nedenle, hani bu tip şeyleri doğrudan “Biz yaptık.” demesini doğrusu çok şık bulmadığımı ifade etmek istiyorum.

Değerli Başkan, “tarafsızlık” evet şu anda, ilk anda şuna bakınca “Bunun nesine karşı çıkacağız.” diyorsunuz. Doğru yani yargı tabii ki bağımsız bir de tarafsız olmalı. Yani, tartışılacak hiçbir mevzu yok bu konuda. Eğer gerçekten orada yazıldığı gibi olacaksa amenna ama bunun gerçekten içeriğini, arka planını, bağımsızlık, yargı bağımsızlığı şu anda ne aşamada tarafsızlığı eklersek ne düzeyecek ya da gerçekten, güncel anlamda yargı pratiğine, temel hak ve özgürlüklere, hukuk devleti ilkesine nasıl bir katkı ve içerik verecek; ben konuşmamda bunları değerlendirmek istiyorum. Yani şunu demiyoruz peşinen: “Tarafsızlık” yazılmasın, yazılısından ziyade, önemli olan, gerçekten Anayasa'nın yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığını tesis edecek, mevzuat yükümlerini, anayasal hükümlerini yan destekleyen kanunlarla ve pratiklerle bunu yaşama geçirmesidir. Oraya yazmakla yargı tarafsız olmuyor. Şu anda bizim Anayasa'mızda “Yargı bağımsızdır.” ilkesi de var ama Türkiye'de 100 kişiden 93 kişi “Yargı bağımsız değil.” diyor. 100 kişiden belki 93'ün üstünde kişi “Yargı taraflıdır.” diyor. Bunu biz söylediğimiz için, siyaset mekanizması bunu söylediği için değil; yargı objektif olarak bu kararları verdiği için bu kanaat var ve yargıya güven, Mecliste de sıklıkla ifade ettiğimiz gibi, tarihin en dip noktasını yaşıyor şu anda.

Şimdi, Değerli Başkan, bağımsızlık ne demek literatüre göre? Hâkimin, hiçbir devlet organına bağlı olmaması. Aslında, “Ben bağımsızım, hiçbir yere bağlı değilim, ben kararlarımı verirken kesinlikle kendimi hiç kimseye bağlı hissetmem.” karşılığı. Hani uygulamada ne deriz buna, yine hukukta? Deriz ki: Atama hakkı, görevi, yetkisi, nasıl nitelersek niteleyelim, istediği zaman bir hâkim birileri tarafından atanamamalı bir yerden yere yani tayini çıkmamalı. Ya da görev süresi, emekli edildi, açığa alındı, ihraç

edildi, bu da bağımsızlığını etkiliyor. Şimdi, dış baskılar var, yargı hakkında konuşmalar var, bunu çok iyi biliyoruz. Yargının nasıl etkilendiğini ve kararların nasıl etki ettiğini her gün yaşayarak öğreniyoruz. Tarafsızlık ne demek? Yargının, yargıçların, yargı erkinin herkese eşit mesafede olması demek aslında. Hiç kimseyi diğerinden 1 metre ya da 1 santim yakın görmemesi, diğerini de daha uzak görmemesi yani özeti aslında, genel olarak söylersek, önyargılı olmaması.

Şimdi, bunu açacağız. Gerçekten, şu anda Türkiye’de yargı tarafsız mı ve bağımsız mı? Anayasa’da yazılmasa bile, bizim taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelere göre zaten yargının tarafsız olması emredicidir. Yani yargı, tarafı olabilir mi? İktidardan yana, güçten yana, üstünlerden yana bir yargı Anayasa’ya göre bu çıkıyor diyemeyiz, hiçbir hukukçu bunu söyleyemez, biz de söyleyemeyiz. Peki nedir burada önemli olan? Tarafsızlığı güvenceye alacak mekanizmaları, mevzuatı, kanunları düzenlemek. Türkiye’de de şu anda ne durumdayız biz gerçekten tarafsızlık ve yargıç konusunda? Önce şu birkaç doktrinel şeyi söyleyeyim: Devletler, meşru şiddet tekeline elinde bulunduran organizasyonlardır, kurumlardır. İhtilafları ve çatışmaları tekelden çözüme kavuşturacak organ ve kuralları devlet erki üretmek zorundadır. Bunlardan birini de tabii ki şöyle niteleyebiliriz, hakemlik mekanizması olarak genel olarak hukukta kabul görür, bunun karşılığı da bir hukuk devletinin olması ve bu hukuk devletinde de yargının tarafsız ve bağımsız olması demektir. Ayrıca, devlet meşru şiddet tekeline, o çatışmaları ve ihtilafları tek elde çözüme kavuşturacak mekanizmayı tarafsız ve bağımsız bir yargıyla kurumsallaştırabilir.

Peki, burada nedir yargı alanında en çok öne çıkan meseleler, sorunlar? Bir, yargının siyasallaşmasıdır. Şu anda, günümüzün en önemli problem alanlarından biridir yargının siyasallaşması, yargının siyasal nitelikte karar vermesi. Ve bu ne demek? Yargı erkinin belirli siyasal hedefleri elde etmek için kullanılmasıdır. Yargının siyasallaşması budur. Nedir, bunun alt başlığı nedir? Yargıyı araçsallaştırmaktır. Nasıl araçsallaştırmak? Bu, birçok bilgi kaynağında vardır. Yargı, belirli bir kesimi, siyaseti, farklılıkları tasfiye etme amacıdır yani yargı bir araç olarak kullanılırsa yargının araçsallaşmasından söz edebiliriz. Peki siyasal alanın bir de yargısallaştırılması var. Burada da siyasal meselelerin çözümünü yargının tasarrufuna sokmaktır. Tıpkı bugün yaşadığımızıdır. Yargı, siyasal merci hâline gelir bu durumda. Yargı, tarafsız, bağımsız, hukuk kurallarına göre karar veren bir erk olmaktan çıkar ve kesinlikle, siyasetin vermesi gereken kararları, halkın vermesi gereken kararları yargı verir. Ve burada bu iki hâlin gerçekleşmesi durumunda otomatikman, örtülü bir şekilde şu anda kendisine “Demokratik hukuk devletiyim.” diyen, işte Türkiye gibi, “Anayasa’mızda ‘hukuk devleti’ yazıyor.” şeklindeki ülkelerde, bu çok açık ve çıplak olmaz, örtülü olur, daha rafine olur ve bu otoriterliğe doğru gidişi çok net bir şekilde ifade eder.

Buna örnek, mesela şu anda yargının araçsallaştırılması. Şu anda, Türkiye’de, hâlihazırda yargı nasıl araçsallaştırılmış? Diyelim ki 15 Temmuzdan sonra da önce de iktidarı rahatsız eden, iktidar aleyhine söz söyleyen, iktidarı eleştiren ya da iktidarın görüşünde olmayıp demokratik direniş hakkını kullanan, tepki gösteren herkes ne oluyor? Tasfiye ediliyor. Tasfiye edilmek nasıl meydana geliyor? Mesela, sivil toplum örgütleri yöneticilerinin tutuklanması, birçok basın yayın organının kapatılması, birçok gazetenin kapısına mühür vurulması, şu anda hâlâ tutuklu gazeteci sayısında rekorlara ulaşmamız. Bunların hepsi bu iki madde kapsamında değerlendirilebilir. Siyasal alanı yargısallaştırmak ne? Şu anda, biz 7 Haziran ve 1 Kasım seçimlerinde seçime girmiş, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’na göre seçime girme koşulları elde etmiş, aynen diğer 3 parti gibi sandığa gitmiş, o koşulları tekemmül ettiren bir partinin milletvekilleriyiz ve halk bize kendisini yüzde 13 ya da 15 ya da 10 oranında temsil yetkisi vermiş. Bu nedir? Bu siyasal bir neticedir. Fakat, şu anda yargı ne yapıyor? Yargı, halkın... Hani, o siyasetin tasfiye yeri halktır dediğimizde, sandıktır dediğimizde, cezalandırılmasının yeri ya da tasfiye edilecekse, siyaset alanında ötelenecekse yine halk karar verecek. Halk bizim çalışmalarımıza,

siyasetimize bakıp “Hayır, ben size bundan sonraki seçimde oy vermeyeceğim çünkü siz şunları, şunları, sözlerinizi tutmadınız ya da tutunuz.” gibi siyaseten bir cevap verebilir. Ama şu anda ne yapılıyor? Şu anda Türkiye’de, iktidar partisi aleyhine ve özellikle de partimiz üzerinde doğrudan siyasal alanın yargısallaşmasının en tipik örneklerinden birini yaşıyoruz, şu anda, hâlihazırda bunu yaşıyoruz. Niye? Tümüyle yasama sorumsuzluğu ve dokunulmazlığı kapsamında olan, Anayasa’ya göre kesinlikle, Meclis kürsüsünden söylenen sözlerin dışarıda, her yerde söylenebileceği ve bunun sorumsuzluk kapsamında olduğu Anayasa’ya göre çok açıkken milletvekillerimiz ve eş başkanlarımız tutuklu. Siyaseten tasfiye edilme amacıyla, HDP’nin etkisizleştirilmesi amacıyla bu tutukluluk vücut buldu ve bu kesinlikle, 4 Kasım günü, şu anda objektif olursak, herkes elini vicdanına koyarsa iktidar partisi milletvekilleri de içinde olmak üzere hiçbir hukukçu –burada ağırlıklı hukukçuyuz- bir gecede, aynı saatte, 5 ayrı ilde, 13 ayrı milletvekili hakkında bir gözaltı kararı olmayacağı hakkını teslim eder. Bu nedir? Bir yerden düğmeye basılmıştır, önceden planlanmıştır, organize edilmiştir ve o saatte gözaltı yapılmıştır. Yine, aynı saatte uçaklar hazırlanmış, özel uçaklar, savcılar hazırlanmış, dosyalar tekemmül ettirilmiş, savcılar önüne konulmuş ve önceden tutuklama kararları verilmiş, kimin bırakılacağına da karar verilmiş ve uçaklar hazır tutulmuş. Daha önce burada verdiğim bir örnekte olduğu gibi, Sayın Ahmet Türk’ün sorgusunda –basına da yansıdı, epey tartışıldı- hâkim bey -ismini bilmiyorum, bilsem de söylemem, zan altında bırakmamak için- herhâlde biraz amatörce davranmış, çok sık telefonuna bakmış, Ahmet Ağabey de “Ne oluyor? Acelemiz ne?” demiş, sonuçta ifade veriyor, demiş ki: “Uçağı kaçıracağını.” Şimdi, ne tarafsızlığı ya! Bu kadar olabilir mi! Hâkime demiş ki: “Sen Ahmet Türk’ü tutuklayacaksın.” Bir de şöyle demişler, “Tutuklayacaksın.” demek yetmemiş, “Şu saatte uçağı var, o saate kadar sen sorgusunu bitireceksin.” demiş. Şimdi, Sayın Ahmet Türk’ün, Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanı olarak tarafsız ve bağımsız bir yargı mercisi tarafından soruşturulduğunu ve bu soruşturmanın devam ettiğini kim iddia edebilir? Bunu, dediğim gibi, objektif olan, kendi subjektif düşünce dünyasından sıyrılan herkesin, Sayın Parsak’ın bile hakkını teslim edeceğine inanıyorum, bu kadar somut vaka yaşıyoruz. Gülümsediğiniz için söyledim.

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) – Sataşma var.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sataşma değil, hayır, sataşma kastıyla söylemedim.

Devam edelim. Peki, nedir? Burada adalet duygusunun yerleşmesi ve huzurun sağlanması açısından tarafsız ve bağımsız bir yargının olmazsa olmaz koşulları kesindir. Yani, bunun dışında, adalet duygusunun yerleşmesini ve huzurun sağlanmasını istiyorsak toplumsal barış açısından, yargı tarafsız ve bağımsız olmalı. Bir hâkimin dediğine göre, çok sevdiğim bir laftır, birçok kez de kullandım “Halkın yargıya düşmanlığı önemli değil, bana göre, halkın yargıya güvensizliği önemlidir.” Bunu bir yargıç söylüyor. Eğer güvensizlik doğarsa işte, asıl felaket o zaman başlamıştır. İşte, biz de şu anda bir felaketin içinde kulaç atıyoruz çünkü hâkime, yargıya, yargı erkine güven konusunda hiç kimsenin artık ne bir duygusu ne inancı ne de bu konuda bir düşüncesi kalabilmiş değil çünkü her gün bunun aksine kararlarla yüz yüzeyiz.

Peki, hâkimin ön yargısız olması ne kadar mümkün? Yani, buna Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde “subjektif tarafsızlık” diyorlar. Şüphesiz, bir hâkim de bir yerde doğuyor, büyüyor, ailesi var, çevresi var, kültürü var, bir siyasal düşüncesi var, bir partiye oy veriyor yani bunu reddedemeyiz ama önemli olan, o hâkimin cübbeyi giydikten sonra subjektif tarafsızlığını giymesidir. Yoksa, biz hâkimlerin tüm dünyadan kopuk, hiçbir düşüncesi olmayan varlıklar olarak tasavvur etmiyoruz. Ama yargı mekanizmaları ve uluslararası içtihatlar hâkimin kesinlikle, karar verirken subjektif olarak tarafsız olmasını birçok içtihadında ifade etmiştir.

Medya, yargı ilişkilerinde gerçekten uygun bir denge sağlamak zorundadır, yine, tarafsız ve bağımsız bir yargının olduğunu iddia edebilmemiz için. Bizde ne kadar dengeli? Bir bakıyorsunuz, geçen haftayı sanırım -bakarsam çıkaracağım- 10-15 çocuk gözaltına alınmış, 18 yaşından küçük. Neydi iddia? Okuyunuz var mı bilmiyorum, ben okudum, videoyu da izledim. Çocuklar okulda –lise öğrencileri- Kürtçe müzik eşliğinde halay çekmişler. Bunlar gözaltına alınmış. Gözaltına alınmaları yetmezmiş gibi, fotoğrafları çekilmiş ve bütün basına servis edilmiş “terörist” diye. Ne yapmışlar? Suçları ne? Kürtçe müzik eşliğinde halay çekmek. Tarafsız ve bağımsız bir yargılamada, bir soruşturmada medya ve yargı dengesi dediğimiz şey bunu reddeder; o çocukların teşhirini, onların gösterilmesini, onların peşinen suçlu addedilmesini kesinlikle koruyamaz ve reddeder. Bunun gibi milyonlarca örnek yaşıyoruz. Bir bakıyorsunuz, daha yeni gözaltına alınıyor... Mesela, geçenlerde, Adana’ dan, seçim bölgemden bir örnek vereyim. Hatta, bir “tweet” attım “Zaytung haberi değil, yargı kararı” diye. Bizim, iki aydır ev hapsinde olan il eş başkanımız ve birkaç yöneticimiz var; sabah beş buçukta evleri basılıyor. Nedense Emniyetten önce basının haberi olmuş, ajanslar gitmiş. Çıkışta bizim yöneticilerin tümünün görüntülerini ben akşam ana haber bültenlerinde izledim, evden alınırken. Nereye götürülüyor, nasıl bindiriliyor? El kafaya konuluyor. Şimdi, ne bu? Doğrudan “Terör operasyonu ve suçlu ilan ettim.” Onun siyasi parti yöneticisi olduğu, ne olduğu zaten dikkatlerden kaçıyor. Daha da vahimi, bu arkadaşlarımız geldi sorgu hâkimine -ev hapsindeler hâlâ- yedi gün gözaltında kaldılar, hâkim yeni bir karar verdi. Ne verse beğenirsiniz? İki gün imza, yurt dışına çıkış yasağı. İki hâkim kararı var, biri diyor ki: “Evden çıkamazsın, ev hapsindesin.” kalkmamış, diğer hâkim de diyor ki: “İki gün gidip imza vereceksin ve yurt dışına çıkamazsın.” Şimdi, buna gülelim mi, ağlayalım mı? Hâkimlerin birbirinden haberi yok, işte, mutlaka bir karar verecek ya çünkü ihbar gelmiş, ihbar yaratılmış daha doğrusu. Bu tip soruşturmalarda delil başlangıcı olması için mutlaka bir ihbar karalanıyor ve kayıtlara konuluyor. Yani, şu: Medya-yargı ilişkilerinde kesinlikle uygun bir denge ülkemizde yoktur. Şemdinli davası, hepimizin bildiği bir davadır; Şemdinli davası iddianamesini hazırladığı için bu ülkede savcı görevinden ihraç edildi, Ferhat Sarıkaya. O ihraç Türkiye’de çok da tartışılan bir meseledir, kendi hazırladığı iddianame sebebiyle açığa alınan, daha doğrusu, ihraç edilen savcı olma ülkesi unvanı da Türkiye’de.

Şimdi, devletçi ideolojide nasıl bir şey oluyor? Devlet görevlilerinin korunması kesinlikle tarafsızlığı ortadan kaldırıyor. Bu konuda birçok araştırma var. Diyelim ki sanık sandalyesinde bir polisin oturması ile herhangi bir vatandaşın oturması arasında hiçbir bağ yoktur. Polis memuruysa, askerse ya da başka bir kamu görevlisiyse otomatikman “Bu suçsuzdur.” yargısı ve onu koruma, kollama yargısı her zaman devreye girer. Bu konuda Uğur Kaymaz davası çok tipik bir örnektir. 13 kurşunla 13 yaşında bir çocuk Kızıltepe’de askerler tarafından öldürüldü. Evden terliğiyle çıkmış bir çocuktan söz ediyoruz ve Türkiye’nin en önemli gündem maddelerinden biri oldu. Bu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine gitti -hâlâ ilkokul fotoğrafıyla çekilen görüntüleri bütün her yerde bulunabilir sosyal medyada- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Türkiye’yi mahkûm etti, dedi ki: “Bu açık bir cinayettir.” Hem de 13 kurşunla, tek bir kurşun, 2 kurşun değil, yanlışlıkla olma şansı da yok. Ne oldu sonra? Dava Mardin’den Eskişehir’e gitti, ben de Eskişehir’e gitmişim 2 defa, beraat etti, failler beraat etti. 13 kurşunla bir çocuğu öldüren polis memurları beraat etti. Şimdi, burada ben yargının bağımsızlığından ya da biz bağımsızlığından nasım söz edebiliriz? Ayrıca -notumu bulamıyorum- o öldüren polisin adı da Serdar Gökbayrak; bu sanığın adı -Uğur Kaymaz’ı vuran, belli, ispatlı yani darbe girişiminde bu bilgiyi yeni aldım. Uğur Kaymaz davasında- bir köprüye adı verilmişti. 15 Temmuz darbe girişiminde de öldürüldüğü bilgisini şimdi araştırmalar sonucunda elde ettik, bunu da not olarak ifade etmek istiyorum.

Yine, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun, Yargıtay Ceza Genel Kurulu Sayın Başkan, altını çizerek söylüyorum, en üst kurul bir uzman çavuşun Siirt'te gösteri sırasında gösteriye katılmayan -bu kararda geçiyor- bir genci öldürdüğü saikiyla yargılanıyor, Yargıtay Ceza Genel Kurulu diyor ki: "Bölgenin koşulları dikkate alınarak ceza verilmesine yer olmadığına." diyor. Nasıl oluyor? Yani orada istediğini öldürebilecek, Yargıtay Ceza Genel Kurulu diyor ki: "Ben bu konuda ceza verilmesini onaylamıyorum." Bu içtihadı dönüştürüyor. Yine vahim kararlardan biri.

Peki, niye böyle oluyor? Yani hani bunların sebepleri, tarihsel arka planı Türkiye'de? Yani bir ülkede eğer bu genel bir kuraldır, yargıçlar verdikleri kararlardan dolayı siyasal iktidar tarafından cezalandırılacakları kaygısını taşıyorsa -bu genel bir prensiptir- kesinlikle yargı bağımsızlığı ve hukuk devleti tehlikededir. Bu birçok uluslararası kararda geçer, yargıç bir karar verirken o verdiği karar sebebiyle başına bir şey gelmeyeceğine inanmalı, "Ben bağımsızım, ben vicdanıma göre, takdirime göre, hukuk kurallarına göre bu kararı veriyorum ve bu konuda benim başıma bir şey gelmeyecek." kanaatini taşıyorsa hukuk devleti de tehlikede, yargı bağımsızlığı da tehlikede, şu anda Türkiye'de zaten ikisine yönelik tehlike de çok büyük bir oranda devam ediyor.

Değerli arkadaşlar, nedir? Yani maddemizle ilgili olduğu için tabii ki bunları anlatıyorum. Şu anda buna ilişkin birçok örnek verebiliriz, çay toplanmadan -o çok popüler ya, çok söylendi- kuralara kadar, Beştepe'de hâkim, savcı yeni atanmaların kura çekimine kadar. "Yargıyı tanımıyorum, Anayasa Mahkemesine saygı da duymuyorum." Birçok siyasetten örnek verebilirim, yargı üzerindeki siyasal baskıdan örnek olarak söylüyorum çünkü hiçbir yargı mensubu Cumhurbaşkanının, Başbakanın, milletvekillerinin, hele hele yürütmenin sözlerinden kendini azade hissetmez, kendi üzerinde baskı hisseder, biz hâkim ve savcılarla çalıştık yıllarca. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunda terfisi, ataması, ilerlemesi, işten atılıp atılmayacağı, ihraç edilip edilmeyeceği, ihraç edilip edilmeyeceği, Yargıtay üyesi olup olamayacağı, yarın öbür gün ne olacağı tümüyle siyasal iktidarın elinde, siyasal iktidarın yönettiği bir kurulun elinde. O yüzden kararlarını verirken ve bunu yüksek sesle de söylerler hani, asla hiçbirinin ismini veremeyiz, hepimizin etrafında vardır, böyle Yargıtay üyeleri de hâkimler de savcılar da yazdıkları muhalefet şerhlerinden dolayı görevden atılan, sürgün edilen... Ben en azından şu anda ezbere 15 hâkim sayabilirim, sadece şerhinden dolayı, lehe şerh koymuştur; nedir, ertesi gün sürgün edilmiştir. Diyarbakır'daysa başka kötü bir yere, hani kötülük ölçütü ne ama sonuçta sürgün olarak yapılıyor. Bu göreve... 15 Temmuzdan sonra şunu çok net bir şekilde gözleyebiliyoruz, çok net. Avukatlarla yani vekil olmamız sebebiyle de, meslektaş olmamız sebebiyle de sıklıkla görüşürüz, sohbet ederiz, bu haberleri ben Şenal Abla gibi çok özel takip ederim, hani ne oluyor geçmişten beri? Şunu ben geçenlerde bir demecimde de söyledim, bir kere hâkim ve savcılar şu anda tek cümleyle söylemek gerekirse tutuklanmamak için tutuklama kararı veriyorlar. Diyor ki: "Ben tutuklanabilirim -herkesin kendini koruma güdüsü vardır ya, hani o da çok bencilce bir şey- bari ben tutuklanmayayım, ben tutuklayayım." diyor ve tutuklama kararı veriyor. Ya, ben Adana'da onlarca örneğe rastladım, Ankara'da rastladım, kendini koruma güdüsü, hâkim hâkimi tutukluyor, en ufak bir açığında hâkimler birbirine karşı -bu espriyi Genel Kurulda da anlatmıştım- şöyle diyorlarmış birbirlerine "Ya, sakın ha, bak ayağımı denk al ben seni tutuklarım." Gerçekten iki gün sonra o onu tutukluyormuş, ciddi ciddi yani bunlar geçmiş tarihe. Ya da mesela Diyarbakır'da bir hâkim, üst düzey biri, gözaltına alınmış, gelmişler makamından almışlar, orada çok iyi tanıdığım bir çaycı var böyle şeye bakan, hâkim bey demiş ki: "Ya, eşime bir haber ver misin gözaltına alınacağım, hani götürüyorlar beni." demiş: "Hâkimim, ben korkarım telefonumu dinlerlerse beni de senin gibi götürürler." Düşünün yani bu somut bir vaka yani öyle bir korku var ki öyle bir büyümüş ki bu paranoya, binlerce hâkim, savcı tutuklu, binlercesi ihraç edildi ve şu anda yeni hâkim, savcılar alınıyor. Şimdi, bu ortamda kim diyebilir ki Anayasa'ya bir kere değil, bir milyon kere yazalım oraya "tarafsızdır" diye. Bu sadece zevahiri kurtarmak için hani derler ya

dostlar alışverişte görsün, yazalım bir kere değil her maddeye yazalım, hukuk devletin temel ilkesidir ama bunlarla başa çıkmadığımız zaman hiçbir anlamı yok. Mesela Sayın Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş'un geçenlerde -tam zamanını yazamamışım- şöyle bir açıklaması olmuştu, çok dikkatimi çektiği için not aldım. "Yargı kurum ve kuruluşları son olarak Türkiye Cumhuriyeti devletinin en üst makamı olan Cumhurbaşkanlığı makamına bağlıdır." Bunu söyledi, nasıl bağlı oluyor, ne demek bu?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sonra açıklaması oldu.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sonra ben soru önergesi verdim, hafif tevill yoluyla hani herkes, bütün kurumlar, tevill yoluyla bir şey söyledi, hatırlıyorum ama bunu söyleyebilecek kadar yani söyleyebilecek kadar... Gerçekten geri alsa bile yahu biz bunu düzeltiriz, ben soru önergesi de verdim ama bu halk dilinde vardır ya, bilinçaltı, yani o kadar bilinçaltımızda bazı şeyler sağlam ki demek ki herkes her şeyi bütün kurumlar, hepimiz, bütün Türkiye, dağ, taş Cumhurbaşkanına bağlı! Böyle bir algı yaratılıyor yani o yüzden Sayın Kurtulmuş'un bunu söylemesinde belki yadırgamamak lazım.

Şimdi, birkaç örnek vereyim yargı tarafsızlığı ve bağımsızlığına. Uğur Kaymaz'ı söyledim. Mesela kadın cinayetleri davalarında, yargı kadın aleyhine karar vermekte mahirdir, her zaman erkek egemen sistemi korur, yargının en tipik özelliklerinden biridir; devleti korur, emekçiyi değil işvereni korur, bu böyledir, çevreciyi değil çevreyi katledeni korur çünkü o siyasal yani iktidara yakınlık böyle bir şey. Mesela şöyle bir dava var: Eşi Remziye Eripek'i sopayla işkence ederek öldüren kocası Celal Eripek'e müebbet isteniyordu, Adli Tıp Kurumu rapor verdi, dört yıl hapis cezası verildi. İşkenceyle öldürmüş ya, taammüden, tasarlamış ve en sonunda daha da vahimi üç yıl dört aya indirip sanığı tahliye ettiler. Şimdi, bunu duyan erkekler -sözüm hiç kimseye değil- yani bunu duyan cinayet işlemeye aklından ucundan geçiren, kadın aleyhine düşünen, erkek egemen bakışıyla yaklaşan bir insan şu kararı okuduğunda teşvik edilmiş olmuyor mu? Örnek olmuyor mu? Oluyor, kesinlikle oluyor ve sanıklar, bu tip sanıkların -ben çok namus, töre cinayeti davasına girdim- mahkemede klasik savunmaları şudur: "Hâkimim, ben namusumu korumak için öldürdüm." diyor. Çünkü hani "namus" deyince biliyor ki hâkim "Ha, namusunu mu korudun? Tamam, ben seni tahliye ederim." Böyle klasik yani... Ya da iftiralar atar. Burada, çünkü, hâkimin erkeği temsil ettiğini, erkeğin de devlet olduğunu... Yani böyle bakıyor çünkü, devlet erki erkek demektir, erkek egemen sistem. Bu tip onlarca, yüzlerce dava dosyası var. Nevin Yıldırım, kadın hareketinin çok bildiği bir isimdir. Ha diyeceksiniz ki: "Erkek öldürdü, tahliye oldu." Kadın öldürünce ne oluyor? Tabii, hiç kimse kimseyi öldürmesin, asla onu savunmuyorum, kesinlikle. Nevin Yıldırım yaşadığı işkence sebebiyle, büyük baskı sebebiyle eşini öldürmüş, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası aldı. Yani hâkim, yargı ona diyor ki: "Sen kimsin ya? Kadınsın, haddini bil. Sen eşini öldüremezsin. Eşin seni öldürebilir." İşte, bu kararlar toplumda dalga dalga büyüyor ve inanım, mesela benim girdiğim bir dava dosyası vardı, bir tecavüz dosyası; kadın Mıdyat'ın bir köyünde... (Gürültüler) Arkadaşlar, eğer sıkıysam keseceğim.

BAŞKAN – Yok, eğer bütün mahkemelerinizi anlatacaksanız...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır, önemli ama ben örnek veriyorum.

Yargıtay tecavüzü... Ya erkekler var ya! Ah ah, erkek egemen sistem...

BAŞKAN – Sayın Beştaş, sadece bir cümle söyleyeyim. Hani "Devlet hep işverenden yana." diyorsunuz ya, şimdi "İşçiden yana bütün davalar yüzde 95 sonuçlanıyor." diye ciddi bir yakınan da var, onu da siz avukat olarak bilirsiniz.

Evet, buyurun.

MERALDANIŞ BEŞTAŞ (Adana)– Vallahi, ben aksini hep biliyorum. Ya, kadınlarla ilgili davalarda kesinlikle şu anda kadına yönelik şiddetin devam etmesinde, kadın cinayetlerinin hızlanmasında, kadın emeğinin sömürülmesinde ve daha bir dolu ayrımcılıkta yargının taraflı ve bağımsız olmayan tutumunun olduğunu kesinlikle biliyorum, inanıyorum ve bununla mücadele ediyoruz yıllardır. Bundan sonra da bu mücadeleye devam edeceğiz.

İşçi aleyhine: Torunlar İnşaat'ta 10 işçiyi taşıyan asansör boşluğa düştü. Ne oldu? Tutuklu yok. Zenginler her seferinde, maalesef, korunuyor, şey oluyor.

Başka bir örnek, daha yeni, yeni: Cumhuriyet gazetesi kantinini işleten Şenol Duran Cumhurbaşkanına hakaretten tutuklandı, ilginç. “Çay vermeyeceğim.” dediği için sanırım, okuduğum kadarıyla. Şimdi, avukatı “Adam herkesi affetti, hâlâ siz rahat durmuyorsunuz.” demiş. Yani “Bir de artık hakaret etmeyin, herkesi affetti.” Şu anda Cumhurbaşkanına hakaret davaları almış başına gidiyor. Tecavüz mü var, suç mu var? Şikâyetle bağlı da değil. Böyle her gün şeyler yapılıyor.

Değerli arkadaşlar, Ethem Sarıgül, çok bilinen bir davadır. Alenen işlenen bir cinayette 10 bin lira para cezası verildi. Bu, yargının tarafsız ve bağımsız olmadığının en önemli, afiş olabilecek kadar büyük davalardan biridir, Uğur Kaymaz gibi. Ve bu kadar ilgiye, bu kadar kamuoyu desteğine rağmen birileri sanıkları akladı, yargı da bunun aracı hâline geldi.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Teşhis edilmesin diye de peruk verdiler.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Perukla, evet, evet.

Yine, Aydın Erdem davası. Yani Aydın Erdem Diyarbakır’da, arkadaşlar, polis kurşunuyla yaşamını yitiren bir üniversite öğrencisi ve delil şöyle ortaya çıktı, ben emniyete gidip takip etmişim, morga da gittim. Polis tuvaletinde, arkadaşlar, Aydın Erdem’i vuran kurşunun boş kovani çıktı, polis tuvaletinde arama sırasında. Ne oldu biliyor musunuz? Takipsizlik kararı verildi. Ve gerekçe şu: Polisler olay yerinde delilleri toplamışlar. Bir polis cebine koymuş, gitmiş tuvalete, o sırada yanlışlıkla düşmüş. Ya, o polis şüpheli bile değil, şüpheli olmamış, takipsizlik kararı verilmiş. Hrant Dink davası 2007’den bu yana devam ediyor ve her gün yeni, yeni, yeni, yeniden ilişkiler ortaya çıkıyor. Tahir Elçi, 28 Kasım’da canlı yayında katledildi. Hâlâ tek bir şüpheli yok. İşte bunlar devlet adına işlenen cinayetlerdir ve yargı da devlet adına bunlara ceza vermiyor ve tarafsız değil, bağımsız değil. Şimdi ne oluyor? Cezasızlık politikası bu ülkede temel politikalarından biridir. Vartinis davası, Kırıkkale’de... 7 kişilik bir aileyi Muş’ta yaktılar, aradan yirmi üç yıl sonra, bütün uğraşlardan sonra dava açılması başarılı, Vartinis ve sanıklar beraat etti. Davayı izledim. Üst düzey askerî komutanlar geldiler ve diri diri yanan bir aileden söz ediyorum. Şimdi bunlar yargının tarafsız ve bağımsızlığıyla ifade edilebilir mi? Türkiye’nin şu anda en önemli problemi kesinlikle yargının tarafsız ve bağımsız olmamasıdır. Bu göz boyamayı, bu zevahiri kurtarma girişimini kesinlikle kabul etmiyoruz. Biz Hükümetin, iktidar partisinin bu teklifi getirmeden önce yargıya talimattan vazgeçmesini bekliyoruz, yargıyı yönetmekten vazgeçmesini bekliyoruz, yargı eliyle partimizi tasfiye etme girişimlerine son vermesini istiyoruz.

Şu anda bizim 2.500’ü aşkın üye ve yöneticimiz cezaevinde. Bir siyasal partiye karşı talimatlarla...

BAŞKAN – Sayın Beştaş, bir saniye...

Şimdi, Tüzük’ün 66’ncı maddesi gereğince sizi gündeme dönmeye davet ediyorum.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Tam da gündemi konuşuyorum.

BAŞKAN – Çünkü avukatınız, bütün davaları, tarafları, şahitleri burada anlatacaksanız 1’inci madde açık, buradaki yargının tarafsızlığıyla ilgili.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ben, Sayın Başkan, yargının...

BAŞKAN – Onun için, lütfen, gündeme ilişkin sözlerinizi tamamlayın.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, “yargının tarafsızlığı” adı altında benim şu anda söylediğim hiçbir cümlenin olmadığını söyleyemezsiniz, hiçbir cümle. Bütün cümlelerim ve tespitlerim ve beyanlarım yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkindir. Ben hangi gündemde konuştuğumu gayet iyi biliyorum, farkındayım.

Sayın Başkan, bu konudaki dava örneklerini ben çok anlatabilirim, geçtim dava örneklerini çünkü sizler de biliyorsunuz, her gün yaşıyoruz. Konu nasıl anlaşılır? Konu; bir davada gidip yüz tane klasörü yanına koyan, ortada oturup kaybolan bir hâkimin tutuklama kararı vereceğini önceden söylemesidir tarafsız olmaması. 2009’un 14 Nisanında hâkimler dosyanın kapağını açmadan yüzlerce insanı tutukladılar ve şu anda o insanlar yargılanmaya devam ediyor. Bir kısmı ceza aldı ve bunlara tutuklama kararı verenler de Fetullahçı olmaktan cezaevindeler. Yargı tarafsızlığı nerede kaldı? Böyle bir tarafsızlık mı olur? İktidara yakınsa yargı tarafsız, uzaksa terörist, yani böyle bir nitelemeyi kesinlikle kabul etmiyoruz. Yani öyle bir cezazırlık politikası var ki polise büyükelçi öldürtecek kadar bir gözü dönmüşlük var. Polis çünkü öyle bir şey hissediyor ki: “Ben nasıl olsa ceza almam.” Böyle bir şey olamaz. Bizim bunları kesinlikle düzeltmemiz lazım.

Sayın Başkan, toparlıyorum. Şu anda gerek paketdeki HSYK maddesi gerek diğer düzenlemelere ilişkin yargı tarafsızlığı ve bağımsızlığı konusunda şüphesiz değerlendirmelerimiz olacak ancak biz Hükümetin tıpkı 2010 referandumunda olduğu gibi pakete bu “tarafsızlık” kelimesini koymakla, “18 yaş”ı koymakla, efendim, “Askerî mahkemeleri kaldıracağız.” demekle kamuoyuna, hani, böyle, biraz cici gösterme, “Bakın, böyle maddeler de var.” deme niyetinizi saklamayın bence. Bunu da söyleyin: “Biz şeker paketine sardık bunu yutmanız için.” Ama yutulmayacak kadar acı bir paket çünkü bu, geleceği zehirliyor, hepimizin demokratik olması muhtemel geleceğini ortadan kaldırıyor ve şu anda yargının içinde bulunduğu durum, Türkiye tarihinin en korkunç dönemlerinden birine tekabül ediyor çünkü hâkim ve savcıların en çok tutuklandığı dönemlerden birini oluşturuyor. Avukatlara yönelik baskılar hız kesmiyor; Mardin’de 4 avukat tutuklandı, bugün bile 2 avukat gözaltına alındı, biri Diyarbakır’da, biri Ankara’da. Ve avukatların yaptıkları çalışmalar, dernekleri kapatıldı; ÖHD, MHD, ÇHD gibi. Bunlar yılların hukuk örgütleri, hukuk dernekleri; hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti mücadelesi veren dernekler. Savunmaya yönelik açılan savaş da tümüyle yargının savunma ayağını ortadan kaldırmaya ve etkisizleştirmeye dönüktür. Bu KHK’lerle, avukatlarla görüşme yasağının beş güne sınırlandırılması, işkencenin devam ettirilip avukatların bu konudaki şikâyetlerinin kesinlikle engellenmesi, avukatların işkenceye maruz kalması. Bu, yargı tarafsızlığı ve bağımsızlığıyla ve savunmanın yargının temel ayaklarından biri olduğu teziyle çelişmektedir.

Adana’da Tugay Bek, sadece bir avukat olarak ters kelepçeyi reddettiği için 40 kişi tarafından darbedildi, raporu var değerli arkadaşlar. Ben, gittim, gördüm; yüzü, gözü, her tarafı darp içinde. Ne yapmış? Demiş ki: “Ters kelepçe takamazsınız. Ben avukatım, gelin beraber yürüyelim.” Bunun için... Basında da çıktı, ilgi alanımıza girerse görmüşsünüzdür. Günay Dağ, yine İstanbul’da işkenceye maruz kaldı. Ve bunlar yargının bir parçası avukat olarak. Şu anda, yine her meselede olduğu gibi avukatlara yönelik de, sadece hâkim ve savcılara yönelik değil, savunma görevini üstlendikleri için gerek KHK’lerle gerekse keyfî bir şekilde her türlü engelleme yapılmaktadır, bunu da kabul etmediğimizi ifade ediyoruz ama “tarafsız” kelimesinin eklenmesinin de hiçbir zararı olmadığı gibi, bir faydasının olmayacağına da inanıyoruz.

BAŞKAN – Lehte oy vereceksiniz o zaman.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Cümlem tam olarak şu: Zararının olmadığı gibi faydasının olacağına da inanmıyoruz. Çok net söylüyorum yani.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Evet, gerçekten çok net oldu, politik netlik düzeyi yüksekti.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Değil mi?

BAŞKAN – Şimdi, 1504 esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerine Sayın Beştaş sözlerini tamamladı, sıra Sayın Akın Üstündağ'da.

Akın Bey, buyurun.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, şimdi, tabii ki görüşmekte olduğumuz Anayasa değişikliğine ilişkin kanun teklifinin belki de siyasi hayatımızda bu kadar etkin ve farklı bir değişimi... Rejim anlamında, yasama, yürütme ve yargı erklerinin birbiriyle ilişkisi ve iletişimi anlamında belki de en önemli yasalardan birisini görüşüyoruz.

Tabii, bu teklifin tümü üzerindeki görüşmelerde anayasacılığın, dünyadaki ve Osmanlı'dan yana ülkemizdeki bireysel hak ve özgürlükler, aynı zamanda da mutlak egemen güce, padişaha, krala, monarşik tek adam yönetimlerine karşı, aynı zamanda da feodal, aynı zamanda da soyluların egemenliğine ilişkin olarak insanlığın nasıl bir gelişim gösterdiğini, hangi aşamalardan geçtiğini, bunları anlatmak isterdim ama, maalesef, tümü üzerindeki görüşmelerde haksız olarak söz verilmediği için Komisyon üyelerinin büyük çoğunluğuna, bu görüşlerimizi ifade edemedik. Tabii, bu hususları da maddeler üzerindeki konuşmaların bir kısmında konuyla ve maddeyle bağlantılı olarak derleyip toparlamaya çalışacağım.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi, 26 Ağustos 1789... 16'ncı maddesi diyor ki: "Hakların güven altına alınmadığı, kuvvetler ayrılığının yapılmadığı bir toplumda anayasa yoktur." Tam iki yüz yirmi yedi yıl önce, insanlığın büyük çıkışının yakalandığı o Fransız İhtilali'nin neticesinde insanlığın geldiği en önemli aşamalardan birisini ifade ediyor ve bu madde günümüzde de hâlâ geçerliliğini koruyan bir madde. İşte, şu anda görüşmekte olduğumuz yasa teklifini bu kapsamda, kuvvetlerin birbiriyle ilişkisi noktasında anlayıp değerlendirirsek daha iyi kavramış oluruz diye düşünüyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, hak ve özgürlükleri güvence altına almak için siyasi iktidarı sınırlama hedefinde verilen mücadele, anayasacılık tarihiyle örtüşür. Devletin temel görevlerinin, yasama, yürütme ve yargı adı verilen organlar arasında paylaştırılması siyasal iktidarı sınırlamanın vazgeçilmez aracıdır. Bu şekilde sağlanan erkler ayrılığı, 21'inci yüzyıl anayasacılığının ortak paydasını oluşturur.

Değerli arkadaşlarım, anayasalar iki nedenden ötürü önemli görülmüştür. Bunlardan ilki, devletleri tasvir etmesi, kurumlarını ve kuruluşlarını ve bunların görevlerini bir çerçeve içerisinde çizmiş olmasıdır. İkinci neden ise, anayasaların, demokrasilerin temel taşı, olmazsa olmazı olarak kabul edilmesidir fakat anayasalara atfedilen bu iki özellik de eksik kalmaktadır. Zira, anayasalar, devlet kurumlarını ve devletin işleyişini tanımlamakta eksik ve kusurlu kalabilmektedir. Esas amacı, devletin işleyişi ve siyasal sistemin kurumlarını belli bir çatı altında toplamak, belirli çerçeve içinde tasvirlerini yapmak olan anayasaların içinde, devlet işleyişiyle zaman zaman alakası olmayan maddeleri de görmek mümkün olabilmektedir. Devletin işleyişi için kılavuzluk eden bir üst metin fikri, antik dönemlere kadar uzanır. Bu kurallar, genellikle, meşruiyeti sağlama adına, dinî özelliğe sahip yüce bir ahlaki gücün eseri olmuştur. Bu konuya uzun uzadıya girmeyeceğim, zira, bu sayılanlar, çeşitli kurumların

görev, sorumluluklarına yönelik hükümler barındırmamışlar ve temel yasanın ihlali hâlinde, ceza veren, emredici bir mekanizmayı nadiren tesis etmişlerdir. Bu nedenlerle, anayasaları ve anayasacılığı yeni bir gelişme olarak görmek daha realist bir yaklaşım olacaktır.

Değerli arkadaşlarım, biraz önce sözünü ettiğim Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'nin yazılmasına ve insanlığın büyük bir aşama geçirmesine neden olan Fransız İhtilali'nden kısaca bahsetmek isterim. Dünya tarihinde önemli değişim ve gelişmelere ortam sağlayan en önemli olaylardan birisi Fransız İhtilali'dir. Fransa Kralı XVI. Lui zamanında, ekonomik sorunlara çözüm bulabilmek amacıyla Etajenero Meclisi toplantıya çağırılmıştır. Toplantıda, soylular, rahipler ve halk meclisleri arasında tartışmalar meydana gelince, halkı temsil eden halk meclisleri, Etajenero'yu millî meclis ilan etmişlerdir. Toplantı sonucunda da millî meclisin onayı olmadan vergi toplanmaması kararı alınınca, Fransa Kralı askerleriyle meclisi dağıtmak istemiştir. Bunun üzerine halk ayaklanarak, 14 Temmuz 1789 yılında Bastille Hapishanesini basarak tutukluları serbest bırakmıştır. 28 Ağustos 1789 tarihinde de biraz önce sözünü ettiğimiz bildiriye yayınlamışlardır. Bu bildiriye göre, egemenlik milletin olacaktır. Herkes, din, inanç ve düşüncesini özgürce yaşayıp yayabilecektir. Mülkiyet hakkı kutsal ve dokunulmaz bir hak olacaktır. Özgürlük, başkalarına zarar vermeden her şeyi yapabilme olarak nitelendirilecektir. İnsan ve vatandaş haklarının güvence altına alınması, kamu düzeninin sağlanması devletin görevi olacaktır. Herkes suçlu olduğu kanıtlanıncaya kadar suçsuz sayılacaktır. Fransız İhtilali'nden sonra, değerli arkadaşlarım, anayasa ilan edilmiş ve meşrutî krallık kurulmuştur. Napolyon'un 1804 yılında imparator olmasıyla ülke içindeki karışıklıklar sona ermiştir.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, bu Fransız İhtilali'nin sebepleri, Fransa'nın mutlakiyetle yönetilmesi ve krallık rejiminin baskısı altında halkın ezilmesidir. Amerika veya İngiltere'de bu kurulan devletlerin demokratik yönetimleri sonucu halkına geniş özgürlükler vermiştir. Fransız halkı da çevresindeki ülkelerde gördüğü bu yönetime özenmiştir. Fransız aydınlardan Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau, Diderot ve Voltaire'i yazdıkları eserlerde mevcut rejimin eleştirilmesi ve çözüm yollarının ileri sürülmesi mümkün olmuş, aydınların bu düşünce tarzları halkın krallığa ve rejime olan tepkisini artırmıştır.

Fransa'da soylular ve rahipler geniş imtiyazlara sahipken ülke halkının toplumsal olarak hiçbir hakka ve değere sahip olamaması, halkı olumsuz yönde teşvik etmiş ve isyan noktasına getirmiştir. Kısıtlı haklara sahip olan köylüler, burjuvaları desteklemiştir.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, Fransız İhtilali'nin sonucunda... Bunları niye anlatıyorum? Monarşiden, insanlık tarihinin hangi aşamalardan geçerek bugünlere geldiğinin anayasacılık noktasında anlaşılması açısından söylüyorum. Bu ihtilal sonucunda soyluların ve rahiplerin ayrıcalıkları kaldırılmış ve eşitlik ilkesi getirilmiştir. Mutlak monarşi sistemi yıkılmıştır, egemenliğin halktan geldiği kabul edilmiştir. Halkın yönetime katılmasına olanak tanıyan demokratik ve laik yönetim anlayışı değer kazanmıştır. Siyasal eşitsizliğe neden olan toplumsal yapı değişmeye başlamış, eşitlik, adalet, milliyetçilik, hürriyet, ulusal egemenlik, laiklik ve cumhuriyet gibi kavramlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Milliyetçilik ilkesinin yayılmasıyla imparatorlukların dağılması için de ortam hazırlanmıştır. İnsan Hakları Bildirisi evrensellik kazanmaya başlamış ve laik hukuk kuralları uygulanmaya başlamıştır.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, bizde bu ihtilalden etkilenecek Osmanlı'da anayasacılık hareketleri başlamış, Serveti Fünun, Islahat Fermanı, Tanzimat Fermanı, I. Meşrutiyet ve II. Meşrutiyet ve nihayet de Millî Mücadele dönemi ve ardından da Cumhuriyet Dönemi anayasaları yazılmıştır.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, yargı yetkisi açısından baktığımızda, özellikle Osmanlı anayasacılığına girişimlerde önemli olan, "belki" de değil ilk anayasamız olan, yazılı anayasamız olan Kanuni Esasi'de, gündeme ilişkin olarak, bu 1'inci maddeyle ilgili olarak, yargı yetkisini nasıl tanımladığını sizlere söylemek isterim. Kanuni Esasi, yargı organını "Mehakim" başlığı altında yani "Mahkemeler" başlığı

altında 81 ila 91'inci maddelerde düzenlemiştir. 1876 Kanuni Esasi'nin yargı konusunda getirdiği güvenceler, günümüz anayasalarının güvencelerinden hiç de az değildir. Yargılama faaliyeti önemli güvencelere bağlanmıştır. Bir kere, hâkimler azlolunamazlar. Bunun, tabii, şu andaki OHAL kanun hükmündeki kararnameleriyle karşılaştırdığımızda, bizden ileride bir anayasa hükmü olduğunu görüyoruz uygulamada, her ne kadar bizde de bu hükümler olsa da.

Diğer yandan, hâkimlerin özlük işlerinin -yükselme, yer değiştirme, emeklilik gibi- özel bir kanunla, Kanunu Mahsusa'yla düzenleneceği öngörülmüştür.

Mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi 86'ncı maddede "Mahkemeler hertürlü müdahelâttan azadedir." denilerek, açıkça tanınmaktadır. Keza, mahkemelerin sınıf, görev ve yetki paylaşımının kanunla yapılacağı öngörülmektedir. Aynı zamanda da hâkimlerin atanması da yürütmenin takdirinden çıkarılıp kanuna tabi kılınmaktadır değerli arkadaşlar. Şu andaki uygulamalara baktığımızda, Osmanlı'nın ilk yazılı Anayasası'nın bile bizden daha ileride olduğunu görebiliyoruz.

Yine, hâkimlerin bağımsızlığını sağlamak için, hâkimlerin devletin maaşlı bir başka memuriyetini kabul edemeyecekleri de ayrıca belirlenmiştir.

Değerli arkadaşlarım, Kanuni Esasi, yargılamanın aleniliği ilkesini kabul etmiştir. Kanuni Esasi, yine, hak arama özgürlüğünü tanımıştır ve "Bir mahkeme vazifesi dahilinde olan dâvanın her ne vesile ile olursa olsun rüyetinden imtina edemez." denilerek mahkemelerin ihkakihaktan imtina edemeyecekleri ilkesini benimsemiştir.

Yine, 85'inci maddede, her davanın ait olduğu mahkemede görüleceği hükmü kural altına alınmıştır. Buradan neyi hatırlıyoruz? Özel yetkili mahkemelerin ve Habur'da kurulan çadır mahkemelerinin durumu göz önüne alındığında, bu maddenin Kanuni Esasi'de daha ileri bir noktada olduğunu görüyoruz.

Ayrıca, Kanuni Esasi'de en önemli kurallardan birisi, kanuni hâkim yani tabii hâkim ve olağan hâkim ilkesi çok açık bir şekilde ortaya konmuştur.

"Her ne nam ile olur ise olsun bazı mevaddı mahsusayı rüyet ve hükmetmek için mehakimin muayyene haricinde fevkalâde bir mahkeme veyahut hüküm vermek selâhiyetini -yani yetkisini- haiz komisyon teşkil edilemez." Bu da kanuni hâkim ilkesinin bir gereğidir.

Bu hükümlerden açıkça görüleceği gibi, Kanuni Esasi'nin yargı alanına getirdiği hükümler, ayrıca 1924 Teşkilatı Esasiye Kanunu'ndan oldukça ileride, 1961 ve 1982 Anayasalarından ise geri kalan bir yanı yoktur.

1876 Kanuni Esasi'de yargı yetkisi sahibi artık padişah değildir -bu, önemli bir gelişme hukuk tarihimizde- bu yetki bağımsız mahkemeler tarafından kullanılmaktadır.

İşte, değerli arkadaşlar, şu anda görüşmekte olduğumuz teklif bu açıdan geride bir düzenlemeyi öngörüyor.

Değerli arkadaşlar, 1921 Anayasası, genel olarak Kanuni Esasi'yi ortadan kaldırmadığı için yargıyla ilgili konularda yine Kanuni Esasi'de uygulanmaya devam etmiş, ta ki 1924 Anayasası'na kadar, yine yargıyla ilgili birçok hüküm Anayasa'mıza girmiştir.

Bunları geçiyorum, konumuzla alakalı, bir de mahkemelerin tarafsızlığıyla ilgili konuda, tabii, mahkemelerin tarafsızlığından ziyade hâkim ve mahkeme heyetlerinin tarafsızlığı aslında daha doğru bir tanım olur. Bağımsızlık, mahkemelerin bir özelliği olma yanında, aynı zamanda da tarafsızlığın bir sonucudur diye düşünüyorum.

Yargı tarafsızlığı, genellikle hâkimlerin tarafsızlığı olarak -biraz önce söylediğim gibi- incelenmiş, hâkimlerin tarafsızlığı, hem hâkimlerin kişiliklerinden sıyrılmalarını, gerek kişisel gerek çevresel faktörlerin etkisiyle oluşacak, aynı zamanda da siyasi noktalarda ön yargılardan sıyrılmalarını hem de taraflara eşit mesafede durmalarını kapsar.

Tarafsızlık, eşitlik ilkesinin yargılama üzerinde bir görünüşüdür. Hâkimlerin tarafsızlıklarının korunması için, hâkimlerin davaya bakmalarının yasaklanması, hâkimlerin çekilmesi ve hâkimlerin reddi müesseselerinden yararlanır. Bu müesseselerle, hâkimlerin tarafsızlıklarının tehlikeye düştüğü davalarda, davaya tarafsız kalabilecek başka bir hâkimin bakması sağlanır.

Tarafsızlığı sadece karar aşamasına indirmek doğru olmaz. Tarafsızlığın hem karar için hem de kararın oluşturduğu süreç için gerekli olduğu aşikârdır.

Hâkimler tarafsızlık konusunda hassas davranmak, özel ve sosyal yaşamlarında, davadan çekilmesine ve davanın reddine neden olabilecek tutum, davranış ve ilişkilerden olabildiğince kaçınmak zorundadırlar.

Yargı tarafsızlığının unsurlarını, arkadaşlar, hâkimin kendi davasına bakmaması, hâkimin davanın taraflarından birinin veya davanın sonucundan etkilenecek kişileri tanıyan olmasının davanın sonucuna etki etmemesi ve hâkimin ifade özgürlüğü, aynı zamanda da hâkimin sosyal ve politik eğilimlerini dışı vurmaması olarak ortaya koyabiliriz.

Değerli arkadaşlarım, bu konuda, sonuç olarak, yargı bağımsızlığı olmadıkça, HSYK'nın yapısı yürütmeden bağımsız hâle getirilmedikçe, hâkim ve savcı atamalarının yürütmeden bağımsız olarak yapılması sağlanmadıkça, yüksek yargı organlarının seçimi yürütmeden bağımsız olmadıkça mahkemelerin bağımsız olması ve tarafsız olması da maalesef mümkün değildir.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, aslında ben Sayın Parsak'ın ayrılmamasını söyleyecektim ama söylemeyi unuttum. Ona -onun birkaç çelişkisiyle ilgili- tespit ettiğim çelişkilerini ortaya koymak istiyordum. Konuşmam devam ederken gelirse o konuyu ön plana çıkarmak istiyorum.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – MHP'den kimse yok galiba değil mi?

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Yok, yok.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Şu anda kimse yok.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Şu anda yok.

Şimdi, tabii, bahsettiğim gibi, insanlığın ve kendi hukuk tarihimizde kuvvetlerin birbiriyle iletişimleri noktasındaki gelişimlere baktığımız zaman, şu anda getirilen düzenlemenin bizi geldiğimiz noktadan daha ileriye götürebilecek, kuvvetlerin ayrılığı ve özgürlükler noktasında bir noktada teklifin olmadığını söyleyebiliriz.

“Başkanlık sistemi mi yoksa partili cumhurbaşkanlığı sistemi mi?” diye özellikle Komisyon Başkanımız ile Başbakan arasında bir fikir ayrılığı olduğunu görüyorum. Her ne kadar “Terminolojide partili cumhurbaşkanlığı yoktur.” dese de aslında sonuç olarak başkanlık sistemine de benzemeyen bir teklifle karşı karşıya olduğumuzu özellikle belirtmek isterim.

Özellikle, bu noktada önümüzde bir örnek olarak duran Amerika Birleşik Devletleri'ndeki başkanlık sistemini ele alırsak, sert kuvvetler ayrılığına dayanan bir sistem olduğunu görüyoruz. Yine, Amerika'da yürütmenin tek kişide olduğunu görüyoruz; bu noktada getirdiğiniz teklifle örtüşüyor, aynı Amerika'daki gibi yürütmede tek bir hâkim olan bir kişi var. Başkan Parlamente'ye karşı sorumlu değildir; evet, yine, getirdiğiniz teklif başkanlık sistemi açısından bununla örtüşüyor.

Yalnız, örtüşmeyen noktalar var. Orada, Amerika’da Başkan Parlamento’yu hiçbir şekilde feshedemiyor, Parlamento da Başkandan görevi hiçbir şekilde alamıyor; bunlar getirdiğiniz teklifin başkanlık sisteminden ayrılan noktaları. Başkana yardımcı bakanlar var, burada teklifiniz örtüşüyor Amerika’daki sistemle. Bakanların Senatonun onayıyla atanması ve görevden alınması örtüşmüyor. Bakanları Parlamento dışından atanması, oluşması Amerika’daki sistemle örtüşüyor. Özellikle denge ve fren sistemleri noktasında örtüşmeyen noktalar, işte bizim de “Başkanlık sisteminde bunlar yok.” dediğimiz hususlar da değerli arkadaşlarım, yasama ve yürütmenin birbirini denetlemesi var Amerika’da, bizde böyle bir şey yok. Biri diğerine üstün ve güçlü değildir, burada böyle bir şey yok. Başkan federal görevlileri atar ve Senato’yu onaylar, yine burada böyle bir şey yok. Güçlü ve bağımsız yargı, başkanlık sisteminin bence en çarpıcı noktası güçlü ve bağımsız yargı getirdiğiniz teklifin hiçbir maddesinde yok, tam tersine HSYK’nın tamamen Cumhurbaşkanının hegemonyasına verilmesi var. İki parti arasında ideolojik fark yok Amerika’da, bizde partiler arasında çok ciddi ideolojik farklılıklar, kırılmalar ve özellikle de şu andaki Cumhurbaşkanımız tarafından on dört yılda birbirine düşürülmüş toplumsal kitleler söz konusu. Amerika’da parti disiplini yok, bizde liderin iradesi dışında oy kullanacak iktidar bile pek yok. Değerli arkadaşlar, Amerika ile bizim aramızdaki en önemli farklardan birisi, denetlemede bir milletvekilinin fonksiyonunu yerine getirmesi mümkün değil.

Şimdi, Cumhurbaşkanı ile Meclisin aynı gün, aynı tarihte seçiminin yapılması meselesi son derece sakıncalıdır. Amerika’ya baktığımız zaman, iki yılda bir yenilenen Temsilciler Meclisi seçimi var, dört yılda bir yenilenen başkanlık seçimi var, aynı zamanda da üç yılda bir yenilenen Senato seçimi var. Bu üç seçim de hiçbir şekilde aynı güne, aynı tarihe, aynı yıla denk gelmiyor. Bu da denetlemenin ve dengenin en önemli unsurları olarak karşımızda duruyor değerli arkadaşlarım. Onun için, kimsenin “Bu, başkanlık sistemidir; bütün denge ve frenleme sistemleri vardır.” deme şansı maalesef yoktur arkadaşlar. Bunu iddia eden varsa bunu açıkça her zaman tartışabiliriz.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Parsak gelmedi galiba henüz...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Gelmedi.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Bu konuda sadece kısa bir şey söyleyeceğim, çelişen bence çok önemli bir nokta var, çifte meşruiyet konusu. Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partili arkadaşlarımız diyor ki: “Hem yürütmenin, Cumhurbaşkanının hem de Parlatentonun seçime girmesi çifte bir meşruiyet kazandırıyor.” Bunu diyor musunuz? Diyorsunuz. Sayın Parsak da diyor ki: “Yürütme iki başlı, Bakanlar Kurulu, Başbakan ve Cumhurbaşkanı var ve özellikle 2007’den itibaren çifte meşruiyet sorunu var.” Siz “Çifte meşruiyet iyidir.” diyorsunuz, Sayın Parsak “Çifte meşruiyet sorunu var.” diyor. Burada çok derin bir ayrışma ve kırılma olduğunu belirtmek isterim.

İkinciyi ben söyleyeyim; daha fazla var da benim Parsak’ın özellikle cevap vermesini istediğim noktalar var, onları daha sonra anlatacağım. Diyor ki: “Anayasa’nın 104’üncü maddesinde uzunca ve son fıkrasında da -cumhurbaşkanının görevleriyle ilgili arkadaşlar- ‘Anayasa’nın diğer kısımlarında belirtilen görevleri de yerine getirir.’ diyerek parlamenter sistemde olması gerekenden çok daha farklı, çok daha fazla yetkileri var Cumhurbaşkanının.” Bir eleştiri adına bunu söylüyor, aynı zamanda şu andaki düzenlemenin bir gerekçesi olarak söylüyor. Buradaki çelişki şu arkadaşlar: Cumhurbaşkanının sorumluluğu açısından fiilî durum nedeniyle Bakanlar Kurulu kaldırılıyor. Yani eğer böyle bir problem varsa Cumhurbaşkanlığının yetkilerini azaltıp fiilî durum yerine yasamanın ve yasamanın yürütme yetkisi verdiği Başbakan ve Bakanlar Kurulunun yetkileri neden artırılmıyor? Bu ciddi bir çelişki olarak, değerli arkadaşlarım, ortada duruyor.

Şimdi, Sayın Mustafa Şentop, Komisyon Başkanımız bir ifadesinde özellikle tarihsel terminolojiyi iyi anlattı, teşekkür ediyoruz. Osmanlı'dan 1921... Pek 1921'e girmede, Millî Mücadele dönemine ama 1924 Anayasası'ndan itibaren cumhuriyet dönemi için 1982 Anayasası'na kadar gelinen sonuç itibarıyla bir tahlil yaptı. Ama özellikle bir iki noktada bir tespit yapmak istiyorum ben de. Dedi ki: "Anayasa Mahkemelerinin aktivizmi..." Şekille birlikte esastan incelenmesi noktasında, bir eleştiri noktasında Anayasa Mahkemesinin 6 Haziran 2008 tarihindeki kararına atıf yaptı. O kararda Anayasa Mahkemesi şunu söylüyor: Teklif edilmezlikle ilgili madde var, önemli olan o maddenin bizatihi kendisinin değişmesi değil. Yani burada Anayasa'ya aykırılık açısından Başlangıç hükümleri ve Anayasa'nın ilk 3 maddesi dâhilinde söylenen değiştirilmesi teklif bile edilemez maddeleriyle ilgili olarak diyor ki: "Önemli olan, o maddelerin bizatihi kendisinin değişmesi değil, bunların içeriklerinin farklı bir anlam kazanmasını sağlayacak değişimler de bu maddenin değişikliği anlamına gelir." Bu, işte Anayasa'nın, kurucu irade olarak kendini koruma noktasındaki Anayasa Mahkemesinin bence en doğru kararlarından birisidir. İşte, burada, özellikle tümü üzerinde daha uzun konuşabilme fırsatı olsaydı, maddelerle getirilmek istenenlerin, tek tek Başlangıç ilkelerinin hangisine, 1'inci maddenin, 2'nci maddenin ve 3'üncü maddenin hangilerine, nasıl dolaylı yünden bir değiştirme hamlesi olduğunu, dolayısıyla cumhuriyeti ve rejimi -Cumhuriyet Halk Partisinin görüşlerini- değiştirme noktasına gelmesini sağladığımı anlatmaya çalışacaktım ama bunu anlatamadım. Değerli arkadaşlarım, bunu genel olarak -biraz önce yaptığım gibi, maddelerle ilgili olarak- madde üzerinde yeri geldiğinde, hangi maddeyle, dolanarak cumhuriyet rejiminin mutlakiyete ve bir krallık rejimine, bir tek adam diktatöryasına doğru evrilmesinin ana hatlarını ayrıca sizlere söyleyeceğim.

Son olarak, Markar Eseyan burada mı arkadaşlar? Onun bir iki saptaması var.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Buradayım.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Markar Bey'in bir iki ifadesi oldu, "Parlamentar sistem bürokratik vesayetçi bir şekilde var." dedi ama incelediğimiz zaman asıl şimdi bürokratik vesayet geliyor arkadaşlar, anayasal bir bürokratik vesayet geliyor. Nasıl mı? Seçilmeyen ve sorumsuz, seçimlerle çıkmamış ve sorumluluğu Meclise karşı olmayan bir bakanlar ve cumhurbaşkanı yardımcılarını bürokrasisi geliyor değerli arkadaşlarım. İşte bürokratik vesayet bu değişiklikteki en önemli noktalarından birisi.

Cumhurbaşkanına, seçilmiş olan cumhurbaşkanına vekâlet eden cumhurbaşkanı yardımcılarını, seçimle gelmeyen cumhurbaşkanı yardımcılarını. Bu da ciddi bir bürokratik vesayettir değerli arkadaşlarım.

Bütçe hakkının Meclisten alınması, Meclisten geçmeyen bütçenin bir önceki yılları güncellenerek uygulanması. Bu, bütçe hakkının Meclisten alınmasının da bürokratik vesayet en önemli araçlarından birisi olduğunu sizlere rahatlıkla söyleyebilirim değerli arkadaşlarım.

İleri maddelerde, diğer maddelerle ilgili konuları, Anayasa'ya aykırılıklar ve cumhuriyetin nitelikleriyle ilgili maddelerin nasıl abluka altına alınıp kaldırıldığını ve ayrı bir fiilî durumu ortadan kaldırırken yeni bir fiilî durumu ortaya çıkaran son derece sorunlu, anayasal sistematik evrelerin hiçbirisine uymayan, yarı oradan yarı buradan ama devamlı tek adama yontan bir yapının ayak izlerini sizlere tekrar belirtmeye çalışacağım.

Hepinize teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Sayın Üstündağ, teşekkür ederim.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Sayın Başkan, çok kısa...

BAŞKAN – Sayın Eseyan, bir dakika, kısa.

Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- *İstanbul Milletvekili Markar Eseyan'ın Muğla Milletvekili Akın Üstündağ'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Cevap olması bağlamında değildi ama Akın Bey'in söylediği şeye istinaden şu söylenebilir: Burada önerilen değişiklikle cumhurbaşkanının seçilmesinden sonra başkan yardımcılarını kendisinin tayin etmesinin şöyle bir... Yani, başkan yardımcılarının da -Amerika'da olduğu gibi- seçilmemesi, özellikle başkan yardımcılarını üzerinden başkana herhangi bir sıkıntı olması durumunda başkan yardımcılarının bir vesayet odağa hâline geldiğiyle ilgili örnekler de mevcut. Yani, burada böyle bir önlem de düşünüldüğünü ifade etmek istedim. Başkan yardımcılarının ayrı bir vesayet merkezi olmaması açısından da birlikte seçilmemesi bence iyi bir öneri. Onu eklemek istiyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)

BAŞKAN - Şimdi, söz talebi Sayın Ömer Fethi Gürer'de.

Buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Komisyonda görüşmekte olduğumuz Anayasa değişikliği ülkemizin geleceğine dair çok önemli tarihsel ve siyasal sonuçlar doğuracaktır. Bu değişikliği görüşmekte olan ve ona bir biçimiyle de olsa şekil verecek olanların bu sorumluluklarının bilincinde olması gerektiğini ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Bu sorumluluk sadece bugüne dair bakış açılarıyla yetinmek veya mensubu olduğumuz siyasal oluşumların Anayasa değişikliği karşısındaki duruşlarını yansıtmaktan ibaret olmamalı. Daha ayrıntılı düşünmek, daha bilgili olmak adına bilgi biriktirmek, daha çok incelemek, daha çok, daha çok, daha çok bir şeyleri yapmamız gerektiğini düşünüyorum. Yoksa yanılabiliriz, birkaç sene sonra keşke yapmasaydık diyebiliriz, pişman olabiliriz, yaptıklarımızın bir süre sonra başımıza bela olduğunu fark edebiliriz. Hatta, onların, tahmin ettiğimiz bütün sonuçları aşan bir ağırlıkla üzerimize gelip sonunda bir darbenin ana pistonu olduğuna bile tanıklık edebiliriz.

12 Eylül 2010 referandumunu anımsatmak istiyorum. Yine, yapmayın diyorduk, siz yine nasıl yapacağınızı ve neden yapmanız gerektiğini anlatıyordunuz. Bütün bildikleriniz, önemli ölçüde de inançlarınızdan kaynaklı öngörülerinize dayanıyordu. Daha dört yıl geçmeden siz de gördünüz olanları. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunu öyle oluşturmaktan dolayı başımıza gelecekleri dört yıl geçmeden gördük. İddiayla söylüyorum: Eğer 12 Eylül 2010 referandumuna giden o Anayasa değişikliği olmasaydı, HSYK cemaatin eline geçmezdi, Balyoz, Ergenekon, Casusluk gibi kumpaslar kurulmazdı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin itibarsızlaştırılmasına yönelik planlı siyasetler başarıya ulaşamazdı. 12 Eylül 2010 referandumu olmasaydı 15 Temmuz 2016 olmazdı, olamazdı. Tıpkı bugünkü inancımız vardı ülkeyi o referandumu götürürken de. Tıpkı bugünkü gibi, o referandumu da ülkenin kurtuluşu olarak anlatıyordunuz. Tıpkı bugünkü gibi, yine muhalefeti dinlemiyordunuz. Yanıldınız. O referandumun şeklini çizenler, aklını verenler, biçimlendirenler, tarih karşısında, darbeye kadar uzanan bir siyasal stratejinin parçası, aktörü oldular. Bugün de öyle olabilir. öyle olabilirsiniz çünkü

bu değişiklik, siyaseten izah edebileceğimiz bir nitelik ve içerik taşıyor. Bu değişiklik kişisel bir talep. Bazen gündeme getiriyorsunuz ya, gerçekten de ülkenin bir sistem sorununun kişiselleştirilmesi tartışma etiği bakımından doğru değil ama bu kişisel. Bu talebin kişisel olduğunu söylemek tartışmayı kişiselleştirmek olmuyor; tam tersine, gerçeği görüp ifade etmek anlamına geliyor. Şimdi, Tayyip Erdoğan başbakan olsaydı, Cumhurbaşkanlığı makamında bir başkası oturmakta olsaydı, Türkiye böyle bir sorunu konuşacak mıydı? Onun için kişisel bu talep. Üstelik, öylesine kişisel ki, bilinen hiçbir modele uymadığı için de adını “Türk tipi” koymak zorunda kaldınız, değiştirin bunu da. Buna “Türk tipi” ismini koymanız doğru bir tanım değil, böyle bir tip yok; bu, tipsiz bir değişiklik. Anayasa hukukunda “anayasacılık hareketleri” olarak anlatılan ve dünyada bütün modellerin gelişmelerinin ölçüsü olan hareketlerin içinde böyle bir model var mı? Kendinizi yeni bir model yaratan anayasa hukukçuları olarak görüp tanımlayabilirsiniz. Siyaset sizi affeder belki ama bilim affetmez, hukuk unutmaz. Yarın fıkraları anlatılan konumda olursunuz. Adama sorarlar: Yüzyılların anayasacılık tartışmaları içinde bir türlü akıl edilemeyenleri siz mi akıl ettiniz? Bir tek sizin aklınıza geliyorsa bunda bir tipsizlik olduğunu düşünmüyor musunuz? Böyle bir Anayasa değişikliği hazırlık süreci olamaz. İki milletvekilinin partileri, genel başkanları adına gizli görüşmeyle hazırlanmış, dünya tarihindeki ilk anayasa değişikliğini görüşüyoruz. Dünyanın bütün anayasalarındaki değişiklikler mümkün olduğu kadar geniş kitlelere yaygınlaştırılıp tartışıldıkça daha bir gelişirken bizde ne denli gizlenip tartışmadan kaçırılırsa o denli mükemmel olacağı sanılıyor. Böyle bir hakkınız olabilir mi? Bunu yapamazsınız. Üniversitelerin, baroların, hukuk örgütlerinin, sivil toplumun oluşumu aşamasında tartışmasına katılmadığı bir Anayasa değişikliği olmaz, olmamalıdır. Bu eleştirilere yanıt olarak “Bak şimdi tartışıyoruz.” gibi veya “Referandum sürecinde daha çok tartışacağız.” gibi yanıtlar veriyorsunuz. Ama, bunların yanıt olmadığını, oluşum süreçlerinde ortak akıl aramak ile onun oylandığı süreçte elde edilen ortak aklın aynı olamayacağını, aynı sonucu doğurmayacağını herkes biliyor. Olmaz böyle arkadaşlar, böyle bir Anayasa değişiklik çalışması yapılamaz.

Anayasalar, dünyanın bütün demokratik ülkelerinde uzlaşma metinleridir. Kuşkusuz yüzde yüz uzlaşma değildir ama bir anayasanın meşruiyet zemini olarak tanımlanabilmesi için uzlaşma çabalarının sergilenmesi ve nihayet demokratikliğine dair kuşku taşımayan hükümlerin bu niteliklerinin öne çıkması gerekir. Söylediğim gibi demokratik tartışma zemini hazırlanmaksızın bu uzlaşma da olmaz. Anayasaların en temel faktörlerinden birisini değiştirirken kaybedebilirsiniz. Daha da önemlisi, bu denli önemli bir değişikliği tartışacağımız bir konjonktür yok, siyaset iklimi yok. Bu ülkede beka sorunu konuşuluyor. Dünyada kendisinin beka sorunu taşıdığıının en yetkili ağzlardan ifade edildiği bir konjonktürde anayasasını değiştiren hiçbir ülke yoktur.

Savaş içindeyiz, savaş. Adı konulmuş Fırat Kalkanı, şehitler gelen bir savaştan söz ediyoruz. Allah şehitlerimize rahmet eylesin, yaralılarımıza şifa diliyorum. Dünyada savaşla ifade edilen bir konjonktürde anayasasını değiştiren hiçbir ülke yoktur. OHAL içindeyiz, dünyada kendisini olağanüstü hâl koşullarında hissedip de tam da o arada anayasasını değiştiren hiçbir ülke yoktur. Terör ara vermeden can alıyor. Bu ülke, tarihinin hiçbir döneminde olmadığı kadar çok ve çeşitli terör örgütlerinin hedefi konumunda bulunuyor. Biz de tam bu sırada Anayasa değişikliği konuşuyoruz. Terörün bunca kol gezdiği bir konjonktürde anayasasını değiştiren hiçbir ülke yoktur. En önemlisi toplumda müthiş bir kutuplaşma var. Uzun süreden bu yana seçmenin konsolidasyonuna dayanan siyasetlerin uzantısı olarak toplumun geldiği son nokta bize Anayasa değişikliğinin -uzlaşmasız bir iklimde- gerçekleştirilmesi olanağını vermiyor.

15 Temmuz, terör, savaş gibi bir toplumda birlik ve beraberliği en çok güçlendiren olguların, sadece bunların oluşumu safhasında gerçekleştirebildiği, konu ve konum değişince bu olgular karşısındaki birlikteliğin Anayasa değişikliği maddesi altında sağlanamadığı bir atmosfer asla uygun değildir.

Toplumdaki bu kutuplaşmayı mutlaka önlemeliyiz. Bu atmosferde Anayasa değişikliği olmaz. Bu önemdeki bir değişiklik olamaz. Bize siyasal tarihimiz, böyle bir sistem değişikliğini söylemiyor. Bana göre bu bir rejim değişikliğidir ya da empati yapıp sizi anlamaya çalışsam ve sizin gibi düşünüp bunu bir sistem değişikliği olarak görsem bile siyasal tarihimizin bize böyle bir zorlaması yoktur.

Kimine göre iki yüz yıllık, kimine göre de doksan yıllık bir parlamento geleneği oluşturduk. Buna bağlı bir teamül hukukumuz var. Sistemin kurumsallıklarla uyumu sağlandı. Şimdi buradan belki öyle görünmüyor, hele böyle bir değişikliğin gerçekleştirilmesi için alınan talimatları düşününce anlamsızlaşıyor ama bütün dünya bu ülkede köklü bir devlet geleneğinin bulunduğunu biliyor. Bu tespit Batı'da da yapılıyor. Doğu toplumlarından Türkiye'nin farklılığı bu köklü gelenekle anlatılıyor. Bunu bize kazandıran parlamenter sistemin kurumsallıklarla olan iletişimi ve bunun doğurduğu sonuçtur.

Parlamenter sistemle ilgili sorunlarımız yok mu? Onlarca sorunumuz var. Katılım sorunumuz var. Demokratikleşme bağlamında yapısal reformlara bağlı sorunlarımız var. Şeffaflık, Siyasi Partiler Yasası, Seçim Yasası sorunlarımız var. En önemlisi, kuvvetler ayrılığı sorunumuz var. Bunları inkâr edemeyiz. Ama, bu sorunları düzeltmek, çözmek, aşmak gerekirken oluşturulmuş bütün gelenekleri bir çırpıda söktüp atan bir değişikliğe yönelmek, ancak yaptıklarının farkında olmayanlara özgü bir körlük gibidir. Bütün gelenekler yıkılacaktır bu değişiklik gerçekleşirse. Bütün birikimler heba olacaktır. Büyütüp özenle bu günlere getirdiğimiz bir oluşumu öldürüp hiçbir sürecini bilmediğimiz yeni bir dönem üreteceğiz. Hiçbir haklı gerekçesi yok. Bu sistem istikrarsızlık üretti ama size değil. Adına "Cumhurbaşkanlığı" dediğiniz başkanlık da üretebilir ama istikrarsızlık kadar önemsenmesi gereken temsilde adaletin başkanlık sistemi içindeki işlevsizliği, istikrarın anlamını da değiştiren başka bir sonucu işaret edecektir. Başkanlık seçiminin çoğunluk sistemi içermesi ve yasamanın seçiminde bundan farklı bir sistemin öngörülmesi yürütme ve yasama arasındaki istikrarı yaratsa da temsilde adaleti yaratmayacak, farklı tercihlerin temsil noktası tartışmalı olacaktır.

Bu tasarının en önemli eksikliği kuvvetler ayrımının ihmal edilmiş, ihlal edilmiş olmasıdır. Bugün de yoktur kuvvetler ayrılığı. Bize yokluğundan dem vurularak "Getirilene yetinin." diyorsanız, buna itirazımız olur. Kuvvetler ayrılığı bu işin amentüsüdür. O olmadan olmaz, bu tasarıda o da yok. Denge denetim mekanizmalarının oluşturulmadığı, bilerek, iradi olarak oluşturulmadığı bir tasarıdan söz ediyoruz. Anayasa hukukçuları bilir, başkanlık sistemlerinde sert olarak nitelendirilen kuvvetler ayrılığı, parlamenter sistemlerde yumuşak kabul edilir. Bu sertliğin temel anlamı da yetkinin teslim edildiği erk sahibinin kişi olmasıdır. Yetkiyi veren sistemin yetkinin kullanımında dair getirdiği sınırlamalar denge ve denetimi oluşturmaktadır. Oysa parlamenter sistem erkin kişiden çok kurumsallıklarla bağıntısını sağladığından denge denetiminin sertliğine gerek duyulmaz. Sorun da tam bu noktadadır. Bir yandan adına "Cumhurbaşkanı" dediğiniz başkan olağanüstü yetkilendirilecek, diğer yandan da yetkinin kullanımına hiçbir sınırlama getirilmeyecek, doğal olarak denge ve denetime tabi bulunmayan bir başkanlık sistemi önerilmiş olacak. Bu, hukuksal olarak doğru değildir, metodolojik olarak yanlıştır. Böyle bir sistem yoktur, bu sistemsizliktir, kaos yaratır. Denge denetimi etkin olmayan ve uygulanan sistemle bağlantılı olmayan bir yönetim tarzının demokratikliğine kimseyi inandıramazsınız. Çünkü sonuç itibarıyla bu bağlamda egemenliğin kullanımını konuşuyorsak yurttaşların egemenlik haklarının tek bir güçte temerküz etmesini sağlamanız sonucu doğacaktır, tehlikeli olan da budur. Egemenliğin millet adına kullanılacağı organların teslim alınması demektir bu. Buradan yargı bağımsızlığı çıkmaz. Yurttaşlar cumhurbaşkanı seçecek, gerisini de başkan seçecek demektir. •Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun oluşturulmasına bu taslağın getirdiği yaklaşım, yargının bağımsız ve tarafsız olmasının engellenmesi yaklaşımıdır, asıl şimdi jüristokrasi başlayacaktır. Başkanlık sisteminin sert kuvvetler ayrılığının bilerek getirilmemiş olmasının bir sonucu olarak disiplinli siyasal partiler sisteminin de muhafaza edilmekte

olması milletvekillerini partili cumhurbaşkanının tercihlerine bağlayacak ve dolayısıyla HSYK'nın seçimi başkanın seçtikleri ile başkanın seçtiklerinin seçtiklerine dönüşecektir. Üstelik böyle olsun diye başkanlık ve Parlamento seçimlerinin de aynı zamanda yapılması öngörülmüştür.

Çok daha önemlisi, cumhurbaşkanı kararnamele nedeniyle idarenin kanuniliği çiğnenmektedir. Kararname düzenleme yetkisi kanun denetimini ortadan kaldırıyor. Bir anlamda idarenin eylem ve işlemlerinin hukuki denetimi bu noktada yapılamaz hâle geliyor. Bu türden cinliklerin siyaseten bu ülkede neye mal olacağını düşünebiliyor musunuz?

Güvenoyu almayan, sözlü soru olmayan bir parlamentonun denetim işlevinin yerine getirilmesindeki etkinliğini nasıl sağlayacaksınız? Cumhurbaşkanının sorumluluğunu işlevsiz kılan çoğunluğun parlamento içinde bulunması olanaksız iken böyle bir sorumluluğun getirilmiş olmasını nasıl izah edeceksiniz? Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle özellikle de bürokrasi içinde bürokrasiyi de aşan yetkilerle düzenlenen mevzuatın, millet egemenliğinin kullanımında ifade ettiği anlam millete nasıl anlatılacaktır? Parlamento çoğunluğunun cumhurbaşkanının partisinden olması hâllerinde yasamanın kanunla düzenlemediği alanları genişletmesi ve böylece kararnamelere kanun yolu açması ihtimali varit değil midir? Merkezî yapılanmamızın bu denli güçlü olduğu ve ademimerkeziyetçi bir yapıya geçiş olmayacağına göre zaten merkezî olan bir yapının tek adama teslimi yasama fonksiyonunun kullanımındaki nasıl bir eksikliği ifade edecektir? Bu türden onlarca sorunun önünü açmanıza neden olacak çok tehlikeyi içeren bir öneriyle karşı karşıyayız. Bu yaklaşım ülkenin lehine bir bakış olarak görülemez. Açıkçası tek adam rejimine gidişin kapısı aralanmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, bununla ilgili daha söyleyecek çok söz var ama ben -Başkanım bakıyor-sözlerimi fazla uzatmayayım. Bir şeyle bitireceğim. Bir Şaman öğretisi şöyle der: “Doğada hiçbir şey kendisi için yaşamaz. Nehirler kendi suyunu içemez. Ağaçlar kendi meyvelerini yiyemez. Güneş kendisi için ısıtmaz. Ay kendisi için parlamaz. Çiçekler kendileri için kokmaz. Toprak kendisi için doğuramaz. Rüzgâr kendisi için esmez. Bulutlar kendi yağmurlarından ıslanmaz.” Doğanın anayasasında ilk madde şudur: “Her şey birbiri için yaşar. Birbiri için yaşamak, doğanın kanunudur.” Eski çağlardan süren gelen bir anlayıştı bu. Bütünlüğü anlatırdı. Özü iki cümleydi: “Ben biz olduğumuz zaman Ben olurum. Ben, ben olduğum için sen, sensin.” diyorum.

Komisyonu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Gürer.

Şimdi, değerli arkadaşlar, sıra Sayın Barış Yarkadaş'ta.

Buyurun Barış Bey.

BARIŞ YARKADAŞ (İstanbul) – Herkese iyi akşamlar.

Değerli arkadaşlarım, Anayasa Komisyonunun toplantısında yine saatler süren bir çalışmadayız çünkü ülkemizin belki de gelecek yüz yılına damga vuracak bir çalışmayı yapıyoruz ve hep birlikte bu çalışmanın da ülkemiz için başarı getirmesini, huzur getirmesini, refah getirmesini istiyoruz. Tabii, bu temennimizin, bu anayasa taslağının gerçekleşmesi hâlinde, hayata geçmeyeceğinin de farkındayız çünkü Adalet ve Kalkınma Partisinin ortaya koyduğu anayasa taslağı bir anayasadan çok kişiye özel bir rejimin düzenlenmesi ve Latin Amerika diktatörlüklerinde “patronlu başkanlık” olarak adlandırılan rejimin Türkiye'ye yerleştirilme gayretinden başka bir şey değildir.

Bu anayasa taslağı üzerine konuşulacak çok şey var ancak görülen bir şey var ki Adalet ve Kalkınma Partisinin yöneticileri kendilerine dayatılan, Saray tarafından dayatılan bu anayasa taslağıyla birlikte tek bir şeyi hedefliyorlar: Yargılanamayacakları bir düzen kurmanın peşindedir. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun kaldırılıp Hâkimler Savcılar Kurulu hâline getirilmesi ve bunun seçilecek

Cumhurbaşkanı tarafından bizzat atanması, buna da sos olarak “Efendim, Meclisin içinden de bazı kişiler seçilecek.” denmesi tek bir şeyi göstermektedir: “Hâkimleri ve savcılarını tamamen denetim altına alalım, tamamen oraların belirlenmesi bizim elimizde olsun, yeni bir 17-25 Aralık vakası daha yaşamayalım.” Bu korku ve bunun beraberinde getirdiği korkular bugünkü anayasa taslağını ortaya çıkarmıştır ve tek adam rejimi ya da kişiye özel bir rejim olarak düzenlenen bu anayasa taslağı önümüze getirilmiştir.

Bu anayasa taslağını getirenlere şunu sormak gerekir: Günlerdir burada konuşmalar yapıyor, “Cumhurbaşkanlığı sistemi” adı verilen sistemin ne kadar önemli ve gerekli olduğu anlatılıyor, hatta bunun ne kadar önemli ve gerekli olduğunu anlatan AKP’li milletvekilleri “Efendim, Cumhurbaşkanı ve Başbakan aynı dönemde görevde kalırsa bu, ülke için zaman kaybıdır.” diyor ve verdikleri örneklerle aslında AKP iktidarının son on dört yılda Türkiye’ye ne kadar çok şey kaybettirdiğini de itiraf etmiş oluyorlar.

Şimdi ben tek bir soru sormak istiyorum: On dört yıl içinde ne istediniz de yapamadınız, size ne engel oldu? Bundan sonra bu yetkiyi alırsanız yapamadıklarınızı yapacağınızı nereden bileceğiz? Siz on dört yıldır Türkiye’yi aslında yönetemediğinizi bir anlamda buradaki çalışmalarda itiraf ediyorsunuz ve ortaya koyduğunuz anayasayı savunurken arkadaşlarımızın da kanıtlarıyla, belgeleriyle gösterdiği üzere Suriye Anayasası’nın başka bir versiyonunu, belki de onun tıpatıp aynısını getiriyorsunuz.

Biliyorum, Cumhurbaşkanı Erdoğan, AKP’nin 14’üncü yılında artık bir düşüş eğrisine girdiğini ve bundan sonra bu düşüş eğrisinin de devam edeceğini gördüğü için iktidar partisinin iplerini tamamen elinde tutmak istiyor ve bu yüzden “partili Cumhurbaşkanlığı” adı verilen bir hilkat garibesini ortaya koyuyor. AKP’nin bilinçaltında cumhuriyetle hesaplaşmak, cumhuriyetin kurumlarını ve değerlerini ortadan kaldırmak olduğunu biliyoruz; bunu son on dört yılda ortaya koyduğunuz icraatlar ve uygulamalar zaten gösteriyor. Buna eğer itiraz ederseniz, çok değil, daha yirmi dakika önce HABERTÜRK televizyonunda konuşan Burhan Kuzu’nun sözleriyle örnek verebilirim. Bakın, Burhan Kuzu ne diyor: “Bir memlekette cumhuriyet varsa parlamenter sistem işlemez.” Bu sözden daha açık ve net bu anayasa taslağının anlamını ortaya koyan başka bir şey yoktur. Durmuyor, özellikle Milliyetçi Hareket Partisini ilgilendiren bir söz daha söylüyor: “Cumhurbaşkanlığı sistemi kabul edildikten sonra dar ya da daraltılmış bölge seçimine de geçeceğiz.” diyor.

Tabii, bununla sınırlı kalmayacağını, AKP iktidarının ve Saray’ın bitmek, tükenmek bilmeyen hırsını, tek adam rejimini hayatın her alanında inşa etmek istediğini yapılan çalışmalardan da biliyoruz. Bu yeni anayasa taslağı eğer referanduma giderse halkımızın bunu reddedeceğini biliyorum ama sizin kafanızda gizlice yaptığınız çalışmaların olduğunu ve bunların özellikle Türkiye’nin idari yapısını baştan sona değiştirmeyi hedeflediğini de görüyorum. Örneğin, bu anayasa halkın oylarıyla geçerse bundan sonra atmak istediğiniz adımın ilçe belediyelerini kapatmak, ilçe belediyelerini birer şube müdürlüğüne çevirmek ve böylece tüm illeri bir ya da birkaç belediye başkanıyla yönetmek istediğinizin de farkındayız çünkü İçişleri Bakanlığında yapılan bu çalışma “seçilmiş valiler” yöntemiyle bir anlamda federasyonun ayağını da oluşturacaktır. Tabii, bunları pek konuşmak istemiyorum. Umarım zihninizin bir yerinde bunlar yoktur. Özellikle Milliyetçi Hareket Partisinin tabanının bizi izleme imkânı olursa, bunları bilmesinde fayda olduğunu da düşünüyorum.

Acaba bu yeni anayasa, adına “Cumhurbaşkanlığı sistemi” denilen, özünde tek adam rejimine dayalı, patronlu başkanlık sistemini bize dayatan, Latin Amerika diktatörlüklerinin kötü bir kopyası olan bu sistem hayata geçirilirse Türkiye Cumhuriyeti devletinin adını “yeni Türkiye devleti”, “Türkiye Cumhurbaşkanlığı”, “Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı” ya da “yeni Türkiye Cumhuriyeti”

olarak değiştirmeyi düşünüyor musunuz, kafanızın arkasında böyle bir plan var mı? Ben bir gazeteci olarak AKP'nin bazı yerlerinde, bazı çalışma noktalarında bunların yapıldığını, buna ilişkin bazı adımların atılmak istendiğini ancak referandumdan dolayı buna şimdilik ara verildiğini de biliyorum.

Anayasalar toplumsal mutabakatla yapılır. Anayasa yapım süreçlerinde herkesin kendisini ifade edebileceği, özgürce ifade edebileceği ortamlar yaratılır. Biz olağanüstü hâl rejiminde Türkiye'nin gelecek yüz yılına damga vuracak bir anayasayı tartışıyoruz ve nasıl tartışıyoruz? Tüm televizyon kameralarının dışarıya atıldığı, halkın burada ne konuşulduğunu bilmediği bir dönemden geçiyoruz. "Millî irade, millî irade" diye on dört yıldır ensemizde boza pişirenlerin, televizyon kameralarından korktuğunu burada bir kez daha görüyoruz. Sadece burada mı korkuyorsunuz? Hayır. Hayatın her alanında korkuyorsunuz. Buraya sokmadığınız kameramanları, gazetecileri dışarıda da tutukluyorsunuz.

Bakın, çok basit, hiç uzaklara gitmeye gerek yok. Sayın Başkan, son sekiz günde, son yedi günde Türkiye'de yaşananlara bir bakalım: Dün 5 gazeteci gözaltına alındı. Cumhuriyet gazetesinin kantincisi polis iddiasına dayalı olarak tutuklandı.

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) - Çok ayıp ya!

BARIŞ YARKADAŞ (İstanbul) - YOL TV televizyonu kapatıldı. Aydın Engin, 2 kez Kadıköy'ün ortasında açıkça ölümle tehdit edildi. Hüsnü Mahalli yaptığı bir yorumdan dolayı cezaevine atıldı; kendisi 4 ağır hastalık geçiriyor, günde 11 ilaç, 3 tane de serum alıyor. Dün 400 sinemacıya, sadece ve sadece attıkları bir imzadan dolayı, soruşturma açıldı. İçişleri Bakanlığı 10 binin üzerinde yurttaşın "tweet"lerinin takibe alındığını ve bu "tweet"lerden dolayı haklarında soruşturma başlatıldığını söylüyor. Darbe dönemlerinde yapılan toplu tutuklamalar, kendisine "Demokratim." diyen bir iktidar tarafından tüm hızıyla gerçekleştiriliyor.

Dün gözaltına alınan bir gazeteci arkadaşımızın annesi sabah saatlerinde evine gelen polis tarafından, namaz kılariken seccadesinin üzerinde darbediliyor, Metin Yoksu'nun annesi.

İSMAİL AYDIN (Bursa) - Yalan, yalan.

BARIŞ YARKADAŞ (İstanbul) - Metin Yoksu'nun annesi, söylüyorum. Yalansa, yalan olduğunu... Yarın avukatlarını gönderin o zaman, avukatlarıyla görüşme izni verin, yalansa -ben burada açıkça söylüyorum- gazetecilikten de istifa edeceğim, milletvekilliğini de hemen bırakacağım. Namaz kılan bir kadının yalan söyleyebileceğine inanan ve kendi kitlenizi ikna edebilmek için rahatlıkla yalan konuşabilecek bir kapasiteye sahip olmanızı da gerçekten kınıyorum. Hangi kadın, namaz kılan, seccade üstünden kalkan bir kadın "Polis beni darbetti." diye yalan söyler? Yalan söyler de eline ne geçer? Yapmayın bunu.

İSMAİL AYDIN (Bursa) - Hangi polis namaz kılan birini darbeder, hangi polis?

BARIŞ YARKADAŞ (İstanbul) - Sizin yarattığınız tablo budur. Şu anda...

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) - Takip edelim, takip edelim, somut isimlerle takip edelim.

BARIŞ YARKADAŞ (İstanbul) - Vereceğim Beyefendi, vereceğim Kemalettin Bey.

Bakın, isim veriyorum Sayın Başkanım, Sayın Şentop: Gazeteci Metin Yoksu'nun annesi sabah namaz kılariken evine gelen polisler tarafından bir şoka uğradığını, seccadesini toplarken polisin kendisini darbettiğini söylüyor. Bu kadar açıkça söylüyorum, isim veriyorum. Siz bunları duymak istemeyebilirsiniz, buraya kamera sokmadığınız için gazeteci arkadaşlarımız bunları yazmayabilir ama şu bilinsin ki, bu bir gerçek ve ben size isimleriyle veriyorum.

Tabii, yarattığınız tablo sadece bununla sınırlı değil. Şu anda, 147 gazeteci sizin iktidarınız döneminde cezaevinde tutuluyor. Sadece 15 Temmuz alçak darbe girişiminin ardından işsiz kalan gazeteci arkadaşlarımızın sayısı 3 bin. 800 basın kartı iptal edilmiş durumda.

Siz, düşüncüyü ifade özgürlüğünün ayaklar altına alındığı, hiç kimsenin kendisini özgürce ifade edemediği, “Anayasaya hayır!” diyenlerin açıkça tehdit edildiği, “Anayasaya hayır!” dediği bilinen Cumhuriyet gazetesinin kapatılmayla karşı karşıya kaldığı bir dönemde bizim, bu tek adam diktatöryasına onay vermemizi, izin vermemizi istiyorsunuz. Arkadaşlar, biz cumhuriyeti sandıkta kazanmadık. Cumhuriyeti sandıkta kazanmadığımız için sandıkta da yok ettirmeyiz. Son sözüm de budur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Yarkadaş.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, söz talebim var.

BAŞKAN - Sayın Parsak, buyurun

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

7.- Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın İstanbul Milletvekili Barış Yarkadaş'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Yani, defalardır söylüyoruz ama söylendikçe biz de söylemeye devam edeceğiz. Sayın Yarkadaş da “MHP tabanı bizi izlesin, dinlesin.” filan gibi bir şeyler söyledi. Milliyetçi Hareket Partisinin tabanı kimi dinleyeceğini, kimi izleyeceğini çok iyi bilir. Yalnız, bunlar söylendiği için söylemek durumunda kalıyorum. CHP karar versin, bizim tabanımıza mı talip, HDP'nin tabanına mı talip, nereye talip, onu da bir kararlasın. (Alkışlar) Böyle, bu tarz sataşmalara da meydan vermeyelim. (Gürültüler)

BAŞKAN - Arkadaşlar, sessiz olalım.

MURAT EMİR (Ankara) - Yeter ki demokrat olsunlar, herkesin yanında.

BAŞKAN - Hayır, laf söylerseniz laf iştirsiniz.

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, bir önerge var, okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerindeki görüşmeler neticesinde konu açıklığa kavuşmuş olduğundan maddenin oylamasına geçilmesini arz ve teklif ederiz.

Kemalettin Yılmaztekin

Yusuf Başer

Cengiz Aydoğdu

Şanlıurfa

Yozgat

Aksaray

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Teklifin 1'inci maddesi üzerinde yapılan müzakereler belli bir olgunluğa ulaştığı için madde görüşmelerinin tamamlanması ve maddenin oylamasına geçilmesi uygun olacaktır.

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Sayın Başkan...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Söz talebimiz var.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Altay.

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, bu görüşmeler başından beri Anayasa'ya ve ondan ilham alınarak yazılan Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün hükümlerine uygun olarak yürüseydi belki sizin arzu ettiğinizden bir parça daha ileride bile olunabilirdi.

Şimdi, burada bir iki hususa değinmemiz lazım. Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nde komisyonlarla ilgili süre tahdidinin, kanun koyucu bakımından, komisyonlarda, Genel Kurula, enine boyuna, artısı eksisi, faydası zararı, gereği kadar, istenildiği kadar tartışılın mantığıyla koyulmamış. Dün de söylediğiniz, dayandığımız 26'ncı maddedeki "...komisyon gündemine hâkimdir." kısmı... "Bu çağrıda komisyon başkanınca hazırlanan gündem de belirtilir." diyor. Devam ediyor, diyor ki: "Ancak, komisyon gündemine hâkimdir."

Siz ve sizden önceki iktidar partisine mensup gerek komisyon başkanları gerek grup başkan vekilleri tartışmalı oturumlarda hep buna sığınmıştır ama ilköğretim 3'üncü sınıfı tamamlamış bir öğrenciye Türkçe bakımından buradaki "Ancak, Komisyon gündemine hâkimdir." ibaresinin Komisyonunun gündeminin belirlenmesiyle ilgili olduğuna, yani Komisyonun gelen gündemi değiştirebileceğine yöneliktir. Bu, işin bir yanı.

Siyaseti gerçekçi ve ayakları yere basarak yapıyoruz şüphesiz. Bu olmamasına rağmen, çok eskiden Plan ve Bütçe Komisyonundaki bir tatbikat, İç Tüzük'e aykırı bir tatbikat geçmişte Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunda, şimdi Anayasa Komisyonunda ve geçmişte yine kimi bazı kanunların görüşülmesinde bir yeterlilik önergesi yolunu uygulama olarak açmış. Dolayısıyla, bizim şimdi size burada direkt, peşinen "Olmaz." deyip üstünüze yürüyecek hâlimiz yok. Aslında yürümek lazım da yürüyecek hâlimiz yok.

BAŞKAN - Börek dağıtacağız Sayın Altay, yapma.

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Şunun için yok: Arkadaşlar, siz buraya televizyonları sokmasanız da kamuoyunun bu müzakereleri çok ciddi takip ettiğinin bilincindeyiz. Burada -başta da söylediğim- fiziki münakaşadan çok, fikrî bir münakaşaya ihtiyaç olduğu da bir gerçek. Bugün konuşan gerek partime mensup hatipler gerek diğer partilere mensup hatipler kayda değer ve önemli şeyler söylediler, parti ayrımı yapmıyorum. Ancak ortada bir durum var. Şimdi, ortadaki durum şu: Bu İç Tüzük'te olmayan bir hak geçmişte ve hâlihazırda Plan ve Bütçede kullandığınız için bize dayatabileceğiniz bir durumdur. Yani, yazılı olmayan kaideler, Parlamento geleneğinde oturmuş kurallar vardır ama bir şey daha vardır Sayın Başkan, o da şudur: Etik kurallar da vardır.

Şimdi, bugün, an itibarıyla bir televizyon kanalında, bir televizyon programında...

Ben 2'nci maddedeki hakkımı da şimdi böyle kullanayım, bir daha hem şey yapmış olmayayım.

BAŞKAN - Geçelim 2'nci maddeye, ondan sonra...

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Hayır, orada konuşmayacağım, söz talebim var.

BAŞKAN - Tamam, söz vereceğim orada.

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Söz talebim var, orada konuşmayacağım.

BAŞKAN - Tabii, tabii, vereceğim orada.

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Hayır, hayır, kısa tutacağım, fazla uzatmayacağım.

Adalet ve Kalkınma Partisi Merkez Karar Yönetim Kurulu üyesi bir arkadaşımız televizyonda tartışmada diyor ki: “CHP’den 133 kişi söz aldı, değişik vesilelerle.”

Şimdi, ben hep söylerim: Allah “Namaz kılın, oruç tutun, hacca gidin, zekât verin.” demiş de başka şeyler de söylemiş. Herkes herkesi aldatır, lakin kimse Cenab-ı Allah’ı aldatamaz. Yalan söyleyerek siyaset olur mu? Buradan ilan ediyorum: Bu görüşmelerin -usul tartışmaları ve Anayasa’ya aykırılık kısmını bir kenara koyuyorum, o ayrı bir iştir- tümü üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi adına 12 kişi konuşmuştur. 1’inci maddede de Cumhuriyet Halk Partisi adına -yalan söylememek için- 7 kişi konuşmuştur; bu böyle.

Sayın Başkan, şu gerekmez mi, size soruyorum: Hepimiz milletvekiliyiz, hepimiz de bu görevleri bir gün bırakacağız, kimseye baki değil. Yarınlarda bu kayda değer değişiklik ki bana göre velev ki olsa da... Aslında, Adalet ve Kalkınma Partisinin yanıldığı en mühim meselelerden biri şudur, daha doğrusu Sayın Cumhurbaşkanının, Tayyip Erdoğan’ın yanıldığı en büyük mesele odur: Kesinlikle Cumhurbaşkanı seçileceğini zannediyor. Tayyip Erdoğan, bu yasanın bütünü de şimdi yürürlüğe girmeyeceği için 2019’a kadar bu işin zevkini sürer en fazla; burada söylüyorum, o ayrı.

Şimdi, Sayın Başkan, hep milletvekiliyiz, hepimizin yarın çokluk çocuğumuza, torunlarımıza verecek ve aziz milletimize verecek bir hesabımız yok mu? Var. Peki, bize şunu sorarlarsa, sizi bilmem, Cumhuriyet Halk Partisinin sayın milletvekillerine; “Utku Bey, Utku dede böyle bir rejim değişikliği oldu sen Mecliste ne söyledin, senin çeneni mi kapattılar, ağzını mı bantladılar?” derse torunu Utku Bey’e Utku Bey mahcup olmaz mı Sayın Başkan?

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Toruna kalmıyor.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Kaldı ki Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü komisyon görüşmelerinde milletvekiline söz hakkı tanımış. Yani, ben buradan bir öneriye geleceğim esasen. Bir uzlaşma değil ama olması gerekeni takdirinize sunacağım, vicdanımıza sunacağım, sizi de Allah’a havale edeceğim ondan sonra.

Şimdi, en azından, bakın, Komisyon üyeleri tümü üzerinde görüşemediği için onların konuşmalarına bir tolerans da sağladınız yani genelde aslında konuşmaların sınıрыyla ilgili, süre sınırı... Bakın, konuşmacı demiyorum, şunu demeye getiriyorum: Her milletvekilinin burada edecek iki kelam lafı vardır ve bunu etmelidir Sayın Başkan. “Efendim, işte biz birini üç saat konuşturduk, birini iki saat.” falan bu böyle olmaz. Bu konuda bir düzenlemeye de gidilebilir ve bu şekilde herkesin tarihe, millete ve Allah’a mahcup olmaması için “Ben burada milletvekiliydim, bu kanun görüşülürken, bu rejim değişirken ben Meclisteydim, ben bu lafı ettim.” deme hakkı vardır, bu hakkı gasbetmeyelim. Dolayısıyla, milletvekillerinin, Komisyon üyelerinin bir istisnası olabilir lakin onlar da diğer üye olmayan milletvekillerine biraz hak tanımak suretiyle, bu konuda edecek lafı olan herkesin en az bir defa laf edebilmesine imkân vermemiz lazım. Bu önergeyi, geçenkinde yapıldığı gibi, bir arbedeyle, bir nümayişle falan oylamayı da doğru bulmuyoruz. Yani, biz edebimizle lafımızı edeceğiz, etmek istiyoruz. Siz kendi perspektifinizden, kendi anlayışınıza göre bunun geçmesini istiyorsunuz, o konuda hatipleriniz gerekli tezleri ortaya koyar. Neticede gümrükten mal mı kaçırıyorsunuz bir de... Yani, bu işin nasıl olsa Genel Kurul safahatı var. “Bu Komisyonunda, efendim, bu çarşamba bitsin.” Efendim, cuma bitse ne olur?

Sayın Başbakan beni duyuyorsa ya da burada Başbakanla ben de lüzumunda görüşürüm.

BAŞKAN – Burada, burada, dinliyor.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başbakanın da zaten bir takvim vermesi yanlış idi, incitici idi. Başbakanın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin... Sayın Elitaş verebilir ya da Sayın Bülent Turan verebilir, Sayın Bostancı...

BAŞKAN – E, Başbakan, grup başkanımız. Sayın Altay, grup başkanımız.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Efendim, Başbakan, yürütmenin başıdır.

BAŞKAN – Aynı zamanda grup başkanımız.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Ayrı. Sayın Elitaş yasamada aktif görev yapıyor, Başbakan burada aktif mi, bir kere geldi mi şuraya? Gelsin bir akşam otursun, tezlerini anlatsın da göreyim.

BAŞKAN – Bekleriz Sayın Kılıçdaroğlu’nu da.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Efendim, ben başka bir şeye işaret ediyorum, anladınız ne demek istediğimi.

Yürütmenin yasamaya müdahalesini, basıncını, yasamaya emir ve talimat verir gibi televizyonlarda “Bu Komisyon şu güne kadar bu işi bitirecek.” demesini doğru bulmadığımı söylemeye çalışıyorum, bunu söylüyorum.

Bu bakımdan, Sayın Başkan, özetle, çok şey istemiyorum. Bu Meclisten maaş alan her milletvekilinin, bu konuda edecek sözü olan, parti ayrımı yapmadan söylüyorum, en az bir defa... Komisyon üyeleri için bu söylenemez, Komisyon üyeleri her maddede de makul sürede konuşabilir, ki bu konuda Komisyon üyelerimizin diğer milletvekillerine konuşma imkânı vermesi bakımından -bu konuda arkadaşlarımız da belli esneklikler içinde olabilir- bir tutumun doğru olacağını, adil olacağını, hakkaniyetli olacağını, makul olacağını, meşru olacağını; aksi bir tutumun gayrimeşru, adil olmayan, hakkaniyetsiz bir tutum olacağını takdir ve tasarruflarınıza sunuyorum efendim.

Arz ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Altay.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Söz talebimiz var?

BAŞKAN – Şu önergeyi bitirelim, müsaade edin, lütfen.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, sizinle ben bu konuda konuşmuştum, “Önerge üzerinde bir konuşmam olacaktı.” demiştim, “Evet.” demiştiniz.

BAŞKAN – Sayın Tanal, bir dakika...

Değerli arkadaşlar, kifayetimüzakere önergemiz var.

Sayın Altay’ın bahsettiği hususlarla ilgili sabahleyin uzunca bir tartışma yapmıştık, bunun Meclis uygulamasında da yeri var. Yalnız, bir şeyi ifade edeyim sadece: Bugün hariç, üç dakika ve üzerinde konuşan milletvekili sayısı 80, isim bazlı da bunları çıkartacak arkadaşlar.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Yerinden satışmaları da herhâlde...

BAŞKAN – Üç dakika satışma olmaz yani bir-iki kelimeyle olur satışmalar.

Bunu çıkaracağız ama elbette burada takdir edersiniz ki başından beri de mümkün olduğu kadar bütün arkadaşlarımızın konuşmasına imkân sağlamaya çalışıyoruz. Ama, herkesin de başka arkadaşları da düşünerek makul bir süreyle bunu sınırlandırmasında da fayda var.

Şimdi, kifayetimüzakere önergesi...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Önergenin aleyhine konuşmak istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Önerge müzakereleri yok, bir tek itiraz olarak sayın grup başkan vekilimize söz verdim.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum arkadaşlar: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kifayetimüzakere önergesi kabul edilmiştir.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bizim de itirazımız var Sayın Başkan. Efendim, itirazımız var.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Böyle bir şey olabilir mi ya? Dinlemeden oylama olabilir mi Sayın Başkan?

BAŞKAN – 1’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 1’inci madde kabul edilmiştir.

2’nci maddeyi...

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Sayın Başkan, ya, bize ne zaman söz vereceksiniz?

BAŞKAN – 21 madde var, müsaade edin, 20 madde daha var.

2’nci maddeyi okutuyorum:

(Kâtip Üye Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu tarafından maddenin okunmasına başlandı)

“MADDE 2 - 2709 sayılı Kanununun 75 inci maddesinde yer alan...”

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 2’nci maddeyle ilgili söz istiyorum.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Söz istiyoruz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, sakın olun, bir dakika...

(Kâtip Üye Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu tarafından maddenin okunmasına devam edildi)

“...beşyüzelli” ibaresi “altıyüz” şeklinde değiştirilmiştir.”

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Madde üzerinde vermedi bana ya, onu söylüyorum.

BAŞKAN – 2’nci maddeyle ilgili, Meral Hanım...

Buyurun Sayın Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, yine dünkü gibi oylamayı farklı bir yöntemle yaptınız, bunu kesinlikle doğru bulmadığımızı...

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Başka bir yöntemi var mı?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Usulü biliyor musunuz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Usulü biliyoruz Sayın Elitaş, daha söz isteme varken nasıl gider?

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir dakika...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, Elitaş’a söz vermemeniz herhâlde bana söz vermemek içindi, onu anlıyorum da. Hem size vermedi...

BAŞKAN – Arkadaşlar, aranızda tartışmayın, bana söyleyin sorunu.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, şöyle söyleyeyim: Dün o oylama sırasında yoktum ama biz, en azından bu kifayetimüzakere konusunda farklı bir uzlaşa ortamının aranabileceği görüşüyle sözlerimizi söyleyecektik, şimdi söylüyorum. Yani, doğru, kifayetimüzakere konusunda

geçmiş teamüller, İç Tüzük'ün yorumlanması konusunda bu usule başvuruyorsunuz ama en azından, bu teklife karşı çıkan yani “Hayır.” diyeceğini açıklayan ya da bu önergeleriyle ya da sözleriyle, madde üzerindeki konuşmalarıyla bizim buradaki amacımız Anayasa değişiklik teklifi üzerinde gerçekten birbirimizi anlamaksa eğer birbirimizi dinlemek zorundayız; dün de, ilk gün de aynı şeyleri söyledik. Ama, şöyle bir pozisyon var: Yani, şu anda bu salonda açıkçası sanki bir maçıyız, taraftarlar var ve biz karşılıklı bir müsabaka içindeyiz, herkes kendi dediğinin doğruluğunu dayatmaya çalışıyor, sizinki de bir dayatma. Yani, bu dayatmayı kesinlikle biz kabul etmiyoruz ve demokratik bulmuyoruz bir kere. Yani, şu anda doğru, makul süre... Zaten kimse de dinlemiyor.

BURCU ÇELİK (Muş) – Başkan, salondaki sessizliği sağlar mısınız.

BAŞKAN – Arkadaşlar, biraz sessiz olalım...

Buyurun Sayın Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, burada yani aylarca, yıllarca tartışmaktan ziyade gerçekten bu Anayasa değişiklik teklifinin nasıl bir şeye evrileceği ve herkesin ön yargısız bu değişikliği tartışabilme olanaklarının Komisyonunda sağlanması gerekiyor. Şu ana kadar yaşadığımız deneyim ve özellikle bu Komisyonun önüne gelmeden önce zaten sizin deyiminizle bu yemek pişirildi, hatta fazlasıyla pişirildi ve artık öyle bir aşamaya geldi ki yemeğe hiçbir şey katamıyoruz.

BAŞKAN – Bir söz söyledim, artık, yemek pişti, dağıtıldı; hepsi oldu yani.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yemek pişmiş. Biz diyoruz ki: “Pişmemiş. Bu yemeğin pişirme yeri burasıdır.” diyoruz ve en son halka sunma yeri de referandumdur yani Genel Kuruldan sonra referandumdur. Ama, şu anda, gerçekten, birbirimizi dinlememekle birlikte öneriler de havada uçuşuyor. Bizden 1 kişi söz aldı.

BAŞKAN - Pişmiş aşı su katmayalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – İşte, pişmiş aşı su katmışız gözüyle bakıyorsunuz. Biz de bu pişmiş aşın yanlış politikalarla, antidemokratik yöntemlerle ve yemeğe katkıda bulunacakların reddiyle bu aşamaya geldiğini söylüyoruz. Şu anda bizim dışımızda Genel Kurul aşaması, referandum aşaması takvimi belirlenmiş -ve bu gece yine bir zirve yapılmış- bir Anayasa değişiklik teklifini konuşuyoruz.

Bu gece Başbakan Sayın Yıldırım ile Sayın Bahçeli ne konuştular? Niye burada Anayasa Komisyonu devam ederken 2 partinin liderleri bir araya geliyorlar, “Anayasa ve terörle mücadeleyi konuştuk.” diye iki cümlelik bir açıklama yapıyorlar? Bu, Anayasa Komisyonun görev ve yetkisi değil mi? Biz burada bu Anayasa değişiklik teklifinin, gerçekten, Türkiye’de Anayasa değişim sürecine ne katacağını, doğru olup olmadığını, hukuk devleti ilkelerine gerçekten katkı sunup sunmadığını tartışmak üzere buradaysak yani diğer çalışmaların tümü milletten de Meclis iradesinden de kaçırılan yöntemlerdir. Bunu doğru bulmadığımızı ifade etmek istiyoruz.

Söz istemlerinde kesinlikle burada Parlamentoda görev yapan, milletvekili olan, cezaevinde olan bütün milletvekillerinin buradaki söz hakkı korunmalıdır. Tabii ki “On saat, yirmi saat konuşulsun.” denmesi yerine makul sürede düşüncelerin ifade edilebileceği, önerileri varsa sunulabileceği bir zeminin yakalanması gerekiyor. Siz “yüzlerce kişi” dediniz, 1’inci madde üzerinde bizim partiden 1 kişi konuştu.” dediniz ve bizden diğerleri de söz almadı, dikkatinizi çekerim yani bu konuda kendimizce de bu kadar bir çerçeveye sunduk ama konuşmak istesek konuşuruz tabii, saatlerce de konuşabiliriz. Amacımız, burayı kilitlemekten ziyade birbirimize laf anlatmak ve bu teklifin ne kadar büyük tehlikeler içerdiğini, gelecek açısından, demokrasi açısından, parlamenter sistem açısından, hukuk devleti, açısından şu anda acil olan sorunlarımızın çözümü açısından ne kadar büyük bir totaliterliğe izin

vereceğini anlatmaya çalışıyoruz. Ben yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığında anlattım. Şu anda biz hukuk devleti ilkelerinden, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığından ne kadar uzaklaşırsak bu tümüyle bu sistemi bu şekilde tartışmamızla ilgilidir. Aksini düşünmüyoruz.

Yani, şu anda bize diyorsunuz ki: “Bu ibareyi tartışın.” Madde 2, bunu niye buraya koydunuz? Vallahi, anayasa koyucu, bu 2 kişilik komisyon kime sordu, niye sordu, hangi matematiksel hesapla 600’e çıkardı, bir ayrıntılı açıklama yapsın. Maddenin gerekçesi şu: “Ülkemizin nüfus artışına uygun olarak milletvekili sayısı 600’e çıkarılmaktadır.” Neresinden tutalım? Bu nisaba mı uyduruldu? Nisap sayısı tam sayıya mı çevrildi?

BAŞKAN – İmza sahipleri açıklayacaklardır.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yok yani kimse bir şey açıklama ihtiyacı duymuyor zaten. Bizim eleştirilerimizle, muhalefetin eleştirileriyle lütfedildi, iktidar partisi bize ilk gün bir açıklama yaptı. Yani, bizi ikna etmek gibi açıklama, bunun ayrıntılarını tartışma gibi bir motivasyon bile yok. Yani, “Biz getirdik, önünüze koyduk, her birine bir satırlık gerekçe yazdık, zaten bizim oylarımız yetiyor, biz elimizi kaldıracacağız, kabul edeceğiz, siz de reddedeceksiniz.” Böyle bir perspektifle bakıyorsunuz. Bunun da ne kadar demokratik olduğunu ileride tarih yazacak ama biz burada tarih yazmak için bulunmuyoruz. Burada bulunmamızın sebebi, tarihi kendimizin oluşturmasıdır. “İleride, yüz yıl sonra, elli yıl sonra çocuklarımız okusun.” diye bir motivasyonla burada değiliz. Tam tersine, biz burada bu Anayasa değişikliğinin Türkiye’yi çok büyük uçurlara sürüklediğini... Ve bu cümleyi sürekli söyleyeceğim, işlenen bir suçun suç olmaktan çıkarılmasıdır. Şu anda Türkiye’nin yürütülen düzen çerçevesinde Cumhurbaşkanlığının Anayasa aykırı fiillerinin anayasal dayanağa kavuşturulmasıdır. Şu anda iktidar partisi lehine diğer uzlaşan parti farklı bir dil söylüyor ama bize sürekli şunu söylüyorlar: “Çok büyük tehlikeler var, ülkemiz ciddi tehdit altında. İşte, bunları konsolide etmemiz lazım, bu tehlikeleri bertaraf etmemiz lazım.” Tehlikeleri bertaraf etmek ile bütün yetkileri bir kişide toplamak arasında nasıl bir bağlantı var? Bizim bu tehlikeleri defetmemizin yolu -tıpkı 15 Temmuz darbe girişiminden önce söylediğimiz gibi- bunun yolu demokrasidir, bunun yolu daha fazla haktır, bunun yolu daha fazla özgürlüktür. Bunun yolu Suriye’ye askerleri göndermek değildir, sonra da “Oradan nasıl çıkacağız?” diye bir telaşa kapılmak değildir. Kaç yıldır “Esed” dedikleri adama, son anda “Esad” demek değildir. Orada “Halkını katleden lider.” diye suçlayıp ertesi gün gidip “Moskova Bildirisi” adı altında İran ve Rusya’yla ortak bildiriye imza atmak değildir. “Başka’dan çekilmeyeceğim.” deyip sonra sözünü geri almak değildir. Dış politikada bir iflası yaşarken iç politikada kendisini konsolide etmek, seçmenlerini bu konuda inandırmak adına, herkes bir tehlikedir, “Bir tehlike vardır.” diyerek almış başını gidiyor. Böyle bir tehlike yoktur. Bu, suni bir gündemdir. Bu tehlikeyi biz ancak 15 Temmuz darbesinden sonra siyasetin ortaklaşmasıyla bertaraf edebiliriz. Biz bunu nasıl aşabiliriz? Gerçekten, bu şiddet sarmalından nasıl kurtulabiliriz? Şu anda cezaevlerini daha fazla doldurarak mı, insanların daha fazla ölümüne göz yumarak mı, daha fazla “Kökünü kazıyacağız.” diyerek mi, intikam naraları atarak mı bir düzlüğe çıkacağız? Böyle bir şey yok. Bunu kırk yıldır deneyimledik. Nasıl çözülmeyeceğini hepimiz çok iyi biliyoruz. Nasıl çözüleceğini konuşmamız lazım. Bu ezberleri kırk yıldır dinliyoruz, bunların hepsi ezber, statükocu laflar. Biz yeniyi bulmak zorundayız. Dün değil önceki gün Sayın Adalet Bakanı “175 cezaevi açacağız.” diyor. Böyle bir şey olur mu ya? Bunu müjde olarak veriyor. Bence Türkiye’nin bir bölümünü cezaevi yapalım, üstünü de kapatalım, etrafını da telle çevirelim, bu sorunu çözelim. İktidar partisine karşı olanların hepsini kapatalım. Hepimiz yarı açık cezaevindeyiz. Hangi saatte polisin kimin kapısını çalacağını, kimi gözaltına alacağını; hangi gazetecinin terörist ilan edileceğini, hangi milletvekilinin “devletin ülkesi, milletiyle bölünmez bütünlüğü aleyhine fiille” hakkında dava açılacağını kestiremiyoruz. Şu anda böyle bir ortamda yaşıyoruz. Yani, bir çılgınlık hâli var, bir cinnet hâli var ve bu cinnet ortamında hiç kimse tartışmadan, milletvekilleri bile tartışmadan böyle bir

Anayasa değişikliğinin geçirilmesinin demokrasiyle hiçbir ilgisi yoktur. Bu, tümüyle baskı gücüyle... Yani, ben demin salona baktım, çok üzüldüm. Aynen dokunulmazlık sürecinde olan manzara... Gerçi o zaman 3 parti anlaşmıştı. Şimdi, 2-2 duruyoruz. Arkada pozisyon alınıyor sürekli, böyle garip bir şey, sanki cenge gidiyoruz, sonra bir uyuşmazlık oluyor, bir bakıyoruz, ortaklık... Böyle bir şey var mı ya? Burası Meclis. Bu yöntemle dokunulmazlıklar kaldırıldı. Evet, bu yöntemle kaldırıldı, böyle biraz da zorun gücü gösterilerek. Her fırsatta “Şiddete karşıyım.” diyeceksiniz, sonra gelip bunun tehdidini ortaya koyacaksınız. Biz HDP’den 4 kadın olarak buradayız. Vallahi ne şiddet uygularız ne de böyle bir tarzımız var bizim yöntem olarak ama yani bu tablodan da büyük bir rahatsızlık duyuyoruz. Kadınlar da bence, eminim diğer kadın arkadaşlar da, rahatsız oluyor. Bu erkek dilinden, bu erkek yönteminden nefret ediyorum ben şahsen. Böyle kaba güçle bir gariplik var. Erkeklerle atfen söylemiyorum, yöntem olarak bunu söylüyorum. Gerçekten, bunu reddediyoruz. Bu, 2’nci madde üzerinde konuşmamdır, hiç böyle endişeye kapılmayın Sayın Başkan. Gerçekten yani bu uyarıyı yaptıktan biz bıktık, neredeyse her gün aynı şeyleri söylemekten ama bir etkisi var mı, emin değilim. Yani, artık, gülünecek hâle mi geldik? Gerçekten, gürültü yapılıyor şu anda ama biz her gün Türkiye’de kan kaybediyoruz. Siyasete güven, yargıya güven, temel hakların ihlalleri... Türkiye, yirmi yıl sonra, işkenceye sıfır toleranstan yaygın bir işkence ülkesi hâline geldi. Şu anda cezaevlerinde yatan bütün tutuklu ve hükümlülere alenen işkence yapılıyor. Adalet Bakanı “İşkence yoktur.” diyerek bu işkenceyi bertaraf edemez, bu işkencecilerin hesabını sormak zorunda. Sokakta işkence var, cezaevinde var, gözaltında var, sağlık emekçilerine yönelik var, kamu emekçilerine yönelik var, eğitim emekçilerine yönelik var, milletvekillerine yönelik var. Ya, bu ülkede milletvekilleri ters kelepçeyle uçağa bindirildi. Bundan daha ötesi var mı? Milletvekillerine kelepçe takılıyor bu ülkede ve biz bunu sırf meşrulaştırmamak adına söylemedik şu ana kadar. Arkadaşlarımız üç saatlik yolda ters kelepçeyle oturtuldu. O milletvekilleri nereye kaçacak? Biz kaçsak niye buradayız? Meclisten çıkanlar... Besime Konca’ya ters kelepçe takıldı, Nursel Aydoğan’a ters kelepçe takıldı. Ben o gün il başkanımıza kelepçeyi üç saat rica etmeme rağmen çıkarttıramadım; emekli öğretmen, 70 yaşında bir il eş başkanımız Adana’da. Böyle bir tabloda biz neyi konuşuyoruz? Bunların bir anlamı yok. Milletvekilleri gözaltına alınıyor, işkence görüyor, baskı görüyor. Tehdit almışlar ya! Açıkça taciz ediliyorlar sözlü olarak. Burada biz de milletvekilimiz diye kendimizi böyle gereceğiz öyle mi? Yok böyle bir şey.

Dışarıdaki dünyayı hissetmediğimiz müddetçe, bu koridorlardan, bu duvarlardan içeri girmediği müddetçe gerçek yaşamla temas ettiğimizi düşünmeyelim. Şu anda gözümüzü kapatıp, kulaklarımızı tıkasak da hiçbir şey normalleşmiyor ve bunun hesabının sorulması için, hem tek başına odalarda kalınması hem işkence... Mektup verilmiyor arkadaşlar Kandıra’da. Arkadaşlarımız -avukatları gönderdik- 3 tane parkayla geziyorlar. Adalet Bakanlığının, Türkiye’nin bütçesi mi yok? Orada bütün tutuklular zatürre tehlikesi altında. Biz burada, neymiş gündemimiz? Anayasa’yı değiştireceğiz. Niçin? Ee, şimdi fiili bir durum var, bu fiili durumu Anayasa’ya uyduralım. Türkiye tarihinde böyle bir dönemeçte yaşıyoruz ve gerçekten artık, bunun tartışılabilir, kabul edilebilir hiçbir yanı kalmamıştır. Biz bugün buradaysak büyük, büyük, büyük bir sıkıntıyla buradayız. Emin olun, burada olmaktan mutluluk duyduğumuz için burada değiliz. Halkın bize verdiği yetkiyi bertaraf etmemek için, onlara verdiğimiz sözü ve bu ülkeyi sevdiğimiz, bu şiddetin ortadan kalkmasının yolunun da sadece siyaset olduğuna inandığımız için buradayız. Gündüz de anlattım, her sabah neredeyse saat altıda ben bir gözaltı haberiyle uyanıyorum. Ya eş başkan yardımcımız, ya MYK üyemiz, ya bir milletvekili arkadaşımız, ya bir belediye başkanımız. İki gün önce Akdeniz -benim bölgem- Belediyesi Eş Başkanı Yüksel Mutlu tutuklandı. Avukatı aradım; nedir iddia? Efendim, HDP’nin yaptığı açıklamaya katılmış. Ee, ne var

bunda? Her gün “hendek” diye bağırınlar, Mersin’de hendek mi var? Tek belediye batıda, tek belediye, Mersin Eş Başkanı böyle bir açıklamaya katıldığı için tutuklanıyor. Neden? Çünkü aynı gün kayyum atanmış, gözaltına alınmazsa olmaz.

Şimdi, bu uygulamaları iktidar partisine sormayalım da kime soralım? Bize bir gündem getirmişler “Bu gündemi tartışın.” diyorlar. Gündemi de tartışalım, ha 550 olmuş, ha 600 olmuş; ne yani, ne değişecek? Asıl maddelere geleceğiz şimdi, asıl alınmak istenen yetkilere geleceğiz. Sonrasında dar bölge mi gelecek, daraltılmış mı gelecek? Bunun ileri adımları da var, bu böyle burada bitmeyecek. Çünkü iktidar partisinin bugüne kadarki yasama faaliyetlerinde her zaman bir ajandası vardır; bir adım atınca sonrasını düşünmek lazım, tıpkı kayyumların Meclisten çekilip KHK’yle getirilmesi gibi. Ama şunu unutmayın, bu yöntem döner herkesi vurur, sahibini de vurur; vurur. Şu anda seçimde kesinlikle, kesinlikle AKP iktidarı vazgeçmek durumundadır ya da burada söylediğimiz değişiklikleri dikkate almalıdır çünkü biz Türkiye’nin aleyhine çalışmıyoruz, biz demokrasi aleyhine bir söz söylemiyoruz, biz bu ülkede 79 milyon insanın özgür, eşit, sağlıklı, huzur ve toplumsal barış içinde yaşaması için büyük fedakârlıklarla buradayız. Sırca köşklere de gelmedik buraya, çok büyük bedeller ödeyerek geldik ve buna inanarak geldik. Şu anda hayal kırıklığı yaşıyoruz. Yani bunu söylüyor Hükümet sözcüleri, her gün tek hedef var, HDP. Neden HDP? HDP çalıştırılmayacak referandumda; tek amaç var. Biz “hayır” kampanyasını 7 Hazirandan önce başlatmışız; bu, yeni bir şey değil. Biz demokratik bir Türkiye istiyoruz ve tek adam rejiminin demokratik Türkiye’ye izin vermeyeceğini biliyoruz yoksa kimseyle bir sorunumuz yok, ne Cumhurbaşkanıyla ne Başbakanla ne başka hiçbir arkadaşımızla bizim kişisel bir sorunumuz yok ama bu kişiselleştirilmiş. Niye “hayır” diyoruz? Önerilerimizi dikkate alın. Gelin, şu ülkeyi demokratikleştirecek adımları birlikte atalım, uzlaşalım. Uzlaşmadan kaçmıyoruz ne Genel Kurulda ne burada, yeter ki bir adımı ileri atalım. Hep geriye doğru gidiyoruz, hep geriye doğru gidiyoruz ve söylediğimiz hiçbir söz karşılığını bulmuyor. Gerçekten bulmuyor ve bundan artık çok büyük bir rahatsızlık duyuyoruz. Muhalefet etme yöntemi de yani böyle gerilim yaratarak değil birbirimizi dinleyerek olmalı ama kimse kimseyi yani belki biz birbirimizi arada bir dinliyoruz ama öyle bir değişiklik yaratacak bir etki olmuyor çünkü asla o ezberler dışına çıkılmıyor. Bazı ezberler, alışılmış dışında bir şey yok ve şu anda vatandaş... Güllüyorlar, ben halkın arasına gittiğimde diyor “Siz ne yapıyorsunuz orada?” “Anayasa tartışıyoruz.” “Ne Anayasası ya? Ben açlıktan ölüyorum.” diyor. “Benim çocuğum işkence gördü.” diyor. “Benim işçi çocuğum sabah beşte kalkıyor, gidiyor on beş saat çalışıyor.” diyor; kimsenin gündeminde anayasa yok. Biz halka zorla yukarıdan bir değişikliği dayatacağız ama bu değişiklik kesinlikle bu yöntemlerle halktan geçmeyecektir, Genel Kuruldan geçse bile bu halktan geri döner; o yüzden yol yakinken bunu gerçekten akılsel bir şekilde tartışalım diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Beştaş.

Sayın Elitaş, buyurun.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bugün saat 11.00’de 1’inci maddenin görüşmelerine başladık ve az önce kifayetimizakere önergesini verdiğinizde, oylandığında 23.15 idi; tam on iki saat 1’inci maddeyi konuştuk. Sayın Altay’ın ifadesine göre bugün Cumhuriyet Halk Partili milletvekili arkadaşlarımız, herhâlde 12 milletvekili konuşmuş. Anlaşılan o ki...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bugün 7...

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – 7 milletvekili arkadaşımız konuşmuş Cumhuriyet Halk Partisinden, HDP’den de 2 milletvekili arkadaşımız konuşmuş, AK PARTİ Grubundan veya Milliyetçi Hareket Partisinden ne kadar arkadaşımız konuştu bilmiyorum ama anlaşılan o ki her bir milletvekili arkadaşımız, Cumhuriyet Halk Partisinden herhâlde en az bir saatin üzerinde bir konuşma yapmıştır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Hayır, ben on dakika konuştum.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Seninki on dakika, on iki dakika sürmüştü.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ne sakıncası var?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Şimdi, değerli arkadaşlar, her şeyin bir usulü, esası var. Biraz önce Sayın Altay’ın söylediği gibi “Meclis komisyonları gündemine hâkimdir.” ilkesi var. Meclis komisyonu bu gündemini belirlerken ilanihaye bu şekilde konuşulacak veya milletvekillerinin özgür bir şekilde sonuna kadar sözlerini söyleyebilecekleri anlamında değil; her şeyin bir usulü, esası çerçevesinde bu iş yapılır. Nitekim, Komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarımız bu konuyla ilgili kifayetimüzakere önergesi vermişler, o önerge de Komisyon üyesi arkadaşlarımızın bir kısmının oylarıyla kabul edildi. Öyle veya böyle; bir, yazılı hukuk var; iki, teamüller var. Bunu en iyi bilen grup başkan vekili arkadaşlarımızdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nde olmamasına rağmen daha önceki uygulamaları varsa o uygulamalarla ilgili yapılan bütün meseleler, değerlendirmeler bir manada İç Tüzük’ün sözlü hukuktaki uygulaması hâline dönmüştür.

Sayın Altay şunu ifade etti: Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmelerin ben üç buçuk yıl Plan ve Bütçe Komisyonunda üyelik yaptım, o sürede Plan ve Bütçe Komisyonunda yapılan görüşmelerin esası şudur: Bütün komisyonlar tüm milletvekillerine açıktır. Bir kanun tasarısının bütünü üzerindeki görüşmelerde komisyon parti temsilcisinin -ki burada gördüğüm kadarıyla Sayın Tezcan Anayasa Komisyonunun Cumhuriyet Halk Partisi nezdinde temsilcisi- komisyon temsilcisinin bütünü üzerindeki görüşmelerdeki süresi yirmi dakika, diğer komisyon üyesi arkadaşlarımızın süresi bütünü üzerinde on dakikadır. Dışarıdan gelen milletvekillerleriyle ilgili yapılan işler beşer dakikayla sınırlandırılmıştır çünkü Türkiye Büyük Millet Meclisindeki bütün üyelerin o konuyla ilgili katkı sağlayabilmelerine imkân vermek adına yapılmış bir düzenlemedir.

Bakın, sabırla dinliyor arkadaşlarımız, hakikaten çok güzel meseleler de geliyor.

MUSA ÇAM (İzmir) – Sayın Başkan, Plan Bütçede görüşülenler ile buradaki görüşülenler aynı mı? Rica ederiz yani.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Bazı konuşulanlara katılmasak bile, bazı konular hamasi bir şekilde ortaya çıksa dahi, hiç bizimle alakası olmayan ama bizim adımıza bazılarının niyet okuyarak “Sizin planımız, gelecekteki ajandanızda şöyle, şöyle meseleler var.” deyip, “Saray darbesi” diye söyleyip, Sayın Cumhurbaşkanının bu konuya müdahil olduğunu veya Grup Başkanımız Sayın Binali Yıldırım’ın geçmişteki teamüllerle ilgili böyle böyle bir şey olacağı hakkındaki bir konunun Komisyona müdahale diye ifade edilmesini gerçekten yadırgıyorum.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Müdahale yok mu yani?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Dün Cumhuriyet Halk Partisi MYK’sını veya grubunu olağanüstü topladı. Basından takip ettiğimiz kadarıyla Sayın Kılıçdaroğlu dedi ki: “Bütün milletvekili arkadaşlarımız, Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmamasına rağmen orada olacaklar.”

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Anayasa Komisyonu çalışıyor.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Basındaki yazılanlar doğruysa, bilmiyorum. Milletvekili arkadaşlar da hakikaten büyük bir özveri göstererek bugün Anayasa Komisyonundaki görüşmelere katılarak katkı sağladılar, değerli fikirlerinden de faydalanıyoruz. Eleştiriler var, o eleştirileri de dikkate alıyoruz ama esas olan...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ama 7 kişiyi dinlediniz.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Bakın, Değerli Milletvekilim, biz keşke 70 kişiyi dinleyebilseydik. Yani o şeyleri, o şekilleri...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Mâni ne?

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Niye dinlemiyoruz Sayın Başkan Vekili? Niye dinlemiyoruz?

BAŞKAN – Arkadaşlar, müsaade edin, lütfen, lütfen...

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Sayın Altay... Müsaade eder misiniz...

BAŞKAN – Müsaade edin...

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Sayın Altay, müsaade edin de bir konuşayım, arkadaşları...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Başkan, ben bir düzeltme yapabilir miyim?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Benim düzeltilecek konuşmam yok, benim hepsi düzgün... Sizin düzeltmenize ihtiyaç yok. Düzeltilmesi gerekirse ben düzeltirim.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Hayır. Biraz önce parti temsilciniz ulusal bir televizyonda, sizin bir temsilciniz “138 Cumhuriyet Halk Partili milletvekili konuştu.” diyor.

BAŞKAN – Arkadaşlar, müsaade edin, müsaade edin...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Başkanım, konuştu diyor ama. O zaman doğruyu söylesinler.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Sayın Altay, beni düzeltmek hiç kimsenin hakkı değil.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – “138” diyorsunuz, milleti yanıltıyorsunuz.

BAŞKAN – Size söz veriyoruz. Böyle bir usul yok ki. Bakın, Engin Bey’i dinledik ses çıkarmadan. Ne gerek var tehevüre?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Ben ne dediğimi biliyorum, ne konuştuğumu da çok iyi biliyorum. Kendim konuştuğumu da çok iyi biliyorum. Bakın, benim altı dakikalık konuşmama tahammül edemiyorsunuz.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Siz yalan söylüyorsunuz da ondan.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Yalan söylemiyorum.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Televizyondaki temsilciniz yalan söylüyor.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Sayın Altay, bir milletvekili altı dakikalık konuşmama tahammül edemiyor, biz on iki saatlik konuşmaya tahammül ediyoruz.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Ediyoruz Sayın Elitaş, buyurun. Konuşan Türkiye istiyoruz, konuşan Meclis istiyoruz.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Yüz yirmi saat de konuşsanız tahammül ederiz, hiç mesele değil ama şunu söylememiz lazım: Bakın, şu anda Komisyonunda yapılan görüşmeler muhakkak kamuoyuyla paylaşılacak. Televizyonlar yayın yapmıyor diye değil, burada basın mensubu görevi yapan milletvekili arkadaşlarımız var. Mesela şu anda beni çekiyor mu bilmiyorum, Sayın Şeker herhâlde canlı yayın yapıyor değil mi bu?

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sizinkiler de çekiyor Sayın Elitaş.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Sakıncası ne?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Yok, çekmesi önemli değil. Bizimkilerin canlı yayın yapıp yapmadıklarını bilmiyorum ama televizyonların olup olmaması değil şu anda...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Canlı yayın yok.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Kameraya çekiyor, canlı yayın yok.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Banttan, banttan...

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Canlı yayın zaten var değerli arkadaşlar. Komisyondaki görüşmelerimizi biz yapacağız. Burada Komisyon üyelerinin takdirinden öte Türkiye Büyük Millet Meclisinin 550 üyesinin takdiri esastır. O takdirden sonra, bu -biraz önce söylediniz ya, “Utku dede” diye ifade ettiniz- belki referanduma gittiği zaman, o meseleler anlatıldıktan sonra o diyecek ki: “Dede, böyle güzel bir Anayasa değişikliğine sen niye itiraz ettin?” diye belki hesap soracak. (CHP milletvekillerinden gülüşmeler)

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Sen önce milletvekilinin konuşmasına izin ver.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Önce konuşsun, sonra torunu cevap versin.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Onun için bakın, değerli milletvekilleri, buna esas olarak cevap verecek, biz dedik ki bu Anayasa değişikliği 367 milletvekili değil, 550 milletvekiliyle hemfikir olarak tek bir şekilde kabul edilse dahi, hiçbir muhalefet oyu olmasa dahi biz bunu “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” ilkesinin gereği bu milletin huzuruna götüreceğiz. Onun için bu millet ne takdir ederse başımızın tacı. Siz, şu anda Komisyon görüşmeleriniz çerçevesinde, bu canlı yayınlar aracılığıyla milletimize bu konuyu anlatabiliyorsunuz. Komisyon tutanaklarına baktıklarında, değerli vatandaşlarımız muhakkak Komisyon tutanaklarını okuyacaklar, okumazsa bile bizler tavsiye edeceğiz, diyeceğiz ki: “Bakın, muhalefet partilerinin söylediği ile bizim arkadaşlarımızın söylediğine, anayasayı savunan arkadaşlarımızın söylediği ile buna karşı duranların söylediklerine bakın, takdir edin ey halkımız.” Ve bu halkımız da -bu yapılan konuşmaların kaç sayfa olacağını bilmiyorum- saatler süren konuşmaların sonucunda nihayetinde bir karara varacak. Bu karar çerçevesinde de o gün ne varsa biz de hepimiz bu milletin dediklerine boyun bükmüş olacağız.

Az önce ifade ettiğim gibi, bu ifadeler kullanılırken, bu tartışmalar yapılırken katılmadığım çok meseleler var. Demokrasi elden gidecek meselesi değil, biz demokrasiyi taçlandıracağız diye ifade ediyoruz. Bu Anayasa değişikliğiyle birlikte demokrasinin taçlanacağını, milletvekili iradesinin daha egemen bir hâle geleceğini ifade etmeye çalışıyoruz.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Mezar taşını demek istedin herhâlde.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Samimiyetle mi söylüyorsunuz bunu? Allah ıslah etsin.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Bugün Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanı parti grubunu toplayıp 133 milletvekilinin 100’ünü buraya toplayabiliyorsa; bu Anayasa değişikliğiyle birlikte 100’ünü buraya toplayamayacak, 10 milletvekili belki buraya gelecek çünkü tek adam buraya herkesi göndererek “Gidin, buna direnin.” demeyecek.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bir tek Saray’daki mi diyecek?

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) – Burada herkes kendi iradesiyle sizin yaptığınız Anayasa değişikliğine karşı duruyor.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Siz belki Anayasa Komisyonundan geçen kanun teklifi Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülürken; ben şuna inanıyorum: Bu tartışmalar olduğu sürece...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Biz görevimizi, sorumluluğumuzu yerine getiriyoruz, kimsenin emriyle burada iş yapmıyoruz.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Biz de sorumluluğumuzu yerine getiriyoruz.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Sabredin ya, Sayın Şeker, biraz sabredin.

BAŞKAN – Sakin olun, sakin olun arkadaşlar...

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Daha on dakika olmadı ya, bakın, daha dokuzuncu dakika, onuncu saniyedeyim.

BAŞKAN – Kamerayı çevirin biraz da tam görüntü alın.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Dokuz dakika onuncu saniyedeyim. Biz on iki saat sabrediyoruz, ne olur. Yani neler söylüyorsunuz, onlara itiraz etmiyorum ben, topluca itiraz ediyorum, o kadar şeyi söylüyorsunuz ki...

Onun için, bakın, bu Anayasa değişikliğiyle birlikte liderlerin milletvekilleri üzerindeki sultaları da belki kalkmış olacak. Onun için değerli milletvekilleri, bu yapacağımız işlerle, ben şuna inanıyorum: Bu Anayasa değişikliği milletvekillerinin iradesini daha egemen hâle getirecek, milletvekili iradesi kanun teklifi verir bir noktaya doğru gelecek. Bu istatistiklere bakın, şu anda milletvekillerinin verdiği kanun tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisindeki yasalastığı orana bakın ve bütün gelen kanun tasarılarının yasalastığı oranı değerlendirin değerli milletvekilleri.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Kendi ağzıyla itiraf etti.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Sayın Başkan, bu bir itiraf.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Onun için değerli arkadaşlar, bunu yüce millet takdir edecek, yüce milletin takdirine herkes de boyun eğecek.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Boyun eğmek mi?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Onun için şunu diyorum: Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülürken... Bu yapılan konuşmaları da başından beri dikkatle takip ediyorum. Yani Cumhuriyet Halk Partili milletvekili arkadaşlarımızın, herhangi bir baskı altında olmadıkları takdirde, bir kısım milletvekili arkadaşımızın ben bu Anayasa değişikliği teklifine “evet” diyeceği kanaatindeyim. [CHP milletvekillerinden alkışlar (!), gülüşmeler]

BAŞKAN – Ben de aynı kanaatteyim, bravo.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Arkadaşlar, niye hep aynı şekilde gülüyorsunuz? Niye hep aynı şekilde gülüyorsunuz? İradenizi siz bir tarafa ipotek mi ettiniz? Ya, Allah aşkına, şu Anayasa değişikliğinde hiç uygun bulduğunuz bir madde yok mu?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Elitaş, biz sizin gibi masa başında yazılmadık, ön seçimle geldik.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Şimdi, kalkıyorsunuz, AK PARTİ’li milletvekilleri hakkında...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Cumhuriyet Halk Partisi 50 ilde ön seçim yaptı; İstanbul, Ankara, İzmir...

BAŞKAN – Arkadaşlar, dinleyin, lütfen... İkna olmaktan korkmayın.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, bir ay sürsün, ancak ikna olabilirim!

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Yahu, bakın, daha on bir dakika olmadı, on birinci dakikada büyük bir sabırsızlık gösteriyorsunuz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Senin saatte sorun var Başkan, yarım saattir konuşuyorsun.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Bakın; “AK PARTİ’li milletvekili arkadaşların, bu Anayasa değişiklik teklifinde -gazetelerden duyuyoruz- bazı arkadaşların bazı maddelerde endişeleri var.” diyorsunuz. Bunun doğru olup olmadığını ifade etmek değil ama siz böyle duyumlarla bazı arkadaşların bu kanaatte olmadığını ifade ediyorsunuz.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – AKP’den hayır bekleyecek olan var mı?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Varsa bile AK PARTİ’li milletvekilleri AK PARTİ’nin yetkilileriyle veya Anayasa değişikliği teklifi vermiş arkadaşlarla ya da Komisyon üyeleriyle açık ve net bir şekilde istişare ediyorlar. Sizin içerisinde “Ya, şu 8’inci maddeye, 1’inci maddeye -az önce geçen madde-yargının tarafsız ve bağımsız olmasıyla ilgili ilkeye ‘evet’ diyoruz.” diyen bir arkadaşımızın çıktığını görmedim.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – “Bizden fire olmaz.” diyen kim ya? Hangi genel başkan diyor “Bizden fire olmaz.” diye?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Niye buna söylemiyorsunuz?

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Yok, böyle bir şey onun için.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bravo, tarafsızlıkla çözdünüz olayı!

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Şimdi, mesela 600 milletvekiliyle ilgili, Sayın Beştaş “2’nci maddeyle ilgili konuşuyorum.” dedi, “Niye 600?” diye ifade etti ama konuşmasının hiçbir yerinde, sadece başlangıçta bir “600” ifadesi geçti, ondan sonra hiç 600’ü gündeme getirmede, başka meseleleri gündeme getirdi.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ama ben söz alamadığım için onu yaptım.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Bakın, değerli milletvekilleri, ben açık yüreklilikle ifade ediyorum, diyorum ki, bu Anayasa teklifinde Sayın Başbakanın sonra birinci imzası olan kişi olarak diyorum ki bu 21 maddenin hepsinin altına inanarak imza attım. Eğer...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Boşa imza attınız Sayın Başkan.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Boş kâğıda imza değil, ben bilerek hepsini... Bütün arkadaşlarımız da bilerek imza attı.

MURAT EMİR (Ankara) – Değiştirsinler, yine imza atarsınız.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Açığa mı imza attınız?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Biz bu imzayı vermeden Sayın Başbakan AK PARTİ Grubuyla toplantı yaptı. AK PARTİ Grubuyla yaptığı toplantıda Anayasa değişikliği teklifinin tamamını AK PARTİ’li milletvekili arkadaşlarımızla paylaştı ve arkadaşlarımız o Anayasa değişiklik teklifine getirdiler imza attılar. Onun için değerli milletvekili arkadaşlarımız, 316 milletvekili buna imza attı ve hepsi de sahiplendi.

Bu çerçevede ben şunu diyorum: Bu görüşülenlerde, öyle tahmin ediyorum, inanıyorum ki bu görüşmelerin uzaması ve sonucunda Cumhuriyet Halk Partisinden sağduyu sahibi milletvekili arkadaşlarımız, eğer müsaade ederseniz, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulundaki oylamada bu anayasaya “evet” oyu verecekler.

BAŞKAN – Baskı olmazsa, evet.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Biliyorsunuz, daha önceki Anayasa değişikliği tekliflerinde Cumhuriyet Halk Partisi kapıları kilitlenmişti.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Elitaş, bir börek yiyin, karnınız acıktı.

BAŞKAN – Arkadaşlar, müsaade edin. Ne oldu? Siz MHP tabanına hitap ediyorsunuz, AK PARTİ parti tabanına, sorun olmuyor; Sayın Elitaş da CHP tabanına hitap ediyor.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Cumhuriyet Halk Partisi kapıları kilitlemiş, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli milletvekillerini sokmamıştı. Sayın Altay da o zaman milletvekiliydi, ben de milletvekiliydim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bu paket demokrasiye ihanettir.

BAŞKAN – Buyurun, buyurun.

Arkadaşlar, bir dakika, dinleyelim hatibi.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, ben bir şey söyleyince aşırı itiraz ediyorsunuz.

BAŞKAN – Gürültü yaparsanız duyamazsınız.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Partisi içerisinde kendisini saklayabilmek için bana bazen şiddetle itiraz eden arkadaşlarımız var. O şiddetle itiraz eden arkadaşların Genel Kurulda “evet” diyeceği kanaatindeyim. (Alkışlar)

Şimdi, değerli milletvekilleri, onu oylamada takdir ederiz, onu görürüz. Sayın Balbay “AK PARTİ içerisinde oy vermeyecek arkadaşlar var.” derken mefhumumuhalifinden diyor ki: “CHP içerisinde ‘evet’ diyecek arkadaşlar var.” Onu ifade etmeye çalışıyor.

Değerli arkadaşlar, bu özgür irade. Oraya gidecek milletvekilleri istediği oylarını kullanacaklar.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – AKP’liler “hayır” diyebilir.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, sessiz olun lütfen.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Gerçekten gizli oy mu?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – İsteddiği gibi oylarını kullanacaklar.

Değerli arkadaşlar, bakın, şu anda on dördüncü dakikanın yirminci saniyesindeyim. Bakın, bugün burada 100’ün üzerinde AK PARTİ’li milletvekili vardı. On iki saat konuşuldu, arkadaşlarımız herhâlde on saniye itiraz etmediler. Onun için, lütfen, lütfen...

Bakın, Sayın Altay biraz önce çok güzel, çok güzel hakikaten, gerçekten güzel bir ifade kullandı. Biz birbirimizi dinlemeliyiz. Biz birbirimizi anlamasak bile birbirimizin görüşlerine saygı göstermeliyiz. Bunları dinlemeliyiz. Siz gelip AK PARTİ’li milletvekilleri hakkında niyetlerini beyan etmeye çalışıyorsunuz, biz ağızımızı açmıyoruz. “Cumhuriyet Halk Partisi milletvekillerinden bir kısmı buraya oy verecek.” dediğimde... Ve şunu da söylüyorum, bazıları yüksek sesle söylüyor, yüksek sesle söyleyenler dikkat edin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde “evet” diyeceğiniz kanaatindeyim, onun için sözlerinizin ölçüsünü, bağırmanın seviyesini iyi bir şekilde tutun.

Bakın, son olarak, Sayın Başkanım, hiçbir milletvekilinin kelepçeyle götürülmesini kabul etmek mümkün değil, hele ters kelepçeyle mümkün değil. Ama şunu net bir şekilde ifade ediyorum: 10 Aralık Cumartesi günü 44 yiğidimizin şehit olduğu Beleştepe Şehitler Tepesi’nde, 44 yiğidimizin şehit olduğu yerde PKK’nın, TAK örgütünün, alçak terör örgütünün yaptığı katliamlar o gün Beşiktaş’ın başarısını veya oradaki heyecanı yaşamak isteyen ve oradaki güvenlik görevlileri ile görev yapan güvenlik güçlerinin ailelerine, bu milletin yüreğine hançer saplayan, bu milletin kalbine bomba atanların destekçileri kimler varsa onları da lanetliyorum. Kimler kelepçelenebilir? Katiller kelepçelenebilir,

insanlık düşmanları kelepçelenebilir, teröristlerin destekçileri kelepçelenebilir. Açık yüreklilikle söylüyorum, hiçbir milletvekili milletin vekili olduğu sürece kelepçelenmemeli, sözle de hiçbir şekilde inkâr edilmemeli, susturulmamalı.

Arkasından, birkaç gün sonra yani bu Anayasa görüşmeleri başlamadan birkaç gün önce benim de içinde bulunduğum ilde 14 yiğidimiz çarşı iznine çıkıyorlar. Hain, alçak, şerefsiz onları takip ediyor ve üniversitenin önünde bir bomba patlatıyor. 14 delikanlı hayatının baharında, daha aile tatmamış, önünde belki çok uzun yıllar var. Bu dünyanın güzelliklerinden, nimetlerinden faydalanacak, onları büyüten ana babalarına imkân sağlayacak, onları büyüten ana babaların önünü açacak ve evlatlarının mürüvvetlerini görmeye çalışan ana babaların ocaklarına ateş düşüren alçak, namussuz PKK terör örgütünün TAK bünyesindeki, neyse...

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Aynı hepsi, fark etmiyor ki.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – ...onların yaptığı bir terör saldırısıyla, bomba saldırısıyla bu ülkenin 14 yiğidinin, askerinin evlerine, ocaklarına ateş düşürdüler. 79 milyon insanın evine, ocağına ateş düşürdüler. O insanları perişan ettiler. O gün biz milletvekili arkadaşlarımızla, oraya gelen bakanlarımızla... Bütün partilerden milletvekili arkadaşlarımız vardı; Cumhuriyet Halk Partisinden milletvekili arkadaşımız da vardı, Milliyetçi Hareket Partisinden milletvekili arkadaşlarımız vardı. Daha hayatının baharında delikanlı... O delikanlıları, yaralanmış yiğitleri biz hastanede ziyaret ederken, herkes gözünün önüne o çocukların geleceklerini ve ailelerin düştükleri pozisyonu, o ailelerin ocaklarına düşen ateşi içinde, yüreğinde hissetti.

Bugün, eğer bu terör örgütlerini destekleyenler varsa bunlar ne milletvekili olabilir ne de insan sayılabilir. Onun için, değerli Başkan, değerli milletvekili arkadaşlar; terörün her türlüsünü şiddetle kınayalım. İnsanlığa karşı yapılmış insanlık suçlarını şiddetle ve nefretle kınayalım ama “Benim teröristim iyidir, senin teröristin kötüdür.” muamelesini yapmamız mümkün değil. Bir de bazı milletvekili arkadaşlar Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuşurken “tutsak” diye ifade kullanıyorlar, bazı arkadaşlarımız “rehin” ifadesini kullanıyorlar. Bakın, değerli arkadaşlar, tutsak demek savaş hâlinde olur. Tutsak diye ifade eden milletvekili arkadaşlarımız varsa, onlar başka ülkelerin temsilcisiyse bu Parlamentoda ne işleri var, onun hesabını sormak gerekir.

BURCU ÇELİK (Muş) – Çok yersiz.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Onun için, değerli milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti devletin, milletin oylarıyla seçilmiş ve her bir partiye verilen oyların bu ülke sevdalısı insanlar olduğu kanaatindeyim. Onların oylarıyla seçilmiş milletvekillerinin o millete sadakatten ayrılmamasını, o milletin acısına sebebiyet verecek terör örgütlerini kutsamamasını özellikle istirham ediyorum çünkü bu ülkede milletvekili olmak ancak bu mecburiyeti yüreğinde hisseden insanların yapabileceği bir iştir.

Ben, bu ana kadar konuşan değerli milletvekili arkadaşlarımızın çoğunun fikirlerine katılmasam da konuşmalarının önemli olduğunu ifade ediyorum. Bizim de bu kanun teklifinde imza veren milletvekili arkadaşlarımızın hakikaten söylenen sözler içerisinde değer verdiğimiz, önem verdiğimiz ifadelerinin de var olduğunu ifade etmeye çalışıyorum. O konuyu da kendi aramızda tartışıyoruz ama keşke Cumhuriyet Halk Partisi bu tartışma çerçevesinde “Hiç önerge vermeyeceğiz, sadece konuşacağız.” demek yerine “Gelin, bu sistemi daha iyi bir hâle getirip dünyanın çok ülkesinde uygulanan ve başarılı olmuş örneklerin var olduğu bir süreçte biz de katkı sağlıyoruz.” diye ifade kullansaydı ben bunun daha olumlu olacağı kanaatindeyim.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Kabul edecek miydiniz?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Nasıl ki daha önceki süreçlerde biz Anayasa değişikliğiyle ilgili yaptığımız müzakerelerin sonuçlarına ulaşmışsak... Bugünkü bu hâle geliş sebebini açık ve net söylüyorum: Şu anda Türkiye'nin bu hâle geliş sebebi 367 garabetidir. 367 garabeti olmamış olsaydı, Anayasa'nın 96'ncı maddesi hiç olmayacak bir şekilde farklı bir şekilde yorumlanmamış olsaydı bugün bu hâle gelmesi olmayabilirdi. Yine, Cumhurbaşkanını Türkiye Büyük Millet Meclisi seçme işini devam ettirmiş olabilirdi. O anlamda, ben, tekrar Cumhuriyet Halk Partisinin değerli sözcülerine diyorum ki: Söylediğiniz sözlerde ehemmiyet vereceğimiz, dikkate alabileceğimiz çok önemli şeyler var. O önemli şeyleri, gelin, bu Anayasa değişiklik teklifini daha da olgunlaştırabilmek için, varsa hataları birlikte düzeltmek için, "hayır" diyerek değil, katkı sağlamak için bu görüşmelerimizi biz dikkate alalım diye düşünüyorum. Aksi hâlde "Hiçbir katkı sağlamayacağız, biz buna 'hayır' diyeceğiz, önerge dahi vermeyeceğiz." yaklaşımı yani kusura bakmayın, o değerli, kıymetli fikirlerin...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Suça ortak olamayız Sayın Başkan.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – İhanete ortak olamayız.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Ne ihaneti?

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Demokrasiye.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Ne alakası var?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Bir de siz, bakın, şu anda edep dışı bir şey söylüyorsunuz. Beni vatan haini diye söylüyorsunuz. Ben bunu güvenerek söylüyorum.

MUSA ÇAM (İzmir) – Demokrasiye ihanet.

BAŞKAN – Arkadaşlar...

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Belki, yarın yavrularınız veya çocuklarınız, akrabalarınız "Sen bunu niye böyle yaptın? Katkı sağlamadın." diye sizleri eleştirecek.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Önerge versek kabul edecek misiniz?

BAŞKAN – Arkadaşlar...

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Onun için, değerli arkadaşlar, şurada bulunan bütün milletvekillerinin millî irade için çalıştığını, seçildiği halkın temsilcisi olduğunu...

Osman Aşkın Bak...

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Peki, önergenizi arkadaşlar... Ya, o kadar kesin pazarlıcsınız ki Allah aşkına, "Önerge versek kabul edecek misiniz?" Yani, bizim metnimize, gördüğünüz metne "Külliyen hayır." diyorsunuz, bizim görmediğimiz önergeyi "Kabul edecek misiniz?" diye soruyorsunuz. (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar...

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Şimdi, değerli milletvekilleri, ben, katkı sağlayan bütün milletvekili arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Bundan sonraki süreçte de inşallah... Yani hakikaten uzun süre dinledik katkı sağlayan milletvekillerimizi, eğer bunu fiilî katkıya dönüştürdükleri takdirde bizim daha büyük bir dikkatle dinleyeceğimizi ve ciddiye alacağımızı ifade ediyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan...

BURCU ÇELİK (Muş) – Sayın Başkan...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Elitaş, teşekkür ediyorum.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan, 2’nci madde için söz talebimiz var.

BAŞKAN – Sayın Altay, şöyle bir şey yapalım. Bakın bir ikramımız vardı, şöyle bir beş dakika ara verelim, onu bir alalım, ondan sonra başlayalım.

MUSA ÇAM (İzmir) – İkram değil, söz istiyoruz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, lütfen...

BAŞKAN – Meral Hanım, dediğim gibi bir beş dakika ara verelim. Ondan sonra vereceğim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır.

BURCU ÇELİK (Muş) – Hayır.

BAŞKAN – Arkadaşlar, beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 00.00

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 00.14

BAŞKAN: Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ: Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP: Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Dördüncü Oturumu açıyorum.

Sayın Elitaş'ın konuşması üzerine söz talepleri var.

Sayın Altay, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

8.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Elitaş'ın bu konuşması sebebiyle...

BAŞKAN – Tekrar cevap şeyi doğmasın, lütfen.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Hayır, hayır.

İbrahim Halil Fırat arkadaşımızın konuşması da biraz gecikecek, öyle anlaşılıyor ama kusur bizde değil, Elitaş'ta.

Elitaş burada mı bilmiyorum. Nerede Elitaş?

BAŞKAN – Elitaş yok, sorun o.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Elitaş'a, ayrılırken cevap vereceğimi de söylemişim. Aslında Elitaş'ın konuşmasında beni üzen fazla bir şey yok ama algı olarak katkı noktasında Cumhuriyet Halk Partisinin yasama faaliyetlerinde milletçe kendisine verilen görevin gereği olarak yasama faaliyetlerine gerekli katkıyı yapmadığını itham etmek suretiyle de kurumsal bir sataşmada bulundu, bu bir yanı işin.

Şimdi, 367'den başlamak istiyorum. 367 meselesi, Türk siyasetinde zannımca Türkiye durdukça hep tartışılacaktır; garabettir, marabettir, şudur, budur, bu konuda herkesin farklı anlayışları, farklı yaklaşımları var. Ama bir vakia, 367 meselesi, bugünlere gelişimizde önemli bir rol oynamıştır; bu, ayrı bir boyut.

Şimdi Elitaş'ın bizim önerge vermememize kafayı takmasına ben kafayı taktım. Elitaş bizim önergemizle niye meşgul? Elitaş hem bu kanunun buradan bir an önce geçmesini istiyor. Önerge vermek demek kanunu biraz daha uzatmak demek Elitaş'ın buradan ne murat ettiğini çözemedim. Esasen konuşmasının bütününe baktığımda da Cumhuriyet Halk Partisinin kimi milletvekillerinin kanuna “evet” oyu vereceği iddiasını ben herkesin aksine... Herkes biraz bir şey düşünsün, aslında Elitaş, bu işi tersinden okursak zannımca şöyle bir umuda kapılmış: Adalet ve Kalkınma Partisinde tahliye ve tasfiyesine karar verilen kimi kaynaklara göre 87, kimi kaynaklara göre 107 milletvekilinden doğacak fireyi eğer Cumhuriyet Halk Partisinden bir fireyle kapatmayı umuyorsa büyük bir hayal kırıklığı yaşar, Sayın Elitaş'a bunu da belirtmek istiyorum.

Üçüncüsü: Sayın Başbakan, Adalet ve Kalkınma Partisi Meclis Grubuyla yaptığı toplantıdan sonra “Yanlışta ısrar etmeyiz, hatalı bir işi varsa buradan döneriz. Bu teklif, grubumuzda kimi rahatsızlıklar yarattı.” diyebiliyorsa, Başbakan bu kadarını söylediye kim bilir... Ben o grupta, orada yoktum ama sizler bir tarafa, orada iktidar partisine mensup saygıdeğer milletvekillerimizin, demokrasimizin ve parlamenter sistemin bekası bakımından ciddi kaygı ve endişelerini dile getirdikleri anlaşılmaktadır, en azından kamuoyunun anladığı budur, bu da bence demokrasimiz adına sevindirici bir gelişmedir.

Şimdi asıl, Elitaş’a söylemek istediğim şudur. Cumhuriyet Halk Partisinden de fire matematiksel olarak mümkündür, Milliyetçi Hareket Partisinden de fire matematiksel olarak mümkündür, Halkların Demokratik Partisinden de fire matematiksel olarak mümkündür, Adalet ve Kalkınma Partisinden de fire matematiksel olarak mümkündür. Çok genel, belki kaba bir söz var: Azdan az, çoktan çok gider. Firenin Adalet ve Kalkınma Partisinden çok fazla olması da matematiksel olarak çok daha fazla mümkündür.

Ey Elitaş, Parlatonun en tecrübeli siyasetçilerinden biri olarak, iktidar partisinde oldukça etkin ve yetkin birisi olarak, gelsin desin ki “Biz Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü”nün emrettiği şekilde bir oylama yapacağız. Yani milletvekillerini birer kişiye marke ettirmeyeceğiz, grup yöneticilerimize yirmişer otuzar milletvekili zimmetlemeyeceğiz. İç Tüzük’ün emrettiği 3 renk pulu milletvekilleri alacak, kapalı oy verme yerlerine gidecek ve özgürce oylarını kullanacak.” İşte asıl samimiyet burada başlayacak. Bu millet ve Meclisin tümü ve medya, Adalet ve Kalkınma Partisinin bu konuda grubuna ne kadar güvendiğini, milletvekillerine ne kadar güvendiğini, getirdikleri teklife ne kadar güvendiklerini, AKP Grubunun, AK PARTİ Grubunun bu teklifin arkasında bütünüyle durduklarından ne kadar emin olduklarının sınavını, asıl olarak... Buradaki AK PARTİ’ye mensup 15 milletvekilinin tavrı şüphesiz belli ama 316 milletvekili eğer Mecliste İç Tüzük’ün emrettiği oylama biçiminde 3 renk pulu kapalı oy verme yerine girip, 1’ini zarfa koyup, 2’sini oradaki çöpe atıp çıktıklarında, onların önüne birisi “Şu 2 renkli pusulayı bana ver.” demezse, bu oylamanın benim başımın üstünde yeri var, bu oylamanın başımın üstünde yeri var. Ama, endişemiz o ki bu oylama böyle olmayacak. Orada da parti olarak bir tavır koyacağız. İç Tüzük’ün çiğnenmemesi için Cumhuriyet Halk Partisi olarak samimi, yapıcı, nazik uyarılarımızı Genel Kurulda da yapacağız, bunun da altını çizmek istiyorum.

“Yüce milletin takdiri.” diyor. Evet, hiçbir şekilde, milletin verdiği kararları beğenmeyebiliriz, tasvip etmeyebiliriz, on dört senedir sizi iktidarda tutuyor bu millet, bizce yanlış bir karar ama hep saygı duyduk, hiçbir zaman “Bu millet bir şey bilmez, bir şeyden anlamaz.” demedik. Milletin başımızın üstünde yeri var.

BAŞKAN – “Göbeğini kaşıyan halk...”

ENGİN ALTAY (İstanbul) - Biz milletin siyaset müessesesinin daha üstünde, daha geniş, daha objektif düşündüğünü bazen düşünüyoruz. O bakımdan, kimse bizim milletimize olan güvenimizi, milletimizin takdirine olan saygımızı da burada polemik yaparak sorgulamaya kalkmamalı Sayın Başkan.

Bu anlamda Elitaş’ın lider sultanı eleştirisine de hakikaten bir şey söylemek lazım. “Bir Anayasa değişikliği teklifi getireceğiz.” dendi. Siyasi partilerin tabii, bir hiyerarşisi vardır. Partiler imza isterler, milletvekilleri yeri gelir imzayı atar. Ama Elitaş’ın şimdi “Başbakandan sonraki ilk imza sahibiyim.” dediği teklifin tam metnini, tam mahiyetini vallahi de illahi de Elitaş’ın da bildiğine ben inanmıyorum.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Ayağını kaldırdın mı?

BAŞKAN – Çarpılırız, yemin etmeyelim.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – İktidar partisinin sayın milletvekillerinin de -siz hariç- birçoğunun teklifin tam mahiyetini bildiklerine inanmıyorum.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Biraz ayağın kalkmış vaziyette değil mi Engin Bey?

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bu bakımdan -ama bir parti hiyerarşisi içinde bir talimatla bu atılmış olabilir- o imzayı atanların millete, partiye ve Allah’a verecekleri hesapla ilgilidir. Biz orasında değiliz ama gelip burada Elitaş’ın bize “Lider sultası yıkılacak, yok olacak.” demesi çok komik kaçtı, komik ötesi kaçtı. Terör olayları yüzünden, Türkiye’nin içinde bulunduğu hâl yüzünden bir ay, bir buçuk aydır yemin ediyorum gülmeyi unutmuştum, Elitaş’ın “Lider sultası kalkacak.” lafı beni güldürdü. Beni güldürdü. Bunu da bu şekilde belirtmek istiyorum.

BAŞKAN – Yani kalkmayacak mı diyorsunuz?

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Elitaş, bu kadar lider sultanın kalkması konusunda samimiyse, iktidar partisi, biz aylarca, yıllarca defaatle dedik ki gelin, Siyasi Partiler Kanunu’nu değiştirelim, lider sultanını yıkalım, ön seçim getirelim. Buna yanaşmadılar. Cumhuriyet Halk Partisi, çok şükür, milletvekillerinin yüzde 70’ini ön seçimle belirleyen bir parti. Dolayısıyla Cumhuriyet Halk Partisinde lider sultası yoktur, parti terbiyesi vardır tabii ki. Her partide de olmalıdır. Partinin bir hiyerarşisi olmalıdır ama siyasi partilerle ilgili, parti içi demokrasiyle ilgili, bu Parlamenteoda en son konuşacak adam da ya da sayın milletvekili de Mustafa Elitaş’tır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Altay, teşekkür ederim.

Tabii, kendisi burada yok. O, muhakkak size güzel bir cevap verebilirdi.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Ama ben ona dedim, cevap vereceğim, gitme bir yere dedim.

BAŞKAN – Ben sadece...

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Neyse kayda alındı Başkanım, dinleteceğiz.

BAŞKAN – Tabii.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Gelince tekrar söz verin, o buradayken de söyleyeyim.

BAŞKAN – Sayın Fırat, bir dakika.

Sayın Beştaş, buyurun.

9.- Adana Milletvekili Meral Daniş Beştaş’ın Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş’ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi’nin 2’nci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, burada değil Sayın Elitaş.

BAŞKAN – Burada olduğu zaman gene alabilirsiniz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır, hayır, olur mu? Sözüünü söyledi ve kaçtı. Buna kaçmak denir. Başka bir izahı yok.

BAŞKAN – Öyle şey olur mu?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bu kadar ağır ithamlarda bulunup, bu kadar ağır sözler sarf edip -hem de iktidar partisinin grup başkan vekili sıfatıyla- sonra dinleme zahmetinde bulunmadan çekip gitmesine sadece kaçmak denir ve gerçekten bizimle ilgili her zaman yaptıkları politikalarda bu yöntemi uyguluyorlar.

Ben kelepçeyi örnek verdiğim için ve ayna tuttuğum için Sayın Elitaş'ın çok rahatsız olduğu anlaşılıyor. Kelepçeye karşı çıkmak bu kadar zor mu? Hepinize soruyorum, bütün iktidar partisi milletvekillerine: Ben, bu Parlamentonun bir üyesinin, bu masada oturma hakkına sahip olan ve kendisinin de ısrarla ifade ettiği 550 milletvekilinden bir ya da birkaçına kelepçe takılmasına karşı çıkmak zor olduğu için, bunu kendine yediremediği için bu işkencenin ve kötü muamelenin arkasında durmuştur Sayın Elitaş. Bunu sadece kendi adına söyleyip söylemediğini de buradan soruyoruz, yarın gelip cevap verir.

Bir kere, iktidar partisi milletvekillerinin, Genel Kurulda özellikle -buraya da bu tartışmayı taşıdılar- her zaman kullandıkları yöntem aynı cümlelerle bu ithamlarda bulunuyorlar. Bir kere, hiçbir milletvekilinin, ister grup başkan vekili olsun ister genel başkan olsun, bize bu şekilde söz söyleme haddine değildir. Bu, büyük bir hadsizliktir. Bizi terörizmle, “terörist” kavramıyla eş değer gösteren, bizim burada insanlık suçu işlediğimizi ifade ederek kelepçeyi meşrulaştıran dilini reddediyoruz ve kendisine aynen iade ediyoruz. Bir kere iktidar partisinin artık duygu sömürsünden vazgeçmesi gerekiyor. Burada şu kadar çocuk öldü, şu kadar insan öldü, aileleri böyledir diyecek olanlar onlar değil, biziz, biz, muhalefet partileridir. Burada bu ölümleri önlemek zorunda olan, iktidar koltuğunda olan, yürütme erkini temsil eden iktidar partisi milletvekillerinin bu sorumluluğu başkasına atma hakkı yoktur. Aynı gün, Beşiktaş'ta bomba patlamadan önce İçişleri Bakanı geldi Mecliste, bir saat boyunca tehditler savurdu, “intikam” sözleriyle çıktı, konuşmasından on beş dakika sonra onlarca insan can verdi. Onun görevi, gelip Mecliste muhalefeti tehdit etmek değildir, o ölümleri önlemektir. İçişleri Bakanlığı koltuğu bunu gerektirir.

Biz, şehit naraları atmıyoruz. “Şehit olmak, en yüksek mertebedir.” demiyoruz. Biz, bakanlar düzeyinde “Ben de şehit olmaya gidiyorum.” demiyoruz. Bunu kutsamıyoruz, bunu reddediyoruz çünkü bu görevin siyasete ait olduğunu düşünen bir partiyiz. İnsanların ölümünü kutsamak, bu topraklarda savaşa güç vermektedir. Şu anda, Beşiktaş'taki, Kayseri'deki, Ankara'daki, Adana'daki, Sultanahmet'teki patlayan bütün bombaların sorumlusu, yegâne sorumlusu, failleri ortaya çıkarmayan iktidar partisidir. Bizim milletvekillerimizi, siyasetçileri, bir “tweet” atanı, Facebook'ta bir mesaj yazanı bir saat sonra gözaltına alan iktidar partisi, Cumhurbaşkanına hakareten binlerce kişiye gözaltına aldırın iktidar partisi, yüzlerce kiloluk tonlarla bombanın gidip İstanbul'un merkezine taşınmasını niye tespit edemiyor? Niye bunu önlemiyor? 40 bin tane polisle Huzur Operasyonu yapıyor, bir saat sonra orada bombalar patlıyor. Bu, bir savunmadır. Savunmanın en iyi şekli, saldırdır. Bize saldırarak asıl algı operasyonunu bu şekilde yapmaktadır.

Diğer mesele, bu, doğru, bir referandum çalışması. Bu tutuklamalar da, partimize yapılan bu saldırılar da, bunun kutsanması da, eş başkanlarımızın rehin alınması -altını çiziyorum- ve tutsak edilmesi hukuki değildir. Sayın Elitaş hukuku bilmiyor. Tutukluluk, CMK'ya göre usule uygun, Anayasa'ya uygun bir suç isnadıyla, insanların yargı kararıyla alıkonulmasıdır ama bir milletvekilinin Anayasa'ya rağmen, Anayasa Mahkemesi içtihadına rağmen, halkı temsil etme gücüne rağmen cezaevine kapatılması, tek kişilik odalarda tutulması, kelepçeye maruz bırakılması, hiç kimseyle iletişimini kurdurmamak, rehin alma statüsüdür. Bu sözlerimiz onları rahatsız ettiği için bu yanıtı vererek asıl algıyı kendileri yönetmektedir.

Biz burada beş gündür, oldukça düzeyli bir şekilde, kendi partimizin politikalarını, sözlerimizi, Anayasa'ya dair düşüncelerimizi, Türkiye'ye ilişkin endişelerimizi, gelecek iddialarımızı burada ifade ederken, her fırsatta, Genel Kurulda ve kamuoyunda yaptıkları algı yönetimini burada sürdürerek asıl suçlarını gizlemeye çalışıyorlar. Şu anda, iktidar partisinin, Türkiye'de tek bir yurttaşın canından şüphe ettiğine inanmıyoruz. Tek bir kaygıları var. Bu Anayasa paketi de gösteriyor ki işledikleri

suçların hesabını vermemek için bütün yetkileri tek elde toplama gayreti içindedirler. Demokrasiden korkuyorlar çünkü demokrasi hak ve özgürlük rejimidir, çünkü hukukun üstünlüğü rejimidir ama bu rejimde kendileri istedikleri gibi at oynatmadıkları için, şimdi, hiçbir gündemimiz yokmuş gibi getirip önümüze bir Anayasa değişikliği paketi koyuyorlar.

Sizin derdiniz -Elitaş'adır bu lafımız- ülke, vatan, bütünlük falan değil, sadece kendinizsiniz. Bütün dünya sizin iktidarınızın etrafında dönüyor. İktidar dışında, yetkileri toplamak dışında hiçbir kaygı hissedilmiyor. Kaygı hissedilseydi, bu kadar büyük bir pervasızlıkla, milyonlarca oyu temsil eden milletvekillerinin işkence görmesi desteklenemez. Bu utanç bile karşılamıyor bu kavramı. Kendisi şu anda bu tutuklamaları ve bu işkenceyi desteklediğini ilan etmiştir. Bunu kabul etmemiz, bunu meşru görmemiz asla ve asla mümkün değildir. Ayrıca, sizler, bu Parlamentodaki milletvekili arkadaşlarım, hangi yoldan buraya geldiyseniz biz de aynı yoldan geldik. HDP olarak gidip programımızı, ilkelerimizi, ideallerimizi, düşüncelerimizi, Türkiye siyasetine dair beklentilerimizi anlatarak oy aldık. Siz 20 milyon insana “terörist” diyemezsiniz. Böyle bir hakkı yok hiç kimsenin. Bu, onların haddine değildir.

REŞAT PETEK (Burdur) – Diyen mi var?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Siz Şırnak'ta, Cizre'de, Nusaybin'de, Sur'da evlerini yakıp yıktığınız vatandaşın önüne, bugün olmasa yarın çıkacaksınız, o halkla yüzleşeceksiniz. O diri diri yanan insanların ailelerini görmek zorundasınız.

REŞAT PETEK (Burdur) – Siz de yüzleşeceksiniz, siz de!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Dayanamadınız, cevap verin. Biz görüyoruz. Siz güçle, zorbalıkla, üstünlerin hukukunu bu ülkeye getirmekle baskı ve zor rejimi kuruyorsunuz. Biz neyi göreceğiz Sayın Petek? Daha ne göstereceksiniz?

REŞAT PETEK (Burdur) – Halk gösterecek, halk!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Asıl bu ülkeyi bölen bu politiklardır. Şu anda o vatandaşlar “Ben bu ülkenin vatandaşıysam bu bana yapılamaz.” diyor ve biz o halktan...

REŞAT PETEK (Burdur) – Şiddet ile siyaseti yan yana getirmeyeceksiniz, o zaman ancak...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Lütfen cevap vermeyin, lütfen!

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Hiç kimsenin öyle dediği yok!

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Cevap vermeyin, sıranızı bekleyin. Ben cevap vermedim, dinledim. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

REŞAT PETEK (Burdur) – Haddini bil, haddini!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sonuna kadar dinledim, büyük hakaretlere rağmen dinledim.

REŞAT PETEK (Burdur) – Ya, zaten hep seni dinliyoruz, başka bir şey dinlemiyoruz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Siz halkı, kocaman bir halkı terörist ilan ederek terörizm kavramını nasıl gördüğünüzü gösteriyorsunuz. (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Siz, birlikte on iki yıl bu iktidarı yönettiğiniz arkadaşlarınızı bir gün sonra terörist ilan ettiniz.

REŞAT PETEK (Burdur) – Sırtınızı PKK'ya dayamazsınız, milletvekili olursunuz, şahsiyetli bir vekil olursunuz!

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Asıl siz sırtınızı... Ya, ayıp, ayıp, sizin oturduğunuz koltuğa ayıp ya!

REŞAT PETEK (Burdur) – Teröre dayamayın sırtınızı!

BAŞKAN – Sayın Petek...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Gerçekten ayıp!

Siz bu ülkeyi terör örgütüyle birlikte on yıl yönettiniz, şu anda “FETÖ terör örgütü” diyorsunuz. İŞİD’e gönderdiğiniz silahları, turları herkes, bütün dünya biliyor, İŞİD’i kimin desteklediğini biliyor. (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Siz yapıyorsunuz, asıl terörizmi destekleyen sizsiniz! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Göz göre göre yalan söylüyorsun, bu kadar da olmaz! Sırtını daya PKK’ya, YPG’ye, ondan sonra...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Biz halkız, halk! Biz halka dayanıyoruz, siz kime dayanıyorsunuz?

REŞAT PETEK (Burdur) – Kandil’e, Kandil’e!

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Senin Genel Başkanın kendisi söyledi sırtını YPG’ye dayadığını!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bağırın, bağırın!

BAŞKAN – Arkadaşlar, sakın olun.

BURCU ÇELİK (Muş) – Saygısızlık yapmayın, herkes birbirine saygı duyacak.

REŞAT PETEK (Burdur) – Kandil’e dayanıp ondan sonra da böyle iftira atmayın!

BAŞKAN – Sakin olun, sakin olun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Siz bu attığımız yalanlarla halkı kandıracağınızı sanıyorsunuz ama yanılıyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın Beştaş, daha fazla bu bağlamda gitmeyelim, konuyla ilgili konuşalım artık.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Silah zoruyla aldığımız oyları görmedik, 100 oyu 120 saydığımız oyları görmedik değil mi?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Biz sizin zorla nasıl oyları çaldığınızı biliyoruz.

BAŞKAN – Arkadaşlar... Arkadaşlar...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hırsızlık sizin mesleğiniz, 17-25 Aralık sizin mesleğiniz! Siz bavullarla dolar kaçırdınız, hırsızlık sizin işiniz! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

REŞAT PETEK (Burdur) – Yalan söylüyorsun, yalan!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Biz hırsızlık yapmıyoruz, siz yapıyorsunuz! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Sayın Beştaş...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – PKK’yı desteklemek sizin işiniz! Esrar, eroin kaçırınları...

BAŞKAN – Arkadaşlar, ne yapmaya çalışıyorsunuz? Bir dakika ya...

Meral Hanım, bir dakika, bekletiyorum.

Arkadaşlar, ne yapmaya çalışıyorsunuz anlamıyorum yani bütün arkadaşlara söylüyorum, Meral Hanım size de. Neyi konuşuyoruz biz? Madde 2 üzerinde konuşuyoruz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ne maddesi?

BAŞKAN – Nasıl ne maddesi? Olur mu?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Elitaş konuşurken müdahale etmiyorsunuz ama.

BAŞKAN – Meral Hanım, bir dakika, tamam, Elitaş’a cevap veriyorsunuz. Peki ama Elitaş size cevap verdi zaten.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ne demek bana cevap verdi? Açıkça arkadaşlarımıza...

BAŞKAN – Size cevap verdi. Siz 2’nci madde üzerinde konuşmadınız ki. Başka şeyler söylediniz, Elitaş size cevap verdi. Şimdi “Elitaş’a cevap veriyorum.” diyorsunuz. Sonra başkaları bir şey söylüyor, onlara da cevap verin. E, maddeyi nasıl konuşacağız biz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, sizin taraf tutmamanız gerekiyor, bu oturumu siz yönetiyorsunuz.

BAŞKAN – Yeri burası değil ki bütün tartışmaların. Lütfen...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Lütfen siz de arkadaşlarınızı uyarın.

BAŞKAN – Ben uyarıyorum herkesi ama yani bu söyledikleriniz hem konuyla alakalı değil hem söylenenlere cevap verme hakkı doğuyor bizim için de.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Konuyla doğrudan alakalı.

REŞAT PETEK (Burdur) – “İŞİD iş birlikçileri” lafı ne demek ya? Sözünü geri alsın.

BAŞKAN – İthamlarda bulunuyorsunuz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – E, tabii, sizin partinin milletvekilleri konuşunca onlar haklı oluyor, biz haksız oluyoruz değil mi?

BAŞKAN – Tutanakları bir okuyun bakalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Elitaş burada konuşurken...

REŞAT PETEK (Burdur) – Bu sözünü geri alsın, “İŞİD iş birlikçileri” sözünü geri alsın.

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – “İŞİD iş birlikçileri” ne demek ya!

BAŞKAN – Lütfen arkadaşlar, lütfen... Bırakın, ben yöneteyim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Siz sözünüzü geri alacaksınız, siz!

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Yazıklar olsun size!

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Şu askerleri açıklayın, Suriye’deki askerler yakılmış mı yakılmamış mı kaç gündür belli değil.

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Ne diyorsun sen ya, ne diyorsun! Açıklama yapıldı, konuşma boşu boşuna!

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Kim açıklama yaptı?

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Ne oldu, ağrına mı gitti? PYD’ye de darbe vuracağız orada, daha da beteri gelecek. Ne oldu, ağrına mı gidiyor sırtınızı yasladığımız...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ne sırtını dayaması? Siz İŞİD’e sırtınızı dayamışsınız!

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Sizin Genel Başkanınız dedi “Sırtımızı YPG’ye yasladık.” diye.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Bir bunu ezberlemiştiniz, başka cümle kuramıyorsunuz zaten.

BURCU ÇELİK (Muş) – Artık susarsanız tamamlayacak konuşmasını.

BAŞKAN – İyi, hadi devam edin o zaman.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Eğer rahatladıysanız bitiriyorum, bağırдыңız yeterince.

Son olarak şunu söylüyorum: Ben, Sayın Elitaş'ın “terörist” lafını da, bizim milletvekillerimizi “cinayet işleyenler”, “insanlık düşmanları” gibi nitelendirmesi sözünü de kendisine aynen iade ediyorum ve reddediyorum. Bu Komisyonunda o lafların tümünü geri almaya davet ediyorum çünkü böyle bir hadsizlik tanımıyoruz biz, bu kadar.

RECEP ŞEKER (Karaman) – Şiddete karşı olduğunuzu açıklayın, şiddete!

BURCU ÇELİK (Muş) – Ya, yapmayın artık ya! Ezber yapma artık!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Biz sen istedin diye mi açıklayacağız? İstedğim zaman açıklıyorum.

BAŞKAN – Sayın Beştaş, geri alma işini açarsak sizin de geri almanız gereken şeyler olacak, onu açmayalım.

BURCU ÇELİK (Muş) – 1994'te de aynı şeyleri söylüyordunuz, hâlâ aynı şeyleri söylüyorsunuz. Dünya çok değişti, Türkiye artık eski Türkiye değil...

BAŞKAN – Sayın Çelik...

RECEP ŞEKER (Karaman) – Siz değişmiyorsunuz, siz!

BURCU ÇELİK (Muş) – ...halklar eski halklar değil. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

RECEP ŞEKER (Karaman) – Halklar eski halklar değil, doğru!

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Doğru, halklar artık sizin silahınızdan korkup oy vermeyecek bundan sonra!

BAŞKAN – Fuat Bey, korkutuyorsun milleti.

BURCU ÇELİK (Muş) – Konuştuktan sonra arkasına dönüp gülmesi bile ne kadar ciddiyetsiz olduğunu gösteriyor aslında.

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)

BAŞKAN – İbrahim Halil Fırat, buyurun.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; özellikle gecenin bu saatinde hepinize hayırlı geceler diliyorum.

Tabii ki ben öncelikle şunu da belirtmek istiyorum: Salı günü, ilk gün, Adalet Bakanımız Sayın Bekir Bozdağ Hükümet adına açıklama yaptığında HDP'li ve CHP'li milletvekili arkadaşlarımız “Ya, nasıl oluyor, Sayın Bakan herhâlde farklı bir metin açıklıyor.” dediler. Tabii ki ben de altı gündür buradayım ve akşama kadar da hemen hemen bütün arkadaşlarımı aralıksız olarak dinlemeye çalışıyorum. Özellikle Anayasa'nın ilk 4 maddesine aykırılık iddiası ve rejim değişikliği iddialarında ben de kendi kendime şunu sordum: Acaba HDP'li ve CHP'li milletvekili arkadaşlarımıza, Sayın Başkanım, yanlış metin mi verdik, farklı bir metin mi okuyorlar?

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; biz AK PARTİ olarak, AK PARTİ kurulduğundan bu yana, millete rağmen hiçbir şey yapmadık ve yapmıyoruz. Halkımız, milletimiz ne demişse, ne istemişse onu yapmak için çaba sarf ettik. Milletimizin bütün taleplerine ve kararlarına başüstüne dedik ve onun için de on dört yıllık iktidarımız döneminde milletimizin taleplerini yerine getirmeye çalışıyoruz.

Milletimize rağmen eğer bir şey yapmış olsaydık, demokrasilerin vazgeçilmezi olan seçimlerde, 11 seçimde AK PARTİ hep 1'inci parti olarak çıkmazdı. Çünkü, milletimiz her şeyin en iyisini biliyor, her şeyin farkında, kimin ne yaptığını çok iyi biliyor ve kararını da ona göre veriyor.

AK PARTİ olarak biz ve diğer siyasi partiler 2002'den bu yana girmiş olduğumuz bütün seçimlerde seçim beyannamelerimizde yeni bir anayasa yapacağımızı, sivil bir anayasa yapacağımızı milletimize taahhüt ettik. Türkiye'nin ihtiyacı olan sivil bir anayasayı yapmayı herkes taahhüt etmişti. 2011 seçimlerinde yine bütün siyasi partiler özgürlükçü, katılımcı bir anayasa yapacaklarını taahhüt etmişlerdi. 2011 seçimlerinden sonra, o günkü Başbakanımız, şimdiki Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ve hepimiz sivil bir anayasa yapmak için taahhütte bulunduk. Gelin, bizim 327 milletvekilimiz olmasına rağmen 30 milletvekili olan parti de, 130 milletvekili olan parti de, 80 milletvekili olan parti de "Anayasa Uzlaşma Komisyonu" adı altında, Meclis Başkanı Başkanlığında toplanacak komisyona üçer üye verelim; Meclis şu anda milletin yüzde 96'sını temsil ediyor ve onun için de eşit üyelerle Uzlaşma Komisyonu milletin beklediği sivil anayasayı, eşitlikçi, katılımcı ve özgürlükçü anayasayı yapalım demiştik. Bunun üzerine Uzlaşma Komisyonu dönemin sonuna kadar çalışmalarını yaptı ve 60 madde üzerinde de uzlaşma sağlandı. Bu uzlaşma maddelerini, gelin, Genel Kurulda geçirelim dememize rağmen muhalefet partileri buna yanaşmadığı için bunu geçiremedik. Daha sonra, 1 Kasım seçimlerinden sonra anayasa yapılması için tekrar bir uzlaşma veya mutabakat komisyonu kurularak Meclis Başkanının başkanlığında anayasa yapım çalışmaları yapalım dedik ancak o da olmayınca Milliyetçi Hareket Partisi Lideri Sayın Devlet Bahçeli'nin "Türkiye'nin ihtiyacı olan anayasayı millete götürmekte hiçbir sıkıntı yoktur." çağrısı üzerine Milliyetçi Hareket Partisiyle birlikte oturup yeni bir anayasa çalışması yaptık ve bunu da Komisyona getirdik. Sayın Başbakanımız ve Sayın Bahçeli "Bu anayasanın yapım çalışmalarında siz de bulunun." diyerek diğer her iki muhalefet partisine çağrıda bulundu ancak bu gerçekleşmedi. Benim bunu söylememdeki amaç... Hem HDP hem de CHP'li milletvekili arkadaşlarımızın "Biz arayı bularak bunu daha da uzlaşmacı bir anayasa yapabiliriz." demeleri üzerine bunu belirtmek istedim.

Evet, bu anayasa taslağında Milliyetçi Hareket Partisiyle birlikte ne getiriyoruz? Öncelikle bir sistem tıkanıklığını ortadan kaldırmak için parlamenter sistemin yerine bir hükümet sistemi olan, Türk tipi olan cumhurbaşkanlığı sistemini getiriyoruz. Mevcut parlamenter sistemde yürütmenin başında iktidar partisi olan yani en çok oyu alan partinin genel başkanı başbakan sıfatıyla, cumhurbaşkanı da 1982 Anayasası'nın 8 ve 104'üncü maddelerinden almış olduğu yetkiyle aynı yapıda yürütmenin başında yer almaktadır. Şu anda cumhurbaşkanıyla başbakan aynı yapıda ve birbirlerini dediklerini dinlediklerinden dolayı hiçbir sıkıntı çıkmıyor ama cumhurbaşkanıyla hükümet arasında daha önce sorunları çok yaşadık. Özellikle yakın tarihimizde rahmetli Sayın Ecevit ile Sayın Sezer arasında yaşananları hepimiz biliyoruz. Yani bu sistem, Cumhurbaşkanımıza daha fazla yetki verilmesi için hazırlanan bir sistem değildir. Eğer öyle olmuş olsaydı mevcut 1982 Anayasası'yla Sayın Cumhurbaşkanımıza daha fazla yetkiler verilmiştir ve milletin tarafı olan Sayın Cumhurbaşkanımız, bu yetkilerini sonuna kadar kullanmaktadır. Bizim tek derdimiz ve milletin tarafında olan Sayın Cumhurbaşkanımızın buradaki amacı, Türkiye'nin önünü açmaktır, Türkiye'nin daha hızlı karar alması ve ileriye gitmesi için bu sistemin gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Mevcut Anayasa'da özellikle yürütme ve yasama iç içedir. Millet, yasamayı seçerken yürütmeyi de seçiyor yani hükümet en fazla oy alan partinin içinden çıkmaktadır. İktidar partisi hem yasamaya hem de yürütmeye hükmediyor. Başbakan veya iktidar partisi bir kanun değişikliği veya bir kanun yapılması için bunu getirdiğinde iktidar partisi isterse çıkıyor, istemediği zaman çıkmıyor. Aynı şekilde muhalefet partisinden de... Özellikle dün söylenen birtakım şeylerde muhalefet partisindeki arkadaşlarımız "Siz getirilen bütün kanunlar üzerinde ancak parmak kullanarak..." Değerli arkadaşlar, burada bir grup söz

konusudur. Bu gruplarla biz en son olarak da bundan yaklaşık iki hafta önce bütçe görüşmesini yaptık ve bu bütçe görüşmelerinde hepimize hizmet edecek olan, bütün illerimize, ilçelerimize, köylerimize, beldelerimize hizmet götürecek olan bütçeye iktidar partisi dışında hiçbir muhalefet partisinin onay verdiğine inanmıyorum çünkü onlar da kendi grubunun söylemiş olduğu doğrultuda hareket etmek durumundadır ve biz burada yasama ve yürütmenin tamamen kesin çizgilerle birbirinden ayrılması için bu mevcut cumhurbaşkanlığı sistemini getirmek istiyoruz ve bunun için de burada günlerdir tartışıyoruz ve tartışmaya da devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlar, diğer bir konu gensoru ve Meclis soruşturması. İktidar partisine 2002 yılından bu yana muhalefet partilerinin gensoru ve Meclis soruşturması hakkında getirmiş oldukları bir sürü önerge vardır ancak bunlar iktidar partisi –ya biz iktidarda olduğumuz için demiyorum, hangi iktidar partisi olursa olsun- istemediği müddetçe bunların geçmesi mümkün değildir. biz onun için yürütmenin ve yasamanın bu sistemle tamamen birbirinden farklı olacağını, yürütmenin aynı şekilde halk tarafından, millet tarafından seçileceğini ve diğer şekilde de yasamanın da bu millet tarafından seçileceğini belirtiyoruz.

Diğer bir amaç ise istikrar ve güveni sağlamaktır. Bakınız, 7 Haziran seçimleri oldu. 7 Haziran akşamında hükümetin kim olduğu, ne olduğu belli olmayan bir sistem tikanıklığı söz konusu oldu. Tekrar seçim yapılmak zorunda kaldı ve özellikle burada tartışılan konulardan bir tanesi de arkadaşlarımızın belirttiği “Yüzde 51’le cumhurbaşkanını seçtiniz, peki, diğer yüzde 49 ne olacak?” Değerli arkadaşlar, işte, demokrasi budur. Zaten eğer yüzde 100 almış olsa sizin bahsetmiş olduğunuz o diktatörlük o zaman olmuş olur. Tamamını almış olan bir sisteme demokrasi dememiz mümkün müdür? Değildir. Bunun için yüzde 51 alan cumhurbaşkanı -yüzde 49’u da aynı şekilde- Türkiye’de 79 milyonu kapsayacak şekilde, herkese hizmet edecek şekilde çalışacaktır. Biz on dört yıllık AK PARTİ iktidarı döneminde hiçbir köy, belde, şehir ayrımı yapmadan nasıl hizmet ettiysek seçilecek cumhurbaşkanının da yüzde 51’le de seçilse, yüzde 60’la da seçilse geri kalan diğer kesimi de aynı şekilde temsil ederek onlara da hizmet edeceğine inanıyoruz. Bunun için Türkiye’deki tüm renklere ve tüm kesimlere hitap edeceğine düşünüyoruz. Biz, AK PARTİ iktidarları, doğusu, batısı demeden, kuzeyi, güneyi demeden herkese hizmet ettik. Yüzde 51’le seçilecek cumhurbaşkanının da aynı şekilde yürütmenin başı olarak seçmiş olduğu cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlarıyla birlikte aynı şekilde Türkiye’ye hizmet edeceğine düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar, burada en çok tartışılan konulardan bir tanesi de olarak da şunu söylüyorlar: “Ya, siz ne istediniz de olmadı?” Arkadaşlar, bizim burada ne istediğimiz veya ne olmasını istediğimizden dolayı değil, biz Türkiye’nin bekası için, Türkiye’nin geleceği için, çocuklarımızın geleceği için, gençlerimizin geleceği için bu sistemin gerekli olduğuna inanıyoruz.

Diğer bir husus, seçimlerin birlikte yapılması konusunu tartışıyorlar. Değerli arkadaşlar, Anayasa Komisyonu Başkanımız Sayın Mustafa Şentop da konuşmasında belirtmişti, biz 1999 seçimlerinde yerel seçimleri ve genel seçimleri birlikte yaptık. DSP, genel seçimlerde 1’inci parti olmasına rağmen yerel seçimlerde döküldü. Fazilet Partisi, genel seçimlerde yüzde 16-17 gibi bir oy almasına rağmen yerel seçimlerde yüzde 23-24 gibi bir oy aldı. Yani şunu söylemeye çalışıyorum: Şu getirmiş olduğumuz cumhurbaşkanlığı sisteminde cumhurbaşkanı, yürütme seçilirken Meclisin de aynı aritmetiği koruyacağı veya daha fazla milletvekilinin aynı şekilde olacağı diye bir kaide yoktur, başka bir şekilde seçilme gibi bir durum söz konusu olabilir.

Diğer bir husus, burada en çok tartışılan konulardan biri: “Cumhurbaşkanına fesih yetkisi veriliyor.” Değerli arkadaşlar, şu andaki mevcut kanunumuzda da mevcut Anayasa’mızda da Sayın Cumhurbaşkanına fesih yetkisi verilmiştir. En son 7 Haziran seçimlerinde de ağır şartlar

doğrultusunda Türkiye Büyük Millet Meclisini seçime götürmüştür. Burada biz fesih yetkisini verirken şunu söylüyoruz: “Bir seçime gidelim, Meclisi feshediyoruz, Cumhurbaşkanını da feshediyoruz.” denildiğinde o zaman Türkiye Büyük Millet Meclisinin 360 milletvekiliyle karar vermesi gerekiyor. Cumhurbaşkanı Meclisi feshedecek, bir sene feshetti. Seçim oldu, bir sene sonra beğenmedi, tekrar feshetti. O zaman cumhurbaşkanı zaten kendi on yıl yapacağı cumhurbaşkanlığını ortadan kaldırmış olacak, cumhurbaşkanının tekrar aday olma gibi bir durumu söz konusu olmayacak ve ortadan kalkmış olacak.

Diğer bir husus, şu andaki teklif ettiğimiz kanunun 17’nci maddesinde “Kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları...”

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Yanlış söylüyorsun yalnız, o konuda yanlış söylüyorsun.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – O konuyu anlamamışsın, yanlış söylüyorsun.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Durun bir dakika.

“Kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları Cumhurbaşkanı kararnamesiyle düzenlenmesi.” Değerli arkadaşlar, şu anda bölge müdürlüklerinin kurulması...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Hani?

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Ona cevap veririm ben.

Bölge müdürlüklerinin şu anda kurulması nasıl ise bu Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde de verilen yetki odur. Sizin söylemiş olduğunuz “Ya, birkaç ili birleştirerek eyalet oluşturacak.” Değerli arkadaşlar, o şu andaki mevcut Anayasa’mızın 127’nci maddesinde yapılmış ve 127’nci maddesinde herhangi bir değişiklik söz konusu değildir. Onun için, yapılan anayasa metnini bizim tam bir şekilde okumamız gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, diğer bir husus: Türkiye Büyük Millet Meclisinin ortadan kaldırıldığı yönünde iddialar var. Biz burada, Meclisin ortadan kalkmadığını ve Meclisin daha da güçleneceğini belirtiyoruz. Şimdiki sistemde Engin Bey ne diyorsa Cumhuriyet Halk Partisinin arkasındaki milletvekilleri aynı şekilde el kaldırılıyor.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – O, sizin partiniz ya.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Bizim partimizde de öyle, misal diyorum.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bu, parti disiplini ya.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Tamam işte yani biraz önce, daha öncesinde, dün bizim arkadaşlarımıza bu konuda suçlamalar vardı; işte “Siz parmak kaldırıyorsunuz.” Herhâlde parmak kaldıracağız. Biz burada kanun yapmak için parmak kaldırıyoruz.

Onun için, değerli arkadaşlar, her şeyi de geçelim. Şunu özellikle söylemek istiyorum: Anayasa Komisyonunda ve Meclisten bu anayasa geçtikten sonra biz bunu halka götüreceğiz. Milletimiz ne derse baş göz üstüne diyeceğiz ve onun için bunun kararını vermiş olacağız.

Geçen günlerde burada, kendisini de kıdemli milletvekili olarak belirten bir arkadaş şunu söyledi, dedi ki: “Ya arkadaşlar, siz milletvekili olmak için bunu yapıyorsunuz.” Bizi onu ithamla suçladı, diğer bir şekilde de dedi ki: “Siz sokaktaki Ahmet Efendi, Mehmet Ağa’yı kandırabilirsiniz ama beni kandıramazsınız.” Böyle bir şey olur mu arkadaşlar? Buradaki milletvekillerinin aklını beğenmiyor, Cumhurbaşkanının aklını beğenmiyor, bakanın aklını beğenmiyor, milleti de beğenmiyor; kimi beğeniyor? Sadece kendini beğeniyor.

Onun için, biz halka götüreceğiz. Halk ne derse onun kararını vereceğiz.

Değerli arkadaşlar, diğer bir şekilde şunu söyleyeceğim: Bu biraz belki espri konusu da olacak. Şimdi, konuşan milletvekillerimizden, özellikle HDP ve CHP milletvekili arkadaşlarımız bize hep şunu dediler: “Arkadaşlar, Allah rızası için vicdanınızın sesini dinleyin ve buna ‘hayır’ deyin.” Ben de HDP ve CHP milletvekili arkadaşlarımıza şunu söylüyorum...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – AK PARTİ’lilere de söyle.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – AK PARTİ’ye de söyle.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Arkadaşlar, on dört yıldır hep iyi şeyler yapıyoruz.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Acaba?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Hep iyi şeyler yapıyorsanız niye sistemi değiştiriyorsunuz?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – O zaman sistemi niye değiştiriyorsunuz?

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Bu yaptığımız, Türkiye’nin geleceği için, çocuklarımızın geleceği için, gençlerimizin geleceği için iyi olacak bu sisteme “evet” deyin.

(Oturum Başkanlığına Komisyon Sözcüsü Abdurrahman Öz geçti)

BAŞKAN – Evet, dinleyelim.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederiz.

Şimdi söz sırası, Sayın Kazım Arslan...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sizin okumadan imzaladığınız bir kez daha ispatlandı.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Ben okudum, bütün Anayasa’ya hâkimim ve biliyorum. Biliyorsan açıkla.

BAŞKAN – Kazım Bey’e söz verdim.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Evet, açıklayayım istiyorsan.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Açıkla.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Başkan izin versin, açıklayayım.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Açıkla.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Açıklayayım.

BAŞKAN – Buyurun Kazım Bey.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Altı gündür, 21 maddelik Anayasa değişikliğiyle ilgili görüşmeler yapıyoruz. Ancak, görüşmeleri daha çok, oldubittiyeye getirecek bir anlayışla götürmek isteyen bir yönetim anlayışı var. Bu nedenle, böyle bir anlayıştan vazgeçilmelidir. Bu görüşmelerin belirli bir düzen ve sistem içinde yürütülmesinde fayda vardır. Her seferinde gerginlik yaratmaya ve her seferinde de insanların, konuşmacıların sözünü kesmeye gerek yoktur diye belirtmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu değişiklik, gerçekten sizler tarafından önemli sayılmakla birlikte, Türkiye’nin gerçek anlamda ihtiyacı olmayan ve... Böyle bir ihtiyacın da böyle bir ortamda, olağanüstü hâl şartları çerçevesinde giderilmesinin de imkânının olmadığını belirtmek istiyorum. Biraz

önce söyledim; aslında bu değişiklik sıradan bir değişiklik değildir. Şimdiye kadar birçok Anayasa değişiklikleri yapılmıştır. Yapılan bütün değişikliklerin ülkenin ihtiyacına binaen yapıldığı bir gerçektir. Ama, şimdi ise kişinin ihtiyacına yönelik olarak değişiklik yapmak için gayret sarf ediyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, dünyada ve Türkiye’de böyle bir değişiklik ilk defa yapılıyor. Anayasa’ya ve ettiği yemine uymayan Cumhurbaşkanının fiili durumunu Anayasa’mıza uydurmaya çalışıyorsunuz. Ayrıca bu yetmiyor, cumhuriyetle ve cumhuriyetin kazanımlarıyla hesaplaşmak, yeni bir devlet düzeni kurmak için, devleti kendi ideolojinize göre şekillendirmek için de bir çalışma içindesiniz. Bu değişikliğe Cumhuriyet Halk Partisi olarak kesinlikle fırsat vermeyeceğiz. Bu teklifler Meclisten geçmeyeceği gibi, kazara geçse bile referandumda bu tekliflerin reddedileceğini özellikle belirtmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, 2’nci maddede, 550 milletvekilinin 600’e çıkarılması getiriliyor. Ben bu sayının neden artırıldığını anlamakta zorlanıyorum. Türkiye’nin böyle bir sayıya, milletvekili sayısı artışına ihtiyacı mı var ki böyle bir artışı getiriyorsunuz? Değerli arkadaşlarım, bugünkü milletvekili sayısını bile çok gören milletimiz, bu 600 sayısını fazla görecektir, reddedecektir.

Değerli arkadaşlarım, biraz önce arkadaşımız konuşma yaptı. “Bu değişikliği Türkiye’nin istikrarı ve güveni için yapıyoruz.” diyor. Şimdi soruyorum size: Şu anda ülkede istikrar var mı, huzur var mı; içte ve dışta barış tesis edildi mi, ülkede güven kaldı mı? Türkiye’nin gerçekten dünya üzerinde eski itibarı var mı? Türkiye, turistik olarak gezi yapılabilecek bir noktada mı? Türkiye, yabancı sermayenin yatırım yapacağı bir ülke konumunda mı? Türkiye’de tek başına iktidarı on dört senedir sürdürüyorsunuz. Şimdiye kadar bu istikrarı ve güveni sağlayamadıysanız bundan sonra da hangi değişikliği yaparsanız yapın, kafanız değişmedikten sonra, tutumunuz değişmedikten sonra bu istikrarı ve güveni Türkiye’de sağlamanız kesinlikle mümkün değildir.

Değerli arkadaşlarım, iktidarınız döneminde birçok değişiklikler yaptınız. Bütün değişiklikleri hep deneme ve yanılma yöntemiyle gerçekleştirdiniz. Bu değişikliklerin içinde, bakın, 2010’da Anayasa değişikliği yaptınız, HSYK’nın üye sayısını 5’ten 21’e çıkardınız, şimdi ise 12’ye indiriyorsunuz. Değerli arkadaşlarım, ne değişti ki? Demek ki sizin kafalarınızda, sizin yapınızda, sizin anlayışınızda, sizin yanlış yaklaşımınızda çok farklılıklar var, farklı bir hesap var, farklı bir düşünce var, bunları gerçekleştirmek istiyorsunuz.

Yine bir başka değişikliği daha söyleyeceğim. Yargıtayın üye ve daire sayısını işlerin yoğunluğu gerekçesiyle yasal düzenlemeyle artırdınız, daha sonra da daire ve üye sayısını düşürdünüz değerli arkadaşlarım. Bu kadar iş yoğunluğunun içindeki Yargıtayın daire ve üye sayısını azaltmanıza bir anlam veremiyorum. Bugün davalar Yargıtayda yıllarca beklemek durumunda kalıyor.

Değerli arkadaşlarım, peki, bu kadar kısa süreler içinde yaptığınız değişiklikler, tamamen ideolojik, siyasi hesaplar nedeniyle yapılan değişiklikler olup kurumların kökleşmesi yönünde sürekli kendinize uygun bir şekilde yargı oluşturmak için çalıştığınızı gösteriyor. Şimdi aynı yanlışları yapmaya deneme-yanılma yöntemiyle devam ediyorsunuz. Bu değişiklikler kısa vadede partinize bir şey kazandırmayacaktır. Devletin ve devlet kurumlarının, yargının itibarını çok kaybettiği bir gerçektir. Yargıya güvenin en aza düştüğü dönem, sizin on dört yıllık iktidarınız dönemidir. Yargıyla, devletin düzeniyle bu kadar oynamak, hem çalışanlar açısından hem yargıçlar açısından hem de yargıçların tarafsızlığı açısından çok büyük bir sıkıntı yaratmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, şimdi yanlış yaptığınız bu düzenlemeler, değişiklikler sonucunda ülkemizde çok zaman ve imkân kaybına neden olduğunuz bir gerçektir. Buna rağmen yanlış yapmaya hâlâ devam ediyorsunuz. Yaptığınız bu değişiklikler ne ülkeye ne demokrasimize bir şey kazandıracak ne de gerçekten bu konuda ülkenin gelişmesi sağlanacaktır.

Bakın, on dört yıllık iktidarınız döneminde devletin bütün düzenini değiştirdiniz. Kendinize göre bir devlet yarattınız. İlk defa Türkiye’de parti devleti oluşturduunuz. Ülkede, içte barışı, dışta barışı, komşularımızla ilişkilerimizi de bozdunuz. Sonuçta, kalkınma yavaşladı, yatırım düştü, üretim, ihracat düştü, işsizlik arttı, vatandaşların ve devletin borcu katlanarak bir noktaya geldi. Sonuçta, devlete güven azaldı; ülkemiz, teröristlerin yuvalandığı bir Türkiye oldu. Bu şartlar çerçevesinde, ülkenin bu kadar sorunlarla yaşadığı bir dönemde bu değişikliğe ihtiyaç var mı bir sorgulamamız gerekiyor.

Anayasa değişikliği sorunu öncelikli bir sorun mudur? Yapılmak istenen değişikliklere gerçekten ihtiyaç var mıdır? Bunu göz önünde bulundurup ona göre davranmak, ona göre değerlendirmek gerekiyor. Ülkemizin acilen bir anayasa değişikliğine, hele hele başkanlık sistemini oluşturacak, daha da güçlendirilmiş bir cumhurbaşkanı sistemine kesinlikle ihtiyacı yoktur. Kısacası, Türkiye’nin başkanlık derdi yoktur, Türkiye’nin her tarafına sarmış bir terör sorunu vardır. Ekonomik sıkıntıları vardır, yoksulluk vardır, yolsuzluk vardır, işsizlik vardır, ekonomik sorunları vardır.

Terör sorunlarımızı, içinde bulunduğumuz bu sıkıntıları bir kenara bırakarak OHAL uygulaması altında, baskıyla yeni bir sistemi zorla devreye sokmak, hiç kimsenin işine yaramayacaktır, sizin de işinize yaramayacaktır, bunu söylemek istiyorum. Bakın, bu şikâyetlerimizi ve itirazlarımızı lütfen dikkate alın, hafife almayın. Şimdiye kadar Cumhuriyet Halk Partisinin bütün eleştirilerini ve önerilerini dikkate almadınız. Ülkenin düzenini bozdunuz, şimdi de yapacağımız bu değişikliklerle sistemi tamamen değiştirmek, yeni bir sistem, yeni bir düzen kurmak istiyorsunuz ve cumhuriyeti de ortadan kaldırmak istiyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, geçmişte yaptığımız çok ağır hatalarımız var ve ihmalleriniz var. Bunlar, başta PKK, sonra FETÖ terör örgütü, sonra IŞİD, sonra Suriye’yle ilgili ilişkilerimizin bozulması hususu var. Bakınız, bunları biz defalarca, özellikle FETÖ terör örgütüyle ilişkilerinizi düzenli götürmenizi ve liyakat sisteminin bu konuda titizlikle uygulanmasını söylediğimiz hâlde bunu dikkate almadınız, hem FETÖ terör örgütünü bu memleketin, bu devletin başına bela ettiniz. PKK’yı, verdiğiniz tavizlerle, siyasi hesaplarla güçlendirdiniz. IŞİD’i de yine “Bizim üç-beş yaramaz arkadaş.”tır diye hafife aldınız, sonuçta onlar da Orta Doğu’nun en canı, Müslümanları kesen bir canı terör örgütü durumuna geldi. Suriye’yle ilişkilerimizin bozulması sebebiyle gerçekten bugün 4 milyona yakın Suriyeliye bakmak zorunda kaldık.

Değerli arkadaşlarım, bu hatalar gerçekten çok ağırdır. Bu dört önemli hatanın bedelini ve faturasını Türkiye sizin yüzünüzden çok ağır bir şekilde ödeyecektir, ödemek zorunda kalacaktır. Lütfen bunları görün artık, bunları ona göre değerlendirin.

Değerli arkadaşlarım, 15 Temmuz darbe girişimini gerçekleştiren FETÖ terör örgütüne karşı gerçek anlamda bir soruşturma sürdürmüyorsunuz. İşin aslına dönük çalışmalar yerine teferruatıyla uğraşmak noktasına gidiyorsunuz ve işin özü ortada kaldı, hâlâ bu işin lideri kimdir, finansörü kimdir, kim bu işleri örgütlemiştir, bunların da isimleri çok net bir şekilde ortaya çıkmış, yargıya da teslim edilmiş değildir.

Değerli arkadaşlarım, biz yıllarca “Türkiye’de irtica tehlikesi var.” dedik. Siz bu kelimeyi çok yanlış değerlendirdiniz. Değerli arkadaşlarım, irtica demek, karanlık bir hareketin konumu demektir. Yani neyin ne olacağını, kimin nerede neyi yapacağını bilemeyeceğiniz bir hareket demektir. Dolayısıyla, özellikle tarikata dayalı bu tür hareketlerin zamanla, her zaman irtica tehlikesi yaratabileceğini de görmemiz, bilmeniz gerekir. Bugün FETÖ terör örgütünü temizlemeye çalışıyorsunuz ama yerine yeni tarikatları devreye sokmak suretiyle tarikat dayanışmasıyla devleti yönetmeye çalışıyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, cumhuriyet anlayışınızdan koptuğunuz sürece, cumhuriyete dayalı devlet yönetimi anlayışını sürdürmediğiniz sürece tarikatlara dayalı bu anlayışınızın her zaman Türkiye'ye zarar verebileceğini, her zaman tehlike arz edebileceğini de özellikle belirtmek istiyorum, vurgulamak istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, bu 15 Temmuzun en kötü tarafı, özellikle bu darbe girişiminden sonra sizlerin bunu fırsatçılığa çevirerek bu alanda yeni yeni uygulamalar yapmanızdır. Özellikle, “Bu darbe girişimi, Allah'ın bir lütfudur.” diyerek bunu fırsata çevirip her alanda, her şekilde, özellikle OHAL uygulamasıyla birlikte yürütmeye çalışmanız, Türkiye'ye çok büyük zarar vermektedir. Bakınız, iktidara geldiğiniz zaman bu ülkede 2 şehirde olağanüstü hâl vardı, bunu kaldırdık diye sevindiniz, billboardlara reklamlar verdiniz. Ama düşünün, bugün 317 milletvekiliyle iktidarsınız, tek başınıza iktidarsınız ama 81 ilde olağanüstü hâl ilan etmek suretiyle ülkeyi yönetmeye çalışıyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, bu terör örgütlerini aslında besleyen, büyüten, güçlendiren sizsiniz. Bunlar yetmemiş gibi, bu olup bitenlerden ders almayarak hâlâ diğer tarikatlarla iş birliğini yapmaya da devam ediyorsunuz. Değerli arkadaşlarım, şunu iyi bilin ki bu ülkede doksan üç yıldır laik cumhuriyetin sayesinde içte barış ve huzur sağlanmış, dış dünyayla da, komşularımızla da iyi ilişkiler sürdürülmüşse de bu, laik cumhuriyetin sayesinde olmuştur; hiçbir zaman tarikatlara dayalı olmamıştır.

15 Temmuz darbe girişimi günü Türkiye Büyük Millet Meclisinin ortak bildirisine baktığımızda ve okuduğumuzda milletimiz bütün dünyaya örnek olacak şekilde, darbenin karşısında durmuş ve kanlı darbe girişimini engellemiştir. Türkiye Cumhuriyeti'ni, kurumlarını canı pahasına koruyan bu aziz millet, her türlü övgü ve takdiri hak etmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu aziz ve kahraman milletin temsilcisi olarak milletimizin verdiği yetkiyle, bombaların ve kurşunların altında görevini ifa etmiş, bir kez daha milletine layık bir Meclis olma kararlılığını göstermiştir. Unutmamalıdır ki, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kurtuluş Savaşı'nı yöneten, Türkiye'nin demokrasiye geçişini gerçekleştiren, demokratik parlamenter sistemi yıllar içinde geliştirmiş bir millet, yokluk ve yoksulluktan alıp muasır medeniyet seviyesine çıkarmanın mücadelesini vermiş bir Meclistir. Meclisimiz, tek yürek, tek vücut olarak büyük bir cesaretle bu darbeye karşı koymuştur ama ondan sonra oluşan bu havayı, bu barış havasını, bu birlik havasını maalesef iktidarınız heba etmiştir, boşa çıkarmıştır.

Değerli arkadaşlarım, şimdi yasayla ilgili bazı eleştirilerimi ortaya koymak istiyorum. Bir kere, darbelerin her türüsüne karşıyız ama görüyoruz ki darbeler dönemi hâlâ devam ediyor. Bu değişiklik sivil bir darbenin yapıldığını gösteriyor.

1) Bu teklif, Anayasa'yı fiilî duruma uydurma çabasının net bir örneğidir, yapılanları meşrulaştırmak ve Anayasa'ya uydurmak çalışmasıdır.

2) Anayasa'yı çiğneyip fiilî duruma uygun hâle getirmek tipik bir darbe yöntemidir.

3) Bu teklif, 12 Mart darbecilerinin dahi vermedikleri yetkiyi bir kişiye verme gayreti içindedir. Bu hâliyle, apoletli darbecilere rahmet okuyacak nitelikte bir çalışmadır.

4) Aslında bu süreç, bir dizi darbe sonucunu ortaya çıkarmıştır.

5) Önce saray darbesiyle seçilmiş Başbakan Davutoğlu devriliş gitmiştir.

6) Ardından gelen 15 Temmuz darbe girişimi ortak bir direnişle püskürtülmüştür.

7) 20 Temmuz darbesiyle olağanüstü hâl rejimi kurulmuştur, Anayasa dışı fiilî durum, OHAL uygulamalarıyla yerleşik hâle gelmiştir. OHAL uygulaması, amacını çoktan aşmıştır.

8) Son olarak, her darbeye olduğu gibi 20 Temmuz darbesinin de kendi anayasasını yapmak üzere OHAL'le bu değişiklikleri kullanarak, oluşturmak için çalışma gayreti içindedir.

Değerli arkadaşlarım, cumhurbaşkanına tanınan yetkilerle gerçekten yetkili ama sorumsuz, hesap vermeyecek bir cumhurbaşkanını ortaya çıkarıyorsunuz. Neden bunları söylüyorsunuz?

1) Yürütme yetkisi doğrudan ve tamamen cumhurbaşkanına veriliyor, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu kaldırılıyor. Hükümetin tamamen cumhurbaşkanına bağlı olarak çalışması getiriliyor.

2) Bakanlar ve Hükümet için artık Türkiye Büyük Millet Meclisinin güvenoyu vermesi gerekmiyor çünkü cumhurbaşkanının tek başına güveni Meclise yetiyor.

3) Hükümeti denetleyecek gensoru kurumu ortadan kaldırılıyor. Bakanlar sadece ve sadece cumhurbaşkanına hesap verecek bir noktaya getiriliyor.

4) Bakanlıkları, kamu idaresinin tamamını istediği gibi Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenleyebilecek. Bakanlıkları, devlet dairelerinin kurumlarını kuracak, kaldırarak, görevlerini belirleyecek, atayacak, azledecek, disiplin işlerini düzenleyecek ne kadar devlet yetkisi varsa sınırsız bir şekilde cumhurbaşkanının yetkisine veriyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, yargılanamayan cumhurbaşkanı ve bakanlar iş başında olacak. Cumhurbaşkanı, başbakanın, Hükümet yetkilerinin tamamını, hatta fazlasını kullanabilecek bir duruma getirilmektedir.

2) İşlediği suçlar 600 milletvekili eğer olursa, 301 imzayla soruşturma, 360 oyla soruşturma açılacak, 400 oyla da Yüce Divana sevk edilebilecek.

3) Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar için aynı kural geçerli olacak. Anayasa Mahkemesinin 15 üyesinden 12'sini seçen ve atayan, Danıştayın 1/4 üyesini atayan, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun 12 üyesinin 6'sını atayan, cumhuriyet başsavcısını ve yardımcısını atayan bir tablo karşısında cumhurbaşkanı ve bakanları Yüce Divanda bir hesap verebilir mi? Lütfen, bunun değerlendirmesini çok iyi yapmanız gerekiyor.

4) Şu anda Başbakan ve bakanların soruşturulması 55 imzayla istenebilmekte, 276'yla Divana sevk edilmektedir. Bu düzenlemeyle hem cumhurbaşkanı hem de yardımcılarını hem de bakanlar kesinlikle yargılanamaz hâle getirilmektedir.

Partili cumhurbaşkanı getirilmek isteniyor. Değerli arkadaşlarım, "Cumhurbaşkanının, partisiyle ilişkisi devam edecek." diyorsunuz, hem cumhurbaşkanlığı hem parti başkanlığı yapabilecek yani sürekli, siyasi ve ideolojik davranan bir cumhurbaşkanına görev vermek, yetki vermek istiyorsunuz. Bunun Türkiye'de uzun süre yaşaması ve sürdürülebilir olması kesinlikle mümkün değildir.

2) Parti başkanı olarak hem bürokratları atayacak hem de Millî Güvenlik Kuruluna Başkanlık yapacak hem Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyelerini hem Anayasa Mahkemesi, Danıştay üyelerini, Yargıtay başsavcısı, başsavcı yardımcısını atayacak, milletvekillerini belirleyecek hem de devleti ve milleti temsil edebilecek bir cumhurbaşkanı ortada kalmayacaktır.

Değerli arkadaşlarım, yaşamaya hâkim cumhurbaşkanı olacak. Cumhurbaşkanı seçimi, Meclis seçimiyle aynı gün olacak; böylece, parti başkanı olan cumhurbaşkanı, aynı zamanda da milletvekili adaylarını da belirleyip kendisine göre bir Meclis oluşturacak. Yasama ile yürütme gücü bir kişide ve cumhurbaşkanlığında toplanmış olacak.

2) Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılarak yasama yetkisi Meclisin adına kullanılmış olacak.

3) İsteddiği zaman hiçbir gerekçe göstermeden Meclisi feshetme yetkisinde bulunacak.

4) Cumhurbaşkanının ikinci dönemi bitmeden verilecek bir erken seçim kararıyla cumhurbaşkanının üçüncü kez ve hatta dördüncü kez aday olabilme ve seçilebilme imkânını da ortaya çıkarmış oluyorsunuz değerli arkadaşlarım.

Değerli arkadaşlarım, cumhurbaşkanı yargıyı yeniden dizayn edebilecek, böyle bir yapı var. Böylelikle, Anayasa’da yerini bulan, tarifini ettiğiniz, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı kesinlikle burada işlemecektir. Çünkü, her şeyi kendi eline almış olan bir cumhurbaşkanı, kendisine göre atamış olduğu yargıdan tarafsız bir şekilde, bağımsız bir şekilde karar beklemek kesinlikle mümkün olmayacaktır.

Değerli arkadaşlarım, aslında söylenecek çok sözümüz var, anlatacaklarımız çok fazlasıyla var ama şunları söyleyerek sözlerimi bitirmek istiyorum: Değerli arkadaşlarım, gerçekten, başkanlık demek federasyonu getirmek demektir. Federasyonun getirilmesi demek, bölünmenin önünün açılması demektir. Şimdi, böyle şartlar çerçevesinde Türkiye’yi belirli bir olumsuzluğun içine sokmak, geri dönüşü olmayan bir çıkmazın içine sokmak demektir ki gerçekten, bunun faturası bize çok ağır olacaktır.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, bu Anayasa geçerse ne olur?

1) Yeni değişen Anayasa’yla gerçekten, bir tek kişinin dikta ettiği bir diktatörlük rejimini devreye sokmuş oluruz, bu kim olursa olsun. Laik cumhuriyeti bitirmiş, demokrasimizi de askıya almış oluruz.

2) Demokratik rejimden tamamen ayrılıp otoriter bir rejimi kurmanın önünü açmış oluruz.

3) Hiçbir vatandaşın can ve mal, hukuk güvenliği kalmayacak, her kişi, kurum ve kuruluşlar tek bir kişinin, bir tek kişinin kararına terk edilecektir.

4) Yönetimi denetleyecek hiçbir güç kalmayacak, devlet yönetiminde ve ülkede zorbalık hâkim olacak, iktidarın hâkim olduğu bir devlet düzeni oluşturulacaktır.

5) Bir kişi hem Hükümet hem Meclis hem mahkeme olursa yasama, yürütme, yargı tek bir kişide toplanmış olacak ve böylelikle diktanın önü açılmış olacaktır.

6) Etkisiz, yetkisiz, âciz ve sembolik bir Meclis ortaya çıkacak. Kendi kendinizi fesheden, gerçekten, pasifize eden bir noktaya Meclisimizi getirmiş olacaksınız.

7) Meclisi mezara, demokrasiyi tarihe gömeceksiniz; kuvvetler ayrılığını tamamen bitirmiş, parlamenter sistemi sonlandırmış ve noktalamış olacaksınız.

8) Bu rejimi uygulayan ülkeler -bakın, dikkatle bunları lütfen takip edin- üçüncü dünya ülkeleridir değerli arkadaşlarım. Sayıyorum bazılarını: Kenya, Zambiya, Afganistan, Bolivya, Ekvador, El Salvador, Filipinler, Uganda, Sudan, Uruguay, Seyşeller, Panama, Guatemala, Haiti, Kolombiya, Kosta Rika, Liberya, Nijerya, Peru gibi birçok devletler bugün geri kalmış ülkelerdir, Türkiye’yi de aynı geri kalmış ülkeler sınıfına getireceksiniz bu rejimi değiştirirseniz.

Değerli arkadaşlarım, ülke olarak tam bir yol ayrımındayız. Bu değişikliğe hayır diyerek parlamenter sistemin, kuvvetler ayrılığının, laik cumhuriyetin ve demokrasinin, Atatürk’ün devrim ve ilkelerinin devamını istemiş olacaksınız. Bu değişikliğe evet dersanız parlamenter sistemin bitmesine, kuvvetler birliğinin oluşmasına, yargının bağımsızlığının yok olmasına, bütün yetkilerin tek kişide toplanmasına, cumhurbaşkanında toplanan ve adaletin de yok olduğu, demokrasinin de son bulunduğu, keyfiliğin öne çıktığı bir yönetim anlayışına evet diyeceksiniz. Kararımızı ona göre verin, ya var olun ya da yok olmanıza sebep olun diyorum.

Hepinizi sevgiyle tekrar selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkürler Sayın Kazım Arslan.

Şimdi, Sayın Mahmut Tanal...

Buyurun Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Başkan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla ve hürmetle selamlıyorum.

Tabii, anayasalar, devletin iktidarını ve idare edilenlerin hak ve sorumluluğunu gösterir. Anayasalar, bir anlamda toplumun öz geçmişidir, toplumun omurgasıdır. Anayasalar, toplumun temel sorunlarını çözme sanatıdır. Devleti meydana getiren insan, devletten korunmak için insan hakları sistemini geliştirmiştir. Ancak tabii, anayasaların yapılış tarzları halktan gizlenmez, üniversitelerden, sivil toplum kuruluşlarından, üniversite anayasa hocalarından ve barolardan, Anayasa Mahkemesinden, Yargıtaydan, tüm sivil toplum kuruluşlarının hepsinden görüş alınır çünkü biz diyoruz ki anayasalar toplumun uzlaşma metinleridir. Uzlaşma metinlerinin bu şekilde uzman görüşü de alınmadan, Komisyona çağrılmadan gerçekten hazırlanması bu şekilde komisyonlarda geçirilmesi bugüne kadar yapılan yasalardan daha hızlı, daha acil bir şekilde yapılmakta.

Aslında bir önceki oturumda ben şunu söylemiştim. Anayasa'mızın hükümleri uyarınca anayasalar ivedilik ve öncelikle görüşülmez, daha toplumun tüm katmanları tarafından tartışılarak, kabullenilerek ve tüm toplumun en azından ekseriyetin bunu benimsemesiyle bir uzlaşma metnin ortaya çıkması gerekir dediğimde Sayın Komisyon Başkanı dedi ki: "Efendim, ivedilikle görüşülmeyeceğini biz de biliyoruz." Peki, madem siz biliyorsunuz o zaman niçin bunu alelacele siz oylamaya sunuyorsunuz, konuşmalarımıza imkân tanımıyorsunuz? O zaman da öyle geçiştirildi yani gerçekten anayasa metinleri bu şekilde alelacele de yapılıyor.

Şimdi, Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; konum benim 2'nci maddeyle ilgili yani bugüne kadar 550 olan milletvekili sayısı 600'e çıkarılıyor. Hangi ihtiyaçtan dolayı çıktığı, hangi sebepten dolayı çıkıyor? Şimdi, biz bu karşılaştırma tablosuna baktığımız zaman gerçekten nüfusu bizden çok daha fazla olan Amerika'nın nüfusu 308 milyon, coğrafik anlamda bizden büyük, orada 435 Meclis üyesi var yani milletvekili, 100 de senato var, toplam 535 temsilcisi varken 308 milyon nüfus ve coğrafi durumu da bizden çok daha büyük ve bizde ise 76 milyon nüfusumuz var, 76 milyon nüfusa şu anda 550 iken 600 milletvekiline çıkarıyoruz ki herhangi bir kriteri vesairesi yok. Burada çok fazla topluma getirilecek olan bir yük var. Yani 550 milletvekili biz burada vatandaşın hangi sorununu hallettik de 600'e çıkarıyoruz, bir imtiyazlılar sınıfına ekstra yeni bir imtiyaz çıkarıyoruz. Burada yeni artacak olan milletvekili sayısı ile birlikte danışman artacak, araç artacak yani o kadar istismar olacak ki yani bu kabul edilebilir bir durum değil değerli arkadaşlar.

Şimdi, anayasa yapılışıyla ilgili benim elimde tabii, beğenmiyoruz ama Tunus Anayasası var. Tunus Anayasası'na baktığımız zaman çok demokratik bir şekilde tüm toplum katmanları dâhil edilmiş ve o şekilde uzun süre üç yıla yakın bir çalışma sonucunda ancak ortaya çıkarılmış durumda. Aynı zamanda Tunus Anayasası'ndaki hükme bakın, 1'inci maddede dedik ya "Anayasa'nın işte 9'uncu maddesine bağımsız ibaresinden sonra gelmek üzere tarafsız" ibaresi, Tunus Anayasası'nda diyor ki: "Bağımsız, tarafsız ve dürüst yargı" diyor, "dürüst", dürüstlükten ayrılmayacak diyor. Mademki bunu yaptınız, siz niçin buradaki bu "dürüstlük" ibaresini de koymuyorsunuz? Bakın, aynen okuyorum: "Yargıçlar yargı göreviyle yetkilidir, tarafsızlık, bağımsızlık ve dürüstlükle nitelendirilmelidir. Faaliyetlerinden herhangi bir eksiklik nedeniyle de sorumludur." Sizin burada getirdiğiniz yine yarım yamalak.

Gelelim iki başlılıkla ilgili hep sorunlar tartışılıyor. Bakın, Tunus'ta iki başlılıkla ilgili ne çözüm önermişler? Ben konuşmamda şunu önermiştim, değerli arkadaşlar, eğer iki başlılık gerçekten sorun yaratıyorsa biz o zaman Cumhurbaşkanı halk oylamasıyla seçilmesin Parlamento tarafından seçilsin, yine meşrudur. Bunu kabul etmiyorsanız halk tarafından seçilecekse efendim başbakanı da, hükümeti de eğer halk seçecekse, cumhurbaşkanını da halk seçtiği zaman sorun çıkınca Tunus şunu yapmış: "Anayasa Mahkemesi çözümler, yedi gün içerisinde çıkan ihtilaflarda Anayasa Mahkemesi karar verir."

diyor. Şimdi, değerli arkadaşlar, dünyada bu şekilde örnekler var yani ülkenin önüne sanki hiçbir çözüm yokmuş gibi mutlak suretle ülkeyi bu şekilde çıkmaza sokmak gerçekten tehlikeli ve sakıncalıdır. Dünya örneklerimize bakınca bu tür örnekler çok fazla.

Bazı arkadaşlarımız, Osmanlıcılıktan çok dem vuruyorlar. Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, orada ne var? Açık ve net benim elimde Kemal Gözler'in Türk Anayasa Hukuku'nun kitabı, burada 1876 Anayasası'nın temel ilkelerini aynen okuyorum: "Osmanlı Devleti bir monarşiydi yani devlet başkanlığı saltanat, irsî olarak intikal etmekteydi." Bu Anayasa'nın 3'üncü maddesi, hani bazı arkadaşlar diyorlar ya: "Monarşi değildi efendim, orada irsî olarak geçmiyordu, 3'üncü maddesi irsî olarak geçtiğini söylüyor. Daha ötesi, aynı zamanda 65'inci maddesi diyor ki: "Heyeti Mebusan üyeleri ise Osmanlı tebaasından her 50 bin erkek nüfusa bir temsilci seçilmesiyle kurulur." Osmanlıya o kadar özenenler, kadının adı orada yok arkadaşlar, kadının adı yok. Bakın, her 50 bin erkeğe bir temsilci seçiyor yani kadını hesaba katmıyor. Onun için şu Osmanlı özentisini bırakın, çağdaş Atatürk cumhuriyetinin varsa eksikliklerini tamamlayalım, ülkemizi daha ileriye götürelim, geriye götürmeyelim. Daha burada yine yetkileri var, padişahın yani 1876 Anayasası'ndaki yetkilerini ben yine size orada okuyayım. Burada ölen padişahın yerine eğer oğlu değilse Osmanlı ailesinden en yaşlı olan erkek üyesi seçilir, yine orada da tüm yetkiler padişahındır. Yani onun için burada karşılaştırma yaparken arkadaşlarımızın ısrarla Osmanlı dönemindeki 1876 Anayasası'na özenmeleri doğru ve yerinde bir yaklaşım değil.

Sayın Cemil Çiçek Bey'in bir açıklaması var bu anayasa değişiklikleriyle ilgili. "Başkanlık sisteminde Kıta Avrupası'nda katı disiplinli partiler olursa bu diktatörlüğe yönelebilir, gevşek olursa 550 genel başkan olur, o zaman da memleketi yönetemezsiniz." ifadelerini kullanmış durumda.

Şimdi, değerli arkadaşlar, biz bu başkanlık sistemiyle ilgili dünyaya baktığımız zaman, dünya başarı sıralamasında ilk 10'da yer alan ülkelerin büyük çoğunluğunun yer aldığı Avrupa'da ülkelerin yüzde 69'u parlamenter sistemle yönetildikleri, sadece 6'sı başkanlık sistemiyle görülmektedir. NATO, G8, G20 ve Avrupa Birliğine üye ülkelerin yönetim sistemleri değerlendirildiğinde bu ülkelerde parlamenter sistemin uygulama oranında başkanlık sistemine göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu güçlü oluşumların içinde NATO'da 24, G8'de 5, G20'de 8, Avrupa Birliğinde 23 ülke parlamenter sistemle yönetilmektedir. Buna karşın NATO'ya üye 28 ülkeden sadece 1'i, G8'de üye ülkelerden sadece 1'i, G20'ye üye ülkelerden sadece 6'sı, Avrupa Birliği ülkesi üyelerinden sadece 1'i başkanlık sistemiyle yönetilmektedir. Ülkelerin insani gelişmişlik ve refah seviyeleri, ekonomik, toplumsal gelişmişlik ve yönetim düzeyine baktığımız zaman eğitim durumları, sağlık sektörünün gelişmişlik, bireysel özgürlük durumları, sosyal sermaye, güvenlik, ülke kırılganlığı, hukukun üstünlüğü, demokratik gelişim düzeyi, yolsuzluk algı düzeyi, basın özgürlüğü gibi alanlarda dünya sıralamasında en başarılı olan ülkelerin de parlamenter sistemle yönetildikleri görülmektedir.

BAŞKAN – Evet, Sayın Tanal, toparlıyor muyuz efendim?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Peki.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Buna karşılık başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerin çoğunlukla dünya sıralamalarında sonlarda yer aldığı görülmektedir. Hukukun üstünlüğü endeksine göre ilk 10'da yer alan ülkelerin 8'i parlamenter sistemle yönetilirken ilk 10'da başkanlık sistemiyle yönetilen bir ülke bulunmamaktadır. Buna karşılık aynı sıralamada son 10'da yer alan ülkelerin 7'si başkanlık sistemi uygularken sadece 1'i parlamenter sistemle yönetilmektedir. Demokratik gelişmişlik endeksine göre ilk 10 sırada yer alan ülkelerin 8'i parlamenter sistemle yönetilirken bu endeksin sonuncu sırasındaki ülkelerden 7'sinin başkanlık sistemiyle yönetildiğini görmekteyiz. Bireysel özgürlük endeksine göre ilk 10'da yer alan ülkelerin 9'u parlamenter sistemle yönetilmekte. Bitiyor Sayın Başkan, fazla kalmadı.

Ekonomik Gelişmişlik Endeksi'ne göre ekonomik gelişmişlikte en başarılı 10 ülkeden 6'sı parlamenter sistemle yönetilmekte, en başarısız 10 ülkeden 9'u başkanlık sistemiyle yönetilmekte. Yani bu örnekleri gerçekten çoğaltabiliriz. Burada eğer ülkenin başarılı olmasını istiyorsak çözüm başkanlık sisteminde değil, parlamenter sistemin aksayan yönlerini düzeltmekten geçiyor. Onun için, güç yozlaştırır, bozulur, yozlaşan güç zamanla kendini yok eder. Geldiğimiz nokta; maalesef siyasal iktidar açısından böyle bir güç yozlaşması var. Bu Anayasa değişikliği ülkemizi felakete götürür. Sizden istirhamım bu felakete izin vermeyelim.

Teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Tanal, teşekkürler.

Şimdi söz sırası Sayın Ayтуğ Atıcı'da.

Buyurun Sayın Atıcı.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, egemenliği halktan alıp Saray'a yani tek kişiye veren bu Anayasa değişikliğinin 2'nci maddesi üzerine söz almış bulunuyorum. Laik, demokratik, sosyal hukuk devletini savunan bütün milletvekillerini saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, ciddi bir iş yaptığımızı düşünüyoruz. Bu ciddi işi nasıl yaptığımıza baktığımda, Hükümeti kim temsil ediyor diye bakıyorum, orada “Hükümet” yazıyor, bir üst düzey bürokrat oturuyor ve yani bürokrat, kendi işini küçümsediğimden değil, eminim ki işinde en iyidir, eminim ki çok kıymetli bir arkadaşımızdır ama bir anayasa değişikliği yapıyoruz ve orada Hükümeti temsil eden bir bakan ya da bir bakan yardımcısı ya da bir müsteşar, hatta bir müsteşar yardımcısı bile oturmuyor. Bunu dikkatinize sunuyorum. Neyse ki Sayın Şentop geldiler, yerlerini aldılar. Böylece Komisyonun Başkanını yerinde yeniden görmüş olduk.

Değerli arkadaşlar, bir tek kelimeyle niçin bu Anayasa değişikliğini yaptığımızı açıklamam gerekirse bu kelime “korku”dur. Adalet ve Kalkınma Partisi içerisinde bulunan bazı insanlar açık, net bir şekilde korkmaktadır ve korktuklarından dolayı da böyle bir anayasa değişikliği yapıyorlar. Bu Anayasa değişikliğini niçin yapıyorlar? Çünkü her gün patlayan bombaları gizlemenin başkaca bir yolu yok. Bir gün bunun bir hesabı bizden sorulur diye korkuyorlar. Fakir halk çocuklarının şehit olması engellenemediği için böyle bir anayasa değişikliği yapılıyor çünkü bunun hesabı bizden bir gün sorulur endişesiyle, korkuyla bu anayasa değişikliği yapılıyor. Olur ya, bir gün, on beş yıldır tek parti iktidarında olduğumuz hâlde dolar nasıl fırladı, nasıl biz halkı perişan ettik diye bir gün birisi bizden hesap sorar diye böyle bir anayasa değişikliğine gidiliyor. Olur ya, bir gün çocuklarımıza tecavüz eden insanları nasıl yakalayamadık, nasıl bu olayları önleyemedik diye bizden hesap sorarlar diye böyle bir anayasa değişikliği yapıyorlar. Olur ya on beş yıldır tek başımıza iktidar, sözüm ona muktedir olduğumuz hâlde 15 yaşındaki çocuklarımızın kendi öz dillerini, ana dillerini okuyup anlamada neden dünyada 50'nci sıraya gerilediğimizin hesabı bir gün sorulur diye böyle bir anayasa değişikliğine gidiliyor ve en önemlisi dış politikada özellikle Suriye'de nasıl bir batağa saplandığımızı gizlemek ve hatta ileride bunun hesabının sorulmasının önlenmesi için böyle bir uygulamaya gidiliyor.

Arkadaşlar, günlerdir bu konuyu konuşuyoruz. Sözüm ona, Milliyetçi Hareket Partisi ve Adalet ve Kalkınma Partisi bir araya geldiler, uzun uzun konuştular, bu değişiklikleri bir noktaya getirdiler, çok olgunlaştığını söylediler, sık sık, efendim, bu tartışmalar olgunlaşmıştır, artık kifayetimüzakere yani “Artık yeter, müzakere etmeyelim.” diye önergeler veriyorsunuz ama daha şimdiden bu Anayasa'nın 21 maddesinin üçte 1'inde değişiklik yapmaya hazırlanıyorsunuz, üçte 1'inde. En az 7 maddesinde değişiklik yapacağınız çok net bir şekilde her yerde yer alıyor. E, şimdi, Allah rızası için hepi topu

21 madde ki bunlar pek çok maddeye tekabül ediyor ama daha siz ya attığımız imzanın mürekkebi kurumadan, daha Komisyon aşamasında, “çok olgun, çok mükemmel, çocuklarımızın geleceği için yaptığımız Anayasa değişikliği”nin 7 maddesini değiştirmeye hazırlanıyorsunuz.

Arkadaşlar, ya, Allah aşkına, bari konuşmaları sınırlamayın, bu 7 maddenin ben yakın bir zamanda bu konuşmalarla çok daha artacağına eminim. Beş günde 7 madde yaptıysak, bir beş günde bir 7 madde daha yaparız muhtemelen ve bir süre sonra vicdanlara hitap ede ede Milliyetçi Hareket Partili ve Adalet ve Kalkınma Partili bazı arkadaşlarımızın bu Anayasa’ya hayır diyeceğini de tahmin ediyoruz. Zaten acele etmenizin de tek sebebi budur. Acele etmenizin, “Hemen, hemen geçirelim, yeter, artık müzakere etmeyelim.” demenizin tek nedeni budur çünkü Milliyetçi Hareket Partisi içerisindeki bazı arkadaşlarımız bu Anayasa’ya hayır oyu vereceklerini açık, net bir şekilde ifade ettiler. Bana yalan söylemiyorlarsa bazı AKP’li milletvekilleriyle konuştuğumda içlerinin rahat olmadığını ve bunun çok da doğru olmadığını söylüyorlar.

NECDET ÜNÜVAR (Adana) – Töhmetsizlik altında bırakıyorsunuz ya.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Sayın Hocam, kimseyi töhmetsizlik altında bırakmıyorum. Cumhuriyet Halk Partisi içinden de bu Anayasa’ya evet diyecek varsa elbette buyurup diyebilir. Niye töhmetsizlik altında olsun? Siz asıl “Bizden bir tane bile fire çıkmaz.” diyerek antidemokratik, faşist bir uygulama yapıyor musunuz, yapmıyor musunuz, onu lütfen değerlendirin. Allah aşkına, “Bizden bir tane fire çıkmaz.” diyen kim? O yüzden, kimse kimseyi bağlamasın. Eğer gerçekten milletvekillerinize güveniyor iseniz, gerçekten özgür iradeleriyle oy kullanmalarını istiyorsanız, gelin, yarın aşağı indiğinde bu iş, o kabinlerin önünde bizim oluşturacağımız etten duvara karşı çıkmayın.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Yarın Genel Başkanın da aynısını tersinden söylese lafının altında...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Anlamadım ne demek istediğinizi.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – “Bizden bir tane fire olmayacak.’ derse” diyor.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Sizin Genel Başkanınız da “Bizden bir tane veren çıkmaz.” diye bir yerde bir basın açıklaması yaparsa...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Değerli arkadaşlar, bakın, bizde, Cumhuriyet Halk Partisinde işlerin nasıl yürüdüğünü herhâlde...

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Yani böyle bir açıklama olabilir diyorum bağlayıcı konuşma diye.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Olabilir efendim.

Değerli arkadaşlar, Cumhuriyet Halk Partisinin Sayın Genel Başkanı bir konuda fikrini söyleyebilir, bir konuda nasıl oy kullanacağını söyleyebilir ama bunun, sizler defalarca şahit oldunuz ki, bizim üzerimizde bağlayıcı etkisi olmaz, olmamıştır. Bunun örneklerini defalarca yaşadınız.

ORHAN KARASAYAR (Hatay) – Meclisi terk etmediniz mi?

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Değerli arkadaşlar, bunun örneklerini defalarca yaşadınız. Ben bu partide altı yıldır milletvekilliği yapıyorum. Hayatım boyunca bir tek gün Sayın Genel Başkanınız bana “Şu şekilde oy kullanacaksın.” demedi. Sayın Genel Başkan veya Genel Başkan...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Genel Başkan demez.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Herkes kendi içinde olanları bizdeymiş gibi yansıtmaz, “Sayın Genel Başkan demez.” diye pişkin pişkin kimse gülmesin.

“Sayın Genel Başkan veya herhangi bir yetkili” diye düzeltiyim mi eğer keyfin yerine gelecekse?

Sayın Genel Başkan veya herhangi bir yetkili bize bugüne kadar “Şöyle oy kullanacaksınız.” dememiştir, şerefim üzerine sizi temin ederim. Veya herhangi bir şekilde fikrini söylemişse...

ALİM TUNÇ (Uşak) – “Meclise girmeyin.” demiştir.

(Oturum Başkanlığına Başkan Mustafa Şentop geçti)

BAŞKAN – Arkadaşlar...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Efendim, ben olgunlukla dinliyorum. Lafatabilirler sayın milletvekilleri.

BAŞKAN – Bu saatte olmuyor, kayıtlara geçmiyor, onun için. Sayın Hatip, yani o da lazım da, malum.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Sayın Başkan, Sayın Grup Başkan Vekilimiz benden on dakika konuşmamı rica etti. Beş dakikasını böyle satışlarla değil, elli dakikasını da... Ben çok keyif alırım. Yapılan bütün satışları ben bir zekâ ürünü olarak görürüm Sayın Başkan. Demek ki konuşmamıza değer buluyorlar, satışyorlar; bundan büyük onur duyuyoruz ama cevap da veriyoruz. Büyük bir olgunlukla da davranmaya çalışıyoruz. Ben size diyorum ki, şerefimle temin ediyorum sizi ki: Genel başkanımız bize herhangi bir talimatta bugüne kadar bulunmadı. Kendi, nasıl davranacağını söylediğinde, kendisinden farklı davrandığımız zaman, bize bugüne kadar ne bir soruşturma açıldı ne de kulağımız çekildi; bundan gurur duyuyorum. Umarım bütün milletvekilleri de bu şekilde bir yasama faaliyeti sürdürür. Allah size de nasip etsin böyle bir yasama faaliyetini, inanın çok zevklidir arkadaşlar. İnanın çok zevklidir. Yukarıda Allah, aşağıda halk ve vicdan bize nasıl oy kullanacağımızı söyler. O nedenle, bazı Milliyetçi Hareket Partili ve Adalet ve Kalkınma Partili milletvekili arkadaşlarımız, bu konudan rahatsız olduklarını söylemişlerdir, bu da çok doğaldır, olması da gerekir. Herkes her şeyi aynı dakikada, aynı saniyede bu şekilde düşünemez arkadaşlar çünkü zaten 7-8 maddenin değişeceğini her yerde okuyoruz.

Efendim, oylamaların özgür bir biçimde yapılması gerektiğini söylüyordum. Biz, aşağıda, oylamaların özgür bir biçimde yapılması için elimizden geleni yapacağız. Bütün grup başkan vekillerinden, başta iktidar partisi olmak üzere, o kabine giren insanların vicdanlarıyla baş başa oy kullanmalarını sağlamlarını istiyoruz, biz bunun için elimizden gelen her şeyi yapacağız. Hani diyorsunuz ya “özgür irade”... Buyurun, o özgür iradenin orada nasıl tecelli ettiğini bari bu Anayasa değişikliğinde halka gösterin. Ben sizden bunu rica ediyorum. “Buraya 100 milletvekili gelmişmiş talimatla, vay efendim, bu yasa geçerse 10 taneden fazla gelmezmişmiş...” Yani arkadaşlar, bunlar akılla söylenecek laflar değil. Ha, ancak, başka bir amaçla söylenmişse bunu bilemem.

Değerli arkadaşlar, bu Anayasa değişikliğini yapıyoruz, bu Anayasa değişikliğini niçin yaptığımızı ben, 14 yaşındaki kızıma bile vallahı anlatamıyorum, billahi anlatamıyorum. “Baba, her gün bu kadar insan ölürken siz niye bu işi yapıyorsunuz?” diye soruyor, okulda da konuşuluyormuş. İnanın öğretmenler... Lisede –benim kızım lise 1’e gidiyor- vallahı bu konular konuşuluyor. Kızım bana “Baba, niye bu değişikliği yapıyorsunuz her gün şehit geliyor?” diye soruyor, vallahı billahi anlatmakta ben zorlanıyorum, yemin ediyorum zorlanıyorum. “Baba, ‘Cumhurbaşkanı tarafsız olacaktı.’ diyorlar.” Ben de diyorum ki: “Kızım, olacak da partiyle bağımlı kesmeden Nasıl tarafsız olacak? Ben de anlamadım.” diyorum kızıma. Biriniz anlatsın bana yani tarafsız olacağına yemin edecek olan bir... Bakın, arkadaşlar, ben hukukçu değilim, size de saygı duyuyorum, hukukçu arkadaşlarıma, hukuk terimleriyle de oynamam. Kelimelerle oynamasımı bilirim ama haddimi de bilirim. Benim, gerçekten, hukuk kelimeleriyle oynayacak kapasitem yoktur ama ne anladığımı ifade edecek kapasitem vardır. Ben, bir yanda “Tarafsız olacağım.” diye yemin edip diğer taraftan bir siyasi partinin üyesi hatta genel başkanı olacak bir insanın nasıl tarafsız olacağını ben anlamıyorum. Bugün, tarafsız olacağına yemin eden Cumhurbaşkanı, siyasi partiyle bağımlı olmadığı hâlde, bakın, bağımlı olmadığı hâlde, Adalet

ve Kalkınma Partisine 400 milletvekili isterken, aynı adamın veya bir başka insanın, bir kadının çıkıp o koltuğa oturup, yarın siyasi partisinin lideri olarak nasıl tarafsız kalacağını ya bana anlatın, ben de kızıma anlatayım. Vallahi anlatamıyorum, billahi anlatamıyorum.

ALİM TUNÇ (Uşak) – Halkın tarafında olmakla.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Belediye başkanlarından örnek ver.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Anlatamıyorum, gerçekten anlatamıyorum.

Şimdi, buradaki saygıdeğer hukukçu milletvekilleri diyorlar ki: “Bu Başkanlık sistemi kuvvetler ayrılığını o kadar güzel yerleştirecek ki siz de şaşıracaksınız. Yani hakikaten çok güzel olacak, başkanlığın temel noktası da budur.” Ya, yaşamaya bakıyorum, partinin genel başkanı olan Cumhurbaşkanı tarafından seçilen insanlar yüzde 51’i almış ya, çoğunluğu orada. Hani siz deminden beri diyorsunuz ya: “Biz onun sözünden çıkmayız, Reisimiz ne derse odur bizim için.” Saygı duyuyoruz, saygı duymaya çalışıyoruz, duyamıyoruz da olabilir, anlamaya çalışıyoruz. Aynı adam yasamanın yüzde 51’ine sahip olacak ve siz diyorsunuz ki: “Yasama denetleyecek.” Nasıl denetleyecek? Ha, yasama denetlemedi ama yargı var, hiç olmazsa yargı denetlesin. Siz diyorsunuz ki, buradaki anayasacı, hukukçu arkadaşlarım diyor ki: “Kardeşim, Hâkimler ve Savcılar Kurulunun yarısını Cumhurbaşkanı atayacak, yarısını da Cumhurbaşkanının seçtiği milletvekilleri.” Şimdi, bana anlatın ya, bu insanlar nasıl tarafsız olacak? Veya Yüce Divan namıyla görev yapacak olan Anayasa Mahkemesinin 15 üyesinin 12 üyesini Cumhurbaşkanı atayacak ve yeri geldiğinde bu Cumhurbaşkanını bu Yüce Divan yargılayacak. Ya benim aklım yetmiyor ya da bu işte bir yanlışlık var arkadaşlar. Bakın, bu işte bir yanlışlık var.

Vallahi billahi, bu iş partilerüstü bir iştir. Vallahi billahi, bu iş partilerüstü bir şekilde ele alınmalıdır. Ya, cumhuriyeti korumak sadece CHP’nin görevi değildir arkadaşlar, hepimizin görevidir. Ya, bu işte bir yanlışlık var.

Yürütme, ya, yürütmenin... Yürütmede de bir insan, tek bir insan hem Millî Eğitim Bakanı hem Sağlık Bakanı hem Maliye Bakanı olmaz ki. Yürütmeyi de işin ehline, işin erbabına bırakmamız lazım. E, bunu da yapamıyorsak eğer, her şeyi bir kişide toplarsak eğer, bu işte bir yanlışlık var arkadaşlar.

Bakın, ben kendi seçim bölgesinde gerçekten çok gezen bir milletvekiliyim ve sorabilirsiniz yani AKP’liler de saygıyla dinlerler beni seçim bölgemde, MHP’liler de, HDP’liler de dinlerler. Vallahi billahi söylüyorum, bakın, MHP’liler diyorlar ki: “Evet, biz Milliyetçi Hareket Partiliyiz kardeşim, partimizden vazgeçmeyiz. Biz ülkücüyüz, ülkemüzden de vazgeçmeyiz ama vallahi, buna biz hayır oyu vereceğiz. Yani Başbuğumuz, Genel Başkanımız bize bunu söylüyor, talimat veriyor ama partimizi çok sevdiğimiz hâlde, ülkemizi daha çok seviyoruz, vallahi biz hayır oyu vereceğiz.” İnanın bana, AKP içerisinde de “Biz Tayyip Bey’i çok seviyoruz, biz o adama oy veriyoruz, helal olsun verdiğimiz oylar ama vallahi ülkemizi daha çok seviyoruz, billahi biz bu sefer...”

SALİH CORA (Trabzon) – CHP karşı çıkıyorsa bunda bir hikmet vardır.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Efendim?

BAŞKAN – Bir şey yok, bir şey yok.

ALİ ŞEKER (İstanbul) - Seven milletvekilleri de vardır.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Yani halk karşı çıkıyorsa mutlaka bir sebebi vardır. Yani “Biz Tayyip Bey’i seviyoruz ama ülkemizi daha çok seviyoruz ve ülkeyi bir tek adama bırakmayacağız.” diyorlar. HDP’liler zaten “Biz başkan yaptırmayacağız.” diyorlar. CHP’liler zaten bu işe karşı olduklarını söylüyorlar.

Arkadaşlar, “millî irade”, “millî irade” diyorsunuz, hani “Millete gidelim.” diyorsunuz ya, ya Allah aşkına bir gidin millete ya. Ya, bir gidin. (AK PARTİ milletvekillerinden gürültüler)

MAHMUT ATİLLA KAYA (İzmir) – Gideceğiz zaten, gidelim.

BAŞKAN – Arkadaşlar, tamam, lütfen...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Müsaade edin...

Bir millete gidin. Millete gitmek demek illaki referandum...

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) - Önce eve gidelim, sonra millete gidelim.

BAŞKAN – Arkadaşlar, saat ikiye geliyor, lütfen ya.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Değerli arkadaşlar, bakın, şimdi, sataşmanın da bir zekâ ürünü olduğunu söyledim, bir adabı vardır. Bir insan sataştıktan sonra gülmemelidir. Eğer sataştıktan sonra gülerseniz bu, sizin ciddi olmadığınızı gösterir. Bakın, ben bütün sataşmaları dikkatle dinlemeye çalışıyorum, bir şey çıkar ama bir şey, lafı sokup da güldüğünüz zaman bu ciddiyetsizliktir, yapmayın. Burada ciddi bir iş yapmaya çalışıyoruz.

Ben size “Millete gidin.” derken referandumu kastetmiyorum. Ya, bir millete gidin ve deyin ki onlara: “Allah aşkına, bu işi istiyor musunuz?” MHP bir gitsin sorsun tabanına ya, bir dinlesin yani desin ki: “Tamam, sen bana bu yetkiyi verdin, ben senin adına orada oy kullanacağım, bunun bir vebali var.” Bakın, ben doktorum, ben bir reçete yazarken hiçbirinize danışmam, millete de danışmam, bilime danışırım ve reçetemi yazarım. Ama burada oy kullanırken ben Aytuğ Atıcı olarak oy kullanmıyorum, ben beni seçenler adına oy kullanıyorum. Sizden de ricam, ya, bir seçim bölgenize gittiğinizde, Allah aşkına, bir sorun, deyin ki: “Ya, Milliyetçi Hareket Partililer, ülküdaşlarım; hakikaten istiyor musunuz, istemiyor musunuz?” Eğer “İstiyoruz.” diyorlarsa vallahi gelin...

REŞAT PETEK (Burdur) - Her hafta soruyoruz Aytuğ Bey, her hafta gidip soruyoruz. Millet istiyor yani gerçekten.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Peki, eğer... Sayın Başkan, ben size söyleyeceğimi söyledim, eğer siz de gerçekten milletin bunu istediğini düşünüyor iseniz tamam, ısrar edin, ben bir şey demiyorum ama benim gördüğüm AKP’li seçmenlerin ciddi bir kısmı belki size öyle diyorlardır ama bana da böyle diyorlar. Ben nasıl size inanıyorsam siz de bana inanın ve bu işi, millete giderken önce bir kendiniz gidin, ondan sonra bu işi, gerekiyorsa referanduma götürelim. Biz, millete gitmekten çekinmiyoruz, kaçmıyoruz, elbette ki millete gitmek lazım ama millet de demiş ki: “Kardeşim, aranızda anlaşamazsanız bize gelin.” Biz bu işte anlaşırız. Bizim önceliğimiz terördür, bizim önceliğimiz işsizliktir, yoksulluktur. Bunları çözmeden millete ne diyeceğiz ya?

Ya, ben gidiyorum bana diyor ki: “Utanmıyor musunuz ya, benim çocuğum işsiz, sen gitmişsin başkanlık tartışyorsun.” Vallahi, yüzlerine bakamıyorum. Ya, sizin için de aynı şeyi söylüyorlardı, daha ağırını söylüyorlardı.

Gelin, önce bu işi bir çözelim. Başkanlığı tartışmak istiyorsanız biz tartışmayın demiyoruz, tartışın, tartışmaya devam edelim ama asli görevimizi yerine getirelim, ondan sonra gidelim diyorum.

Ben, sonuç itibarıyla, daha ileriki maddelerde de konuşacağız, biraz da hakikaten verdiğim sözü de, Sayın Başkan, özür diliyorum, biraz aşım ama...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sataşmasalardı ama...

AYTUĞ ATICI (Mersin) - ...ben bu oylamada, özellikle Genel Kuruldaki oylamada Milliyetçi Hareket Partili ve AKP’li arkadaşlarımızın bir kere daha vicdanlarına ve kendilerini seçen millete sormalarını ve ellerini vicdanlarına koyup ona göre oy kullanmalarını istirham ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Atıcı, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, bir önerge varmış, okutuyorum...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Önergeyi okutmadan önce Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Altay, bir saniye, lütfen.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Olmaz, önerge olmaz...

BAŞKAN - Buyurun. (AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

Sayın Akbaşoğlu, lütfen...

“Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan...”

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan, ben maddede konuşmadım...

BAŞKAN – Bir dakika....

“...(2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi’nin...”

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Sayın Başkan, doğru değil.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan, olmaz...

BAŞKAN – Sayın Altay, lütfen...

“...2’nci maddesi üzerindeki görüşmeler neticesinde...”

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Duymuyor musunuz?

BAŞKAN – Lütfen, yapmayın.

“...konu açıklığa kavuşmuş olduğundan...”

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – 8 kişi...

Lütfen... Lütfen...

“...maddenin oylamasına geçilmesini arz ve teklif ederiz.”

Mustafa Köse

Haydar Ali Yıldız

İsmail Aydın

Antalya

İstanbul

Bursa

Abdurrahman Öz

Aydın

Gerekçe

Teklifin 2’nci maddesi üzerinde...”

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Başkan...

BAŞKAN – Lütfen, bu saatte size vermedim...

“...yapılan müzakereler belli bir olgunluğa ulaştığı için madde görüşmelerinin tamamlanması ve maddenin oylamasına geçilmesi uygun olacaktır.”

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan, olur mu, önergeyi duymadık!

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Arkadaşlar, kifayetimüzakere önergesini oya sunuyorum: Kabul edenler...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Yazıklar olsun!

BAŞKAN – ...Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MUSA ÇAM (İzmir) – Gerçekten yaptığınız çok ayıp!

BAŞKAN – 2’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum arkadaşlar...

(CHP milletvekillerinin masalara vurmaları, gürültüler)

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 2’nci madde kabul edilmiştir.

(CHP milletvekillerinin “Kahrolsun faşist diktatörlük!” şeklinde slogan atmaları)

3’üncü maddeyi okutuyorum:

“Madde 3. – 2709 sayılı Kanun’un...”

MURAT EMİR (Ankara) – Ayıp, ayıp!

BAŞKAN – Lütfen... Lütfen...

“...76 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Yirmibeş” ibaresi “Onsekiz” şeklinde...”

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ayıp, ayıp, gerçekten ayıp!

BAŞKAN – Lütfen...

“...ikinci fıkrasında yer alan “yükümlü olduğu askerlik hizmetini yapmamış olanlar,” ibaresi “askerlikle ilişkili olanlar,” şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, 3’üncü maddeyi okuduk.

3’üncü maddeyle ilgili müzakerelere başlayacağız... (CHP milletvekillerinin masalara vurmaları, gürültüler)

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Dur ya!

BAŞKAN – ...fakat bugün on beş saat süren bir çalışmadan sonra...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

...27 Aralık 2016 Salı günü yani bugün saat 14.00’te toplanmak ve 3’üncü madde üzerinden müzakerelere devam etmek üzere oturumu kapatıyorum, hepinize hayırlı geceler diliyorum.

Kapanma Saati: 01.54

